

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΠΜΣ «ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ &

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ»
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ:

ΑΠΟΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ & ΨΗΦΙΑΚΟΙ ΝΟΜΑΔΕΣ

Η σύνδεση των δυο φαινομένων και οι υποδομές στην Ελλάδα

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΟΡΦΑΝΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:
ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΝΙΑΤΗΣ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2022

Δήλωση Πνευματικών Δικαιωμάτων

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα Διπλωματική Εργασία με τίτλο

“ΑΠΟΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ & ΨΗΦΙΑΚΟΙ ΝΟΜΑΔΕΣ

Η σύνδεση των δυο φαινομένων και οι υποδομές στην Ελλάδα”

καθώς και τα ηλεκτρονικά αρχεία και οι πηγαίοι κώδικες που αναπτύχθηκαν ή τροποποιήθηκαν στα πλαίσια αυτής της εργασίας και αναφέρονται ρητώς μέσα στο κείμενο που συνοδεύουν και η οποία έχει εκπονηθεί στο Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων του Πανεπιστημίου Πειραιώς αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο, αρχεία ή / και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Copyright (C) Ορφανός Δημήτριος,2022, Πειραιάς

Υπογραφή Φοιτητή:

Table of Contents

Εισαγωγή	6
Κεφάλαιο 1 ^ο	8
Αποαστικοποίηση – Ψηφιακοί νομάδες – ορισμοί.....	8
Αποαστικοποίηση	8
Ψηφιακοί Νομάδες.....	13
Κεφάλαιο 2 ^ο	17
Σημερινή κατάσταση	17
Κορονοϊός και Τηλε-εργασία	21
Τηλε-εργασία και τόπος διαμονής	22
Τηλε-εργασία & Απασχόληση (employment).....	23
Τρέχουσα κατάσταση των υποδομών – αναμενόμενες εξελίξεις.....	27
Συνδεσιμότητα	28
Ο ρόλος των τηλεπικοινωνιών (IMT) για τη δεκαετία του 2020	32
Σενάρια χρήσης για τη δεκαετία του 2020 και πέρα.....	33
E-Health.....	36
Η διαδικτυακή μάθηση – το υβριδικό μοντέλο.....	37
e-Πολιτισμός	38
Πώς έχει αλλάξει η ζήτηση – access to rooftop / access to yard	42
Ανθρώπινο δυναμικό – ψηφιακός αλφαριθμητισμός - συμμετοχικότητα	46
Συμμετοχικότητα.....	47
Κεφάλαιο 3 ^ο	51
Παραδείγματα / Καλές πρακτικές	51
Νομαδικό Χωριό, Πορτογαλία	51
Σπίτι με 1€ & κίνητρα μίσθωσης, Ιταλία.....	52
Βίζα -Baltic Nomad hub, Tallinn (Εσθονία)	57
Υποδομές, Ταϊλάνδη	59
Ταο Bao villages, Κίνα.....	61
Φορολογικές προσεγγίσεις.....	64
Κεφάλαιο 4 ^ο	70
Το φαινόμενο στην Ελλάδα.....	70
Η αποαστικοποίηση στην Ελλάδα την τελευταία 20ετία	70
Τηλεργασία στην Ελλάδα.....	73
Εφαρμογες στην Ελλάδα.....	75

Υποψήφιοι για αποαστικοποίηση.....	78
Ψυχολογική διεργασία γύρω από την αποαστικοποίηση;.....	88
Κεφάλαιο 5 ^ο	96
Εφαρμογές	96
ΑΠΟΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ Ή ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ;.....	96
ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΦΙΛΟΞΕΝΗΣΟΥΝ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ	97
Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα ανά πρόταση	105
Παραδείγματα για την Ελλάδα	107
Αποτελέσματα - Συζήτηση	110
Συμπέρασμα	111
Βιβλιογραφία.....	113

Ευχαριστίες

Θέλω αρχικά να ευχαριστήσω τον καθηγητή Γιάννη Μανιάτη για το ενδιαφέρον που έδειξε στο θέμα και στην εργασία μου και την καθηγήτρια Άλκηστη Ρόδη που επέβλεψε την πορεία της και με καθοδήγησε καθ' όλη τη διάρκειά της. Τέλος να ευχαριστήσω τη Νικολίνα για την αμέριστη συμπαράστασή της και την επιστημονική βοήθειά της από την σκοπιά του κοινωνικού ψυχολόγου και την οικογένειά μου που βρίσκεται πάντα δίπλα μου.

Εισαγωγή

Η υπερσυγκέντρωση των ανθρώπων στα αστικά κέντρα και η τάση να αυξηθεί η πυκνότητα τους στα επόμενα χρόνια, προκαλούν, όπως θα παραθέσουμε παρακάτω, διάφορα προβλήματα σε προσωπικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικό επίπεδο.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετηθεί η αναστροφή αυτής της τάσης κατά τη διάρκεια της πανδημίας του κορονοϊού και πώς μπορεί να ενταθεί αυτή η αποαστικοποίηση με κατάλληλες πολιτικές, εκμεταλλεύμενες και του φαινομένου των ψηφιακών νομάδων. Τα ερωτήματα που θα απαντήσει η εργασία είναι: αν υπάρχει αποαστικοποίηση στην Ελλάδα σήμερα, κατά πόσο η μορφολογία του εδάφους επηρεάζει αυτές τις μετακινήσεις, αν η τεχνολογική άνθηση έχει δημιουργήσει τις συνθήκες που επηρεάζουν την αποαστικοποίηση. Στα πλαίσια της εργασίας υποθέτουμε ότι η συνύπαρξη στην ίδια περιοχή με την ευρύτερη οικογένεια αποτελεί παράγοντα έλξης για τους υποψήφιους για μετακίνηση, καθώς και η πίεση της ζωής στη μεγαλούπολη ωθεί τις οικογένειες να προτιμήσουν τη ζωή σε πιο λιγότερο αστικές περιοχές, όταν το θέμα της επαγγελματικής αποκατάστασης δεν τίθεται. Επιπλέον, στην εργασία θα διερευνηθούν οι περιοχές που είναι πιο θελκτικές για νέους κατοίκους, όπου προσελκύνοντας ψηφιακούς νομάδες, η ανανέωση του πληθυσμού θα δημιουργήσει συνθήκες για μακρόπνοο σχεδιασμό αύξησης του πληθυσμού. Εκτός από τις περιοχές, θα μελετηθούν και τα είδη κατοικιών που μπορούν να φιλοξενήσουν τις κινήσεις αυτές. Η μελέτη που εκπονήθηκε συγκεντρώθηκε στους εργαζόμενους που θα μετακινηθούν όντας απασχολούμενοι που τηλε-εργάζονται και όχι σε όσους θα μετακινηθούν για να κάνουν αγροτικές ή άλλες τοπικές εργασίες, ενώ για τα συμπεράσματα, δεν διενεργήθηκαν συνεντεύξεις, αλλά χρησιμοποιήθηκε ίδια άποψη, σε συνδυασμό με τη διεθνή βιβλιογραφία. Ένα πρόβλημα που παρουσιάστηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας είναι ότι δεν είχαν δημοσιευτεί τα αποτελέσματα της απογραφής του 2021 για να είναι εμφανής η κίνηση της τελευταίας δεκαετίας. Τέλος, ως μελέτη περίπτωσης για την επιλογή των πολιτικών και των προτάσεων επιλέχθηκε ο χώρος της Ελλάδας.

Στο πρώτο κεφάλαιο, θα περιγραφεί και θα οριστεί η αποαστικοποίηση καθώς και το φαινόμενο των ψηφιακών νομάδων. Ταυτόχρονα, θα παρουσιαστούν τα προβλήματα και θα αναζητηθούν ιστορικά οι προσπάθειες που έχουν γίνει για να αντιμετωπιστούν οι παθογένειες που προκαλεί η μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού σε ένα χώρο. Κατόπιν, θα μελετηθεί πώς αυτές οι προσπάθειες μπορούν να οδηγήσουν σε καινούργιες λύσεις που ταιριάζουν στην εποχή μας με κύριο γνώμονα την εργασία από απόσταση, με παράδειγμα φαινόμενα που δημιουργήθηκαν οργανικά όπως οι ψηφιακοί νομάδες και πώς αυτές θα εξελιχθούν στο μέλλον. Στον κυρίως κορμό της εργασίας θα παρουσιάσουμε γιατί θεωρούμε ότι οι συνθήκες είναι ώριμες για να προσπαθήσουν οι χώρες να προωθήσουν την αποαστικοποίηση, από την πλευρά των υποδομών και του ψηφιακού αλφαριθμητισμού, αλλά και την ώθηση που έδωσε η πανδημία του κορονοϊού στην κοινωνία προς την κατεύθυνση αυτή. Παράλληλα, θα μελετήσουμε παραδείγματα καλών πρακτικών ανά τον κόσμο από περιοχές ή χώρες που έχουν επιτύχει ένα είδος

αποκέντρωσης με συντονισμένες κινήσεις ή έχουν ξεκινήσει να προωθούν τη δημιουργία κοινοτήτων ψηφιακών νομάδων με δράσεις για να τους προσελκύσουν. Θα δοθεί επιπλέον έμφαση στην ελληνική επικράτεια, ώστε να μπορεί μία τέτοια προσπάθεια να έχει εφαρμογή εδώ. Οι συντονισμένες προσπάθειες αποαστικοποίησης σε συνδυασμό με την προσέλκυση ψηφιακών νομάδων στην Ελλάδα της μεγάλης τουριστικής κίνησης μπορούν να ενισχύσουν τις περιοχές εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων δίνοντάς τους την ευχέρεια να διαμορφώσουν εκ νέου μία διαφορετική πραγματικότητα για τους υπάρχοντες αλλά και τους νέους κατοίκους και επισκέπτες, αναστρέφοντας παράλληλα τα ζητήματα που ανακύπτουν από την αστυφιλία. Θα περιγραφούν τέλος συγκεκριμένες προτάσεις και θα συνδυαστούν με αναγκαίες πολιτικές που θα πρέπει να εφαρμοστούν για αυτό το σκοπό, ενώ ταυτόχρονα θα σημειώσουμε το επίπεδο των υποδομών που θα πρέπει να έχει προσεγγίσει μία περιοχή για να μπορεί να τις υποστηρίξει.

Κεφάλαιο 1^ο

Αποαστικοποίηση – Ψηφιακοί νομάδες – ορισμοί

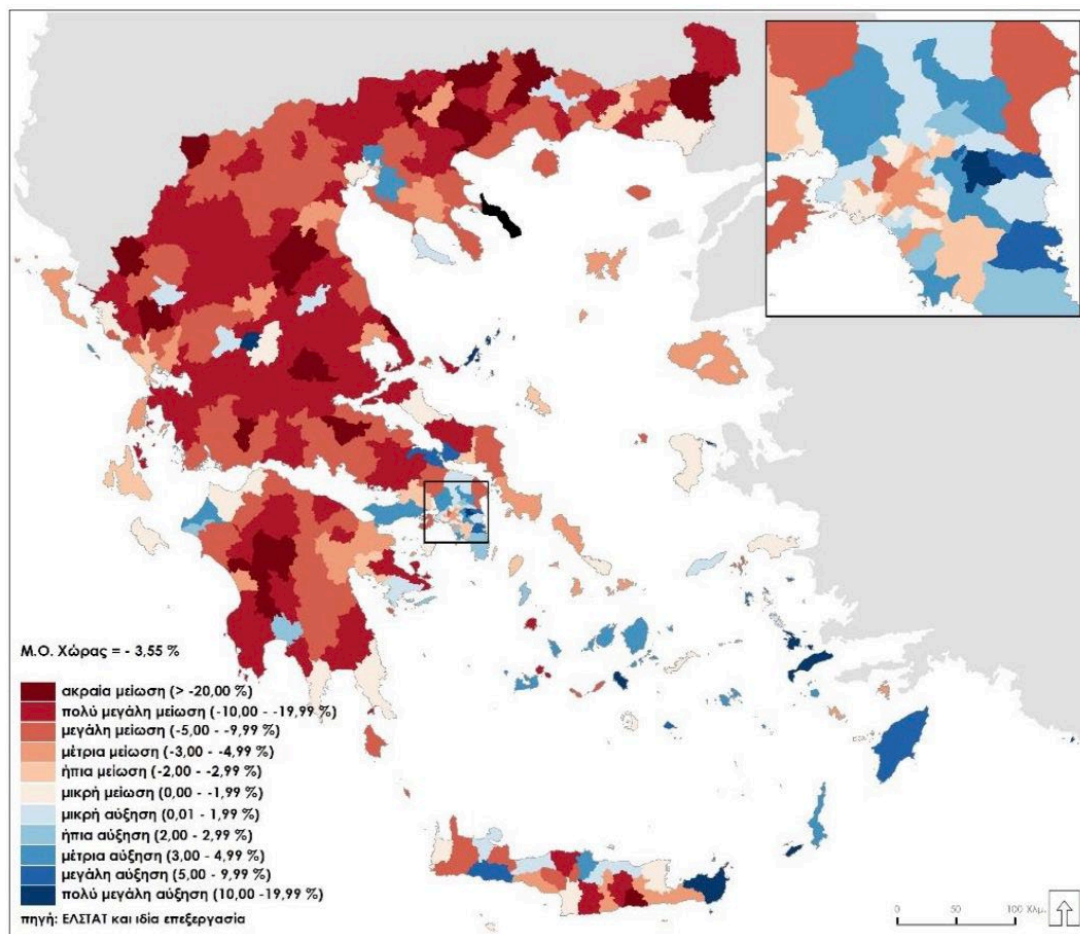
Αποαστικοποίηση

Στη σύγχρονη εποχή, η αστικοποίηση παρουσιάζει σημαντικά υψηλά ποσοστά τόσο στις αναπτυγμένες χώρες όσο και στις αναπτυσσόμενες. Είναι αποτέλεσμα μιας πολύπλοκης διαδικασίας όπου αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους οικονομία, καταμερισμός εργασίας, εξειδίκευση, συγκεντρώσεις πληθυσμού και εμπόριο (Scott & Storper, 2015). Προέκυψε από την ανάγκη της βιομηχανίας να εκμεταλλευτεί τις εξωτερικές οικονομίες κλίμακας που μπορεί να προσφέρει μια πόλη, εκμεταλλεόμενη τρεις βασικές παραμέτρους, το υψηλό επίπεδο υπηρεσιών, τη συσπείρωση ομοειδών επιχειρήσεων και την εγγύτητα των εισροών – εκροών των επιχειρήσεων (Πολύζος, 2015).

Βέβαια, αρχικά θεωρήθηκε ότι η βασική αιτία για την αστικοποίηση ήταν η εκβιομηχάνιση, στη σύγχρονη εποχή παρατηρούνται και νέα χαρακτηριστικά επί της διαδικασίας. Συγκεκριμένα, το μέγεθος των αστικών συγκεντρώσεων, κυρίως του αναπτυσσόμενου κόσμου συνεχώς αυξάνεται, χωρίς να παρατηρούνται κάποια όρια στις πόλεις. Οι μεγάλες συγκεντρώσεις αυξάνονται ταχύτερα των υπολοίπων, παλαιές μητροπόλεις εμφανίζουν σημάδια παρακμής και τέλος σε βιομηχανικές χώρες εμφανίζονται κέρδη στα προάστια και ζημία (οικονομική και πληθυσμιακή) στα κέντρα των πόλεων.

Με άλλα λόγια ένα από τα κεντρικά χαρακτηριστικά της αστικοποίησης ήταν ανέκαθεν η αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα της συσσωμάτωσης των δραστηριοτήτων σε μία περιοχή (Scott & Storper, 2015). Οι Klassen & Scimeni (1981) αναφέρουν τέσσερα στάδια αστικής εξέλιξης, αστικοποίηση, προαστιοποίηση, αποαστικοποίηση και επανααστικοποίηση. Όπως εξηγεί και ο Hall(2012), στο πρώτο στάδιο, έχουμε μετακίνηση πληθυσμών από την ύπαιθρο στα αστικά κέντρα, με αποτέλεσμα προβλήματα εγκατάλειψης στα αγροτικά τμήματα και πιέσεις για αύξηση των κοινωνικών υποδομών στις πόλεις. Στη φάση της προαστιοποίησης, η μετακίνηση του πληθυσμού από την ύπαιθρο συνεχίζεται, μόνο που τώρα παρατηρείται ταυτόχρονη ανάπτυξη των προαστίων, δημιουργώντας σύγκρουση δραστηριοτήτων όσων αφορά τη χρήση γης (γεωργία, κατοικία, κ.λπ.). Κατά την αποαστικοποίηση, σύμφωνα με τους Klassen & Scimeni, ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού των μεγάλων αστικών κέντρων μειώνεται, ενώ αυξάνονται οι ρυθμοί ανάπτυξης μεσαίου μεγέθους πόλεων. Οι νέες μετακινήσεις μεταφέρουν τα προβλήματα και τις πιέσεις (απαιτήσεις για νέες υποδομές, κυκλοφοριακή συμφόρηση κ.α.) που εμφανίστηκαν και εμφανίζονται στις μεγάλες πόλεις και στις μικρότερες. Στο στάδιο της επανααστικοποίησης, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα αστικά κέντρα με την ταυτόχρονη υποβάθμιση της υπαίθρου, επαναφέρει τον πληθυσμό στα μεγάλα αστικά κέντρα τα οποία ανακτούν την αρχική τους θέση, σημειώνοντας πληθυσμιακές αυξήσεις μεγαλύτερες του μέσου όρου των χωρών τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις η δημογραφική μεγέθυνση των πόλεων προκαλεί την

άναρχη-ασύντακτη-αδόμητη επέκτασή τους στον γεινιάζοντα χώρο με αποτέλεσμα την αστικοποίηση του «αγροτικού» (Sietchirping et al., 2014), εφόσον αυτή η διάδραση ωθεί στην υιοθέτηση αστικών χαρακτηριστικών και συμπεριφορών. Οι μεγάλες συγκεντρώσεις πληθυσμού σε έναν χώρο συγκριτικά περιορισμένο προκαλεί πολλά προβλήματα που οδηγούν σε μία διαδοχή από διαταραχές στις σύγχρονες αστικές συγκεντρώσεις. Οι εν λόγω διαταραχές προκαλούν μια γενική αδυναμία και ευκολία κατάπτωσης του συστήματος, με αποτέλεσμα κάθε τεχνικό πρόβλημα και κάθε απεργία να οδηγούν σε παράλυση όλων. Τα προβλήματα που προκαλούνται και ευθύνονται για τη δυσλειτουργία του συστήματος αφορούν την αύξηση της ανεργίας με συνέπεια τη διάσπαση της κοινωνικής δομής λόγω της αύξησης του εισοδηματικού χάσματος, δημιουργώντας κοινωνικό και αστικό διαχωρισμό, καθώς και αύξηση της εγκληματικότητας. Επίσης, ενισχύεται η περιβαλλοντική κρίση λόγω της υποβάθμισης του οικοσυστήματος (ρύπανση της ατμόσφαιρας, ηχορύπανση, έλλειψη πόσιμου νερού, παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων αστικών λυμάτων και απορριμμάτων). Τέλος δημιουργείται κυκλοφοριακή συμφόρηση και υποβάθμιση της ποιότητας του αστικού ιστού. Όλα αυτά τα προβλήματα πυροδοτούν μια σειρά από άλλα προβλήματα με τη γνωστή διαδικασία των αλυσιδωτών αντιδράσεων (Γετίμης, 1999).»

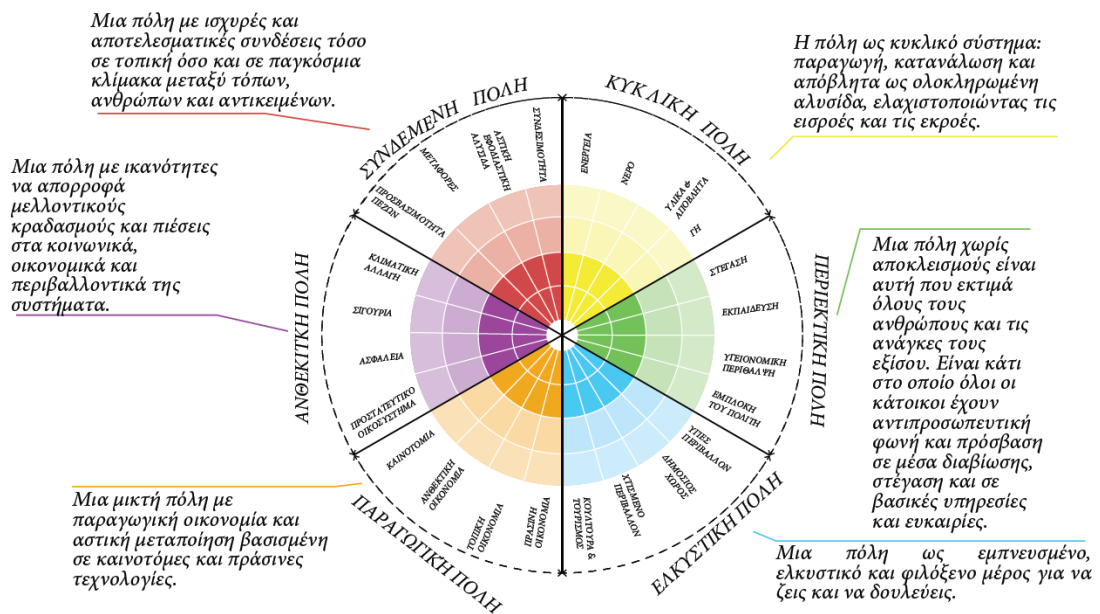

Σχ.1 Ποσοστιαίες μεταβολές πληθυσμού 2011-2021 Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (2022)

«Η συγκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων σε λίγες πόλεις και η εξάρτηση των υπολοίπων από αυτές αποτελεί το μεγαλύτερο περιφερειακό πρόβλημα της Ελλάδας. Κύρια πηγή του προβλήματος είναι ο περιορισμένος βαθμός αποκέντρωσης που επιχειρεί το ελληνικό διοικητικό σύστημα και η απουσία στοχευμένης εξισορροπητικής αναπτυξιακής πολιτικής για τα αστικά κέντρα. Βέβαια, το ελληνικό αστικό σύστημα παρουσιάζει κάποιες επιπλέον ιδιαιτερότητες που καθορίζουν τη μορφή του.

Καταρχάς, η αστικοποίηση πραγματοποιήθηκε σε ιδιαίτερα έντονους ρυθμούς και πολύ πρόσφατα. Οι επιπτώσεις του φαινομένου στις μεγάλες πόλεις, όπως συμφόρηση, υποβάθμιση αστικού και φυσικού περιβάλλοντος, δεν άργησαν να εμφανιστούν. Η κεντρική αλλά και τοπική εξουσία δεν κατάφερε να συμβαδίσει της αστικής εξέλιξης και να την καθορίσει, με αποτέλεσμα η αστική υποδομή να παρουσιάζει ελλείψεις και να χρειάζεται πρόσθετες παρεμβάσεις και εκσυγχρονισμό.

Ο φυσικός κατακερματισμός του ελλαδικού χώρου αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τη μεγέθυνση των πόλεων. Η αστική ανάπτυξη ευνοείται από τις εύκολες και άμεσες μετακινήσεις πληθυσμού και αγαθών και από την επικοινωνία μεταξύ των αστικών δομών (Μαλούτας, 2000). Η γεωμορφολογία όμως της Ελλάδας περιλαμβάνει ορεινούς όγκους και πλήθος νησιών που αποτρέπει την εύκολη πρόσβαση πόλεων τόσο στην ηπειρωτική χώρα όσο και μεταξύ ηπειρωτικού τμήματος και νησιωτικού. Δημιουργούνται, λοιπόν μικρές διακριτές εδαφικές ομάδες, όπου δεν μπορούν να λειτουργήσουν οικονομίες χωρικής συγκέντρωσης και οι συνδέσεις τους να χαρακτηρίζονται από υψηλό κόστος.»

Η μεγέθυνση των ελληνικών πόλεων:

«Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει μια σύντομη ιστορική αναδρομή για το πώς δημιουργήθηκαν οι πρώτες αστικές δομές, πώς εξελίχθηκαν οι μορφές της πόλης στο πέρασμα του χρόνου και πώς φτάσαμε στη σημερινή δομή της. Κάθε χρονική περίοδος στην ιστορία του ανθρώπου χαρακτηρίστηκε από σημαντικές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές εξελίξεις, οι οποίες καθόριζαν την αστική γεωγραφία, καθώς και τους

λόγους που επιλέγονταν οι χώροι κατοίκησης, εργασίας και δραστηριοτήτων (Benevolo, 1980).

Το φαινόμενο πυκνών συγκεντρώσεων πληθυσμών και οικονομικών δραστηριοτήτων σε μια περιοχή και ο συνακόλουθος κοινωνικός καταμερισμός της εργασίας μπορεί να θεωρηθεί ως μια πρώτη προσέγγιση του ορισμού της πόλης (Blumenfeld, 1967). Υπάρχουν αρκετές διαφοροποιήσεις του μεγέθους και του βαθμού συγκέντρωσης σε κάθε πόλη και η αναγνώριση αυτών την κατηγοριοποιούν αναλόγως σε ορισμένες βαθμίδες. Η παραπάνω έννοια της πόλης, βέβαια, αποκλείει μια σειρά άλλων χαρακτηριστικών που την προσδιορίζουν καθώς και μια τεράστια ποικιλία εμπειρικών φαινομένων.»

«Ως πολιτικοί παράγοντες προσδιορίζονται οι πολιτικές που επιλέγει είτε η κεντρική εξουσία είτε η τοπική αυτοδιοίκηση να ακολουθήσει ώστε να ευνοηθεί η ανάπτυξη των αστικών δομών. Οι πολιτικές αυτές περιλαμβάνουν την κατασκευή υποδομών που καλυτερεύουν τη διαβίωση των κατοίκων και ελκύουν τις επιχειρήσεις να χωροθετηθούν στις πόλεις και κατηγοριοποιούνται σε παραγωγικές υποδομές, κοινωνικές υποδομές και αστικές υποδομές. Οι παραγωγικές υποδομές περιλαμβάνουν οδικά και σιδηροδρομικά δίκτυα, αεροδρόμια, λιμάνια (γενικά υποδομές μεταφορών), υποδομές τηλεπικοινωνιών, ενέργειας και δημιουργία βιομηχανικών πάρκων και περιοχών. Οι αστικές υποδομές περιέχουν τα πολεοδομικά σχέδια, τα αστικά οδικά δίκτυα, τα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης. Τέλος οι κοινωνικές υποδομές αφορούν υποδομές εκπαίδευσης, υγείας, πολιτισμού και αθλητισμού.»

Η εσωτερική μετανάστευση στην Ελλάδα είναι ένα φαινόμενο που έχει μελετηθεί ελάχιστα κυρίως λόγω της διαθεσιμότητας των δεδομένων. Ο μοναδικός τρόπος ανάλυσης της εσωτερικής μετανάστευσης βασίζεται αποκλειστικά στα δεδομένα των απογραφών πληθυσμού και κατοικιών. Σε αντίθεση με άλλες χώρες, όπως η Ιταλία, δεν υπάρχει συστηματική καταγραφή της εσωτερικής μετανάστευσης ανά έτος, ειδικά σε αρκετά μικρή χωρική κλίμακα (Bianchini, et al, 2018). Ακόμα, δεν έχουν γίνει λεπτομερείς αναλύσεις διότι υποκρύπτονται διαφορετικά είδη μετακινήσεων, παραδείγματος χάριν μετακίνηση λόγω στρατού, σπουδών, συνταξιοδότησης, κοινωνικής κινητικότητας και άλλα. Προς το παρόν η Ελλάδα δε φαίνεται να παρουσιάζει τάσεις επιστροφής στην ύπαιθρο υπό τη μορφή της μετάβασης σε ένα πολύ-λειτουργικό χώρο και σε έναν «τύπο ζωής», όσο λόγω των στενών δεσμών των μετακινούμενων με τον τόπο καταγωγής τους (Ντυκέν & Κακλαμάνη, 2009).

Η έννοια της αποαστικοποίησης πάσχει από «σύγχυση» ορισμού, γενικά, η έννοια στηρίζεται σε μία πληθυσμιακή αποκέντρωση και θεωρείται το αντίθετο της αστικοποίησης (Lia Karsten, 2020). Σ' αυτή την μελέτη θα αποδεχθούμε την αποαστικοποίηση ως τη διαδικασία της εσωτερικής απομετανάστευσης, η οποία εμπεριέχει όλες τις κινήσεις σε λιγότερο αστικοποιημένες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των περιαστικών και των αγροτικών περιοχών. Για την κατανόηση των αιτιών που οδηγούν τις οικογένειες στην μετακίνηση από τις πόλεις σε λιγότερο πυκνοδομημένες περιοχές, θα ακολουθήσουμε την τακτοποίηση των μετακινούντων σε τρεις κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία είναι οι «πρώην αστοί», που είναι αστοί με καλό βιοτικό επίπεδο που αποφασίζουν να ζήσουν έξω από τον αστικό ιστό, χωρίς να αφήσουν απόλυτα τον τρόπο ζωής τους. Η δεύτερη κατηγορία αποτελεί

τους «εκτοπισμένους αστούς», ανθρώπους που δεν ήθελαν να φύγουν από την πόλη αλλά αναγκάστηκαν για οικονομικούς λόγους (εργασίας, διαμονής κτλ.) να αποχωρήσουν. Και η τρίτη κατηγορία αποτελείται από τους «αντι-αστούς», οι οποίοι έχουν κίνητρα βασισμένα σε αρνητικά συναισθήματα απέναντι στην αστική συγκέντρωση (εγκληματικότητα, μόλυνση κ.α.). Για λόγους που αφορούν στην εκκαθάριση από διασπαστικές ροπές, που θα μπορούσαν να τροποποιήσουν την μελέτη μας και σε μία προσπάθεια να διατηρήσουμε έναν ενιαίο χαρακτήρα στους ανθρώπους που θα μετακινηθούν, θα αποφύγουμε να αναφερθούμε σε πολίτες που θα μεταφερθούν εκτός πόλης και θα αλλάξουν τρόπο ζωής και επάγγελμα (π.χ. να αφήσουν μία δουλειά γραφείου για να ασχοληθούν με την γεωργία). Παρόλα αυτά μπορούμε να αναφέρουμε εδώ ότι τέτοια παραδείγματα υφίστανται στο πρόσφατο παρελθόν, απλώς δε θεωρούμε ότι μπορούν να ομαδοποιηθούν με την ίδια άνεση οι παράγοντες που τους παρακινούν να οδηγηθούν σε τέτοιες μετακινήσεις. Επιπλέον, οι παρεμβάσεις που χρειάζεται να γίνουν από την πλευρά της πολιτείας είναι πολύ βαθύτερες και χρονοβόρες για να μπορέσουν να συμπεριληφθούν και αυτοί στη στόχευση των ανθρώπων προς μετεγκατάσταση.

Για μια χρονική περίοδο άνω των πενήντα ετών διαδραματίζεται η μετακίνηση πληθυσμών από αστικές περιοχές σε προαστιακές και σε αμιγώς αγροτικές των ανεπτυγμένων χωρών. Αυτό το πρότυπο μετανάστευσης αποκαλείται «αποαστικοποίηση» ή «αναστροφή της αστικοποίησης». Συναντάται ακόμα ως «αστική έξοδος» ή «επάνοδος στην ύπαιθρο». Η αποαστικοποίηση είναι η ώθηση του πληθυσμού από τα μητροπολιτικά κέντρα σε χαμηλότερα ιεραρχικά επίπεδα, δηλαδή σε μικρότερης πληθυσμιακής και οικιστικής πυκνότητας οικισμούς (Mitchell, 2004), στην οποία εντάσσεται και η ξεχωριστή κατηγορία της περιαστικοποίησης, της μετανάστευσης δηλαδή στα προάστια (suburbanisation) (Simpson & Finney, 2009). Η αναστροφή της αστικοποίησης δε συνιστά απλά μια επέκταση των κατοικημένων περιοχών πέρα από τα υπάρχοντα αστικά όρια, αλλά αποτελεί μια σαφή μετατόπιση του πληθυσμού από τις μεγαλύτερες και πιο πυκνοκατοικημένες μητροπολιτικές περιοχές σε μικρότερες επαρχιακές πόλεις και οικισμούς ή αραιοκατοικημένες αγροτικές τοποθεσίες (Stillwell et al., 1992). Ο όρος αυτός είτε πρόκειται για μικρή είτε για μεγάλη απόσταση συνδέεται άμεσα με την ανοδική κοινωνική κινητικότητα, τις μεγαλύτερες μετακινήσεις για εργασία (commuting) (ή τηλε-εργασία) και την αναδιανομή των οικονομικών κέντρων (Simpson and Finney, 2009).

Διαπιστώνουμε αν ανατρέξουμε σε διάφορες έρευνες ότι μπορούμε να προσδιορίσουμε την ταυτότητα αυτού του είδους της εσωτερικής μετανάστευσης. Οι άνθρωποι που μετακινούνται, κατά κύριο λόγο, προέρχονται από τα μεσαία εισοδηματικά στρώματα και διακατέχονται από μια έντονη επιθυμία να υιοθετήσουν έναν καινούριο τρόπο ζωής διαφορετικό από τον αστικό τρόπο διαχείρισης. Αυτή είναι η κύρια ταυτότητα των συμμετεχόντων. Επιθυμούν να προσεγγίσουν με έναν περισσότερο φιλικό προσκείμενο προς τη φύση προσεγγιστικό τόνο απαλλαγμένοι από τις αγχωτικές συνθήκες καθημερινής ζωής στις μεγάλες πόλεις. «Στην περίπτωση της Ελλάδας η υπαιθρικότητα (το ανήκειν στον κόσμο της υπαίθρου) είναι ισχυρότερη του υπαιθριωτισμού (ειδυλλιακότητα της ζωής στην ύπαιθρο)» (Ανθοπούλου et al, 2007).

Η Τέταρτη Βιομηχανική Επανάσταση, με τη συγχώνευση τεχνολογιών και εξελίξεων στην ψηφιοποίηση και τα δίκτυα, αλλάζει τον τρόπο που ζούμε, εργαζόμαστε και λειτουργούμε. Η ροή μεταξύ ανθρώπων, προϊόντων και συστημάτων που θα δημιουργήσουν νέες πηγές αξιών για την οικονομία – αν και με κόστος διαταραχών στους υπάρχοντες τρόπους ζωής. (Jansen, 2016). Αυτό μας δίνει τη δυνατότητα να επαναπροσδιορίσουμε τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε το χωρικό χαρακτήρα της εγκατάστασης των ανθρώπων και των οικογενειών.

Με την εξάπλωση της εξ αποστάσεως εργασίας, την ψηφιοποίηση της οικονομίας και την οικονομία πλατφόρμας (gig economy), προέκυψε μια νέα κατηγορία επιχειρηματιών - ψηφιακοί ανεξάρτητοι εργαζόμενοι. Η απώτερη μορφή της μέχρι στιγμής είναι οι «ψηφιακοί νομάδες», που ταξιδεύουν στον κόσμο με περιορισμένη ή καθόλου σταθερή κατοικία – και αυτή δεν είναι μια περιθωριακή ομάδα (περίπου 4,8 εκατομμύρια εργαζόμενοι στις ΗΠΑ μόνο μέχρι την εκτίμηση του 2018).

Ψηφιακοί Νομάδες

Ορισμός - ιστορία

Η αυξανόμενη κινητικότητα ατόμων σε διεθνές επίπεδο, ορμώμενη από προσωπικές διαθέσεις για μία αλλαγή τρόπου ζωής, ελευθερία επιλογών αλλά και αυτό-ολοκλήρωση έχει γίνει μία παγκόσμια τάση από τη δεκαετία του '80. Στη μεταπολεμική παγκόσμια κοινωνία που είχε να επουλώσει τις πληγές των δύο πολέμων ήταν απίθανο να σκεφτεί κανείς πέρα από την επιβίωση και τις καθημερινές ανάγκες της δικής του αλλά και της οικογένειάς του, ενώ πριν την βιομηχανική επανάστασή δεν υπήρχαν οι κατάλληλες συνθήκες για εύκολες μετακινήσεις των ανθρώπων. Η κινητικότητα αυτή έχει πάρει διάφορες μορφές ανάλογα με το τι φέρνει μαζί της, που συμπεριλαμβάνουν τα εξής: τουρισμός δευτέρου-σπιτιού (second-home tourism), κατοικο-τουρισμός (residential tourism), εποχιακή μετανάστευση ή μετανάστευση τρόπου ζωής, παγκόσμιος/νέο-νομαδισμός, flashpacking (ταξίδι με σακίδιο αλλά με αυξημένο budget), μετανάστευση μποέμικου τρόπου ζωής και ψηφιακός νομαδισμός (Hannonen, 2016).

Η ταχεία αύξηση αυτών των μορφών κινητικότητας είναι συνδεδεμένη με κοινωνικοπολιτικούς παράγοντες όπως η παγκοσμιοποίηση, ο ατομικισμός, οι αυξανόμενες διεθνείς εμπειρίες και μετακινήσεις, η ευκολία των μετακινήσεων, οι τεχνολογίες ασύρματων επικοινωνιών, η εξέλιξη στα συστήματα μετακινήσεων, η ψηφιοποίηση του κλάδου της διαχείρισης των ακινήτων, η ευελιξία της επαγγελματικής ζωής και οι σχετικές αυξήσεις του παγκόσμιου πλούτου (Hannonen, 2018). Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε την ευρύτερη οπτική γωνία της παγκοσμιοποίησης για να μπορέσουμε να εκτιμήσουμε τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου τρόπου ζωής που οδηγούν στην κινητικότητα αυτή και στον ψηφιακό νομαδισμό συγκεκριμένα. Οι σύγχρονες διεργασίες σχηματισμού παγκόσμιων αγορών και η ανάπτυξη των μεταφορών και των τεχνολογιών επικοινωνίας οδηγούν σε νέους κοινωνικούς σχηματισμούς, μοτίβα και ευκαιρίες. Πράγματι, η ψηφιοποίηση και η ενσωμάτωση της κινητικότητας στην καθημερινότητα (κυριολεκτική μετακίνηση αλλά και η τεχνολογική συνδεσιμότητα) έχουν οδηγήσει σε επέκταση του ελεύθερου χρόνου και σε ευκίνητους τρόπους ζωής σε εθνικά και διεθνή επίπεδα (Paris 2011; Urry 2007).

Αυτές οι ρευστές και ευέλικτες μορφές κινητικότητας τοποθετούνται μεταξύ τουρισμού και μετανάστευσης και έχουν συλλογικά ενσωματωθεί στην «κινητικότητα λόγω τρόπου ζωής» (lifestyle-led mobility). (Ekerlund, 2013; Hannonen, 2016; Cohen et al., 2015). Μία από τις πιο πρόσφατες τάσεις είναι ο ψηφιακός νομαδισμός. Προσομοιάζει αλλά και διαφέρει από τις διαφορετικές μορφές της κινητικότητας λόγω τρόπου ζωής με αρκετούς τρόπους. Ο ψηφιακός νομαδισμός είναι μία καινούργια μορφή κινητικότητας που έρχεται ως αποτέλεσμα της ενσωμάτωσης των κινητών τεχνολογιών στην καθημερινή ζωή και τους διαφορετικούς τύπους εργασίας. Αυτός ο αυξανόμενος τρόπος ζωής υποδαυλίζει παραδοσιακές στατικές απόψεις και αγκιστρώσεις στο σπίτι, το γραφείο ή και τη χώρα. Ο ευκίνητος τρόπος ζωής των ψηφιακών νομάδων μπορεί δυνητικά να έχει επίπτωση ακόμη και στις κοινωνίες αναφορικά με την οικογενειακή ζωή και τις εργασιακές κουλτούρες.

Έρευνες πάνω στον ψηφιακό νομαδισμό αυξάνονται, αλλά ο όρος χρησιμοποιείται με ποικίλους, συχνά αντικρουόμενους, τρόπους. Η αναπτυσσόμενη βιβλιογραφία επί του ψηφιακού νομαδισμού συγκεντρώνεται κυρίως στην περιγραφή του τρόπου ζωής τους δίνοντας λιγότερη έμφαση στη δημιουργία ενός θεωρητικού πλαισίου του ψηφιακού νομαδισμού (Wang et al. 2018). Αυτό τονίζει την ανάγκη να δημιουργηθεί μία κατανοητή περιεκτική ορολογία και εννοιολογική προοπτική επί του ψηφιακού νομαδισμού για να τον ορίσει ως μία κατηγορία προς έρευνα και μία κινητικότητα που αναπτύσσεται γοργά ώστε να βοηθηθεί η μελλοντική περαιτέρω μελέτη του φαινομένου.

Ο όρος «ψηφιακός νομάς» εισήχθη το 1997 από τους Makimoto και Manners για να περιγράψει το αποτέλεσμα της τεχνολογικής εξέλιξης στη ζωή των ανθρώπων. (Makimoto & Manners, 1997) Προέβλεψαν πώς οι κινητές και φορητές τεχνολογίες θα ενισχύσουν την εργασία και τον ελεύθερο χρόνο και θα παράγουν ένα νέο τρόπο ζωής, στον οποίο οι άνθρωποι θα είναι απελευθερωμένοι από περιορισμούς του χρόνου και της τοποθεσίας (Makimoto, 2013). Συνεπώς, ο όρος «ψηφιακός νομάς» αναφέρεται σε έναν τρόπο ζωής που έχει αναπτυχθεί από αυτά τα εξόχως μετακινούμενα άτομα που δεν χαρακτηρίζονται από την τοποθεσία τους.

Εμπειρικά, υπάρχουσες έρευνες πάνω στους ψηφιακούς νομάδες έχουν επικεντρωθεί σε διάφορες πτυχές του φαινομένου, τοποθετώντας τον ψηφιακό νομαδισμό στα προϊόντα της αλλαγής της εργασιακής κουλτούρας και άλλων κοινωνικών αλλαγών, καθώς και τα διαφοροποιημένα μοτίβα ταξιδιού (Móller 2016; Nash et al. 2018; Reichenberger 2018; Thompson 2018, 2019; Wang et al. 2018). Οι έρευνες αυτές δείχνουν μία διττή προσέγγιση πάνω στο θέμα που είναι επηρεασμένο έντονα από τους επιστημονικούς τομείς που διεξάγουν τις έρευνες αλλά και τους συγγραφείς που αντιπροσωπεύουν. Ορίζουν το φαινόμενο είτε από την οπτική της εργασιακής ζωής είτε από την οπτική του τρόπου ζωής.

Οι σύγχρονες μελέτες προσφέρουν λίγο εννοιολογικό πλαίσιο ψηφιακού νομαδισμού, το οποίο μπορεί να εξηγηθεί από την νεότητα του φαινομένου. Ο ψηφιακός νομαδισμός προσεγγίστηκε ως μια μορφή δημιουργικού τουρισμού (Putra and Agirachman 2016) και ένας τύπος απασχόλησης του ελεύθερου χρόνου (Reichenberger 2018), μία καινοτόμα μορφή ανεξάρτητου γεωγραφικά ανθρωπίνου δυναμικού (Orel 2019; Wang et al. 2018) και μία νέα οικονομική δραστηριότητα και ως ένα νέο πολιτισμικό φαινόμενο (Wang et al. 2018). Αυτές οι μελέτες παρέχουν αρχικές θεωρητικές επεξηγήσεις σχετικά με αυτό το νέο φαινόμενο που, όπως και ο ορισμός του ψηφιακού νομαδισμού, τείνει να λαμβάνει είτε τον τρόπο ζωής είτε την προοπτική της επαγγελματικής ζωής. Παρά την μονόπλευρη τους σκοπιά, οι υπάρχουσες προσεγγίσεις προσφέρουν ένα σημείο εκκίνησης για περαιτέρω εννοιολογικές εξελίξεις στον ψηφιακό νομαδισμό. Σ' αυτή την εργασία προτείνεται περαιτέρω θεωρητική σύνδεση του φαινομένου μέσα στην

κινητικότητα του τρόπου ζωής μέσω κρίσιμων δεσμεύσεων με σύγχρονες προσεγγίσεις στην “κινητικότητα που οδηγείται από τον τρόπο ζωής”. Η θεωρητική σύλληψη του ψηφιακού νομαδισμού είναι σημαντική για την κατανόησή της ως μια νέα μορφή ταχέως αναπτυσσόμενης κινητικότητας και κοινωνικού φαινομένου. Επιπλέον, προσεγγίζεται ως ένα φαινόμενο που μπορεί να ενισχύσει το διεθνή μακροχρόνιο τουρισμό, τον εσωτερικό μακροχρόνιο τουρισμό και συνεκδοχικά να βοηθήσει στην ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών για να υποβοηθήσει την αποαστικοποίηση.

Η Ελλάδα, ως μια χώρα με τεράστιο ενδιαφέρον στον τουρισμό, έχει μόνο κέρδος αν μπορέσει να συνταιριάξει στο στόχαστρό της τους ψηφιακούς νομάδες. Σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό, οι ψηφιακοί νομάδες χαρακτηρίζονται από την κινητικότητά τους. Μπορεί να μην είναι παραδοσιακοί τουρίστες, αλλά οι ψηφιακοί νομάδες είναι ταξιδιώτες που μπορούν να αποτελέσουν σημαντική πηγή εσόδων για τη χώρα. Όπως θα περιγραφεί και στον κυρίως κορμό της εργασίας, η προσέγγιση απέναντι στην αποαστικοποίηση είναι να δημιουργηθεί η υποδομή για να μετακινηθούν οι κάτοικοι των πόλεων σε μη αστικές περιοχές. Όμως, δεν υπάρχει κανένας περιοριστικός παράγοντας στο χρονικό περιθώριο που θα δοθεί στις μετακινήσεις αυτές. Συνεπώς, οι ίδιες αυτές ενέργειες που θα βοηθήσουν τους Έλληνες που θα θελήσουν να μετακινηθούν από την πόλη, μπορεί να δημιουργήσουν πρόσφορο έδαφος για Ψηφιακούς νομάδες που θα θελήσουν να επισκεφτούν για ένα διάστημα τη χώρα. *Με την προσέγγιση αυτή μπορεί να συνδυαστεί μία άμεση επιστροφή των επενδύσεων του κράτους από τους ψηφιακούς νομάδες, έως να φανούν τα αποτελέσματα της αποαστικοποίησης στις περιαστικές και αγροτικές περιοχές.* Βεβαίως, οι συνέπειες της αποαστικοποίησης δεν περιορίζονται σε οικονομική άνθηση των περιοχών όπου θα καταλήξουν οι μετακινούμενοι, αλλά είναι ένας συνδυασμός κοινωνικοοικονομικών παραγόντων που διαμορφώνονται άμεσα και έμμεσα, ενώ έχουν αντίκτυπο σε βάθος χρόνου καθώς και βραχυπρόθεσμα.

Μπορούμε να κοιτάξουμε το ζήτημα των ψηφιακών νομάδων από την οπτική γωνία της οικονομικής τους επιρροής στις χώρες που επισκέπτονται. Οι απομακρυσμένοι υπάλληλοι με σταθερή κατοικία είναι πιο συνηθισμένοι, με τις εκτιμήσεις των ΗΠΑ για το 2018 να είναι έως και 43% του συνόλου των εργαζομένων. (MBO Partners, 2018) Οι υφιστάμενοι φορολογικοί κανόνες που βασίζονται σε κριτήρια διαμονής υποδηλώνουν ότι τα άτομα που ζουν σε μια συγκεκριμένη περιοχή συνεισφέρουν στα τοπικά δημόσια αγαθά. Ωστόσο, η απομακρυσμένη εργασία μπορεί να διαταράξει τους δεσμούς μεταξύ των εσόδων του προϋπολογισμού από τον φόρο εισοδήματος και των δαπανών του προϋπολογισμού για την τοπική υποδομή – η πληρωμή φόρων σε μια περιοχή, ενώ γίνεται χρήση της δημόσιας υποδομής σε άλλη έχει ως αποτέλεσμα υψηλότερες δαπάνες του προϋπολογισμού στη δεύτερη περιφέρεια που δεν αντισταθμίζονται από αντίστοιχη φορολογική απόδοση. Ορισμένες χώρες έχουν ήδη εμπειρία με παρόμοιο ζήτημα που προκλήθηκε από τις μετακινήσεις - συμπεριλαμβανομένης της Ρωσίας (μετακίνηση μεταξύ περιοχών) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (μετακίνηση μεταξύ σκανδιναβικών χωρών). Επιπλέον, η εξάπλωση της οικονομίας της πλατφόρμας (μια ευδιάκριτη μετατόπιση από την πρόσληψη υπαλλήλων προς την πρόσληψη ανεξάρτητων εργολάβων – ή ανεξάρτητων εργαζομένων – ανά έργο) διαταράσσει το σύστημα φορολογίας του προσωπικού εισοδήματος πληρωμής σχετιζόμενης με τα κέρδη (pay-as-you-earn (PAYE)) που είναι παραδοσιακό σε πολλές χώρες. Οι ρωσικές εταιρείες διαδικτύου τόνισαν αυτό το συγκεκριμένο θέμα στις αρχές του 2020 όσον αφορά τις πληρωμές σε μπλόγκερ. Ισχυρίστηκαν ότι οι ξένες εταιρείες δεν ήταν υποχρεωμένες να (και ως εκ τούτου δεν) παρακρατούν και να επιβάλλουν φόρο εισοδήματος φυσικών

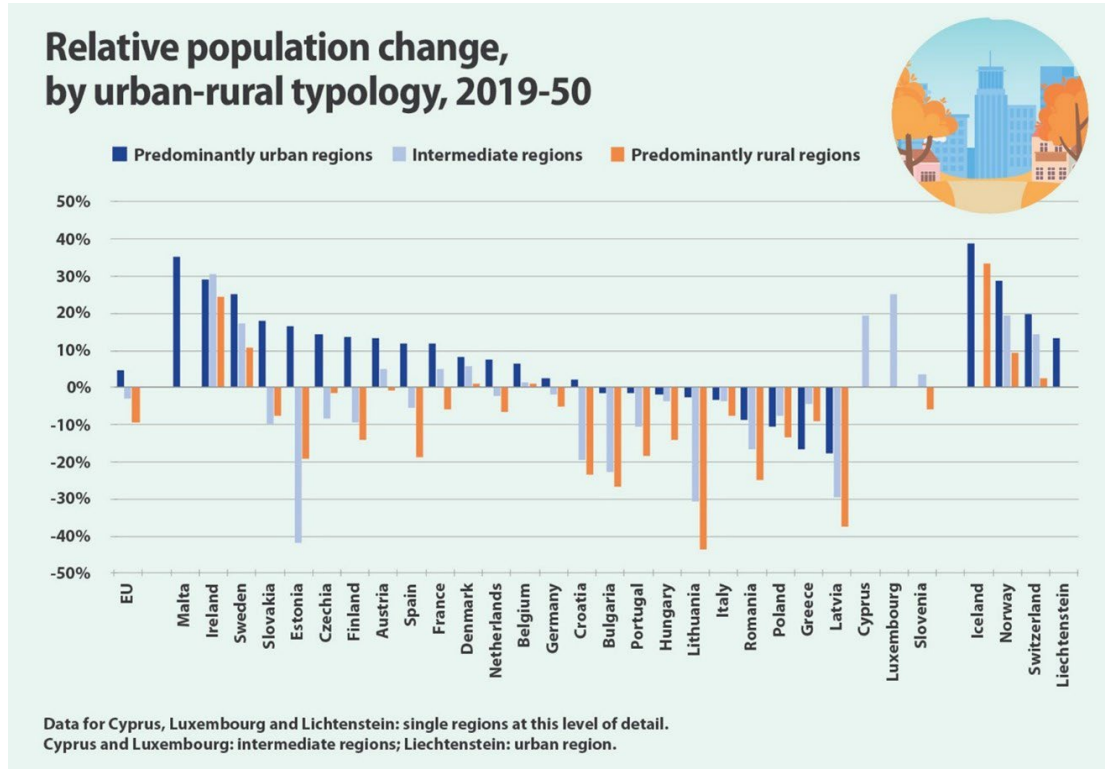
προσώπων από πληρωμές στους Ρώσους εργολάβους τους, ούτε υπέστησαν πρόσθετο κόστος εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, το οποίο είχε ως αποτέλεσμα αθέμιτο φορολογικό πλεονέκτημα σε σύγκριση με τις ρωσικές εταιρείες διαδικτύου.

Τελικά, οι ψηφιακοί νομάδες, ορισμένοι από τους οποίους ταξιδεύουν σε όλο τον κόσμο, εγκαθίστανται για μικρότερα χρονικά διαστήματα σε διάφορες χώρες, κινδυνεύουν να αποκτήσουν νέα φορολογική κατοικία ή να μην είναι φορολογικοί κάτοικοι πουθενά, και επομένως μπορεί να μην απολαμβάνουν τα ίδια φορολογικά οφέλη με τους κανονικούς εγκατεστημένους εργαζόμενους. Τα πρόσφατα lockdown προστέθηκαν σε αυτό το ζήτημα, αναγκάζοντας πολλούς ανθρώπους απρόσμενα να αποδέχονται ως φορολογική κατοικία νέες χώρες.

Η παρούσα εργασία μελετάει τα πλεονεκτήματα της αποαστικοποίησης, τις δυνατότητες που έχουμε στην εποχή μας να την πετύχουμε και συνδυάζει το φαινόμενο με την άνθηση των ψηφιακών νομάδων παγκοσμίως αλλά και συγκεκριμένα στα πλαίσια του Ελλαδικού χώρου. Σημαντική μνεία θα γίνει για τις δυνατότητες που προσφέρονται λόγω της τεχνολογικής ανάπτυξης, που μπορούν να οδηγήσουν στην αποαστικοποίηση και στην δημιουργία ενός θετικού κλίματος και μίας «ανοιχτής πρόσκλησης» προς τους ψηφιακούς νομάδες, εγχώριους και διεθνείς. Ταυτόχρονα, θα μελετήσουμε τις παρεμβάσεις που μπορούν και επιβάλλεται να γίνουν από την πλευρά της πολιτείας αλλά και των τοπικών κοινωνιών για να πραγματοποιηθούν αυτές οι μετακινήσεις που αναφέραμε παραπάνω.

Κεφάλαιο 2^ο

Σημερινή κατάσταση

Σχ.2.1: Σχετική μεταβολή του πληθυσμού από αστική-αγροτική τυπολογία 2019-2050

Πηγή eurostat

Οι τάσεις του πληθυσμού σχετικά με τις μετακινήσεις από αγροτικό σε αστικό περιβάλλον φαίνονται στο σχήμα ανωτέρω. Κύριες αιτίες των δημογραφικών αλλαγών σε περιφερειακό επίπεδο

Οι περιοχές που πλήττονται από μείωση πληθυσμού είναι συχνά αγροτικές περιοχές χαμηλού εισοδήματος ή μεταβιομηχανικές περιοχές, παρουσιάζοντας περιορισμένες προοπτικές για τον ενεργό πληθυσμό. Η φυγή νέων, ειδικευμένων εργαζομένων έχει περαιτέρω αρνητικό αντίκτυπο στη γήρανση του πληθυσμού, την ανανέωση των γενεών και την αγροτική ανάπτυξη.

Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων είναι μία από τις τέσσερις ελευθερίες της ΕΕ και της ενιαίας αγοράς. Η οικονομική κρίση του 2008 οδήγησε στη μετανάστευση νέων, μορφωμένων εργαζομένων από τη νοτιοανατολική προς τη βορειοδυτική Ευρώπη.

Η κρίση του COVID-19 ενδέχεται να ενθαρρύνει αυτή τη τάση. Η μειωμένη οικονομική δραστηριότητα και η ανεργία αναμένεται να δημιουργήσουν ένα νέο κύμα μετανάστευσης νέων ανθρώπων εντός και μεταξύ των κρατών μελών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δείχνει να αποδέχεται ότι αυτή η τάση δεν θα έχει θετικό αντίκτυπο στον άνθρωπο και στη δημιουργία των μελλοντικών κοινωνιών. Συνεπώς, έχουν αναγάγει τις δημογραφικές μεταβολές σε βασική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με τις προτεραιότητες της κλιματικής αλλαγής και του ψηφιακού μετασχηματισμού. Μία συντονισμένη προσέγγιση, που συμπεριλαμβάνει τις αρχές της βιωσιμότητας και της ψηφιοποίησης στους διάφορους τομείς πολιτικής της ΕΕ, θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στην αντιμετώπιση των δημογραφικών μεταβολών.

Κατά τη σύνοδο ολομέλειας του Μαΐου, οι ευρωβουλευτές ενέκριναν ψήφισμα που στοχεύει στην αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων της ΕΕ και στην κατάρτιση μιας νέας, πανευρωπαϊκής στρατηγικής σχετικά με το σημαντικό αυτό ζήτημα.

Οι εθνικές κυβερνήσεις και οι τοπικές αρχές είναι εξίσου σημαντικές για την αντιμετώπιση των δημογραφικών μεταβολών. Ως συνέταιροι στα πλαίσια του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, μπορούν να συμβάλουν αποτελεσματικά στην ανάκαμψη των πιο ευάλωτων περιοχών.

Η ΕΕ δεν πρέπει να παραμελεί τις αγροτικές και απόκεντρες περιφέρειες στα πλαίσια της στρατηγικής της όσον αφορά την κινητικότητα: τα μεταφορικά δίκτυα μπορούν να συνεισφέρουν στην ανάσχεση της πληθυσμιακής μείωσης μέσω της ενίσχυσης των διασυνδέσεων μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών.

Ο αγροτικός τουρισμός μπορεί επίσης να παίξει σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση της μείωσης του πληθυσμού μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της διαφοροποίησης του οικονομικού και δημογραφικού ιστού στις αγροτικές περιοχές.

Η πανδημία ανέδειξε το ψηφιακό χάσμα μεταξύ των γενεών και μεταξύ των ανεπτυγμένων και λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών. Οι επενδύσεις στον ψηφιακό τομέα αναμένεται να ενθαρρύνουν τη δίκαιη και ισότιμη μετάβαση προς μια ψηφιακή οικονομία και ένα ψηφιακό εκπαιδευτικό σύστημα που θα είναι προσιτό σε όλους τους πολίτες.

Η αύξηση της τηλεργασίας εν καιρώ πανδημίας ενδέχεται να συμβάλει στην ανάσχεση της μείωσης του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές, επιτρέποντας στους μορφωμένους νέους να συνεχίσουν να ζουν σε περιοχές που διαφορετικά θα αναγκαζόντουσαν να εγκαταλείψουν.

Η αντιμετώπιση των δημογραφικών ανισορροπιών ενισχύει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή της Ένωσης, συμβάλλοντας παράλληλα στην καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης.

Η πανδημία COVID-19 εγείρει ερωτήματα σχετικά με τη συγκέντρωση ανθρώπων και απασχόληση στις μεγάλες πόλεις.

Οι ενδείξεις που προκύπτουν από την πανδημία είναι ότι η δημογραφική αλλαγή— συμπεριλαμβανομένης της αύξησης του πληθυσμού και της συχνότητας με την οποία οι άνθρωποι εργάζονται από το σπίτι—μπορεί επίσης να αλλάξει τον τρόπο λειτουργίας των πόλεων, των οικισμών και των κοινωνιών (Autor & Reynolds, 2020; Bloom, 2020). Η ανάγκη κλεισίματος βιομηχανικών και εμπορικών εγκαταστάσεων λόγω της πανδημίας είχε ως αποτέλεσμα πολύ περισσότερα άτομα να εργάζονται εξ αποστάσεως για να

παραμείνουν παραγωγικοί κατά τη διάρκεια της κρίσης. Η πανδημία έχει αναγκάσει πολλούς ανθρώπους να παραμένουν «κλειδωμένοι» στα σπίτια για μεγάλες περιόδους. Σύμφωνα με σχόλια των μέσων ενημέρωσης, αυτή η κατάσταση έχει ενθαρρύνει όλο και περισσότερους ανθρώπους που ερευνούν τη μετεγκατάσταση σε πιο προσιτές, ευρύχωρες κατοικίες σε μη μητροπολιτικές περιοχές (Bearup, 2020· Collett, 2020· Kuestenmacher, 2020· Moore, 2020). Αυτή η απόκριση πτήσης συμπίπτει με την αύξηση των ανησυχιών για την αύξηση του πληθυσμού στις μεγαλύτερες χώρες της Αυστραλίας πόλεις και για κοινωνικές και οικονομικές τροχιές σε εξωτερικά προάστια, ενδοχώρα πόλεων και μη μητροπολιτικούς οικισμούς (Beer, 2012; Fairbrother & Denham, 2020). Η πρόταση είναι ότι η απήχηση της πυκνής μητροπολιτικής διαβίωσης μειώνεται κατά τη διάρκεια των lockdown και σε περιόδους που οι πληθυσμοί αντιμετωπίζουν υψηλά ποσοστά μετάδοσης του COVID-19. Υπάρχουν προηγούμενα για πανδημίες που προκαλούν ενδιαφέρον για τη διασπορά του μη μητροπολιτικού πληθυσμού και ενδιαφέρον για τηλεργασία. Ο Messenger (2019) ανέφερε ότι «το ενδιαφέρον για την τηλεργασία αναπτύχθηκε από τον φόβο μιας κυβερνητικής διακοπής λειτουργίας λόγω της πανδημίας της γρίπης των πτηνών το 2000... όταν οι υπάλληλοι των υπηρεσιών της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης των Ηνωμένων Πολιτειών ενθαρρύνθηκαν να αποφεύγουν τους δημόσιους χώρους και τα πολυσύχναστα γραφεία δουλεύοντας από το σπίτι». Η προοπτική να εργάζεστε περισσότερο από το σπίτι μετά την άρση των περιορισμών του lockdown έχει επίσης αυξηθεί και πολλοί φαίνεται ότι το βρήκαν θετική εμπειρία (Dubey & Tripathi, 2020). Ο Bloom (2020) έχει υπολογίσει ότι ο COVID-19 είχε ως αποτέλεσμα τις εργάσιμες ημέρες που περνούν στο σπίτι να αυξάνονται από 5% σε 40% όλων των εργάσιμων ημερών και έχει επίσης προβλέψει ότι το ποσοστό θα διευθετηθεί περίπου στο 20% μετά την πανδημία, ενώ το υπόλοιπο θα δαπανηθεί σε εργασία (Denham, 2021).

Ο κόσμος μετά τον Κορωνοϊό θα είναι λιγότερο παγκόσμιος και λιγότερο αστικός.

Δεν είναι λίγες οι φωνές (Geoffrey Garrett, 2020) που πιστεύουν ότι μετά την ομαλοποίηση της κατάστασης στην οποία μας έχει ωθήσει η πανδημία του COVID-19 θα αυξηθούν οι αποστάσεις μεταξύ των ανθρώπων και μεταξύ των χωρών, κυρίως γιατί με τον τρόπο αυτόν ο κόσμος θα γίνει πιο ανθεκτικός και πιο ασφαλής. Ακόμη και πριν την πανδημία, η τάση δεκαετιών προς μία απόλυτη παγκοσμιοποίηση του εμπορίου, των επενδύσεων, των αλυσίδων τροφοδοσίας και της ροής των ανθρώπων είχε αρχίσει να δείχνει σημάδια ανάσχεσης. Ίσως, προβλέπει ο Garrett, να εμφανίζονται τα χρόνια έως το 2008 και την παγκόσμια οικονομική κρίση ως την «κορύφωση της παγκοσμιοποίησης». Από τότε έως σήμερα, ένας συνδυασμός ύφεσης, ανισοτήτων και λαϊκισμού έχει δημιουργήσει κινήματα αντι-παγκοσμιοποίησης και αντιμεταναστευσης στις χώρες της Δύσης, όπως διαφαίνεται και από τον εμπορικό πόλεμο ΗΠΑ-Κίνας.

Η έλευση της πανδημίας μπορεί να μετατρέψει αυτές τις τάσεις αντίδρασης σε αντίρροπες δυνάμεις που θα ξεκινήσουν μία από-παγκοσμιοποίηση που παρουσιάζεται ως μία κατάσταση πιο ανθεκτική – αν και πιο φτωχή, σε επιλογές αλλά και από οικονομικής πλευράς.

Η αστικοποίηση μπορεί να είναι το άλλο μεγάλο θύμα της πανδημίας. Αντίθετα από την παγκοσμιοποίηση, η αστικοποίηση δεν είχε επηρεαστεί από την οικονομική κρίση. Μετά

τον κορωνοϊό οι άνθρωποι είναι πιο επιφυλακτικοί αναφορικά με υπερπλήρη τρένα και λεωφορεία, καφέ και εστιατόρια, γήπεδα και θέατρα, υπεραγορές και γραφεία. Οι πολυπληθείς χώροι είναι οι πνεύμονες που δίνουν ζωή στις πόλεις, αλλά τώρα τα πλήθη παρουσιάζουν την εικόνα του υγειονομικού ρίσκου. Οι άνθρωποι που έχουν τη δυνατότητα να βγουν από την πόλη θα μπαίνουν όλο και περισσότερο στον πειρασμό να το κάνουν. Οι άνθρωποι που δεν μπορούν να φύγουν θα αισθανθούν αυξημένο κίνδυνο, θα μειώσουν και θα μειώσουν τις κινήσεις και τις επαφές τους.

Gig economy – Η Οικονομία της Πλατφόρμας

Ακριβής ορισμός της «gig economy», γνωστής και ως «platform economy» ή «crowdwork», δεν υπάρχει προς το παρόν στα ελληνικά, ωστόσο θα μπορούσε να αποδοθεί ως η «οικονομία της πλατφόρμας», καθώς αφορά τη ζήτηση και προσφορά εργασίας σε διαδικτυακές πλατφόρμες, όπου οι εργαζόμενοι δεν είναι ούτε μόνιμοι, ούτε μερικής απασχόλησης. Προσφέρουν συνήθως εργασία πάνω σε «gigs», δηλαδή επιμέρους κομμάτια ενός ευρύτερου έργου: «gigs» για την ανάπτυξη λογισμικού, για τη μετάφραση ενός βιβλίου ή ενός οδηγού συναρμολόγησης επίπλων, για ένα αρχιτεκτονικό σχέδιο, για τα γραφικά ενός βιντεοπαιχνιδιού ή απλά για το «image tagging» στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. (Fortune Greece, 2020)

Μια εργασία πλήρους απασχόλησης με έναν εργοδότη θεωρείται ο κανόνας εδώ και δεκαετίες, αλλά όλο και περισσότερο, αυτό αποτυγχάνει να καταγράψει πώς ένα μεγάλο μερίδιο του εργατικού δυναμικού βγάζει τα προς το ζην. Μια στενή εστίαση μόνο στις παραδοσιακές θέσεις εργασίας αγνοεί δεκάδες εκατομμύρια που συγκεντρώνουν τις δικές τους ροές εισοδήματος και διαμορφώνουν τη δική τους επαγγελματική ζωή. Αν και η ανεξάρτητη εργασία δεν είναι νέο φαινόμενο, δεν εντάσσεται απόλυτα στις επίσημες στατιστικές εργασίας. Αυτή η αναφορά στοχεύει να καλύψει ορισμένα από τα κενά δεδομένων που την περιβάλλουν.

Η ανεξάρτητη εργασία έχει τρία καθοριστικά χαρακτηριστικά: υψηλό βαθμό αυτονομίας, πληρωμή ανά εργασία, ανάθεση ή πωλήσεις· και μια βραχυπρόθεσμη σχέση μεταξύ εργαζομένου και πελάτη. Ο ορισμός μας περιλαμβάνει άτομα που παρέχουν υπηρεσίες εργασίας καθώς και όσους πωλούν αγαθά ή νοικιάζουν περιουσιακά στοιχεία.

Η έρευνα αποκαλύπτει ότι το 20 έως 30 τοις εκατό του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας στις Ηνωμένες Πολιτείες και την ΕΕ-15, ή έως και 162 εκατομμύρια άτομα, απασχολούνται σε ανεξάρτητη εργασία. Αυτό βασίζεται στην ανάλυση των υφιστάμενων δεδομένων καθώς και σε μια εκτενή έρευνα εργατικού δυναμικού της εταιρείας MGI σε έξι χώρες.

Οι ψηφιακές πλατφόρμες μεταμορφώνουν την ανεξάρτητη εργασία, βασίζονται στην πανταχού παρουσία των κινητών συσκευών, στις τεράστιες ομάδες εργαζομένων και πελατών που μπορούν να προσεγγίσουν και στην ικανότητα αξιοποίησης πλούσιων πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο για πιο αποτελεσματικές αντιστοιχίσεις. Σήμερα αυτές οι διαδικτυακές αγορές χρησιμοποιούνται από το 15 τοις εκατό των ανεξάρτητων εργαζομένων. Αλλά η ταχεία ανάπτυξη των μεγαλύτερων πλατφορμών υποδηλώνει ότι μόλις αρχίσαμε να βλέπουμε τον αντίκτυπό τους.

Υπάρχουν τέσσερα βασικά τμήματα ανεξάρτητων εργαζομένων: Το 30% είναι «ελεύθεροι πράκτορες», οι οποίοι επιλέγουν ενεργά την ανεξάρτητη εργασία και αντλούν το πρωταρχικό τους εισόδημα από αυτήν. Περίπου το 40 τοις εκατό είναι «περιστασιακοί εργαζόμενοι», που χρησιμοποιούν ανεξάρτητη εργασία για συμπληρωματικό εισόδημα και το κάνουν από επιλογή. Οι «διστακτικοί», που ζουν κυρίως από την ανεξάρτητη εργασία, αλλά θα προτιμούσαν τις παραδοσιακές δουλειές, αποτελούν το 14%. Οι «οικονομικά περιορισμένοι», που κάνουν συμπληρωματική ανεξάρτητη εργασία από ανάγκη, αντιπροσωπεύουν το 16 τοις εκατό.

Εκείνοι που κάνουν ανεξάρτητη εργασία από επιλογή (ελεύθεροι πράκτορες και περιστασιακοί εργαζόμενοι) αναφέρουν μεγαλύτερη ικανοποίηση από την επαγγελματική τους ζωή από εκείνους που την κάνουν από ανάγκη (διστακτικοί και οικονομικά αδύναμοι), ένα εύρημα που ισχύει για όλες τις χώρες, την ηλικία, το εισόδημα και την εκπαίδευση. Στην πραγματικότητα, οι ελεύθεροι πράκτορες αναφέρουν ακόμη υψηλότερα επίπεδα ικανοποίησης από αυτά σε παραδοσιακές δουλειές κατ' επιλογή. Όσοι εργάζονται από ανάγκη, είτε ως ανεξάρτητοι εργαζόμενοι είτε σε παραδοσιακές θέσεις εργασίας, αναφέρουν παρόμοια επίπεδα δυσαρέσκειας με την εργασία τους.

Η ανεξάρτητη εργασία εξελίσσεται ταχέως καθώς οι ψηφιακές πλατφόρμες δημιουργούν μεγάλης κλίμακας, αποτελεσματικές αγορές όπου οι εργαζόμενοι συνδέονται με τους αγοραστές υπηρεσιών. Ενώ αυτός ο ψηφιακός μετασχηματισμός εκτυλίσσεται, πολλές άλλες δυνάμεις μπορεί να τροφοδοτήσουν την ανάπτυξη του ανεξάρτητου εργατικού δυναμικού: οι δηλωμένες φιλοδοξίες των παραδοσιακών εργαζομένων που επιθυμούν να γίνουν ανεξάρτητοι, οι μεγάλοι άνεργοι και ανενεργοί πληθυσμοί που θέλουν να εργαστούν και η αυξημένη ζήτηση για ανεξάρτητες υπηρεσίες τόσο από τους καταναλωτές όσο και από τους καταναλωτές, οργανώσεις.

Η ανεξάρτητη εργασία θα μπορούσε να έχει οφέλη για την οικονομία, να μειώσει την ανεργία, να βελτιώσει τη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό, να τονώσει τη ζήτηση και να αυξήσει την παραγωγικότητα. Οι καταναλωτές και οι οργανισμοί θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τη μεγαλύτερη διαθεσιμότητα υπηρεσιών και τη βελτιωμένη αντιστοίχιση που ικανοποιεί καλύτερα τις ανάγκες τους. Οι εργαζόμενοι που επιλέγουν να είναι ανεξάρτητοι εκτιμούν την αυτονομία και την ευελιξία.

Παρά τα πλεονεκτήματά της, η ανεξάρτητη εργασία περιλαμβάνει ορισμένους συμβιβασμούς. Υπάρχει περισσότερη δουλειά να γίνει σε θέματα όπως τα οφέλη, τα μέτρα ασφάλειας εισοδήματος, η πρόσβαση σε πιστώσεις και η εκπαίδευση και τα διαπιστευτήρια. Ορισμένες από αυτές μπορεί να απαιτούν αλλαγές πολιτικής. Άλλα θα μπορούσαν να επιλυθούν από καινοτόμους και νέους μεσάζοντες. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων θα μπορούσε να καταστήσει την ανεξάρτητη εργασία πιο εφικτή επιλογή για τα άτομα. (McKinsey Global Institute, 2022)

Κορονοϊός και Τηλε-εργασία

Πολλά έχουν γραφτεί για το πώς η υποχρεωτική εργασία από το σπίτι θα οδηγήσει σε αύξηση της τηλεργασίας μετά την πανδημία. Οι αλλαγές στους τρόπους και τις απαιτήσεις μετακίνησης, συμπεριλαμβανομένης της τηλεργασίας, έχουν επιπτώσεις στη

μορφή και τη δομή των πόλεων και των περιφερειών. Σε αυτή την ενότητα, αξιολογούνται τα αποτελέσματα της αυξημένης τηλεργασίας, με βάση την υπάρχουσα έρευνα σχετικά με το πώς η τηλεργασία επηρεάζει τις επιλογές στέγασης και εργασία.

Τηλε-εργασία και τόπος διαμονής

Το ενδιαφέρον για την τηλεργασία στην Αυστραλία τη δεκαετία του 2010 προέκυψε από την εξέταση των δυνατοτήτων εξ αποστάσεως εργασίας που παρουσιάστηκαν ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης του Εθνικού Ευρυζωνικού Δικτύου, με έμφαση στο πώς μπορούν να ωφεληθούν οι Αυστραλοί που ζούνε σε μη μητροπολιτικές περιοχές (Deloitte Access Economics & Colmar Brunton, 2012, Rural and Regional Committee, 2014). Ο ισχυρισμός ήταν ότι οι βελτιωμένες τηλεπικοινωνίες θα μείωναν την ανάγκη για τους ανθρώπους και τους εργαζόμενους να βρίσκονται σε μεγάλες πόλεις, κάτι που θυμίζει την υπόθεση του Friedman (2005) «ο κόσμος είναι επίπεδος» σχετικά με τη φθίνουσα σημασία της τοποθεσίας ως αποτέλεσμα των τεχνολογικών εξελίξεων. Ωστόσο, όπως παρατήρησε ο Sassen (2001), «ακριβώς λόγω της εδαφικής διασποράς που διευκολύνεται από τις τηλεπικοινωνίες, η συγκέντρωση ορισμένων κεντρικών δραστηριοτήτων έχει αυξηθεί απότομα». Επειδή υπάρχουν συνδέσεις μεταξύ της εργασίας γνώσης και της τηλεργασίας, μια σημαντική πτυχή της συγκέντρωσης της δραστηριότητας στις μεγάλες πόλεις έχει αποδοθεί σε ισχυρά οφέλη συσσώρευσης που προκύπτουν σε τομείς έντασης γνώσης κεντρικοί για τις σύγχρονες ανεπτυγμένες οικονομίες (Belderbos et al., 2017; Scott, 2008, 2013).

Συμβάλλοντας στην αστικοποίηση, το Διαδίκτυο και η πρόοδος των τηλεπικοινωνιών επέτρεψαν επίσης ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας και επέτρεψαν σε περισσότερους ανθρώπους να εργάζονται από το σπίτι πιο συχνά (Banister, 2005; Lyons, 2014; Mokhtarian, 2002). Όσοι μετακινούνται από μεγάλη απόσταση για μέρος της απασχόλησής τους έχουν την τάση να ζουν πιο μακριά από τους επίσημους χώρους εργασίας τους, ανεχόμενοι λιγότερες, αλλά μεγαλύτερες ημέρες μετακίνησης (Mokhtarian et al., 2004; Zhu, 2012, 2013). Παραμένει μια φυσική σύνδεση με τον τόπο εργασίας - η ανάγκη να μετακινούνται μερικές ημέρες κάθε εβδομάδα επεκτείνει το όριο των τοποθεσιών κατοικίας των εργαζομένων - αλλά δεν αφαιρεί εντελώς την πρόσβαση της μητροπολιτικής πόλης. Αυτή η διάκριση εγείρει την προοπτική ότι ένα αποτέλεσμα ή μια ακούσια συνέπεια της τηλεργασίας περιλαμβάνει την αύξηση του αριθμού και της έκτασης των εκτεταμένων μητροπολιτικών περιοχών, μια αναποτελεσματική πληθυσμιακή πολυκεντρικότητα (Hall & Pain, 2012). Η αναποτελεσματικότητα μιας ευρύτερης κατανομής του πληθυσμού υποστηρίζεται από στοιχεία ότι η μερική τηλεργασία έχει ελάχιστες επιπτώσεις στη μείωση των συνολικών αποστάσεων μετακίνησης και σχετίζεται με αυξημένη μετακίνηση με ιδιωτικό αυτοκίνητο (Andreev et al., 2010; de Abreu e Silva & Melo, 2018 Zhu & Mason, 2014). Από την οπτική γωνία όσων ενδιαφέρονται για την αποδοτικότητα των μεταφορών και τη μείωση των εκπομπών, το καθαρό αποτέλεσμα είναι ότι η τηλεργασία μπορεί να προκαλέσει καθαρό μειονέκτημα.

Η τάση για τηλεργασία για τη διευκόλυνση της αύξησης των μετεγκαταστάσεων κατοικιών από μητροπολιτικές σε μη μητροπολιτικές περιοχές μετριάζεται σε κάποιο βαθμό από άλλους παράγοντες εκτός από την εγγύτητα εργασίας-σπιτιού. Η ευκολία της μετακίνησης είναι μόνο ένας παράγοντας στις επιλογές τοποθεσίας του νοικοκυριού, παράλληλα με παράγοντες όπως οι ανέσεις, η πρόσβαση σε υπηρεσίες και πτυχές των

τοπικών κοινοτήτων. Αξίζει επίσης να σημειωθεί η πρόσθετη πολυπλοκότητα των πολλαπλών εργαζομένων ανά νοικοκυριό και ότι το κόστος στέγασης είναι πολύ μεγαλύτερο από το κόστος μεταφοράς (Giuliano, 1991). Ο Denham (2020) διαπίστωσε ότι η άνεση, η οικονομικότερες λύσεις και η εγγύτητα με τους φίλους και την οικογένεια ήταν οι κύριοι παράγοντες στις αποφάσεις των μητροπολιτικών εργαζομένων να μετεγκατασταθούν σε μη μητροπολιτικές κατοικίες, μια επιλογή κατοικίας που από μόνη της αντικρούει τον ισχυρισμό ότι η ευκολία μετακίνησης είναι ο κύριος ή μοναδικός, παράγοντας στην επιλογή τοποθεσίας κατοικίας. Ωστόσο, το επιχείρημα που παρουσιάζεται σε αυτό το άρθρο είναι ότι η τηλεργασία θα αυξήσει τις μη μητροπολιτικές κατοικίες και όχι ότι θα είναι μια κυρίαρχη επιλογή τρόπου ζωής. Ένας άλλος αντίκτυπος της αύξησης της τηλεργασίας είναι η σταδιακή μετατροπή των κατοικιών στις περιοχές στις οποίες μετακινούνται οι άνθρωποι από οικονομικά προσιτές σε λιγότερο προσιτές, και ιδιαίτερα σε «πλούσιες σε ανέσεις αγροτικές περιοχές, [οι οποίες] λειτουργούν ως εμπόδιο στην αγορά κατοικίας που ανταποκρίνεται στην αυξημένη ζήτηση για αγροτικές κατοικίες». Bosworth & Venhorst, 2017, σελ. 103). Με αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους στέγασης, αυτή η αποαστικοποίηση έχει συσχετιστεί με τον εξευγενισμό της υπαίθρου (Denham, 2021· Stockdale, 2010) και τον εκτοπισμό των μακροχρόνιων κατοίκων (Costello, 2007, 2009). Καθώς οι τοπικές οικονομίες προσαρμόζονται για να ανταποκριθούν στις προσδοκίες των νέων κατοίκων, η αποαστικοποίηση μπορεί επίσης να μειώσει τα χαρακτηριστικά άνεσης και τρόπου ζωής σε μη μητροπολιτικές κοινότητες που αρχικά προσέλκυσαν τους ανθρώπους μακριά από τις μητροπολιτικές περιοχές (Cloke, 2006; Marini & Mooney, 2006).

Τηλε-εργασία & Απασχόληση (employment)

Δεν μπορούν όλοι οι εργαζόμενοι να λειτουργήσουν με τηλεργασία. Πολλές μορφές εργασίας που απαιτούν ανθρώπινη επαφή ή χειρισμό μηχανημάτων δεν μπορούν να εκτελεστούν εξ αποστάσεως, ενώ η εργασία που περιλαμβάνει τη μεταφορά και την ανάλυση δεδομένων γίνεται πιο εύκολα από το σπίτι (Dingel & Neiman, 2020). Όπως παρατήρησαν οι Autor και Reynolds (2020) στη συζήτησή τους σχετικά με τις επιπτώσεις στην απασχόληση του COVID-19, «πολλοί από εμάς που εκτελούμε «εργασία γνώσης» έχουμε τόσο συνηθίσει τη συνήθεια να «είμαστε εκεί» που αποτύχαμε για να παρατηρήσετε τις γρήγορες βελτιώσεις στην επόμενη καλύτερη εναλλακτική: να μην είστε εκεί». Οι αυξήσεις στη συχνότητα εργασίας από το σπίτι μεταξύ των εργαζομένων με γνώση είναι κεντρικής σημασίας για τα επιχειρήματα που παρουσιάζονται σε αυτό το άρθρο, ως αποτέλεσμα της επιρροής της τηλεργασίας στη λήψη αποφάσεων για την κατοικία. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι Dingel και Neiman (2020) έχουν αναπτύξει μια μέθοδο που βασίζεται στην ανάλυση των επαγγελματικών χαρακτηριστικών για την αξιολόγηση των προοπτικών της εργασίας από το σπίτι. Μεταξύ των χαρακτηριστικών είναι η έκθεση στο ευρύ κοινό, ο χειρισμός μηχανημάτων ή οχημάτων και η συντήρηση. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι το 37% των εργασιών εκεί μπορούν να γίνουν εξ ολοκλήρου στο σπίτι και, κατά μέσο όρο, είναι πιο ακριβοπληρωμένες από εκείνες που δεν μπορούν να γίνουν στο σπίτι. Επίσης στις Ηνωμένες Πολιτείες, στο πιο μορφωμένο τεταρτημόριο των βιομηχανιών, το 64 τοις εκατό των επιχειρήσεων είχαν κάποιους εργαζομένους μετάβαση σε απομακρυσμένη εργασία. Στους λιγότερο μορφωμένους τεταρτημόριο βιομηχανιών, μόνο το 36 τοις εκατό οι επιχειρήσεις είχαν οποιονδήποτε εργαζόμενο να αλλάξει σε τηλε εργασία ... υπάρχει επίσης μια στατιστικά σημαντική

σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης και της μερίδιο των εργαζομένων που απασχολούνται σε εξ αποστάσεως εργασία. (Bartik et al., 2020)

Οι Ulubasoglu και Onder (2020) έχουν προσαρμόσει τις μεθόδους των Dingel και Nieman σε ένα αυστραλιανό πλαίσιο χρησιμοποιώντας επαγγελματικά δεδομένα από την απογραφή πληθυσμού και στέγασης του 2016 και έχουν υπολογίσει ότι το 39% των εργαζομένων μπορεί να εργαστεί από το σπίτι. Σε μια αδημοσίευτη ανάλυση, ο Stratton (2020) εφάρμοσε επίσης τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε από τους Dingel και Neiman (2020) στα δεδομένα της Αυστραλιανής απογραφής και υπολόγισε ότι το 41% των Αυστραλών εργαζομένων μπορεί να εργαστεί από το σπίτι και εντόπισε σημαντικές αποκλίσεις εντός της εκτίμησης. Οι παραλλαγές δείχνουν ότι τα άτομα από νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος, με χαμηλά επίπεδα επίσημης εκπαίδευσης και με μη μητροπολιτικές διευθύνσεις κατοικιών, θα εργάζονται λιγότερο από το σπίτι σε σχέση με τα άτομα από νοικοκυριά υψηλού εισοδήματος, με υψηλά επίπεδα τυπικής εκπαίδευσης και με διευθύνσεις αστικών κατοικιών.

Παρόμοια αποτελέσματα έχουν βρεθεί σε παλαιότερες μελέτες τηλεργασίας στην Αυστραλία. Βασιζόμενος στην Έρευνα Ταξιδιωτικών Οικογενειών στο Σύδνεϋ, ο Corruz (2011) ανέφερε παρόμοια κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά μεταξύ των τηλεεργαζομένων: υψηλά επίπεδα εισοδήματος και εκπαίδευσης. Υψηλός αριθμός διευθυντών και επαγγελματιών· στρέφεται προς τους ανθρώπους που απασχολούνται σε υπηρεσίες ακινήτων και επιχειρήσεων· και υπεροχή των εργαζομένων στην κεντρική επιχειρηματική περιοχή. Ομοίως, οι Wooden και Fok (2013) ανέλυσαν δεδομένα από την Έρευνα Οικογενειών, Εισοδήματος και Δυναμικής Εργασίας στην Αυστραλία (HILDA) και ανέφεραν ότι τα πιο πιθανά επαγγέλματα εργασίας από το σπίτι κατέχονται από διευθυντές, επαγγελματίες και υπαλλήλους γραφείου και διοίκησης. που ήταν πιθανότερο να έχουν πανεπιστημιακό τίτλο σπουδών.

Η συσχέτιση μεταξύ της τηλεργασίας και της Κεντρικής Επιχειρηματικής Περιοχής ως τόπου εργασίας είναι σημαντική, καθώς δείχνει ότι οι τηλεεργαζόμενοι είναι πιθανό να παραμείνουν συνδεδεμένοι με τα κέντρα των μητροπολιτικών περιοχών. Η ανάλυση του Corruz (2011) παρέχει υποστήριξη για τον τριγωνισμό διαφορετικών παρατηρήσεων που σχετίζονται με την απασχόληση. Πρώτον, οι τηλεεργαζόμενοι είναι πιο πιθανό να είναι καλοπληρωμένοι και υψηλά μορφωμένοι διευθυντές και επαγγελματίες. Δεύτερον, αυτοί οι εργαζόμενοι είναι πιο πιθανό να εργάζονται στα κέντρα των μεγάλων πόλεων, μια τάση που αποδίδεται στα ισχυρά οφέλη συγκέντρωσης για εργασία έντασης γνώσης (McNeill, 2016, Scott, 2006, 2008).

Έτσι, εάν η τηλεργασία αυξηθεί μετά την πανδημία, τότε κατά πάσα πιθανότητα θα την αναλαμβάνουν κατά κύριο λόγο εργαζόμενοι στο κέντρο της πόλης. Εάν τέτοιοι εργαζόμενοι συμμετέχουν σε τάσεις αποαστικοποίησης (Cain, 2020), τότε η έλλειψη κατάλληλης απασχόλησης σε μη μητροπολιτικές περιοχές υποδηλώνει δευτερογενή αποαστικοποίηση. Αυτό το πιθανό αποτέλεσμα υπογραμμίζει την ανάγκη να επανεξεταστεί η ώθηση για μετεγκαταστάσεις πληθυσμού εκτός μητροπολιτικών περιοχών (Denham, 2020). Καθώς τα lockdown και οι επιπτώσεις της απομόνωσης επεκτάθηκαν σε μήνες, η ανάγκη τόσο για επίσημες όσο και για ανεπίσημες ανταλλαγές πληροφοριών και για προσωπική σύνδεση εξουδετέρωσε τα πλεονεκτήματα της εργασίας αποκλειστικά από το σπίτι (Bartleby, 2020), περιορίζοντας οποιαδήποτε

ανακατανομή του πληθυσμού στα μητροπολιτικά κέντρα. Μια άλλη πρόκληση που παρουσιάζεται από την αύξηση της συχνότητας της τηλεργασίας είναι ο αντίκτυπος στις αγορές ακινήτων και απασχόλησης στα επιχειρηματικά κέντρα, που προκύπτουν από τη μείωση του αριθμού των εργαζομένων στα κέντρα των πόλεων κατά τη διάρκεια μιας μέσης εβδομάδας. Οι αναφορές για μείωση της εμπιστοσύνης στον τομέα των εμπορικών ακινήτων ως αποτέλεσμα του COVID-19 περιλαμβάνουν προβλέψεις για αρνητική ανάπτυξη τόσο σε λιανικά όσο και σε εμπορικά ακίνητα (Property Council of Australia, 2020). Ένα τέτοιο αποτέλεσμα μπορεί να αντανakλά τόσο την οικονομική ύφεση που προκύπτει από τις παρενέργειες των απαιτούμενων παρεμβάσεων στη δημόσια υγεία όσο και τη μειωμένη ζήτηση για εγκαταστάσεις και υπηρεσίες καθώς οι άνθρωποι εργάζονται από το σπίτι και ξοδεύουν λιγότερα σε κεντρικές τοποθεσίες (Belby, 2020).

Εάν η πυκνότητα του αριθμού των εργαζομένων και των τύπων απασχόλησης στα κέντρα των πόλεων μειωθεί, η απασχόληση που δημιουργείται από την εξυπηρέτηση των αναγκών των εργαζομένων στο κέντρο των πόλεων θα διαλυθεί ή όσοι παρέχουν τέτοιες υπηρεσίες θα πρέπει να μετεγκατασταθούν. Αυτό το πιθανό αποτέλεσμα έχει συνέπειες για τους χαμηλά αμειβόμενους εργαζομένους. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου — σύμφωνα με τους Burke και Hulse (2015) το μειονέκτημα είναι πιο έντονο— τέτοιες παράλληλες περιστάσεις εξηγούνται από τους Autor και Reynolds (2020) σε μια ανάλυση των επιπτώσεων του COVID-19 στην απασχόληση:

η κύρια κινητήρια δύναμη της αύξησης της απασχόλησης, αν και όχι αύξηση των μισθών, μεταξύ των αστών μη μορφωμένων εργαζομένων τις τελευταίες δεκαετίες έχει επεκτείνει την απασχόληση σε προσωπικές υπηρεσίες (π.χ. υπηρεσία φαγητού, καθαρισμός, ασφάλεια, ψυχαγωγία, αναψυχή, βοηθοί υγείας, μεταφορά, συντήρηση, κατασκευή και επισκευή), αυτές οι αλλαγές στην οικονομική δομή της αστικής ζωής θα έριχνε και πάλι σε μεγάλο βαθμό προοπτικές απασχόλησης των αστικών χαμηλόμισθων εργαζομένων. Θα απαιτούσε η παρακολούθηση ευκαιριών εργασίας δαπανηρή και ενοχλητική μετεγκατάσταση εκτός από αυτές οι αστικές περιοχές.

Η τηλεργασία είναι επίσης πιθανό να έχει επιπτώσεις σε τμήματα του εργατικού δυναμικού εκτός των εργαζομένων με ειδικές γνώσεις. Οι αυξήσεις στις ηλεκτρονικές αγορές και η μετατόπιση της απασχόλησης λόγω της αυξημένης αυτοματοποίησης ως απάντηση στην πανδημία είχαν σημαντικές επιπτώσεις στους χαμηλόμισθους και αδήλωτους εργαζόμενους (Muro et al., 2020; Park & Inocencio, 2020). Αυτές οι αλλαγές στη ζήτηση εργασίας μπορεί να οδηγήσουν σε συγκέντρωση μειονεκτημάτων σε περιοχές όπου οι εργαζόμενοι εξαρτώνται από βιομηχανίες όπως η μεταποίηση και το χονδρεμπόριο για απασχόληση, αλλά δεν είναι πιθανό να οδηγήσουν σε περιιαστικοποίηση και μητροπολιτική επέκταση. Οι αποκλίνουσες συνθήκες μεταξύ των εργαζομένων στη γνώση και άλλων στις σύγχρονες οικονομίες μπορεί επίσης να επιδεινωθούν από τον COVID-19.

[Επαγγέλματα που μπορούν να γίνουν από απόσταση](#)

Στο πλαίσιο της επιστροφής των εργαζομένων στην κανονική μορφή εργασίας τους μετά την πανδημία του COVID-19, εμφανίστηκε η πρωτόγνωρη ευκαιρία να μελετηθεί σε πλήρη έκταση η δυνατότητα των επαγγελματιών για εργασία από απόσταση. Η περίοδος της ολικής απαγόρευσης των μετακινήσεων και η ανάγκη συνέχισης της λειτουργίας της

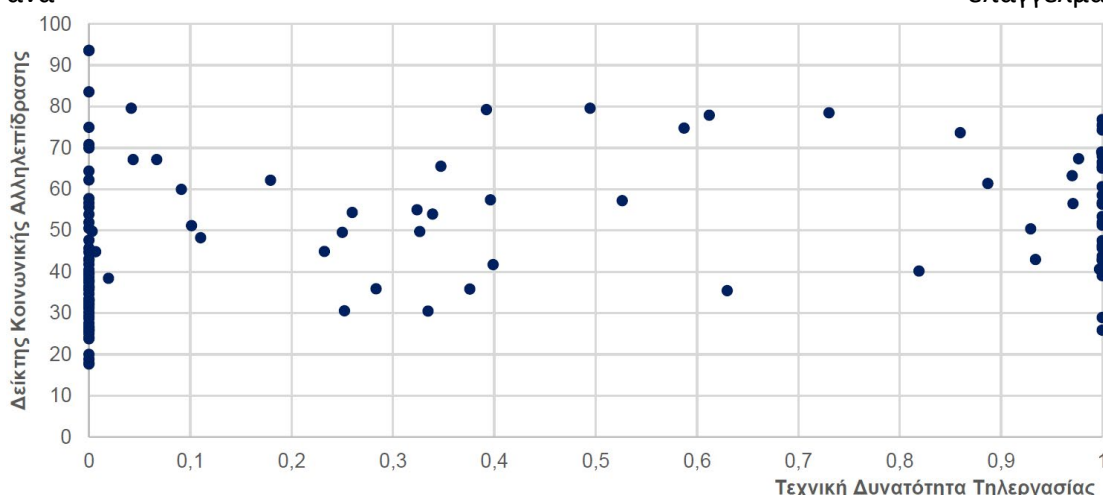
οικονομίας ανέδειξε τις δυνατότητες της τηλεργασίας και τα οφέλη που μπορεί να επιφέρει σε εργαζομένους και επιχειρήσεις.

Πριν την πανδημία το ποσοστό τηλεργασίας ήταν 12% στην Ευρώπη κατά μέσο όρο και 7% στην Ελλάδα (EUROSTAT,2021), γεγονός που αποδεικνύει περίτρανα ότι το σύστημα δεν είχε υιοθετήσει τη δυνατότητα τηλεργασίας. Σε αντίθετη πορεία πλέον, παρά το γεγονός ότι η πανδημία αύξησε κάθετα αυτά τα ποσοστά, οι πραγματικές δυνατότητες της εξ αποστάσεως απασχόλησης θεωρούνται ότι δεν έχουν αγγίξει το επίπεδο που μπορούν. Σε συνδυασμό και με την ψηφιακό μετασχηματισμό τους, επιχειρήσεις σε όλο τον κόσμο αξιολογούν τις δυνατότητες μετάβασης σε ένα υβριδικό μοντέλο απασχόλησης με συνδυασμό εργασίας από το σπίτι και με φυσική παρουσία από το γραφείο. Για να μπορέσουν να ποσοτικοποιήσουν αυτή τη δυνατότητα, χρειάζεται επαρκής τεκμηρίωση και συνεκτίμηση των παραγόντων που καθιστούν δυνατή την άσκηση των εργασιακών καθηκόντων από απόσταση.

Σύμφωνα με τη μελέτη του JRC (Joint Research Centre) του 2022, από τα 120 επαγγέλματα που έχουν αναγνωριστεί στη διεθνή κατηγοριοποίηση επαγγελμάτων, τα 24 έχουν πλήρη δυνατότητα, τα 40 έχουν μερική δυνατότητα, ενώ τα 56, δηλαδή κοντά στα μισά δεν έχουν δυνατότητα τηλεργασίας. Για την Ελλάδα, σε συνδυασμό με τα στοιχεία απασχόλησης της ΕΛΣΤΑΤ (2019) προκύπτει ότι ένα ποσοστό 18,8% απασχολείται σε επαγγέλματα με πλήρη δυνατότητα τηλεργασίας. Ένα ποσοστό 38,9% έχει μερική δυνατότητα τηλεργασίας, ενώ το 42,4% απασχολείται σε επαγγέλματα που δεν έχουν δυνατότητα τηλεργασίας(ΣΕΒ, 2022).

Το JRC υπολόγισε τη δυνατότητα τηλεργασίας με βάση δύο δείκτες που κατασκεύασε:

Το Δείκτη Τεχνικής Δυνατότητας Τηλεργασίας (Technical Teleworkability Index) και το Δείκτη Κοινωνικής Αλληλεπίδρασης (Social Interaction Index). Όπως περιγράφει και ο τίτλος τους, ο πρώτος σχετίζεται με τα φυσικά καθήκοντα που απαιτούνται στα επαγγέλματα, ενώ ο δεύτερος σχετίζεται με τα κοινωνικά καθήκοντα που απαιτούνται ανά επάγγελμα.

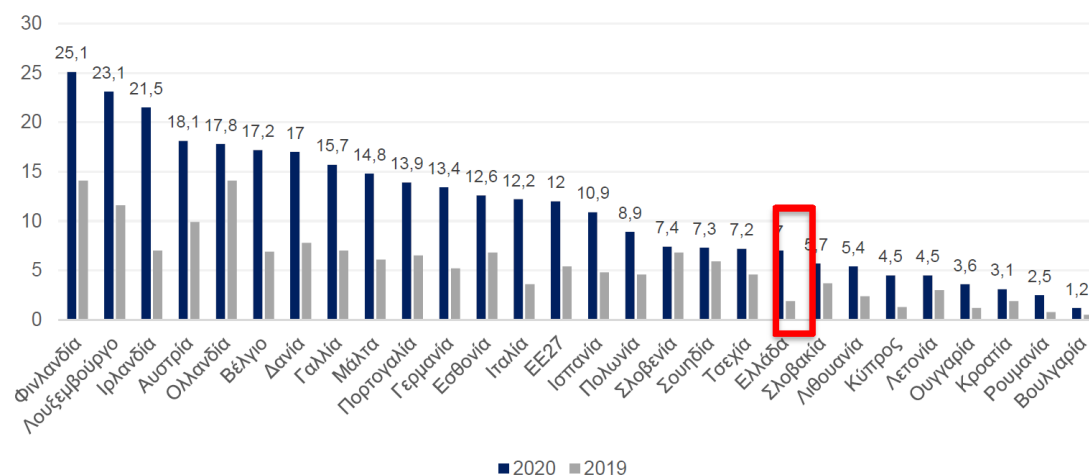

Σχ.2.2: Κατανομή 120 επαγγελμάτων (ISCO – 3ψήφιο) - Τεχνική δυνατότητα τηλεργασίας και δείκτης κοινωνικής αλληλεπίδρασης ανά επάγγελμα

Πηγή:JRC,2021, ΣΕΒ

Στο διάγραμμα (Σχ. 2.2) σκιαγραφείται η κατανομή των επαγγελματιών σύμφωνα με τους παραπάνω δείκτες από όπου προκύπτει ότι το 20% έχουν δυνατότητα πλήρους τηλεργασίας, το 33% έχουν μερική δυνατότητα ενώ το 47% δεν έχει καμία δυνατότητα.

Στην Ελλάδα, όπως είδαμε και παραπάνω, το ποσοστό των εργαζομένων που τηλεργάζεται φτάνει το 7%, γεγονός που τοποθετεί τη χώρα μας στη 19^η θέση μεταξύ των 27 χωρών της ΕΕ, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα παρακάτω. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με το Eurofound (2020) στη χώρα μας το ποσοστό τηλεργασίας είχε εκτοξευτεί με την πανδημία σε ποσοστό που ξεπερνούσε το 30%

Σχ. 2.3: Κατάταξη 27 χωρών ΕΕ με βάση το ποσοστό τηλεργασίας το έτος 2020

Πηγή: Eurostat LFS, 2021

Η αγορά εργασίας στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από υπερσυγκέντρωση εργαζομένων σε λίγα επαγγέλματα. Ειδικότερα, το 56,8% της συνολικής απασχόλησης συγκεντρώνεται σε 20 επαγγέλματα από τα 120 που συνολικά καταγράφονται. Από αυτά τα 20 επαγγέλματα (2.211.312 άτομα), τα 5 παρουσιάζουν πλήρη δυνατότητα (απασχόληση 464.737 εργαζομένων) και τα 5 έχουν μερική δυνατότητα τηλεργασίας (απασχόληση 362.945 εργαζομένων). Στα υπόλοιπα επαγγέλματα που δεν προσφέρουν καμία δυνατότητα τηλεργασίας (σε αυτά περιλαμβάνουμε και τους πωλητές καταστημάτων με δυνατότητα τηλεργασίας 0,04) απασχολούνται 1.383.630 άτομα.

Το γεγονός ότι 10 από τα 20 επαγγέλματα με την υψηλότερη απασχόληση στην Ελλάδα δεν έχουν καμία δυνατότητα τηλεργασίας συνδέεται με το ιδιαίτερα χαμηλό επίπεδο ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων (και ανάλογης οργάνωσης της εργασίας) στην Ελλάδα. Η πρόσβαση σε τεχνολογίες και ο εκσυγχρονισμός των αντικειμένων εργασίας, όπως θα περιγραφεί παρακάτω στην εργασία, μπορεί να αυξήσει σημαντικά το ποσοστό των εργαζομένων στην Ελλάδα που μπορούν να εργαστούν από απόσταση, απολαμβάνοντας τα οφέλη της τηλεργασίας. Θετικό βήμα επίσης είναι η εισαγωγή και ψήφιση νομοθετικής ρύθμισης στην Ελλάδα για την τηλεργασία που μπορεί να άρει αμφιβολίες και από τις δύο πλευρές, του εργαζομένου δηλαδή και του εργοδότη.

Τρέχουσα κατάσταση των υποδομών – αναμενόμενες εξελίξεις

Το φαινόμενο της αποαστικοποίησης ως τάση εμφανίζεται καθ' όλη τη διάρκεια της Βιομηχανικής Εποχής σε διάφορες μορφές στην επιστημονική και την εκπαιδευτική κοινότητα. Αυτό που κάνει τη διαφορά αυτή τη χρονική στιγμή είναι οι αυξημένες

δυνατότητες από πλευράς τεχνολογίας, με δύο κεντρικούς πυλώνες, την τεχνολογία δικτύων και την τεχνολογία μεταφορών και εφοδιαστικής αλυσίδας. Παρακάτω αναλύουμε τις εξελίξεις στους τομείς αυτούς και πώς επηρεάζουν την αποαστικοποίηση σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και στην χώρα μας.

Οι τεχνολογίες κινητής τηλεφωνίας και δικτύου επιτρέπουν Νέους Τρόπους Εργασίας (NTE) που διαταράσσουν τις χωρικές σχέσεις και μεταφέρουν την εργασία σε χώρους εκτός των επίσημων οργανωτικών ορίων. Πολλές μελέτες αντιμετωπίζουν αυτή τη μετατόπιση εξετάζοντας τις χωρικές συνέπειες των καθημερινών πρακτικών της τεχνολογίας στο πλαίσιο των Κοινών Χώρων Εργασίας (ΚΧΕ) ως έντονο παράδειγμα του τύπου όπου λαμβάνει χώρα η NTE. Ενοιολογικά, μπορούμε σ' αυτό το άρθρο να συνδέσουμε την έρευνα για την τεχνολογία ως κοινωνικο-υλική πρακτική με τη βιβλιογραφία για τον οργανωτικό χώρο. Εμπειρικά, μπορούμε να αντλήσουμε ποιοτικά στοιχεία από μια μελέτη 25 ΚΧΕ και να μας προσφέρει μια θεωρητικοποίηση των συστατικών διαδικασιών με σχετικές γνώσεις τόσο για τεχνολογικές όσο και για οργανωτικές μελέτες. Πρώτον, αυτή η εργασία προσθέτει στην έρευνα σχετικά με τη σχεσιακή και διαλεκτική φύση της τεχνολογίας τεκμηριώνοντας τις επιπτώσεις της στη συγκρότηση του ΚΧΕ ως τοποθεσία, αμφισβήτηση και ατμόσφαιρα. Δεύτερον, συμβάλλει στην υπάρχουσα γνώση για το χώρο, μετατοπίζοντας την εστίαση από τις φυσικές τοποθεσίες σε χωρικές ατμόσφαιρες και δονήσεις που παράγονται μέσω της χρήσης τεχνολογίας και της ταυτόχρονης παρουσίας άλλων. Δίνει πρόβλημα στη δέσμευση με το NTE επισημαίνοντας πώς η ευελιξία στην εργασία ανά πάσα στιγμή, οπουδήποτε συνδέεται με νέες ευθύνες, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας διαστήματος και της χωρικής αυτοδιαχείρισης, καθώς οι εργαζόμενοι πρέπει να συμπαραγωγούν και να περιηγούνται σωστά στις τοποθεσίες και τις δονήσεις του ΚΧΕ για να επιτύχουν προσωπική παραγωγικότητα και συναισθηματική κοινωνικότητα

Συνδεσιμότητα

Η συνδεσιμότητα γίνεται ακόμη περισσότερο διεισδυτική. Τα συστήματα ευρείας επικοινωνίας (Pervasive Communication Systems) αποτελούνται από ένα μεγάλο αριθμό υπολογιστών/συσκευών επικοινωνίας, συχνά μικρών σε μέγεθος και/ή ενσωματωμένα στο περιβάλλον που έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνούν μεταξύ τους και με χρήστες κινητών, δημιουργώντας έτσι δυναμικά δίκτυα τηλεπικοινωνιών και επηρεάζουν το περιβάλλον, ωθώντας το να προσαρμόζεται και να βελτιστοποιείται σύμφωνα με τις συνθήκες που επικρατούν τριγύρω του, με τις αποδόσεις των δικτύων, τις εμπειρίες χρηστών και την ποιότητα των υπηρεσιών (Alexiou,2018)

Σε παγκόσμιο επίπεδο, ο συνολικός αριθμός χρηστών του Διαδικτύου προβλέπεται να αυξηθεί από 3,9 δισεκατομμύρια το 2018 σε 5,3 δισεκατομμύρια έως το 2023 με ρυθμός ανάπτυξης 6 τοις εκατό. Όσον αφορά τον πληθυσμό, αυτό αντιπροσωπεύει το 51 τοις εκατό του παγκόσμιου πληθυσμού το 2018 και το 66 τοις εκατό της παγκόσμιας διείσδυσης του πληθυσμού έως το 2023

Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι συσκευές και οι συνδέσεις αυξάνονται ταχύτερα (10% ρυθμός ανάπτυξης) από ότι τόσο ο πληθυσμός (1,0% ρυθμός ανάπτυξης) όσο και οι χρήστες του Διαδικτύου (6% ρυθμός ανάπτυξης). Αυτή η τάση επιταχύνει την αύξηση του μέσου αριθμού συσκευών και συνδέσεων ανά νοικοκυριό και κατά κεφαλήν. Κάθε χρόνο,

διάφορες νέες συσκευές σε διαφορετική μορφή παράγοντες με αυξημένες δυνατότητες και ευφυΐα εισάγονται και υιοθετούνται στην αγορά. Ένας αυξανόμενος αριθμός εφαρμογών χωρίς χρήστη (M2M), όπως έξυπνοι μετρητές, παρακολούθηση βίντεο, παρακολούθηση υγειονομικής περίθαλψης, μεταφορά και παρακολούθηση πακέτων ή στοιχείων, συμβάλλουν σημαντικά στην ανάπτυξη συσκευών και συνδέσεων. Μέχρι το 2023, οι συνδέσεις M2M θα είναι το ήμισυ ή το 50% των συνολικών συσκευών και συνδέσεων.

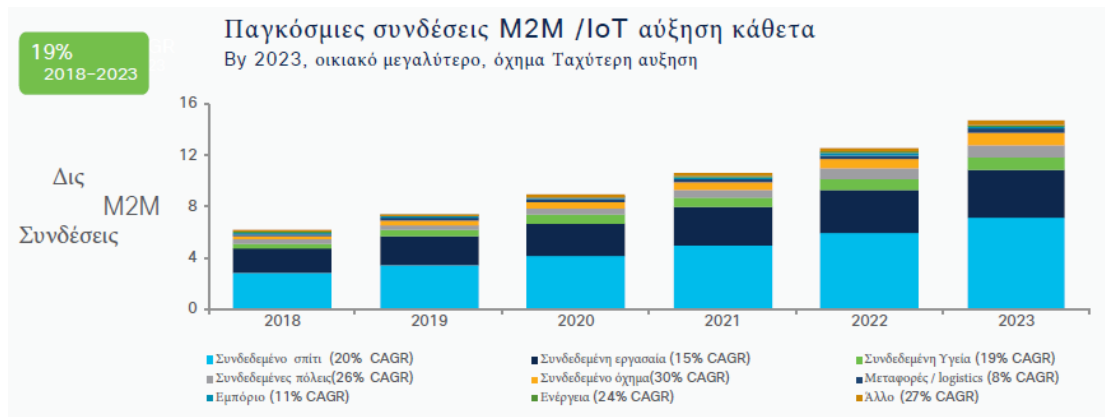
Οι συνδέσεις M2M θα είναι η ταχύτερα αναπτυσσόμενη κατηγορία συσκευών και συνδέσεων, αυξανόμενες σχεδόν 2,4 φορές κατά τη διάρκεια της περιόδου πρόβλεψης (19 τοις εκατό ρυθμός ανάπτυξης) σε 14,7 δισεκατομμύρια συνδέσεις έως το 2023. Τα smartphone θα αυξηθούν το δεύτερο ταχύτερα, με ρυθμός ανάπτυξης 7 τοις εκατό (αύξηση κατά συντελεστής 1.4). Οι συνδεδεμένες τηλεοράσεις (που περιλαμβάνουν τηλεοράσεις επίπεδης οθόνης, αποκωδικοποιητές, προσαρμογείς ψηφιακών μέσων [DMA], συσκευές αναπαραγωγής δίσκων Blu-ray και κονσόλες παιχνιδιών) θα αναπτυχθούν την επόμενη ταχύτερα (με λίγο λιγότερο από 6% ρυθμός ανάπτυξης), σε 3,2 δισεκατομμύρια έως το 2023. Οι υπολογιστές θα συνεχίσουν να μειώνονται (κατά 2,3% μείωση) κατά την προβλεπόμενη περίοδο. Ωστόσο, θα υπάρχουν περισσότεροι υπολογιστές από tablet σε όλη την περίοδο πρόβλεψης και μέχρι το τέλος του 2023 (1,2 δισεκατομμύρια υπολογιστές έναντι 840 εκατομμύρια tablet).

Μέχρι το 2023, το μερίδιο καταναλωτή στο σύνολο των συσκευών, συμπεριλαμβανομένων των σταθερών και των κινητών συσκευών, θα είναι 74 τοις εκατό, με τις επιχειρήσεις να διεκδικούν το υπόλοιπο 26 τοις εκατό. Το μερίδιο των καταναλωτών θα αυξηθεί με ελαφρώς πιο αργό ρυθμό, με ρυθμός ανάπτυξης 9,1% σε σχέση με τον επιχειρηματικό τομέα, ο οποίος θα αυξηθεί με ρυθμός ανάπτυξης 12,0%.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, ο μέσος αριθμός συσκευών και συνδέσεων κατά κεφαλή θα αυξηθεί από 2,4 το 2018 σε 3,6 έως το 2023. Μεταξύ των χωρών που θα έχουν τον υψηλότερο μέσο κατά κεφαλή συσκευές και συνδέσεις έως το 2023 είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες (13,6), η Νότια Κορέα (12,1) και η Ιαπωνία (11,1)..

Το Διαδίκτυο των πραγμάτων (IoT) έχει γίνει ένα διαδεδομένο σύστημα στο οποίο οι άνθρωποι, οι διαδικασίες, τα δεδομένα και τα πράγματα συνδέονται μεταξύ τους στο Διαδίκτυο. Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι συνδέσεις M2M θα αυξηθούν 2,4 φορές, από 6,1 δισεκατομμύρια το 2018 σε 14,7 δισεκατομμύρια έως το 2023. Θα υπάρξουν 1,8 M2M συνδέσεις για κάθε μέλος του παγκόσμιου πληθυσμού έως το 2023.

Οι συνδεδεμένες οικιακές εφαρμογές, όπως ο αυτοματισμός στο σπίτι, η ασφάλεια στο σπίτι και η παρακολούθηση βίντεο, τα συνδεδεμένα λευκά είδη και οι εφαρμογές παρακολούθησης, θα αντιπροσωπεύουν το 48 τοις εκατό, ή σχεδόν το ήμισυ, των συνολικών συνδέσεων M2M έως το 2023, δείχνοντας τη διείσδυση του M2M στη ζωή μας (Σχήμα 2.4). Οι συνδεδεμένες εφαρμογές αυτοκινήτων όπως διαχείριση στόλου, συστήματα ψυχαγωγίας εντός οχήματος, κλήσεις έκτακτης ανάγκης, Διαδίκτυο, διαγνωστικά οχημάτων και πλοήγηση κ.λπ. θα είναι η ταχύτερα αναπτυσσόμενη κατηγορία, με (μέσο ρυθμό ανάπτυξης) 30%. Οι εφαρμογές στις συνδεδεμένες πόλεις θα έχουν τη δεύτερη ταχύτερη ανάπτυξη, στο 26% (μέσος ρυθμός ανάπτυξης).

Σχ. 2.4: αριθμός συνδέσεων M2M & ίντερνετ των πραγμάτων κ πρόβλεψη για 2023 Πηγή: Cisco

Αν και παραδοσιακά η κίνηση από συνδέσεις M2M ήταν μικρότερη από εκείνη των συσκευών τελικών χρηστών, όπως smartphone, τηλεοράσεις και υπολογιστές, εκτιμούμε ότι το ποσό της κίνησης αυξάνεται ταχύτερα από τον αριθμό των συνδέσεων λόγω της αύξησης της ανάπτυξης εφαρμογών βίντεο στις συνδέσεις M2M και την αυξημένη χρήση εφαρμογών, όπως η τηλεϊατρική και τα συστήματα πλοήγησης έξυπνων αυτοκινήτων, τα οποία απαιτούν μεγαλύτερο εύρος ζώνης και μικρότερο λανθάνοντα χρόνο.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, ο συνολικός αριθμός συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας (αυτοί που εγγράφονται σε μια υπηρεσία κινητής τηλεφωνίας) πρόκειται να αυξηθεί από 5,1 δισεκατομμύρια το 2018 σε 5,7 δισεκατομμύρια έως το 2023 με (μέσος ρυθμός ανάπτυξης) 2 τοις εκατό. Όσον αφορά τον πληθυσμό, αυτό αντιπροσωπεύει το 66% του παγκόσμιου πληθυσμού το 2018 και το 71% της παγκόσμιας διείσδυσης του πληθυσμού έως το 2023. Σε σχέση με την αύξηση των χρηστών του Διαδικτύου βλέπουμε επιβράδυνση στην ανάπτυξη των συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας - αυτό συμβαίνει κυρίως επειδή τα επίπεδα διείσδυσης έχουν ήδη ξεπεράσει το 60%.

Ο συνεχώς μεταβαλλόμενος συνδυασμός και ανάπτυξη ασύρματων συσκευών που έχουν πρόσβαση σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας παγκοσμίως είναι ένας από τους κύριους συντελεστές στην παγκόσμια αύξηση της κυκλοφορίας κινητών. Κάθε χρόνο εισάγονται στην αγορά αρκετές νέες συσκευές με διαφορετική μορφή παράγοντες και αυξημένες δυνατότητες και ευφυΐα. Τα τελευταία δύο χρόνια, έχουμε δει αύξηση των rhablets (μεγάλα έξυπνα κινητά που χρησιμεύουν και ως μικρά τάμπλετ) και πιο πρόσφατα έχουμε δει πολλές νέες συνδέσεις M2M να έρχονται στο μείγμα. Υπήρχαν 8,8 δισεκατομμύρια παγκόσμιες κινητές συσκευές και συνδέσεις το 2018, οι οποίες θα αυξηθούν σε 13,1 δισεκατομμύρια έως το 2023 με (μέσος ρυθμός ανάπτυξης) 8 τοις εκατό (Σχήμα 2.5).

Μέχρι το 2023, θα υπάρχουν 8,7 δισεκατομμύρια φορητές συσκευές ή προσωπικές συσκευές έτοιμες για φορητές συσκευές και 4,4 δισεκατομμύρια συνδέσεις M2M (π.χ. συστήματα GPS σε αυτοκίνητα, συστήματα παρακολούθησης περιουσιακών στοιχείων σε τομείς ναυτιλίας και κατασκευής ή ιατρικές εφαρμογές που καθιστούν τα αρχεία ασθενών και την κατάσταση της υγείας πιο εύκολα διαθέσιμα κ.α..). Περιφερειακά, η Βόρεια Αμερική και η Δυτική Ευρώπη θα έχουν την ταχύτερη ανάπτυξη σε κινητές

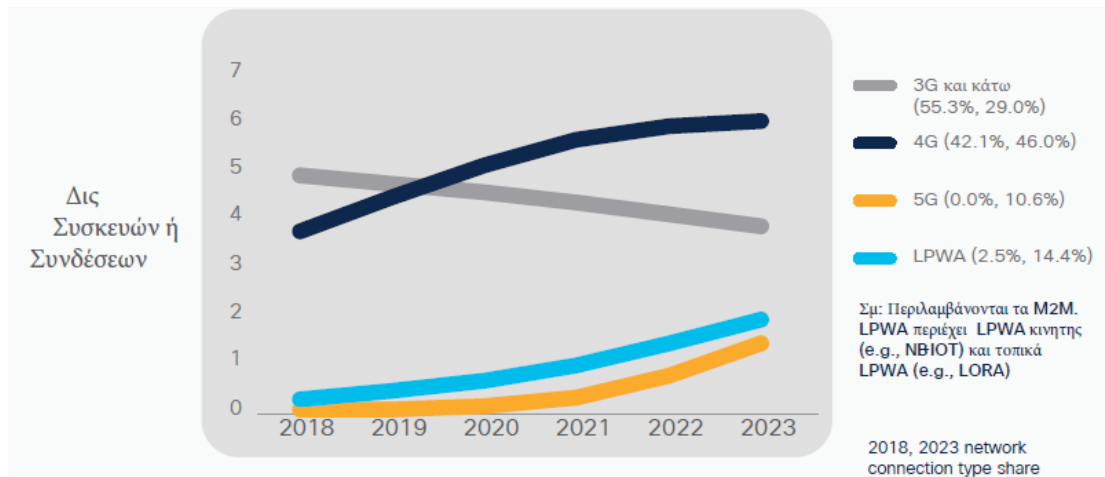
συσκευές και συνδέσεις με 16% και 11% (μέσος ρυθμός ανάπτυξης) από το 2018 έως το 2023, αντίστοιχα.

Βλέπουμε μια ραγδαία μείωση του μεριδίου των μη έξυπνων τηλεφώνων από 27% το 2018 (2,4 δισεκατομμύρια) σε 11% έως το 2023 (1,5 δισεκατομμύρια). Μια άλλη σημαντική τάση είναι η ανάπτυξη των έξυπνων τηλεφώνων (συμπεριλαμβανομένων των phablets) από 4,9 δισεκατομμύρια το 2018 σε 6,7 δισεκατομμύρια το 2023 έως το δεύτερο υψηλότερο (μέσος ρυθμός ανάπτυξης) του 7%. Παρόλο που τα έξυπνα τηλέφωνα αναπτύσσονται απολύτως, το σχετικό μερίδιο μειώνεται από 56% το 2018 σε 51% έως το 2023. Αυτό οφείλεται στην πιο αισθητή αύξηση των συνδέσεων M2M. Οι συνδέσεις M2M για κινητές συσκευές θα διασχίσουν το ένα τρίτο (34 τοις εκατό) των συνολικών συσκευών και συνδέσεων έως το 2023. Η κατηγορία M2M θα αυξηθεί στο 30% (μέσος ρυθμός ανάπτυξης) από το 2018 έως το 2023. Μαζί με τη συνολική αύξηση του αριθμού των κινητών συσκευών και συνδέσεων, Υπάρχει σαφώς μια ορατή αλλαγή στο μείγμα συσκευών.

Οι φορητές συσκευές εξελίσσονται από συνδεσιμότητα δικτύου χαμηλότερης γενιάς (2G) σε συνδεσιμότητα δικτύου υψηλότερης γενιάς (3G, 3.5G, 4G ή LTE και τώρα επίσης 5G). Ο συνδυασμός δυνατοτήτων συσκευής με γρηγορότερο, υψηλότερο εύρος ζώνης και πιο έξυπνα δίκτυα θα διευκολύνει τον ευρύ πειραματισμό και την υιοθέτηση προηγμένων εφαρμογών πολυμέσων που συμβάλλουν στην αύξηση της κυκλοφορίας κινητών και Wi-Fi.

Η έκρηξη εφαρμογών για κινητά και η διευρυμένη εμβέλεια της συνδεσιμότητας μέσω κινητού σε έναν αυξανόμενο αριθμό τελικών χρηστών προκάλεσαν την ανάγκη βελτιστοποιημένης διαχείρισης εύρους ζώνης και νέων μοντέλων δημιουργίας εσόδων δικτύου για τη διατήρηση μιας ώριμης βιομηχανίας κινητής τηλεφωνίας. Σε μια εξαιρετικά ανταγωνιστική αγορά κινητής τηλεφωνίας, έχουμε δει την ανάπτυξη παγκόσμιων εφαρμογών 4G, καθώς και υλοποιήσεων 5G σε αρχικό στάδιο.

Το 2018 είδαμε ότι το 4G ξεπέρασε όλους τους άλλους τύπους σύνδεσης, σε ανάλυση του 2019 έχουμε συνδυάσει 3G και κάτω από δίκτυα σε μία κατηγορία - 4G θα ξεπεράσει αυτήν την κατηγορία έως το 2019 και θα είναι η κυρίαρχη συνδεσιμότητα δικτύου κινητής τηλεφωνίας σε όλη τη διάρκεια το υπόλοιπο της περιόδου πρόβλεψης. Έως το 2023, οι συνδέσεις 4G θα είναι το 46% των συνολικών συνδέσεων κινητής τηλεφωνίας, σε σύγκριση με το 42% το 2018 (Σχήμα 2.5). Οι παγκόσμιες συνδέσεις κινητής τηλεφωνίας 4G θα αυξηθούν από 3,7 δισεκατομμύρια το 2018 σε 6,0 δισεκατομμύρια έως το 2023 με (μέσος ρυθμός ανάπτυξης) 10 τοις εκατό. Οι συνδέσεις 5G θα εμφανιστούν στη σκηνή το 2019 και θα αυξηθούν πάνω από 100 φορές από περίπου 13 εκατομμύρια το 2019 σε 1,4 δισεκατομμύρια έως το 2023. Η συνδεσιμότητα 5G αναδύεται από τη γέννησή του σε έναν ισχυρό υποψήφιο για συνδεσιμότητα κινητής τηλεφωνίας που οδηγείται από την ανάπτυξη IoT για κινητά. Μέχρι το 2023, θα υπάρχουν 11% συσκευές και συνδέσεις με δυνατότητα 5G.

Σχ. 2.5 αριθμός συνδέσεων ανά τεχνολογία διασύνδεσης

πηγή: Cisco

Ξεκινώντας το 2020, συνδυάζουμε την ανάλυσή μας για 2G και 3G σε 3G και κάτω από την κατηγορία, καθώς η έλλειψη δεδομένων πηγής έχει δυσκολέψει τον διαχωρισμό των δύο κατηγοριών. Υπήρχαν 55% 3G και κάτω συνδέσεις το 2018, αλλά μέχρι το τέλος της περιόδου πρόβλεψης, αυτές θα μειωθούν στο 29%.

Ο ρόλος των τηλεπικοινωνιών (IMT) για τη δεκαετία του 2020

Τα συστήματα Τηλεπικοινωνιών χρησιμεύουν ως εργαλείο επικοινωνίας για της ανθρώπους και ως διαμεσολαβητής που βοηθά την ανάπτυξη άλλων τομέων της βιομηχανίας, της ιατρική επιστήμη, οι μεταφορές και η εκπαίδευση. Λαμβάνοντας υπόψη της βασικές τάσεις που περιγράφονται στο άρθρο 2, το IMT θα πρέπει να συνεχίσει να συμβάλλει στα ακόλουθα:

- Ασύρματη υποδομή για σύνδεση του κόσμου: Η ευρυζωνική συνδεσιμότητα θα αποκτήσει το ίδιο επίπεδο σπουδαιότητας με την πρόσβαση στην ηλεκτρική ενέργεια. Το IMT θα συνεχίσει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε αυτό το πλαίσιο καθώς θα λειτουργεί ως της από της βασικούς πυλώνες για την παροχή υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών. Στο μέλλον, οι ιδιώτες και οι επαγγελματίες χρήστες θα έχουν μεγάλη ποικιλία εφαρμογών και υπηρεσιών, από υπηρεσίες ψυχαγωγίας έως νέες βιομηχανικές και επαγγελματικές εφαρμογές.
- Νέα αγορά ΤΠΕ: Η ανάπτυξη μελλοντικών συστημάτων IMT αναμένεται να προωθήσει την εμφάνιση μιας ολοκληρωμένης βιομηχανίας ΤΠΕ που θα αποτελέσει κινητήρια δύναμη για οικονομίες σε όλο τον κόσμο. Ορισμένες πιθανές περιοχές περιλαμβάνουν: τη συσσώρευση, τη συγκέντρωση και την ανάλυση μεγάλων δεδομένων. Παροχή προσαρμοσμένων υπηρεσιών δικτύωσης για ομάδες επιχειρήσεων και κοινωνικών δικτύων σε ασύρματα δίκτυα-
- Γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος: Το IMT θα συνεχίσει να συμβάλλει στην κάλυψη των κενών που προκαλούνται από ένα αυξανόμενο ψηφιακό χάσμα. Τα προσιτά, βιώσιμα και εύχρηστα συστήματα κινητής και ασύρματης επικοινωνίας μπορούν να υποστηρίξουν αυτόν τον στόχο εξοικονομώντας αποτελεσματικά ενέργεια και μεγιστοποιώντας την αποδοτικότητα.

- Νέοι τρόποι επικοινωνίας: Το IMT θα επιτρέψει την κοινή χρήση οποιουδήποτε τύπου περιεχομένου ανά πάσα στιγμή, οπουδήποτε μέσω οποιασδήποτε συσκευής. Οι χρήστες θα δημιουργήσουν περισσότερο περιεχόμενο και θα μοιραστούν αυτό το περιεχόμενο χωρίς να περιορίζονται από το χρόνο και την τοποθεσία.
- Νέες μορφές εκπαίδευσης: Το IMT μπορεί να αλλάξει τη μέθοδο εκπαίδευσης παρέχοντας εύκολη πρόσβαση σε ψηφιακά βιβλία ή αποθήκευση γνώσεων μέσω διαδικτύου στο Διαδίκτυο, ενισχύοντας εφαρμογές της ηλεκτρονικής μάθησης, η ηλεκτρονική υγεία και το ηλεκτρονικό εμπόριο.
- Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης: Το IMT επιτρέπει την ενεργειακή απόδοση σε ένα ευρύ φάσμα τομέων της οικονομίας υποστηρίζοντας επικοινωνία μεταξύ μηχανών και μηχανών, της έξυπνο δίκτυο, τηλεδιάσκεψη, έξυπνη εφοδιαστική και μεταφορά.
- Κοινωνικές αλλαγές: Τα ευρυζωνικά δίκτυα διευκολύνουν τη γρήγορη διαμόρφωση και κοινή χρήση κοινών απόψεων για ένα πολιτικό ή κοινωνικό ζήτημα μέσω της υπηρεσίας κοινωνικών δικτύων. Ο σχηματισμός γνώμης της τεράστιου αριθμού συνδεδεμένων ατόμων λόγω της ικανότητάς της να ανταλλάσσουν πληροφορίες οποτεδήποτε οπουδήποτε θα αποτελέσουν βασικό μοχλό κοινωνικών αλλαγών.
- Νέα τέχνη και πολιτισμός: Το IMT θα υποστηρίξει της ανθρώπους να δημιουργήσουν έργα τέχνης ή να συμμετάσχουν σε ομαδικές παραστάσεις ή δραστηριότητες, της εικονική χορωδία, flash mob, συν-συγγραφή ή συγγραφή τραγουδιών. Της, τα άτομα που συνδέονται με έναν εικονικό κόσμο είναι σε θέση να σχηματίσουν νέους τύπους κοινοτήτων και να δημιουργήσουν της δικούς της πολιτισμούς.

Σενάρια χρήσης για τη δεκαετία του 2020 και πέρα

Οι μελλοντικές εφαρμογές για την τεχνολογία των επικοινωνιών μπορούν να τοποθετηθούν σχηματικά εντός της ισόπλευρου τριγώνου της τρεις κορυφές του οποίου τοποθετούμε της τρεις πυλώνες πάνω της οποίους στηρίζεται η εξέλιξη της της τεχνολογίας.

- Οι πυλώνες αυτοί είναι οι εξής:
- *Ενισχυμένα ευρυζωνικά δίκτυα κινητής τηλεφωνίας*
Αρχικά, μία ευθεία εξέλιξη της υπάρχουσας τεχνολογίας, η οποία είναι και πολύ πιο εύκολα κατανοητή, είναι η βελτίωση της ταχύτητας επικοινωνίας των ευρυζωνικών δικτύων. Ειδικά οι ενθουμούμενοι την εξέλιξη της τεχνολογίας έως τη σημερινή κατάσταση, έχουν βιώσει της διαφορές στην ταχύτητα απόκρισης των συσκευών της διάφορες συνδέσεις. Οι αρχικές συνδέσεις, πρώτης γενιάς ήταν μόνο για μεταφορά φωνής, ενώ προχωρώντας στο 2G υπήρχε η δυνατότητα ρυθμών μετάδοσης έως 115 kbps. Από το 3G δινόταν η δυνατότητα να αγγίξει ρυθμούς της τάξεως των 14.7 Mbps. Το 4G είναι ευρέως διαδεδομένο αυτή την περίοδο, κινείται μεταξύ 300 Mbps και 3Gbps. Οι ταχύτητες που θα προσφέρουν οι συνδέσεις της πέμπτης γενιάς είναι της τάξεως των 10 Gbps.
- *Η κινητή ευρυζωνική σύνδεση αντιμετωπίζει της ανθρωποκεντρικές περιπτώσεις χρήσης για πρόσβαση σε περιεχόμενο, υπηρεσίες και δεδομένα πολυμέσων.* Η ζήτηση για κινητές ευρυζωνικές συνδέσεις θα συνεχίσει να αυξάνεται, οδηγώντας σε βελτιωμένη κινητή ευρυζωνικότητα Το βελτιωμένο σενάριο

χρήσης κινητής ευρυζωνικότητας θα συνοδεύεται από νέους τομείς εφαρμογών και απαιτήσεις, επιπλέον των υφιστάμενων εφαρμογών κινητής ευρυζωνικότητας για βελτιωμένη απόδοση και ολοένα και πιο απρόσκοπτη εμπειρία χρήστη. Αυτό το σενάριο χρήσης καλύπτει ένα εύρος περιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένης της κάλυψης ευρείας περιοχής και του hotspot, οι οποίες έχουν διαφορετικές απαιτήσεις. Για την περίπτωση hotspot, δηλαδή για μια περιοχή με υψηλή πυκνότητα χρήστη, απαιτείται πολύ υψηλή χωρητικότητα κυκλοφορίας, ενώ η απαίτηση για κινητικότητα είναι χαμηλή και ο ρυθμός δεδομένων χρήστη είναι υψηλότερος από αυτόν της κάλυψης ευρείας περιοχής. Για την περίπτωση κάλυψης ευρείας περιοχής, απαιτείται απρόσκοπτη κάλυψη και μεσαία έως υψηλή κινητικότητα, με πολύ βελτιωμένο ρυθμό δεδομένων χρήστη σε σύγκριση με της υπάρχοντες ρυθμούς δεδομένων. Ωστόσο, η απαίτηση ρυθμού δεδομένων μπορεί να είναι χαλαρή σε σύγκριση με το hotspot.

- *Μαζικές μηχανικού τύπου τηλεπικοινωνίες*

Αυτή η περίπτωση χρήσης περιέχει μεγάλο αριθμό συνδεδεμένων συσκευών που συνήθως μεταδίδουν σχετικά χαμηλό όγκο δεδομένων που δεν είναι καθυστερημένα. Οι συσκευές πρέπει να είναι χαμηλού κόστους και να έχουν πολύ μεγάλη διάρκεια ζωής της μπαταρίας.

- *Τηλεπικοινωνίες υψηλής αξιοπιστίας και χαμηλής πιθανότητας λάθους λόγω καθυστέρησης.*

Αυτή η περίπτωση χρήσης έχει αυστηρές απαιτήσεις για δυνατότητες της απόδοσης, καθυστέρηση και διαθεσιμότητα. Μερικά παραδείγματα περιλαμβάνουν τον ασύρματο έλεγχο βιομηχανικών διαδικασιών κατασκευής ή παραγωγής, απομακρυσμένη ιατρική χειρουργική επέμβαση, αυτοματισμό διανομής σε έξυπνο δίκτυο, ασφάλεια μεταφοράς κ.λπ.

Σχ 2.6: το μέλλον των διασυνδεδεμένων συσκευών πηγή: Ίδια επεξεργασία

Η επόμενη μέρα

Καθώς ο ασύρματος κόσμος κινείται της 6G, ραδιοφωνικές επικοινωνίες Tbit / s και οι υποστηρικτικές υποδομές δικτύων πρόσβασης και οπίσθιας ζεύξης αναμένεται να καταστούν κυρίαρχη τεχνολογική τάση. Ωστόσο, ορισμένοι σοβαροί περιορισμοί επηρεάζουν την ικανότητα των μελλοντικών ασύρματων συστημάτων επικοινωνίας να ανταποκρίνονται της κοινές απαιτήσεις υψηλού ρυθμού δεδομένων, σχεδόν μηδενικού λανθάνοντος χρόνου και υψηλής φασματικής και ενεργειακής απόδοσης. Σε αυτό το πλαίσιο, η χρήση ζωνών συχνοτήτων THz για ασύρματες μεταδόσεις, ως επέκταση της οπτικής ίνας, είναι μια πολλά υποσχόμενη δυνατότητα για τη γεφύρωση αυτού του κενού και την παροχή πανταχού υψηλής ταχύτητας πρόσβασης στο Διαδίκτυο πέρα από τα 5G. Επιπλέον, της αυξανόμενος αριθμός κινητών και σταθερών χρηστών στον ιδιωτικό και βιομηχανικό τομέα θα απαιτούν εκατοντάδες Gbit / s για σύνδεση με ή μεταξύ πύργων κυψέλης (backhaul) ή μεταξύ πύργων κυψέλης και απομακρυσμένων ραδιοκεφαλών (fronthaul) Σε τέτοια σενάρια, κρίσιμες παράμετροι, εκτός από της ρυθμούς δεδομένων της τάξης των Tbit / s, είναι το εύρος των επικοινωνιών και η επιτεύξιμη φασματική και ενεργειακή απόδοση σε λογικές κεφαλαιακές και λειτουργικές δαπάνες.

Η χρήση των ζωνών συχνοτήτων THz για πρόσβαση και συνδεσιμότητα οπίσθιας ζεύξης φέρνει μοναδικές και νέες προκλήσεις που το κάνουν απαραίτητο να επανεξετάσουμε αρκετούς συμβατικούς μηχανισμούς επικοινωνίας και δικτύωσης. Η βασική αιτία αυτών των προκλήσεων είναι ο εξαιρετικά ευρείας ζώνης και εξαιρετικά κατευθυντικός χαρακτήρας των ραδιοζεύξεων THz και άλλων ιδιοτήτων επικοινωνίας THz, όσον αφορά το σχεδιασμό σήματος και κεραίας, τη διαμόρφωση καναλιών και παρεμβολών και της περιορισμούς υλικού. Η θεμελιωδώς διαφορετική δομή των ραδιοφωνικών παρεμβολών λόγω στενών ακτινών απαιτεί διεξοδική μελέτη και λεπτομερή μοντελοποίηση παρεμβολών. Οι διαδικασίες ταχείας παράδοσης πρέπει να ενσωματώνουν το χρόνο που απαιτείται για την ανακάλυψη, τον εντοπισμό και της λειτουργίες παρακολούθησης. Οι ρυθμοί δεδομένων Tbit / s δημιουργούν σημαντικές προκλήσεις στην επεξεργασία πομποδεκτών, που περιλαμβάνουν σχεδιασμό αλγορίθμου και αρχιτεκτονικής καθώς και υλοποίηση υλικού.

Η τεχνολογία βρίσκεται σε ερευνητικό στάδιο με πολλές και ποικίλες προσεγγίσεις αναφορικά με τη βέλτιστη δυνατή προσέγγιση, και από πλευράς υλικού αλλά και από πλευράς λογισμικού που θα χρησιμοποιηθεί για το καλύτερο αποτέλεσμα. Υπάρχουν αρκετά στοιχεία που δείχνουν ότι αυτή η τεχνολογία θα βοηθήσει στο μέλλον αν λυθούν τα προβλήματα που αναφέρονται παραπάνω, αλλά η ανάλυσή της είναι εκτός ορίων ενδιαφέροντος της της εργασίας.

Όσον αφορά την άμεση επίδραση της βελτίωσης των τεχνολογιών στα κάποιους βασικούς δείκτες που ενισχύουν το επιχειρημά της, της απομακρυσμένες περιοχές:

- Αγορά εργασίας και ανεργία: Προοδευτική μείωση ανεργίας και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Εξέλιξη της οικονομίας: Η οικονομία αναμένεται να διατηρηθεί περιορισμένη με μια αργή τάση ανάκαμψης.

- Συμπεριφορές και αντιλήψεις παραγωγής και κατανάλωσης αγροτικών προϊόντων: Σημαντική στροφή της νέες παραγωγικές διαδικασίες & πρότυπα κατανάλωσης
- Εσωτερική πληθυσμιακή δυναμική: Αναμένεται να υπάρξει στασιμότητα.
- Τουριστική έλξη: Αναμένεται μεσαία αύξηση της τουριστικής δραστηριότητας.
- Προσφορά Δομών/Υπηρεσιών: Αναμένεται διατήρηση των υπαρχουσών δομών.
- Ψηφιακή ενσωμάτωση: Αναμένεται εντατικοποίηση ρυθμών ψηφιακής ανάπτυξης.

E-Health

Οι προκλήσεις της παροχής ποιοτικής φροντίδας υγείας σε άτομα που ζουν σε αγροτικές ή απομακρυσμένες κοινότητες είναι εξαιρετικά υψηλές. Οι συγκεκριμένοι πληθυσμοί είναι συχνά ευάλωτοι όσον αφορά την κατάσταση της υγείας τους και την πρόσβαση τους στην περίθαλψη. Τα παραπάνω επισημαίνουν την ανάγκη για την εισαγωγή καινοτόμων μεθόδων στην παροχή υπηρεσιών. Οι ταχέως αναπτυσσόμενες διαθέσιμες επιλογές που εισάγουν οι νέες τεχνολογίες ηλεκτρονικής υγείας (e-health) επιτρέπουν στους ασθενείς σε αγροτικές και απομακρυσμένες κοινότητες να συνδεθούν με παρόχους υγείας σε απομακρυσμένες τοποθεσίες και διευκολύνουν την παροχή διαγνωστικών, παρακολούθησης και θεραπευτικών υπηρεσιών. Ωστόσο η επιτυχής εφαρμογή των προγραμμάτων e-health, εξαρτάται από τον υπολογισμό των βασικών τεχνικών, οργανωτικών, κοινωνικών και νομικών ζητημάτων σε επίπεδο ατόμων, κοινότητας και συστήματος. (AristaMD eConsult Platform, 2021)

Η ηλεκτρονική υγεία (E- health) αποτελεί μια πρόσφατη πρακτική υγειονομικής περίθαλψης που υποστηρίζεται από την τεχνολογία, τις ψηφιακές εφαρμογές και τις τηλεπικοινωνίες. Περιλαμβάνει μια μεγάλη ποικιλία υποτομέων ψηφιακής υγείας όπως είναι:

- Τα ηλεκτρονικά αρχεία υγείας (Electronic Health Records, EHR)
- Τα ηλεκτρονικά ιατρικά αρχεία (Electronic Medical Records, EMR)
- Η τηλεϊατρική (telehealth) και η τηλεφαρμακευτική (Telepharmacy)
- Τα συστήματα πληροφορικής για την υγεία (Health IT systems)
- Τα δεδομένα πληροφορικής για την υγεία των ασθενών (Consumer health IT data)
- Η Εικονική φροντίδα υγείας (Virtual healthcare)
- Η υγεία μέσω κινητού τηλεφώνου (Mobile Health)
- Τα συστήματα Big Data

(Innovatemedtec.com, 2021)

Η ηλεκτρονική υγεία και πιο συγκεκριμένα η τηλεϊατρική (telehealth) αποτέλεσε πιο εξέχοντα τρόπο παροχής υγειονομικής περίθαλψης κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Λόγω του ότι οι ασθενείς και οι πάροχοι προσπάθησαν να μειώσουν την προσωπική επαφή μεταξύ τους για τις επισκέψεις ρουτίνας αναπτύχθηκε σε σημαντικό βαθμό. Σύμφωνα μάλιστα με μελέτη επιπτώσεων για τους υγειονομικούς,

που πραγματοποιήθηκε από τον συνασπισμό υγειονομικής περίθαλψης COVID-19, διαπιστώθηκε ότι το 86,5% των ιατρών της υπαίθρου χρησιμοποιούσαν ήδη την τηλεϊατρική για 6 ή λιγότερους μήνες, στα μέσα του 2020. Επιπλέον, το 27% των ερωτηθέντων αγροτικών ιατρών θεώρησαν ότι η τηλεϊατρική δεν βελτίωσε την εργασία τους, το 28% ήταν ουδέτερο και το 45% αισθάνθηκε ικανοποιημένο με τη φροντίδα που έδωσε μέσω της τηλεθεραπείας. (Ruralhealthinfo.org, 2021)

Η διαδικτυακή μάθηση – το υβριδικό μοντέλο

Κοινότητες παγκόσμιας εκπαίδευσης (worldschooling)

Εκκινώντας από μία λογική όπως αυτή των ΗΠΑ όπου συνηθίζεται το μοντέλο της κατ' οίκον εκπαίδευσης, έχει δημιουργηθεί μία ομάδα ανθρώπων που αυτοαποκαλείται παγκόσμιοι εκπαιδευτές (worldschooling community).

Υβριδική Μάθηση

Ωστόσο, η άνοδος του ψηφιακού μετασχηματισμού έφερε μια νέα εναλλακτική μορφή με τη μορφή της υβριδικής μάθησης.

Η υβριδική μάθηση είναι ένα νέο εκπαιδευτικό μοντέλο που περιλαμβάνει μερικούς μαθητές που συμμετέχουν στην τάξη αυτοπροσώπως, ενώ, ταυτόχρονα, άλλοι συμμετέχουν ουσιαστικά από άλλες τοποθεσίες, είτε πρόκειται για σπίτι, κοιτώνα ή καφετέρια με πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Ενώ οι έννοιες της συνδυασμένης και της ηλεκτρονικής μάθησης υπάρχουν εδώ και αρκετό καιρό, η υβριδική μάθηση σηματοδοτεί το επόμενο βήμα. Όχι μόνο προσφέρει ψηφιακή, διαδραστική και αφοσιωμένη διδασκαλία στην τάξη,

Μετά την τάξη

Η εκμάθηση «μετά την τάξη» είναι εξίσου σημαντική με το μάθημα των 45 λεπτών. Χάρη στις προηγμένες τεχνολογίες, οι μαθητές είναι πλέον σε θέση να συνεχίσουν τις σπουδές τους μετά το σχολείο, να κάνουν ασκήσεις, να ολοκληρώσουν εργασίες ή ακόμα και να κάνουν διαδικτυακές δοκιμές που ορίζει ο δάσκαλος. Η τεχνητή νοημοσύνη (AI) καταγράφει αυτόματα τις αντιδράσεις των μαθητών για να αναλύσει στατιστικά στοιχεία που δημιουργούνται από τη μαθησιακή διαδικασία. Οι αναφορές με τη μορφή στατιστικών αναλυμένων περεταίρω (Analytics) μπορούν να δημιουργηθούν για την απόδοση της τάξης, καθώς και για την παρακολούθηση της προόδου στη γνώση για μεμονωμένους μαθητές. Αυτό βοηθά τους εκπαιδευτικούς να αξιολογήσουν τα αποτελέσματα και να βελτιώσουν ανάλογα τη μεθοδολογία διδασκαλίας τους.

Εξομάλυνση ανισοτήτων

Με αυτόν τον τρόπο, η υβριδική μάθηση μπορεί επίσης να συμβάλει στην ισορροπία του ανταγωνισμού, ενισχύοντας την πρόσβαση στην εκπαίδευση μέσω της εξ αποστάσεως μάθησης. Η αναβάθμιση των εκπαιδευτικών για την εισαγωγή αυτών των τρόπων διδασκαλίας είναι επίσης εξαιρετικά επωφελής για τους μαθητές.

e-Πολιτισμός

Η τεχνολογία αποτελεί κομμάτι του πολιτισμού μίας κοινωνίας και φανερώνει το βαθμό ανάπτυξής της. Έχει οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές προεκτάσεις και ο κάθε άνθρωπος την αντιλαμβάνεται διαφορετικά (Ταμπραντζής, 2020). Έτσι για παράδειγμα ένας μηχανικός από την πλευρά των μηχανών, ένας κοινωνιολόγος και ανθρωπολόγος ως σύμβολο που φέρνει κοινωνικές και πολιτιστικές αλλαγές, ένας οικονομολόγος ως ένα σύστημα που αυξάνει το όφελος και μειώνει το κόστος. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Ταμπραντζής(2020) η τεχνολογία σίγουρα αποτελεί μία κατάκτηση της ανθρώπινης κοινωνίας και έχει μία σχέση αλληλεπίδρασης με τον πολιτισμό και το σύνολο των λειτουργιών και διαδικασιών του. Οι υλικές συνθήκες ζωής των ανθρώπων στη σύγχρονη κοινωνία των πληροφοριών και της γνώσης αλλάζουν, ο τρόπος ζωής ακολουθεί τη τεχνολογία και σε ορισμένες περιπτώσεις μας γίνεται απαραίτητο εργαλείο δουλειάς, επικοινωνίας και συνύπαρξης μέσα σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Οι σχέσεις των ανθρώπων, η συμπεριφορά τους και οι αντιλήψεις τους φανερώνουν την επίδραση της τεχνολογίας στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, φανερώνουν ένα κομμάτι του πολιτισμού του. Η επικοινωνία σε πραγματικό περιβάλλον πολλές φορές αντικαθίσταται με την ψηφιακή επικοινωνία, η οποία σύμφωνα με τον Μπαντιμαρούδη (2011) και άλλους θεωρητικούς της επικοινωνίας αναγνωρίζεται ως η Τρίτη κατά σειρά σημαντική περίοδος στην εξέλιξη της ανθρώπινης επικοινωνίας. Οι προηγούμενες περίοδοι της ανθρώπινης επικοινωνίας ήταν αυτή του προφορικού και αυτή του γραπτού λόγου. Ο προφορικός λόγος ανέδειξε τη φιλοσοφία και την παιδεία, δημιουργήθηκαν πολιτιστικά αποθέματα για τις επόμενες γενιές, ενώ ο γραπτός λόγος έδωσε νέες δυνατότητες στην αξιοποίηση της πληροφορίας (σύγκριση, επαλήθευση). Σήμερα, όπως χαρακτηριστικά παραθέτει ο Μπαντιμαρούδης (2011) την άποψη των Norris και Negroponte η ποιότητα της ψηφιακής πληροφορίας δημιουργεί νέες συγκρούσεις, νέους τρόπους εκμετάλλευσης, κοινωνικές ανακατατάξεις, ορίζει καινούργιες αξίες. Οι πολιτιστικές δραστηριότητες αναπροσαρμόζονται, αξιοποιούν νέα τεχνολογικά μέσα, «τρέχουν» στις νέες απαιτήσεις της σύγχρονης ψηφιακής κοινωνίας. Διαμορφώνονται νέα πολιτισμικά πλαίσια και νέοι τρόποι παραγωγής πολιτιστικών αγαθών. Χαρακτηριστική είναι η άποψη του Γκατζιά(2015) ότι στην κοινωνία των πληροφοριών και της γνώσης η δυναμική εισχώρηση νέων τεχνολογιών και η ραγδαία ανάπτυξη του διαδικτύου οδηγούν σε νέες συνθήκες οικονομικής και τεχνολογικής ανάπτυξης με κοινό σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών, απαιτήσεων, προσδοκιών και επιθυμιών των πολιτών-καταναλωτών. Η ανθρωποκεντρική, λοιπόν, διάσταση διαχείρισης των πολιτιστικών αγαθών είναι σύμφωνη και ακολουθεί τις καινούργιες συνθήκες της ψηφιο-επικοινωνιακής παγκοσμιοποίησης.

Ο πολιτισμός σύμφωνα με την άποψη του Γκατζιά (2015) έχει δύο όψεις όπως ένα νόμισμα. Η μία όψη αφορά στο πολιτισμικό και η άλλη στο πολιτιστικό διαμορφώνοντας έτσι την αξία του πολιτισμού στο παγκόσμιο γίνεσθαι της ελεύθερης αγοράς. Η τεχνολογία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι πολιτισμικών και πολιτιστικών διεργασιών και προσφέρει γνώση η οποία σε συνδυασμό με το βίωμα εξελίσσεται σε συνείδηση (Στεφάνου, 2018). Έτσι, ο πολιτισμός αποτελεί προϊόν συλλογικής συνείδησης και αναπτύσσεται διαφορετικά.

Είναι σημαντικό να λαμβάνουμε υπόψη ότι μία οικογένεια που κατοικεί στην πόλη έχει πρόσβαση σε μία μεγαλύτερη ποικιλία θεαμάτων, πολιτιστικών δρώμενων ή και χώρων πολιτισμού. Συνεπώς είναι ανάγκη να φροντίσουμε να μην χαθεί αυτή η δυνατότητα με τη μετακίνηση των οικογενειών από την πόλη σε άλλες περιοχές. Σίγουρα, η αίσθηση μίας παράστασης με φυσική παρουσία προσφέρει διαφορετική εμπειρία, καθώς και η παρουσία του κόσμου γύρω αλλάζει την αίσθηση που αφήνει κάθε θέαμα στο θεατή. Ταυτόχρονα, η επίσκεψη σε έναν αρχαιολογικό χώρο ή ένα αξιοθέατο, περιέχει δεδομένα που είναι δύσκολο να καταγραφούν απόλυτα, αλλά και διεγείρουν περισσότερες των δύο αισθήσεων. Επιπλέον, η δημιουργία μουσικής σε συλλογικό επίπεδο προσφέρει εμπειρία συνεργασίας και δίνει ερεθίσματα που δεν έχουν πλήρως κωδικοποιηθεί για να μεταφέρονται εξατομικευμένα σε ανθρώπους στην άνεση του σπιτιού τους. Παρόλα αυτά, οι συνθήκες που παρατίθενται παρακάτω αποδεικνύουν ότι διανύουμε μία περίοδο όπου είμαστε εγγύτερα στο να επιτευχθούν όλα αυτά από ότι ήμαστε στο παρελθόν, καθώς και η εξέλιξη της τεχνολογίας μπορεί μόνο να προσθέσει αισιοδοξία ότι βρισκόμαστε στο σωστό δρόμο.

Θέατρο

Η πανδημία του κορονοϊού οδήγησε σε μία μοναδική συγκυρία για τα χρονικά, όπου όλοι οι χώροι θεαμάτων σταμάτησαν να λειτουργούν, οι πρόβες απαγορεύτηκαν ακόμη και η δημιουργία ταινιών και τηλεοπτικών σειρών αναβλήθηκαν. Η ανάγκη που δημιουργήθηκε ταυτόχρονα, ήταν ακόμη μεγαλύτερη, αφού η παρουσία των ανθρώπων στο σπίτι περισσότερο από πριν αύξησε κατακόρυφα τη ζήτηση για τη ψυχαγωγία μέσω του διαδικτύου.

Τότε, παρουσιάστηκαν πλατφόρμες που μπορούσαν να καλύψουν σε ένα βαθμό την ανάγκη αυτή. Η πραγματικότητα είναι ότι πολλές από αυτές τις προσπάθειες είχαν ξεκινήσει νωρίτερα και είτε αγκάλιασαν την καινούργια ανάγκη ανανεώνοντας το περιεχόμενό τους προς την κατεύθυνση που περιγράψαμε παραπάνω(youtube.com, viva.gr κ.α.) είτε δεν είχαν εδραιωθεί τόσο (unstage.gr κ.α.). Όπως περιγράφουν οι συντελεστές των προσπαθειών αυτών, το όραμα πάνω στο οποίο στήθηκε, είναι να δημιουργηθεί μία διαδικτυακή διαδραστική πλατφόρμα για τους ανθρώπους που αγαπάνε το θέατρο. Από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της πλατφόρμας μας, έγινε σαφές ότι οι βάσεις της εξέλιξης και της προστιθέμενης αξίας που θέλαμε να παρέχουμε ήταν η εξατομικευμένη εμπειρία των χρηστών μας, το πρωτότυπο περιεχόμενο και η τεχνολογία αιχμής. Έτσι, εμπλουτίσαμε τη λειτουργικότητα της πλατφόρμας μας με δυνατότητες για προσωποποιημένες ρυθμίσεις και το περιεχόμενό μας με επιπλέον παραγωγές από τον κινηματογράφο και την τηλεόραση.

Με το πέρας της περιόδου εγκλεισμού στο σπίτι, έμεινε παρακαταθήκη για την κοινωνία η παρουσία των δυνατοτήτων αυτών για να χρησιμοποιηθούν σε πραγματικές συνθήκες. Συνεπώς, το μεγάλο κέρδος από τη συγκυρία αυτή είναι για τους κατοίκους των απομακρυσμένων περιοχών. Αυτοί δε χρειάζεται να προγραμματίζουν μετρημένες επισκέψεις στα αστικά κέντρα με στόχο την παρακολούθηση παραστάσεων ή και προβολών κινηματογράφου. Αντιθέτως, μπορούν να ανακαλύψουν την παράσταση που θα παρακολουθήσουν το ερχόμενο διάστημα, μπορούν να μοιραστούν την άποψή τους για μία παράσταση ή μία ταινία ή σειρά με την υπόλοιπη κοινότητα σε μια διαδικτυακή πλατφόρμα υψηλής τεχνολογίας. Ή να μάθουν ποια έργα έχει κάνει ο αγαπημένος τους

σκηνοθέτης. Ή να εντοπίσουν την πρωταγωνίστρια εκείνης της παράστασης που είδαν 4-5 χρόνια πριν. Μπορούν επίσης να ενημερώνονται για τις νέες παραγωγές των αγαπημένων τους συντελεστών, ακολουθώντας διαδικτυακά την πορεία τους. Μπορεί επομένως να παρακολουθήσει διαδικτυακά καινούργιες αλλά και παλιές παραστάσεις μόνος του ο κάθε πολίτης, ή μπορεί να διοργανώνεται τοπικά προβολή για λόγους συμμετοχικότητας.

Το Πανεπιστήμιο Oakland σε συνεργασία με το Detroit Institute of Music Education στην Αμερική παρέχουν διαδικτυακά μουσικά μαθήματα με δυνατότητα απόκτησης πτυχίου και μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών (Oakland university, 2021)¹⁶. Το Πανεπιστήμιο Bedfordshire στην Αγγλία παρέχει επίσης διαδικτυακά μαθήματα με τη δυνατότητα απόκτησης μουσικών πτυχίων και διπλωμάτων (Bedfordshire University, 2021)¹⁷. Επιπλέον, πλήθος δωρεάν μαθημάτων προσφέρονται online από το Trinity Laban Conservatoire of Music and Dance στο Δουβλίνο (Trinity College, 2021) ¹⁸, τα Πανεπιστήμια Sheffield (Sheffield University, 2021), Goldsmiths (Goldsmiths university, 2021) στην Αγγλία και το Πανεπιστήμιο Oslo στη Νορβηγία (Oslo University, 2021)²¹. Τέλος, blogs όπως το Skill Share για online μουσικά μαθήματα (μουσικά όργανα, μουσική θεωρία, μουσική παραγωγή, κινηματογραφική μουσική, σύνθεση) (Skill Share, 2021)²², το JW Pepper το οποίο προσφέρει βοήθεια και υλικό για μία online διδασκαλία (JW Pepper, 2021)²³ καθώς και τη δυνατότητα δημιουργίας δικού σου φακέλου με υλικό προς διαδικτυακή χρήση, το Making Music Fun για online μαθήματα πιάνου αλλά και παροχή πλούσιου μουσικού υλικού έτοιμο για διαδικτυακή χρήση (παρτιτούρες διαβαθμισμένης δυσκολίας, μουσική θεωρία) καθώς επίσης και τη δυνατότητα δημιουργίας δικών σου μαθημάτων (Making Music Fun, 2021)

Ταυτόχρονα, η τεχνολογία και οι δυνατότητες που προσφέρει φάνηκε από έρευνες ότι δεν μπόρεσαν να λειτουργήσουν ολοκληρωτικά ώστε τα ωδεία να συνεχίσουν απρόσκοπτα τη δράση και το έργο τους, ενώ σε πολλές περιπτώσεις λειτούργησαν αποθαρρυντικά για μαθητές και καθηγητές. Επίσης, σημαντική η ανάγκη που αναδείχθηκε για τεχνολογικά μέσα και εργαλεία κατάλληλα για την ιδιαίτερη φύση των αντικειμένων διδασκαλίας σε ένα ωδείο. Η διακοπή ομαδικών μαθημάτων, οι ευρύτερες δράσεις των ωδείων και η παρουσία τους στην κοινωνία επλήγησαν δημιουργώντας κοινωνικές, εκπαιδευτικές, οικονομικές, πολιτιστικές προεκτάσεις (σε αρκετές περιπτώσεις απουσία σχέσης ωδείων με την κοινωνία, διακοπή επικοινωνίας με τους μαθητές δημιουργώντας εκπαιδευτικές και κοινωνικές δυσκολίες και ανισότητες, διακοπή ή μείωση οικονομικών απολαβών για τους καθηγητές ενισχύοντας την οικονομική και κοινωνική κρίση). Όντας τα ωδεία εκτεθειμένα σε ένα καθεστώς ουσιαστικά μη υποχρεωτικής διαδικτυακής εκπαίδευσης δημιουργήθηκαν ανισότητες, ανασφάλειες για το μέλλον, ενώ η μουσική στο χώρο των ωδείων έχασε τον πολιτιστικό, κοινωνικό και εκπαιδευτικό της χαρακτήρα σε ένα βαθμό. Και ενώ υποστηρίζουμε ότι η τεχνολογία είναι στη ζωή μας προέκυψε από την

έρευνα ότι χρειάζεται δρόμος ακόμη ώστε τεχνολογία-πολιτισμός-κοινωνία-εκπαίδευση να αλληλεπιδράσουν αποδοτικά και παραγωγικά. Τα ωδεία εξαιτίας της ιδιαίτερης φύσης των αντικειμένων που διδάσκουν (θεωρητική και πρακτική γνώση-τεχνική) απαιτούν ιδιαίτερους χειρισμούς όπως φάνηκε από την έρευνα κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Όπως χαρακτηριστικά παρατίθεται η άποψη των McConville, Murphy and

Riley από τους Biassutti Michele, et al. (2021) τα θεωρητικά μαθήματα της μουσικής είναι πιο εύκολα να οργανωθούν και να διαχειριστούν σε μία διαδικτυακή διδασκαλία από ότι τα μαθήματα των μουσικών οργάνων.

Αρχαιολογικοί χώροι - μουσεία

Η επίσκεψη σε ένα εμβληματικό μουσείο με τη δυνατότητα να περιεργαστεί κανείς ένα παγκοσμίου φήμης γλυπτό που δημιουργήθηκε από έναν διάσημο καλλιτέχνη πριν από αιώνες, είναι αναμφισβήτητα μία εκπαιδευτική και πολιτιστική εμπειρία. Παρόλα αυτά, επειδή δεν είναι πάντα δυνατό να επισκεφτεί κανείς όλες αυτές τις μεγαλοπόλεις παγκοσμίως για να περιηγηθεί στις αίθουσες προσωπικά. Αλλά εν μέσω της πανδημίας ξεκίνησε μία προσπάθεια που καταφέρνει να φέρει λίγο πολιτισμό στο σπίτι. Η Google Arts & Culture συνεργάστηκε με περισσότερα από 1.200 μουσεία και γκαλερί σε όλο τον κόσμο για να προσφέρει σε όλους εικονικές περιηγήσεις και διαδικτυακά εκθέματα σε μερικά από τα πιο διάσημα μουσεία σε όλο τον κόσμο.

Η συλλογή της Google Arts & Culture περιλαμβάνει το Βρετανικό Μουσείο στο Λονδίνο, το Μουσείο Βαν Γκογκ στο Άμστερνταμ, το Guggenheim στη Νέα Υόρκη και κυριολεκτικά εκατοντάδες ακόμη μέρη όπου μπορεί κανείς να αποκτήσει γνώσεις για την τέχνη, την ιστορία και την επιστήμη.

Ρίξτε μια ματιά σε μερικά μόνο από τα κορυφαία μουσεία της Google που προσφέρουν διαδικτυακές περιηγήσεις και εκθέματα. Και αν αναζητάτε περισσότερη στοχαστική έμπνευση από την άνεση του σπιτιού σας, τα μουσεία σε όλο τον κόσμο μοιράζονται την πιο ζεν τέχνη τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ή, για μια δόση φύσης, μπορείτε να βγείτε «έξω» με απίστευτες εικονικές περιηγήσεις σε μερικά από τα καλύτερα εθνικά πάρκα της Αμερικής.

Ταυτόχρονα, στην Ελλάδα ξεκίνησε μία μεγάλη προσπάθεια να δημιουργηθούν εικονικές περιηγήσεις αρχαιολογικών χώρων. Ένας συνδυασμός ιδιωτικής πρωτοβουλίας και κρατικής προσπάθειας, παρήγαγε σε μικρό χρονικό διάστημα μία αρκετά σημαντική λίστα με χώρους που μπορεί κανείς να επισκεφτεί από όπου κι αν βρίσκεται. Έτσι, υπάρχει η δυνατότητα περιήγησης περιοχών όπως η Ακρόπολη, η αρχαία Ολυμπία, η Μυκήνες, το Ναύπλιο, η Κνωσός κ.α. Ενώ πολλά μουσεία συμμετέχουν στην προσπάθεια, όπως το μουσείο Κυκλαδικής τέχνης, το μουσείο Μπενάκη κ.α. Ταυτόχρονα, υπάρχουν και χώροι που έχουν ελληνικό ενδιαφέρον αλλά δεν είναι στην ελληνική επικράτεια, όπως η Αγία Σοφία, η Μίλητος κ.α..

Οι εκφράσεις του πολιτισμού δεν περιορίζονται στις περιγραφές του κεφαλαίου, μπορούμε να δούμε όμως ότι με εκκίνηση την πανδημία του Covid-19 και τον εξαναγκασμό που προκάλεσε στο να βρεθούν λύσεις στην εξ αποστάσεως συμμετοχή, σε όλες τις περιπτώσεις η τεχνολογία έδωσε μία προσέγγιση που είναι καλύτερη από την κατάσταση που υπήρχε πριν. Οι δυνατότητες που υπάρχουν σήμερα για να συμμετέχει κανείς εξ αποστάσεως σε δράσεις πολιτισμού, καθώς και σε εκπαίδευση πάνω στις τέχνες, βεβαιώνει ότι αν μετακινηθεί κανείς εκτός αστικού ιστού μπορεί να συνεχίσει να έχει αυτές τις δραστηριότητες που είχε πριν στον τομέα αυτό. Με την εξέλιξη της επιστήμης και με μεγαλύτερη διείσδυση νέων τεχνολογιών όπως πχ η Εικονική πραγματικότητα στην καθημερινότητά μας, οι δυνατότητες αυτές θα γίνουν ακόμη πιο

αληθοφανείς και θα αντικαταστήσουν την φυσική παρουσία με το βέλτιστο δυνατό τρόπο.

Πώς έχει αλλάξει η ζήτηση – access to rooftop / access to yard

Μετά την πρώτη έξαρση της πανδημίας του κορονοϊού και έχοντας δει τα αποτελέσματα του εγκλεισμού, οι DeToro, Nocca και Buglione εκτέλεσαν το 2020 μία μελέτη στην Μητροπολιτική περιοχή της Νάπολης. Η Ιταλία είχε δεχθεί πολύ ισχυρό πλήγμα από την πανδημία στο πρώτο κύμα και ο επιβεβλημένος περιορισμός της μετακίνησης έδωσε την ευκαιρία στους πολίτες να αναλύσουν σε βάθος τις κατοικίες τους και να παρατηρήσουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους.

Ανάμεσα στις αιτίες που τους οδήγησαν στη μελέτη των νέων αναγκών των κατοικιών της περιόδου, και πως αυτές θα επηρεάσουν τη μελλοντική αγορά, καθώς πολλών ο τρόπος ζωής μοιραία θα τροποποιηθεί και εργασία, σπουδές και διασκέδαση δεν θα είναι ίδιοι όπως πριν την πανδημία. Αποδεχόμενος ότι στοιχεία όπως η έξυπνη εργασία, η ψηφιακή άνθηση, η χρήση του ελεύθερου χώρου και η τροποποίησης της μετακίνησης δε θα σταματήσει, ούτε και μετά το πέρας της πανδημίας, ο σημαντικός Ιταλός αρχιτέκτονας Stefano Boeri δήλωσε ότι όλα αυτά τα στοιχεία ήταν καθοδόν, αλλά η επιτάχυνση ήταν πανίσχυρη. Συμπληρώνοντας, ότι αν το μοντέλο της πενταήμερης εργασίας και των δύο ημερών έκτος πόλης είναι αυτό που υπερέχει σήμερα, είναι ορατό ένα μέλλον στο οποίο ξοδεύουμε πέντε μέρες, με καλύτερη ποιότητα ζωής, εκτός πόλης και πηγαίνουμε δύο μέρες στο γραφείο για δουλειές που δε μπορούμε να εκτελέσουμε από μακριά.

Παρατήρησαν, ότι αυτή τη στιγμή μιλάμε για το φαινόμενο του κορονοϊού, αλλά στο μέλλον, άλλα φαινόμενα (πχ κλιματική αλλαγή) θα προκαλέσουν νέες κρίσεις. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να εξεταστούν και να επινοηθούν νέα μοντέλα που θα επιτρέψουν στις πόλεις να είναι ανθεκτικές και να διαχειριστούν τις αδυναμίες τους. Η νέα ταυτότητα των πόλεων στην μεταπανδημική εποχή δείχνει σήμερα να αντικατοπτρίζει μία αναμενόμενη από καιρό μετάβαση προς μία βιωσιμότητα σε πολλαπλά επίπεδα (ενέργεια, περιβάλλον και κοινωνία)

Στα πλαίσια της έρευνας τους είδαν δυο πλευρές, τις διαθέσεις των κατοίκων και ενδεχόμενων αγοραστών και τις τάσεις που διακρίνουν τα μεσιτικά γραφεία. Με τον εγκλεισμό, η ζήτηση των κατοικιών άλλαξε, με την απαίτηση για εξωτερικό χώρο να αυξάνεται. Το μέγεθος της ιδιοκτησίας έγινε πιο σημαντικό και τα σπίτια έπρεπε να είναι λειτουργικά σε πολλαπλά διαφορετικά μεταξύ τους επίπεδα, με αρθρωτούς χώρους. Η έξυπνη εργασία απαιτεί κατάλληλα μέρη για εργασία σε οικιακούς χώρους και υπήρξε αύξηση της ζήτησης για συγκεκριμένους χώρους στα ακίνητα, όπως γκαράζ, γυμναστήρια και κοινόχρηστους χώρους.

Οι κατοικίες κατά την καραντίνα έγιναν χώροι για ύπνο, φαγητό, δουλειά και δραστηριότητες, ικανοποιώντας διάφορες λειτουργίες. Το 68,7% των συμμετεχόντων στην έρευνα δήλωσαν ότι ο χώρος τους ήταν επαρκής, παρά την αύξηση των δραστηριοτήτων. Αντίθετα, 33,1% των ερωτηθέντων ένιωθε ότι δεν υπήρχε επαρκής χώρος για να καλύπτουν τον ελεύθερο τους χρόνο. Παράλληλα, 23,4% ένιωθε ότι δεν

υπήρχε αρκετός χώρος για να χρησιμοποιήσουν σαν θέση εργασίας. Μόνο το 10% δήλωσε ότι δεν υπάρχει ανάγκη για επιπλέον χώρους εκτός από αυτούς στους οποίους ζει.

Για τις υπαίθριες δραστηριότητες, οι απαντήσεις διανεμήθηκαν ευρύτερα μεταξύ των διαφορετικών επιλογών: το 37,3% των ερωτηθέντων δεν συμμετείχαν σε δραστηριότητες που θα απολάμβαναν στο υπαίθρο, ενώ το 33,2% προσαρμόσαν τους οικιακούς τους χώρους για να συμπεριλάβουν αυτές τις δραστηριότητες. Το υπόλοιπο 29,5% συνήθως δεν ασχολούνταν με υπαίθριες δραστηριότητες και επομένως δεν χρειαζόταν να προσαρμόσουν τις συνήθειες τους ή τους οικιακούς τους χώρους.

Αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των μελλοντικών τους κατοικιών, τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνει ότι το 53,4% των ερωτηθέντων θα ήθελε περισσότερους εξωτερικούς χώρους, το 39,8% καλύτερο φυσικό φωτισμό (περισσότερη ηλιοφάνεια) και καλύτερη σύνδεση στο διαδίκτυο (ένα στοιχείο που απεδείχθη βασικό κατά την απομόνωση). Επιπλέον, το 33% των συμμετεχόντων τόνισε ότι θα προτιμούσε καλύτερη ηχομόνωση στο χώρο τους, 19,9% θα ήθελε διαχωρισμό στο χώρο του ύπνου και του σαλονιού (επιπλέον μία καλύτερη διάρθρωση των χώρων για τις διάφορες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια της ημέρας, που όλες λάμβαναν χώρα στο οικιακό περιβάλλον κατά τον εγκλεισμό) και 9,4% θα ήθελαν περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια.

Η έξυπνη εργασία, οδηγεί επίσης και σε περιβαλλοντικές εκτιμήσεις συνδεδεμένες με την παραγωγικότητα του σταθμού εργασίας. Ποιότητα του αέρα, οπτική άνεση, ηχορύπανση και θερμική ρύπανση μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο μεγαλύτερης προσοχής και επομένως μελλοντικών επενδύσεων από τους ιδιοκτήτες (δηλαδή, υιοθέτηση παραθύρων με κάμερες θερμικής απεικόνισης, πιο αποτελεσματικά συστήματα θέρμανσης κ.λπ.).

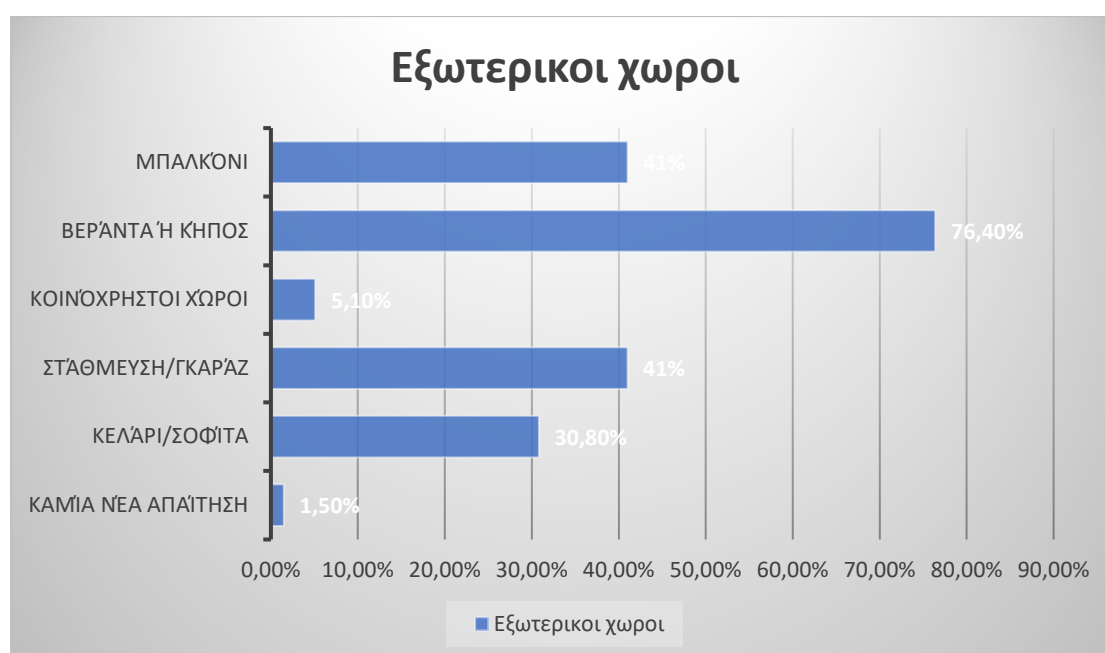

Σχ. 2.7. Επιθυμητά Χαρακτηριστικά Κατοικίας για την μετά-COVID εποχή.

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Όπως τονίστηκε παραπάνω, την περίοδο του εγκλεισμού, η ψηφιοποίηση και ο τεχνολογικός εξοπλισμός έπαιξαν σημαντικό ρόλο συμβάλλοντας στη βελτίωση της χρήσης του χώρου και του τρόπου ζωής (και στη διατήρηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης). Από το σύνολο των ερωτηθέντων, το 52,8% πιστεύει ότι η πιο προηγμένη τεχνολογία στο σπίτι θα ήταν ένα πρόσθετο βοήθημα στους παραδοσιακούς τρόπους εργασίας και μελέτης, ενώ το 31,8% αφορούσε την τεχνολογία γενικά ως βοήθημα στους παραδοσιακούς τρόπους ζωής.

Σε περίπτωση αλλαγής κατοικίας όπως φαίνεται στο Σχήμα 20, το 76,4% των ερωτηθέντων δεν θα επέλεγε να απαρνηθεί τους εξωτερικούς του χώρους, όπως βεράντες ή κήπους, και το 41% δεν θα εγκατέλειπε ένα μπαλκόνι, το 30,8% δεν θα εγκατέλειπε ένα κελάρι, το 41,3% δεν θα εγκατέλειπε μία θέση στάθμευσης και το 1,5% θα προτιμούσε ιδιωτικό γκαράζ. Μόνο το 5,1% δεν θα εγκατέλειπε τους κοινόχρηστους χώρους συγκροτήματος.

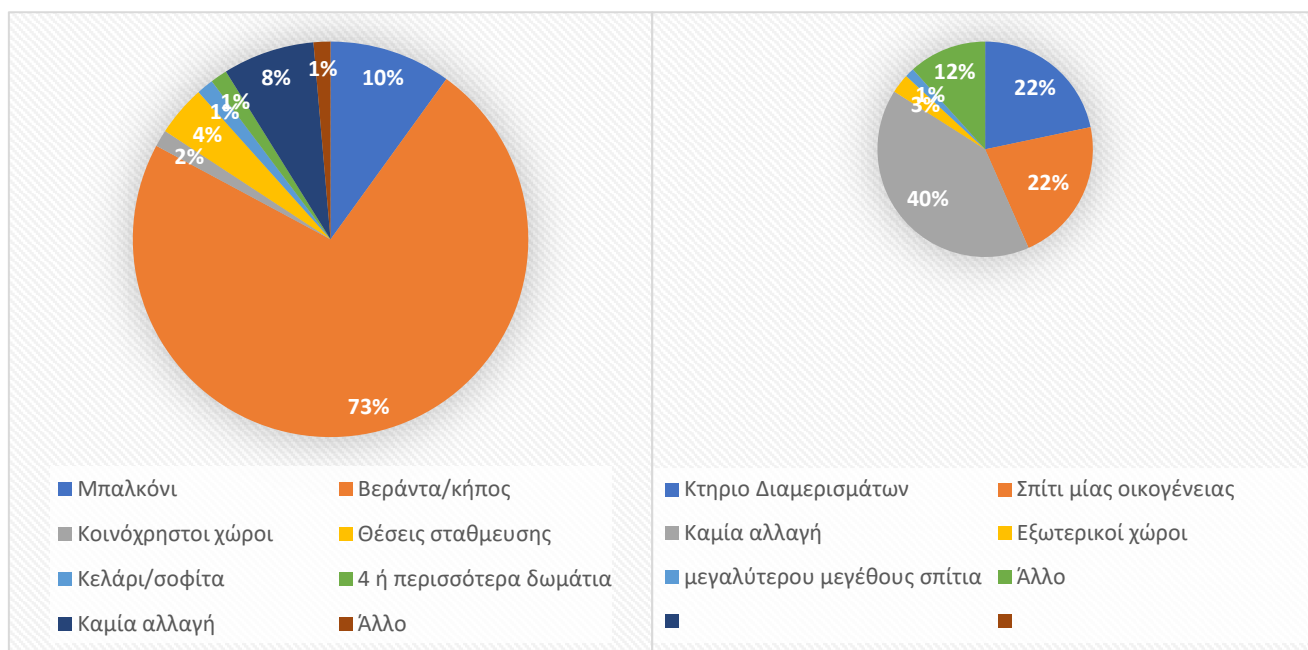
Σχ. 2.8: Χαρακτηριστικά που δεν αποποιείται ο πληθυσμός

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Επιπλέον, η ζήτηση για διαφορετικούς τύπους σπιτιών αναλύθηκε για να γίνει κατανοητό εάν υπήρξαν αλλαγές μεταξύ των περιόδων πριν και μετά το lockdown (Εικόνα 2.7). Από τους πράκτορες, το 40,6% δηλώνει ότι δεν υπήρξαν αλλαγές στον τύπο κατοικίας που ζητήθηκε στη μέση και μετά το lockdown σε σύγκριση με την περίοδο πριν από το lockdown. Επιπρόσθετα, το 22,7% δηλώνει ότι υπήρξε αυξημένη ζήτηση για μονοκατοικίες και το 22,7% δηλώνει ότι υπήρξε μεγαλύτερη ζήτηση για συγκροτήματα.

Από τα μεσιτικά γραφεία που απάντησαν, το 73,9% βρίσκει μεγαλύτερη ζήτηση για ακίνητα με βεράντες ή κήπους. Από την άλλη πλευρά, το 10,1% εξ αυτών αποκαλύπτει αυξημένη ζήτηση για διαμερίσματα με μπαλκόνι. Για το 7,2% δεν υπήρξε ουσιαστική μεταβολή. Οι υπόλοιποι αντιπρόσωποι αναφέρουν υψηλότερη ζήτηση για ακίνητα με

κοινόχρηστους χώρους σε συγκρότημα, κοινόχρηστους χώρους στάθμευσης, κελάρια και πανοραμική θέα.

Σχ. 2.8: Τύποι ιδιοκτησίας και χαρακτηριστικά που αναζητούνταν εν μέσω και μετά τον εγκλεισμό σε σχέση με πριν την περίοδο κορονοϊού

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Συμπερασματικά, η μελέτη έδειξε ότι τα ακίνητα απαιτούν αλλαγές για να ανταποκριθούν και να είναι χρήσιμα σε μια κοινωνία που αλλάζει ξαφνικά τις απαιτήσεις της και για να εγγυηθεί «δίκαιη και βιώσιμη» ευημερία.

Η πανδημική κρίση αποκάλυψε μια δομική αλλαγή στη ζήτηση για τα χαρακτηριστικά των οικιακών χώρων (και πιθανότατα θα συνεχιστεί μετά την πανδημία), εκφράζοντας την εκ νέου ανακάλυψη κοινών χώρων, όπως ταράτσες και πάρκα συγκυριαρχίας που γίνονται προεκτάσεις των ίδιων των σπιτιών και του φόντου μιας «νέας κοινωνικότητας».

Τα μεγαλύτερα σπίτια, οι εξωτερικοί χώροι και ο φυσικός φωτισμός αναμένεται να είναι τα χαρακτηριστικά που θα έχουν τη μεγαλύτερη ζήτηση, όπως έδειξαν και τα δύο αποτελέσματα των ερωτηματολογίων (από την κοινότητα και τους κτηματομεσίτες).

Η παρούσα μελέτη έχει αναδείξει τις διαφορετικές αντιλήψεις της κοινότητας σε σχέση με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της και τις απόψεις των επαγγελματιών στον τομέα των ακινήτων. Περίπου το 68% της κοινότητας που ερωτήθηκε δείχνει κάποια ικανοποίηση με τα χαρακτηριστικά των σπιτιών, ενώ το 27,7% των ερωτηθέντων εκφράζει την ανάγκη για ένα μεγαλύτερο σπίτι. Σημαντικές είναι και οι απαντήσεις που αφορούν την ανάγκη για «νέους χώρους»: ανοιχτοί χώροι (53%), χώροι για δραστηριότητες αναψυχής (33,1%), χώροι έξυπνης εργασίας (23,4%).

Τα στούντιο διαμερίσματα που ήταν προηγουμένως οι πιο δημοφιλείς κατοικίες στις μεγάλες πόλεις είναι πιο δύσκολο να πουληθούν σήμερα επειδή οι απαιτήσεις είναι διαφορετικές: απαιτούνται μεγαλύτεροι και πιο πράσινοι χώροι, λαμβάνοντας υπόψη

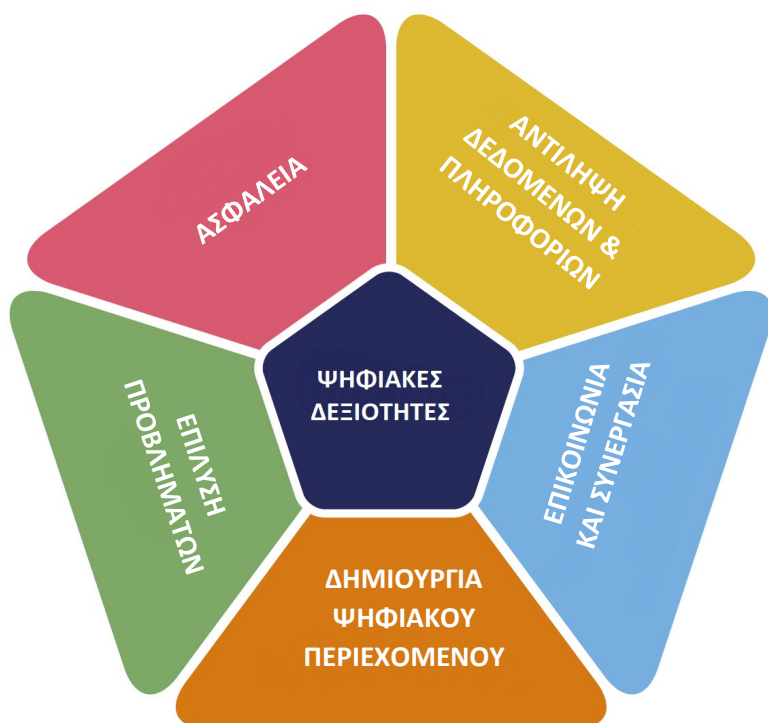
την ανάγκη να αφιερώνεται όλο και περισσότερος χρόνος στο σπίτι. Προτιμώνται κατοικίες με καλύτερο φυσικό φωτισμό, καλύτερη ακουστική και θερμομόνωση, θέση σε ψηλότερους ορόφους του κτιρίου και πιο προηγμένο τεχνολογικό εξοπλισμό.

Ανθρώπινο δυναμικό – ψηφιακός αλφαριθμητισμός - συμμετοχικότητα

Η ενασχόληση μας με τον τομέα της αποαστικοποίησης με τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας και η συμπερίληψη των ψηφιακών νομάδων στη συλλογιστική μας για τον Ελλαδικό χώρο δεν πρέπει να γίνει χωρίς να κοιτάζουμε τον άνθρωπο. Για να κρίνουμε αν είναι έτοιμοι οι άνθρωποι και κατά συνέπεια η κοινωνία να υποδεχθεί την αποαστικοποίηση με χρήση των ψηφιακών μέσων, πρέπει να δούμε σε τι βαθμό έχουν την ικανότητα χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών για την εύρεση, αξιολόγηση, δημιουργία και επικοινωνία πληροφοριών, που απαιτούν τόσο γνωστικές όσο και τεχνικές δεξιότητες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημοσιεύει έναν οδηγό εδώ και μερικά χρόνια, σύμφωνα με τον οποίο θα μπορεί να βαθμονομείται η ψηφιακή ικανότητα (digital competence) των πολιτών της. Η βασική στόχευση είναι να παρέχεται μία βάση για να τη δημιουργία ενός πλαισίου για τις πολιτικές ψηφιακών δεξιοτήτων.

Οι ταχείες εξελίξεις στην τεχνολογία, οδήγησαν και μεγάλους παγκόσμιους οργανισμούς, όπως η UNESCO, ο ΟΗΕ και το Διεθνές Γραφείο Εργασίας να συντονιστεί με την ΕΕ στην αποδοχή αυτού ενός οδηγού με ορολογίες και συμπεράσματα όπως αυτά περιγράφονται παρακάτω.

ΣΧ. 2.9 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Συμμετοχικότητα

Η ψηφιακή ικανότητα είναι μία από τις οχτώ βασικές ικανότητες και αναφέρεται στην πλήρη αξιοποίηση της γκάμας των ψηφιακών τεχνολογιών με σκοπό την πληροφόρηση, την επικοινωνία και την επίλυση βασικών προβλημάτων σε όλες τις πτυχές της ζωής με σιγουριά και κριτικό τρόπο. Μπορεί να ακούγεται απλό σε πολλούς από εμάς, αλλά σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Ατζέντα 2015 (Digital Agenda Scoreboard, 2015), το επίπεδο της ψηφιακής ικανότητας του 40% του πληθυσμού της ΕΕ είναι ανεπαρκές, ενώ το 22% του ποσοστού αυτού δεν χρησιμοποιεί το διαδίκτυο.

Η επένδυση στους ανθρώπους της χώρας αποτελεί τον πυρήνα του ψηφιακού μετασχηματισμού της. Η γνώση, η εκπαίδευση και η ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων θα αποτελέσουν την κινητήρια δύναμη με την οποία οι πολίτες μπορούν να παίξουν ενεργό ρόλο και να συνδιαμορφώσουν το πλαίσιο υιοθέτησης και πρόκλησης αλλαγών, ώστε η χώρα να επιβιώσει στον παγκόσμιο ανταγωνισμό.

Η Στρατηγική του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης είναι η ανάπτυξη πολιτικών και θεσμικών πρωτοβουλιών με την ταυτόχρονη επένδυση σε δίκτυα, υποδομές, εφαρμογές και δημιουργία οικοσυστήματος που θα συμβάλλει στην αλλαγή του αναπτυξιακού μοντέλου της χώρας, στην άρση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων και στην ανάδειξη της χώρας στην πρωτοπορία των χωρών, ως προς την επίτευξη του ψηφιακού μετασχηματισμού της χώρας. Η επίτευξη της στρατηγικής αυτής έχει στον πυρήνα της, την Επένδυση στους Ανθρώπους της Χώρας.

Οι χαμηλές επιδόσεις της Ελλάδας στην πρόσφατη ευρωπαϊκή κατάταξη (25η θέση στο σύνολο των 28 χωρών), σύμφωνα με το δείκτη DESI, καταδεικνύουν την επιτακτική ανάγκη της άμεσης ανατροπής της υφιστάμενης εικόνας. Το 30% του ελληνικού πληθυσμού δεν διαθέτει καμία ψηφιακή δεξιότητα, ενώ το 20% έχει ιδιαίτερα χαμηλό επίπεδο. Περαιτέρω, προκύπτει ότι μόλις το 30% του πληθυσμού διαθέτει το βασικό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων ενώ ένας στους πέντε πολίτες (20%) ανταποκρίνεται σε προχωρημένο επίπεδο.

Η εποχή της πανδημίας επιταχύνει τις αλλαγές στο χώρο της εργασίας, της εκπαίδευσης, της επικοινωνίας, του θεάματος, της δικτύωσης και της προσωπικής ζωής των ανθρώπων. Στη μετά Covid-19 εποχή οι πολίτες θα κληθούν να αντιμετωπίσουν πολλές ανατροπές στην καθημερινότητά τους και η ομαλή και υγιής προσαρμογή και προετοιμασία τους θα αποτελέσουν τους βασικούς παράγοντες για την ομαλή και ισορροπημένη μετάβαση στη νέα εποχή.

Οι βασικές και προχωρημένες ψηφιακές τομεακές δεξιότητες εντοπίζονται ως βασική προϋπόθεση για τον ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων. Στην ελληνική οικονομία παρατηρείται ζήτηση τόσο για την ενίσχυση των βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων των εργαζομένων στις επιχειρήσεις όσο για προηγμένες ψηφιακές δεξιότητες σε εξειδικευμένους αλλά και οριζόντιους τομείς (π.χ. η ανάλυση μεγάλων συνόλων δεδομένων και το ψηφιακό μάρκετινγκ αντίστοιχα).

Για την ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας, μέσω της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών, είναι απαραίτητη η υλοποίηση δράσεων ανάπτυξης βασικών και προχωρημένων ψηφιακών τομεακών δεξιοτήτων, οι οποίες θα προωθηθούν σε κοινό

πλαίσιο με τις προχωρημένες δεξιότητες, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Για την ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας δεν αρκεί σε καμία περίπτωση η δημιουργία θυλάκων υψηλής έντασης των ψηφιακών δεξιοτήτων (όπως για παράδειγμα το να υπάρξουν 5-10 εταιρείες υπερυψηλής εξειδίκευσης), αλλά λαμβάνοντας υπόψη τον χαρακτήρα των ελληνικών επιχειρήσεων, θα πρέπει να προωθηθεί παράλληλα ο ψηφιακός μετασχηματισμός της μεγάλης μάζας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, όπου εκεί χρειάζονται τομεακές αλλά μάλλον γενικευμένες ψηφιακές δεξιότητες, όπως το digital marketing, η ηλεκτρονική πώληση, η ηλεκτρονική τιμολόγηση και ο έλεγχος διακίνησης, η ηλεκτρονική τραπεζική, το ηλεκτρονικό εμπόριο, εφαρμογές λογιστηρίου κ.λπ.

Για τον σχεδιασμό των δράσεων των ψηφιακών δεξιοτήτων διαφορετικών επιπέδων και αναγκών, όπως θα αποτυπωθούν και στο Εθνικό Πλαίσιο Ψηφιακών Δεξιοτήτων, είναι απαραίτητη η αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης όπως και η διερεύνηση των αναγκών της αγοράς σε εθνικό και τοπικό επίπεδο καθώς και η δημιουργία δικτύου συνεργειών και συνεργασιών σε κλαδικό και τομεακό επίπεδο.

Στην κατεύθυνση αυτή θα διερευνηθεί η χρήση μέτρων, όπως εκπαίδευση μέσω του 0,45% του Λογαριασμού για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση (ΛΑΕΚ) ή παρόμοια προγράμματα. Οι βασικοί κοινοί στόχοι των παρεμβάσεων θα είναι τόσο οι εργοδότες για την πρόκληση ζήτησης όσο και οι εργαζόμενοι ή δυνητικοί εργαζόμενοι (άνεργοι, γυναίκες σε μακροχρόνια απουσία από την αγορά εργασίας, άνεργοι λόγω διαρθρωτικής ανεργίας κ.λπ.). Οι τομείς παρέμβασης θα καθοριστούν από την Πολιτεία σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

Επί πλέον οι δράσεις που θα συμπεριληφθούν στον «Άξονα Απασχόληση, Δεξιότητες και Κοινωνική Συνοχή του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας» στοχεύοντας και στην ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα μπορούν να συμβάλλουν με την κατάλληλη αξιοποίησή τους στην κατεύθυνση της αλλαγής του αναπτυξιακού μοντέλου της χώρας μέσω του τεχνολογικού και ψηφιακού εκσυγχρονισμού. Οι επιμορφωτικές αυτές δράσεις θα σχεδιαστούν κατόπιν έρευνας και διενέργειας μελετών με βάση τη διάγνωση των τοπικών αναγκών λαμβάνοντας υπόψη διεθνείς τάσεις της αγοράς προσαρμοσμένες σε συγκριτικά πλεονεκτήματα τοπικών αγορών και ανθρώπων.

Γνωρίζοντας τις κινήσεις αυτές δεν είναι υπερβολικά αισιόδοξο να υποθέσουμε ότι υπάρχει βάση ψηφιακής επάρκειας σε μερίδα του πληθυσμού, ενώ υπάρχει εμφανές περιθώριο βελτίωσης. Με τις καταγραφές θα φανεί σε μεγάλο βαθμό η εξέλιξη του Ελληνικού πληθυσμού την τελευταία επταετία από την εποχή που έχει συλλέξει η ΕΕ τα στοιχεία για να υπάρχει η ακριβής εικόνα πάνω στην οποία θα εφαρμοστούν οι δράσεις που περιγράφονται παραπάνω. Η αντίδραση του λαού στην πανδημία σε σχέση με την αποδοχή των μέτρων ψηφιοποίησης της δημόσιας διοίκησης, επιδεικνύει μία εμφανή μεταστροφή των νέων προς την τεχνολογία στην καθημερινότητά της. Ταυτόχρονα, βλέπουμε και στη χώρα μας δείγματα της «μεγάλης παραίτησης», ενός παγκοσμίου φαινομένου, όπου εργαζόμενοι παραιτούνται από μεγάλες εταιρείες για να διεκδικήσουν εργασίες βασισμένες κατά πλειοψηφία σε τεχνολογικά αντικείμενα (προγραμματισμό, υποστήριξη κ.α.), οι οποίες γίνονται εξ αποστάσεως. Μία τέτοια τάση θα ήταν απαγορευτική αν ο πληθυσμός δεν ήταν ψηφιακά ικανός σε συγκρίσιμο βαθμό με τους αντίστοιχους πληθυσμούς των χωρών του εξωτερικού.

Οι συνθήκες της πανδημίας ώθησαν στην ταχύτερη εξάπλωση της «ψηφιακής ζωής» και στην Ελλάδα. Η χρήση διαδικτύου μεταξύ των Ελλήνων και των Ελληνίδων από 13 έως 74 ετών έφτασε στο 95%, από 90% το 2019, σύμφωνα με την τελευταία πανελλήνια έρευνα «Focus on Tech Life» της εταιρείας ερευνών Focus Bari για το πρώτο εξάμηνο του 2022. Οι συνθήκες της πανδημίας ώθησαν στην ταχύτερη εξάπλωση της «ψηφιακής ζωής» και στην Ελλάδα, φτάνοντας έτσι σε καθολική χρήση (100%) στις ηλικίες έως 44 χρόνων και σχεδόν καθολική (97%) στις ηλικίες έως 54 ετών, καθώς επίσης σε πολύ ψηλά επίπεδα στις μεγαλύτερες και στις παιδικές ηλικίες.

Τα τελευταία χρόνια (2019-2022) η χρήση του Ίντερνετ παρουσίασε αισθητή αύξηση στο σύνολο του κοινού (+6%) και ιδιαίτερα στις ηλικιακές ομάδες 55-64 ετών (+13%) και 65-74 ετών (+31%). Έτσι, στο 92% εκτιμάται πλέον η διείσδυση του Ίντερνετ στις ηλικίες 55-64 ετών και στο 80% στις ηλικίες 65-74 ετών.

Στο 88% φτάνει πια η χρήση στα παιδιά 5-12 χρόνων (από 80% το 2019), ενώ στα παιδιά 10-12 ετών αγγίζει το 98%, στα παιδιά 7-9 ετών το 86% και σε εκείνα 5-6 ετών το 75%. Οι ηλικίες 5-6 ετών προτιμούν κυρίως το tablet (35%), καθώς και τα παιδιά 7-9 ετών (45%), ενώ τα μεγαλύτερα παιδιά 10-12 ετών επιλέγουν κυρίως το smartphone (53%).

Χρησιμοποιώντας ως κύρια συσκευή πρόσβασης σε ποσοστό 96% το «έξυπνο» κινητό (smartphone), έναντι 52% του φορητού (laptop) και 38% του επιτραπέζιου υπολογιστή (desktop), οι Έλληνες χρήστες βρίσκονται online στο διαδίκτυο κατά μέσο όρο δύο ώρες την ημέρα. Σταθερά ανοδικά εξελίσσονται επίσης η χρήση των κοινωνικών δικτύων (social media/networks), καθώς και οι ηλεκτρονικές αγορές, με τις ηλικίες 25-34 ετών να ξοδεύουν το μεγαλύτερο ποσό. Τα κοινωνικά δίκτυα χρησιμοποιούν σχεδόν 9 στους 10 Έλληνες και Ελληνίδες (87%), με το 86% των χρηστών να ασχολούνται καθημερινά. Ο μέσος χρόνος που καταναλώνουν σε αυτά, φτάνει στα 86 λεπτά τη μέρα. Λογαριασμό στο Facebook έχει το 80% και στο Instagram το 64%. Το 75% του πληθυσμού έχει κάνει τουλάχιστον μία διαδικτυακή αγορά το τελευταίο εξάμηνο, ενώ ξόδεψε για τις ηλεκτρονικές αγορές του κατά μέσο όρο 869 ευρώ. Οι ηλικίες 25-34 ετών ξόδεψαν το μεγαλύτερο ποσό (1.032 ευρώ).

Κεφάλαιο 3^ο

Παραδείγματα / Καλές πρακτικές

Πολλές περιοχές στον κόσμο έχουν ξεκινήσει μία πολιτική για να προσελκύσουν ψηφιακούς νομάδες. Η παρακολούθηση των καλών πρακτικών που έχουν τεθεί σε εφαρμογή παγκοσμίως ακολουθώντας αυτό το φαινόμενο δίνει ξεκάθαρες ιδέες για τις ενέργειες που μπορούν να γίνουν τοπικά για να επιτευχθεί η αποαστικοποίηση ενώ προσελκύνονται και νομάδες. Περιοχές όπως η Ταϊλάνδη, η Πορτογαλία ή τα Μπαρμπάντος, κατάφεραν να προσελκύσουν μεγάλο αριθμό εργαζομένων εξ αποστάσεως μόνο λόγω της γεωγραφικής τους θέσης εδώ και αρκετά χρόνια. Παρόλα αυτά, βλέπουμε χώρες όπως η Ουγγαρία, η Εσθονία κ.α. οι οποίες έχουν προσεγγίσει το φαινόμενο ενεργητικά και προσπαθούν να κερδίσουν ένα μέρος αυτού του εργατικού δυναμικού και της ανάπτυξης που αυτοί φέρνουν. Παρακάτω, παραθέτουμε κάποια παραδείγματα χωρών ή και συγκεκριμένων περιοχών που βρίσκονται σε υψηλές θέσεις στις προτιμήσεις των ψηφιακών νομάδων (nomadlist.com, 2022).

Νομαδικό Χωριό, Πορτογαλία

Εργαζόμενοι εξ αποστάσεως από όλο τον κόσμο μετακινήθηκαν στην Πορτογαλία κατά το 2021. Οι λόγοι που μετακινήθηκαν εκεί δεν βασίζονται αρχικά σε κεντρικές κινήσεις που έγιναν από την κυβέρνηση, αλλά αργότερα το φαινόμενο πήρε μία επιπλέον ώθηση από τις πολιτικές που τέθηκαν σε εφαρμογή.

Ο συνδυασμός του καιρού, των διατροφικών συνηθειών και του σχετικά χαμηλού κόστους διαβίωσης ήταν από τους πόλους έλξης. Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, η Πορτογαλία είναι μεταξύ των 25 χωρών με το ταχύτερο ίντερνετ (<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/internet-speeds-by-country>), ένα χαρακτηριστικό που είναι αναγκαστικό για προορισμούς διαδικτυακής εργασίας. Κάτοικοι από τον Καναδά, τις ΗΠΑ, τη Ν. Ζηλανδία και την Αυστραλία μπορούν να μείνουν χωρίς βίζα έως και 90 μέρες ανά εξάμηνο. Η εξέλιξη από την πλευρά της πολιτείας είναι να προσφέρει ανανεώσιμη Βίζα Προσωρινής Παραμονής για ψηφιακούς εργαζομένους, διάρκειας έως και ενός έτους.

Ponta del Sol

Η Πορτογαλική κυβέρνηση σε συνεργασία με την τοπική κυβέρνηση της Μαδέιρα, έχει ξεκινήσει μία καμπάνια για να καταστήσει την Ποντα Ντελ Σολ το πρώτο Νομαδικό Χωριό. Σε συνδυασμό με την ευρύτερη πολιτική της τοπικής κυβέρνησης σύμφωνα με την οποία προωθείται ένα μοντέλο ασφαλούς προορισμού σε συνεργασία με φορείς πιστοποιήσεων για τη δημιουργία καλών πρακτικών, χρησιμοποιώντας τον COVID-19 ως εφαλτήριο. Το χωριό της Ποντα Ντελ Σολ έχει ως στόχο να δημιουργήσει μία συμβιωτική σχέση μεταξύ των ντόπιων και των ψηφιακών νομάδων που θα παροτρύνονται ενεργά να την επισκεφτούν. Οι κάτοικοι θα παραμείνουν εκεί, αλλά οι υποδομές και βοήθεια για νέες εφαρμογές θα τεθούν σε εφαρμογή. Η κεντρική ιδέα είναι να δημιουργηθεί η πρώτη κοινότητα με σκοπό να τη συνεργασία και τη δημιουργία παροχών για νομάδες που θα θελήσουν να μείνουν εκεί, είτε είναι για κάποιες βδομάδες είτε είναι για κάποιους μήνες.

Το Ponta Do Sol θα είναι απλώς το «Νομαδικό Χωριό» της Μαδέρας, όπου θα δρομολογούνται καθημερινές δραστηριότητες και ευκαιρίες για νέες αφίξεις, σε συνδυασμό με τους ντόπιους. Θα συμμετάσχουν επίσης και άλλες εκπληκτικές περιοχές των νησιών της Μαδέρας, συμπεριλαμβανομένου του Funchal.

Αυτό που είναι ίσως το πιο μοναδικό σε αυτό, είναι ότι είναι η πρώτη γνωστή φορά που οι κυβερνήσεις συνεργάζονται και μαθαίνουν από μακροχρόνιους νομάδες για να δημιουργήσουν τις σωστές λύσεις. Αντίστοιχα, υπάρχει δωρεάν πρόσβαση σε έναν κοινόχρηστο χώρο εργασίας, με όλα τα εργαλεία ενός κοινόχρηστου γραφείου σε οποιαδήποτε μεγάλη πόλη.

Σπίτι με 1€ & κίνητρα μίσθωσης, Ιταλία

Η Ιταλία είναι από τις πρώτες χώρες που δοκίμασε να προσεγγίσει τους εργαζομένους που δεν περιορίζονται χωρικά. Η Ιταλία έχει δείξει διάθεση να προάγει την αποαστικοποίηση κυρίως από τις μεγάλες πόλεις του Βορρά σε μικρότερες πόλεις και κωμοπόλεις. Προς στιγμήν οι πολιτικές που έχουν τεθεί σε ισχύ είναι περισσότερο σε περιφερειακό επίπεδο και λιγότερο σε κεντρικό. Βεβαίως, το Μάρτιο του 2022 ψηφίστηκε νόμος του κράτους η Βίζα για Ψηφιακούς Νομάδες, γεγονός που δείχνει ότι η κεντρική εξουσία αντιλαμβάνεται την ευκαιρία.

1 € House Project

Η Ιταλία είναι μία χώρα που βρίσκεται σε εξέχουσα θέση όσον αφορά την πολιτιστική της κληρονομιά, με 51 χώρους παγκόσμιας κληρονομιάς σύμφωνα με την UNESCO. Για το σκοπό αυτό, σε μία προσπάθεια να διατηρηθούν τα υπάρχοντά τους που είναι σε στάδιο εγκατάλειψης, πολλοί Δήμοι σε όλη την Ιταλική επικράτεια συμμετέχουν σε ένα πλάνο που ονομάζεται 1 Euro House Project. Με τη λογική ότι τα έργα βελτίωσης και ανασυγκρότησης πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στα υπάρχοντα κτίρια, με στόχο την ελαχιστοποίηση των μετασηματιστικών παρεμβάσεων προκειμένου να διατηρηθεί η ιστορική και πολιτιστική ταυτότητα της χώρας, δίνουν έμφαση στην αποφυγή νέων κτισμάτων και της υπερκατασκευής. Η στρατηγική για τη βελτίωση του περιβάλλοντος στέγασης και την ανάκτηση της πολιτιστικής ταυτότητας είναι η αναβίωση των μικρών εγκαταλελειμμένων κέντρων ή η ανάπλαση κτιρίων σε κατάσταση εγκατάλειψης, με μια ιστορία που είναι η ιστορία μας.

Το 2008, ο δήμαρχος του Σικελικού χωριού Salemi πρωτοστάτησε στο έργο 1 Euro Houses σε μια προσπάθεια να επαναπροσδιορίσει εγκαταλελειμμένα ακίνητα στο ιστορικό κέντρο του χωριού του. Ενώ η πρωτοβουλία του καθυστέρησε, πολλοί άλλοι σε όλη τη χώρα εμπνεύστηκαν από το έργο. Πάνω από μια δεκαετία αργότερα, πολλοί άλλοι δήμοι σε όλη την Ιταλία και τα νησιά της Σικελίας και της Σαρδηνίας έχουν διαθέσει εκατοντάδες ακίνητα για δημοπρασία ή πώληση προσελκύοντας ορδές διεθνών επενδυτών που θέλουν να κάνουν την Ιταλία το δεύτερο σπίτι τους. Για να πληροίτε τις προϋποθέσεις για ένα από αυτά τα σπίτια που είναι συνήθως σε πολύ κακή κατάσταση, πρέπει να δεσμευτείτε να τα αναπτύξετε ξανά στο εγγύς μέλλον - οι ανακαινίσεις θα πρέπει να ξεκινήσουν αμέσως ή εντός τριών μηνών από την αγορά σας και να διαρκέσουν όχι περισσότερο από τρία χρόνια.

Η κίνηση αυτή έχει δημιουργήσει μεγάλη ροπή από πολλούς ξένους επενδυτές που έσπευσαν να εκμεταλλευτούν αυτή την ευκαιρία για να αποκτήσουν μία δεύτερη κατοικία στην Ιταλία. Παρ'όλα αυτά, οι Ιταλοί δε δείχνουν να ενδιαφέρονται σε επαρκή βαθμό για να έχει πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα το έργο αυτό. Η επιφυλακτικότητα έχει να κάνει εν μέρει με την δυσπιστία των Ιταλών στο εγχείρημα και με το γεγονός ότι πρόκειται για σπίτια που απαιτούν να αφιερωθούν χρόνος και χρήματα στην ανακαίνισή τους. Και πάλι όμως, το να διαθέσει κάποιος από 7.000 έως και 40.000 ευρώ (τόσο κινούνται τα ποσά για επιδιορθώσεις, αναστηλώσεις και ανακαίνιση) είναι και πάλι ευκαιρία για την αγορά μεγάλων μονοκατοικιών. Ένα άλλο πρόβλημα φαίνεται να είναι ότι είναι σπίτια που δεν είναι όλα συνδεδεμένα σε δίκτυο άρδευσης και ηλεκτρισμού – κάτι που απαιτεί επίσης χρόνο, χρήμα και κάποιες γραφειοκρατικές διαδικασίες. Το ισχυρότερο αντικίνητρο όμως είναι ο φόβος να εμπλακεί κάποιος σε δικαστική διαμάχη μετά την απόκτηση του ακινήτου. Πρόκειται για σπίτια εγκαταλελειμμένα, σύμφωνα με τις τοπικές αρχές. Όταν όμως οι δήμοι άρχισαν να προωθούν το πρόγραμμα του 1 ευρώ, άρχισαν να εμφανίζονται κληρονόμοι.

Santa Fiora

Σε μία προσπάθεια να δελεάσει τους νεοεισερχόμενους κατοίκους, ο δήμος Santa Fiora στην Τοσκάνη και η Rieti στο Λάτιο διατίθενται να πληρώσουν έως και το 50% του ενοικίου όποιον αποφασίζει να μετακομίσει και να τηλε-εργάζεται σε μακροπρόθεσμη βάση.

Η Σάντα Φιόρα είναι ένα χωριό με λιγότερους από 3.000 κατοίκους στις παρυφές του όρους Αμιάτα που έχει χάσει περίπου το 10% του πληθυσμού της την τελευταία δεκαετία (istat). Η δημοτική αρχή έχει επενδύσει σε δυνατές συνδέσεις στο διαδίκτυο μέσω οπτικών ινών, ένας τομέας που υπερτερεί έναντι άλλων περιοχών στην Ιταλία.

Τα ενοίκια είναι ήδη σχετικά χαμηλά, οπότε η συμφωνία είναι δυνητικά πολύ ελκυστική. Οι υποψήφιοι πρέπει να έχουν μια "ενεργή" δουλειά, ακόμα κι αν μπορούν να την κάνουν μπροστά από ένα φορητό υπολογιστή σε οποιοδήποτε σημείο του χωριού υπό οποιοσδήποτε συνθήκες.

Η προσπάθεια για αυτή την πρωτοβουλία είχε ξεκινήσει πριν το ξέσπασμα της πανδημίας, αλλά αυτή λειτούργησε ως επιταχυντής των εξελίξεων, ειδικά στον τομέα της εξοικείωσης με την τεχνολογία. Ο σχεδιασμός είχε ξεκινήσει το Φεβρουάριο του 2019 με ορίζοντα δεκαετούς πλάνου, το οποίο μετατράπηκε λόγω των συνθηκών σε πρώτη προτεραιότητα και μπήκε σε εφαρμογή πολύ πιο γρήγορα. Ήδη από τις 31 Δεκεμβρίου του 2020 ο Δήμος ήταν σε θέση να δέχεται αιτήσεις από εργαζομένους που είχαν τη σύμφωνη γνώμη των εργοδοτών τους για να εργάζονται εξ αποστάσεως και την κατοικία στην οποία επιθυμούν να μετοικήσουν. Ο σχεδιασμός έχει γίνει

Αν και η Ιταλία εξακολουθεί να αναδύεται αργά από το τελευταίο πανδημικό κύμα της, ελπίζει να ανοίξει ξανά σωστά στους ταξιδιώτες τις επόμενες εβδομάδες, αυξάνοντας τη δελεαστική προοπτική ενός κατάλληλου ιταλικού καλοκαιριού.

Και ενώ ο Covid χτύπησε την Ιταλία ιδιαίτερα σκληρά σε σύγκριση με ορισμένους από τους ευρωπαίους γείτονές της, μια ισχυρή επένδυση ήταν ότι οι άνθρωποι

μετεγκαθίστανται σε πόλεις που είχαν προηγουμένως εγκαταλειφθεί, φέρνοντας νέα ζωή σε περιοχές που προηγουμένως μειώθηκαν που προσφέρουν τώρα κοινωνικές αποστάσεις και χαμηλότερα ποσοστά μετάδοσης.

Τα λεγόμενα «έξυπνα εργατικά χωριά» ευδοκούν τώρα στην Ιταλία, καθώς οι τοπικές αρχές εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες ενίσχυσης του Διαδικτύου υψηλής ταχύτητας και δημιουργίας εξοπλισμένων «εργαστηρίων» για τηλεπικοινωνίες.

Ο δήμαρχος της Santa Fiora ελπίζει ότι οι καλές συνδέσεις στο Διαδίκτυο θα δελεάσουν απομακρυσμένους εργαζόμενους.

Οι τηλεεργαζόμενοι που επιθυμούν να μετεγκατασταθούν και να νοικιάσουν ένα σπίτι εδώ κάτω από τον ήλιο της Τοσκάνης θα λάβουν έως 200 € ή το 50% του συνολικού ενοικίου για μακροχρόνιες διαμονές μεταξύ δύο και έξι μηνών.

Οι τοπικές ενοικιάσεις κυμαίνονται συνήθως από 300 έως 500 € μηνιαίως, πράγμα που σημαίνει ότι όποιος μετακομίζει εδώ μπορεί να καταλήξει να πληρώνει μόλις 100 € το μήνα.

Για να βοηθήσουν τους ξένους να βρουν τον ιδανικό τύπο διαμονής τους - είτε πρόκειται για ένα άνετο πέτρινο εξοχικό σπίτι στο ιστορικό κέντρο ή μια μικρή βίλα στους γύρω καταπράσινους λόφους - το δημαρχείο δημιούργησε έναν ιστότοπο (<https://www.vinipraese.it>) να διαφημίσετε τα ενοίκια παράλληλα με μια λίστα χρήσιμων υπηρεσιών και επαφών υδραυλικών, βρεφικών, ιατρών, ηλεκτρολόγων και παράδοσης φαγητού για να κάνετε τους νεοεισερχόμενους να αισθάνονται αμέσως στο σπίτι τους.

Ο στόχος της τοπικής κυβέρνησης είναι πέρα από τους τουρίστες που περνάνε για ένα μικρό χρονικό διάστημα, είναι για εκείνους που θα θελήσουν να αναζητήσουν πραγματικά την δυνατότητα της ζωής στο χωριό.

Ο στόχος είναι να δοθούν κίνητρα στους ανθρώπους να μετακινούνται και να εργάζονται ουσιαστικά από εδώ. Η επιθυμία είναι να μετατραπεί η Σάντα Φιόρα στο ευέλικτο γραφείο τους. Κάθε φορά που ένας νεαρός φεύγει για να αναζητήσει δουλειά αλλού, ένα κομμάτι του χωριού μας αφαιρείται.

Αυτό είναι μόνο το πρώτο βήμα του έργου έξυπνου χωριού, που επικεντρώνεται στη συνδεσιμότητα και την τεχνολογία για να προσελκύσει νέους κατοίκους και επιχειρήσεις.

Το χωριό μόλις καλωδιώθηκε με υψηλής ταχύτητας ίντερνετ και "σταθμοί εργασίας" εντοπίζονται ανάμεσα στα στενά πλακόστρωτα σοκάκια και τα αναγεννησιακές βίλες.

Πέρα από την ευρυζωνική σύνδεση, ο ρυθμός της ζωής στη Santa Fiora είναι αργός, προσφέροντας μια παραμονή μακριά από το χάος της πόλης και το νέφος.

Τα άτομα με σύνταξη είναι ευπρόσδεκτα να εισέλθουν αλλά δεν θα επωφεληθούν από το κουπόνι, εκτός εάν εργάζονται ακόμη ως ανεξάρτητοι εργολάβοι, επαγγελματίες ή διαδικτυακοί σύμβουλοι.

Και αν αποφασίσουν να επενδύσουν στον τοπικό τουριστικό τομέα, η Santa Fiora είναι πρόθυμη να τους δώσει έως και 30.000 ευρώ για να ανοίξει δωμάτια για ενοικίαση ή να ανακαινίσει μια παλιά κατοικία για να μετατραπεί σε ξενοδοχείο ή ξενώνα.

Υπάρχει ακόμη και ένα μπόνους μωρού έως και 1.500 € για κάθε νεογέννητο, εάν κάποιος αποφασίσει να πάρει κατοικία και να αποκτήσει παιδί.

Στην προσπάθεια να μετατραπεί σε μέρος ιδανικό για απομακρυσμένους εργαζόμενους που πρέπει να ισορροπήσουν θέσεις εργασίας και παιδιά, προσφέρονται χαμηλά τέλη νηπιαγωγείου, δωρεάν λεωφορεία σχολικής μεταφοράς και πολλές δραστηριότητες για τα παιδιά.

Ένα πρώην κέντρο εξόρυξης, το Santa Fiora είναι ένα χωριό στην κορυφή του λόφου της Τοσκάνης. Υπάρχουν πύργοι, σιντριβάνια, πανοραμικές πλατείες με θέα στο λοφώδες τοπίο, μουσεία και έργα αναγεννησιακών καλλιτεχνών.

Rieti

Το Rieti, μία ιστορική κωμόπολη που δεν απέχει πολύ από τη Ρώμη, προσφέρει επίσης προσφορές ενοικίασης σε απομακρυσμένους εργαζόμενους.

Στην περιοχή του Rieti υπάρχει μία παρόμοια συμφωνία, αλλά για τουλάχιστον τρεις μήνες διαμονής. Παρόλο που το Rieti έχει περίπου 50.000 κατοίκους και είναι μία από τις μεγαλύτερες πόλεις στην περιοχή του Λάτσιο, ο πληθυσμός του δεν αυξάνεται.

Η πολιτικοί της περιοχής, παρατηρώντας μία διαρκή μετακίνηση των νέων προς τις μεγάλες πόλεις και συγκεκριμένα τη Ρώμη που βρίσκεται σε μικρή απόσταση ώστε να αναζητήσουν εργασία, αναζητούν λύσεις για την ανανέωση του πληθυσμού. Οπότε, ξεκίνησαν μια αποστολή να δελεάσουμε απομακρυσμένους εργαζόμενους που θα μετατρέψουν τον Rieti στο «έξυπνο γραφείο» τους, όπως το χαρακτηρίζουν και θα δημιουργήσουν μία νέα δυναμική στον πληθυσμό.

Η προσφορά στέγασης του Rieti είναι ακόμα πιο ελκυστική. Ένας συνδυασμός κουπονιών μίσθωσης και μία προκαταρκτική συμφωνία είναι μέρος της αίτησης που χρειάζεται για να ολοκληρωθεί η συμφωνία με το Δήμο. Οι τηλεεργαζόμενοι μπορούν να επιλέξουν ακόμη και τις αγροτικές περιοχές που βρίσκονται ευρύτερα της πόλης, όπου τα ενοίκια είναι ακόμη χαμηλότερα.

Οι εργαζόμενοι θα χρειαστούν μια επιστολή από το αφεντικό τους για να αποδείξουν την κατάστασή τους ως απομακρυσμένος εργαζόμενος, αλλά οι ελεύθεροι επαγγελματίες μπορούν απλά να παρέχουν μια περιγραφή της επαγγελματικής τους εργασίας.

Calabria

Η περιφέρεια της Καλαβρίας, στη νότια Ιταλία, πρόκειται να προσφέρει 28.000 ευρώ, σε βάθος τριετίας, σε όποιον μετεγκατασταθεί στα μικρά χωριά της, με λιγότερους από 2.000 κατοίκους. Πρόκειται για μία προσπάθεια να υπερκεραστεί η δραματική μείωση των τοπικών πληθυσμών και να δοθεί νέα ζωή στα χωριά.

Βέβαια, τα χρήματα που υπόσχονται οι Αρχές δεν είναι «ευγενής δωρεά». Για να τα εισπράξει κανείς, θα πρέπει να δημιουργηθεί μία νέα επιχειρηματική δραστηριότητα ή

να αναλάβει τη λειτουργία κάποιας ήδη υπάρχουσας, ανάλογα με τις ανάγκες κάθε κοινότητας.

Αναμφίβολα, οι όροι της προσφοράς είναι αρκετοί. Κατ' αρχάς θα πρέπει να είναι κανείς έτοιμος να εγκατασταθεί στο χωριό της επιλογής του εντός 90 ημερών και να είναι νεότεροι των 40 ετών. Στόχος του προγράμματος είναι τα «κοιμισμένα» σήμερα χωριά να σφύζουν στο μέλλον από ζωή, γεμάτα με νέους ανθρώπους που έχουν όρεξη για δουλειά.

Οι πολιτικοί της περιφέρειας εισηγήθηκαν το εισόδημα που θα χορηγείται σε όσους αδράξουν την ευκαιρία, να ανέρχεται σε 800 έως 1.000 ευρώ, τα οποία μπορούν να εισπράττουν μηνιαίως ή εφάπαξ ώστε να τα χρησιμοποιήσουν ως επένδυση για την ανάπτυξη της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, όπως π.χ. η δημιουργία ενός εστιατορίου, μπαρ, καφέ ή μικρού τουριστικού καταλύματος.

Ο δήμαρχος του Αλτομόντε, που συμμετέχει στο πρόγραμμα, τονίζει ότι πρόκειται για μια πιο στοχευμένη προσπάθεια αναζωογόνησης των μικρών τοπικών κοινοτήτων. Το χαρακτηρίζει πρωτοβουλία για να είναι ένα ζωντανό πείραμα κοινωνικής συμπερίληψης. Να έρθουν άνθρωποι στον τόπο και να γεμίσουν ξανά με ζωή τα εγκαταλελειμμένα χωριά. Η πρωτοβουλία αυτή έχει γίνει σε αντιπαράβολή με τις εκπονήσεις ακινήτων για ένα ευρώ που θεωρήθηκαν από την τοπική κυβέρνηση ως επικοινωνιακά κόλπα και όχι ως ουσιαστικός τρόπος για να επιστρέψουν στη ζωή τα χωριά.

Ανάλογα προγράμματα εφαρμόζουν και άλλες περιφέρειες όπως η Μολίζε και η πόλη Καντέλα στην Απουλία. Το 75% των πόλεων στην Καλαβρία, που ανέρχονται σε 320, σήμερα έχουν λιγότερους από 5.000 κατοίκους, γεγονός που δημιουργεί έντονο φόβο ότι, εφόσον δεν εισρεύσει νέα ζωή, θα ερημώσουν ολοκληρωτικά και θα μετατραπούν σε φαντάσματα. Στόχος είναι να τονωθεί η τοπική οικονομία και να δοθεί νέα ζωή στις μικρές κοινότητες. Επιθυμία είναι η ζήτηση εργασίας να είναι ίση με την προσφορά και για αυτό αναλύονται από τους δεδομένα μετά από αίτημα των περιφερειακών κυβερνήσεων προς τα χωριά να τους κοινοποιήσουν ποιες ανάγκες έχουν, τι τύπους επαγγελματιών χρειάζονται.

Νομοθεσία

Ως ολοκλήρωση των προσπαθειών των τοπικών κοινωνιών, μεμονωμένα ή συλλογικά, η κυβέρνηση της Ιταλίας πέρασε νομοθετική ρύθμιση για το καθεστώς των Ψηφιακών Νομάδων στη χώρα.

Μετά από διάφορες συζητήσεις και ενώ οι ενδιαφερόμενοι είχαν αρχίσει να απελπίζονται, η Ιταλική κυβέρνηση ψήφισε νόμο για νέα βίζα για εργαζομένους από απόσταση.

Η νέα αυτή Άδεια, είναι ειδικά σχεδιασμένη για μη Ευρωπαίους 'nomadi digitali' (ψηφιακούς νομάδες) ή όπως περιγράφονται, «εκείνους που εκτελούν υψηλής ποιότητας επαγγελματική δραστηριότητα μέσω της χρήσης τεχνολογικών εργαλείων που τους επιτρέπουν να εργάζονται εξ' αποστάσεως, αυτόνομα ή για μία εταιρεία που δεν είναι εγκατεστημένη στην περιοχή του Ιταλικού κράτους».

Οι μη Ευρωπαίοι πολίτες είχαν τη δυνατότητα να διαμένουν στην Ιταλία για διάστημα έως και 90 μέρες χωρίς βίζα. Συνεπώς, η νέα αυτή διαδικασία θα διευκολύνει τους εργαζομένους που θέλουν να περάσουν περισσότερο χρόνο.

Ο χαρακτηρισμός «υψηλής ποιότητας» που ακολουθεί την επαγγελματική δραστηριότητα στην περιγραφή του νομοσχεδίου, έχει, σύμφωνα με την Ιταλική οικονομική εφημερίδα *Il Sole 24 Ore*, μία μεγάλη ευρεία ετυμολογία. Μπορεί να περιλαμβάνει τους πάντες, από «καθηγητές πανεπιστημίου, έως επαγγελματίες νοσοκόμους».

Επιπλέον, φαίνεται η έκδοση αυτής της βίζας να μην έρχεται σε σύγκρουση με άλλη βίζα που μπορεί να έχει εκδοθεί για κάποιον εργαζόμενο (βίζα αυτοαπασχολούμενου, ενδοεταιρική βίζα κ.α.). Η στόχευση είναι η βίζα να είναι διάρκειας ενός έτους και στην πρώτη έκδοση τουλάχιστον να επεκτείνεται και στα κοντινά μέλη της οικογένειας. Θα περιλαμβάνει, στις ελάχιστες απαιτήσεις ένα ελάχιστο εισόδημα, το οποίο ακόμη δεν έχει οριστεί. Επιπλέον, θα χρειάζεται να υπάρχει ασφάλεια υγείας και καθαρό ποινικό μητρώο.

Βίζα -Baltic Nomad hub, Tallinn (Εσθονία)

Ενώ τη μερίδα του λέοντος για τους κορυφαίους προορισμούς για Ψηφιακούς Νομάδες κατέχουν περιοχές με κοινωνίες φιλόξενες σε ξένους όπως η Ινδονησία, η Ταϊλάνδη (υψηλών θερμοκρασιών) ή το Βελιγράδι (χαμηλού κόστους), η θεώρηση τους ως αγοραστική δύναμη και ο διαχωρισμός τους από τις τοπικές κοινωνίες είναι τέτοια που δικαιολογεί τους τοποθετεί στην ίδια θέση με τους τουρίστες σε πολλές περιπτώσεις, κυρίως από τη σκοπιά των γηγενών. Ωστόσο, μεταξύ αυτών των δημοφιλών προορισμών, το Ταλίν βρίσκεται πρόσφατα στο προσκήνιο στα μέσα μαζικής ενημέρωσης για την προσφορά οικονομικής και πολιτικής υποστήριξης σε δραστηριότητες ψηφιακών νομάδων. Η κυβέρνηση της Εσθονίας αναπτύσσει ενεργά πύλες δημόσιων υπηρεσιών μέσω ψηφιακής τεχνολογίας σε ένα ριζικό σχέδιο οικοδόμησης μιας ψηφιακής κοινωνίας χωρίς σύνορα. Ως μέρος του οράματος, η Εσθονία επιδιώκει επίσης να λάβει τις αυξανόμενες δραστηριότητες των ψηφιακών νομάδων στην πρωτεύουσά της Ταλίν ως κινητήριες δυνάμεις για μια οικονομία βασισμένη στην τεχνολογία και να απορροφήσει τις καινοτομίες τους στην τοπική ψηφιακή αγορά. Ενώ αυτές οι προσπάθειες δημιουργούν ένα πολιτικό και οικονομικό έδαφος για τους ψηφιακούς νομάδες και άλλες μορφές ανθρώπων που δεν ενδιαφέρονται για την μόνιμη εγκατάσταση τους στο μέλλον, η πρόοδος της αποβιομηχάνισης στο αστικό πλαίσιο του Ταλίν διαμορφώνει κοινωνικές και χωρικές προκλήσεις όπου οι άνθρωποι αυτοί μπορούν να εισαχθούν ως οδηγοί σε εναλλακτικές λύσεις.

Τον Φεβρουάριο του 2018, η κυβέρνηση της Εσθονίας ανακοίνωσε το πρόγραμμα βίζας ψηφιακών νομάδων ως μέρος των εξελίξεων της ψηφιακής κοινωνίας που τράβηξε την προσοχή ψηφιακών εργαζομένων από όλο τον κόσμο και έθεσε τη χώρα στο προσκήνιο στις ψηφιακές νομαδικές κοινότητες. Ως πρωτεύουσα και η πολυπληθέστερη πόλη της Εσθονίας, το Ταλίν γίνεται σημαντικός ψηφιακός νομαδικός προορισμός στη Βόρεια Ευρώπη. Παρόλο που κατατάσσεται μόνο στην 40η θέση μεταξύ των 235 καταγεγραμμένων ευρωπαϊκών πόλεων για το «Nomad Score» με βάση το κόστος, το διαδίκτυο, την ασφάλεια και την ασφάλεια στη λίστα Nomad

(<https://nomadlist.com/tallinn>), τα πολιτικά συμφέροντα για την επιδίωξη μιας χωρίς σύνορα ψηφιακή κοινωνία προσφέρει στην πόλη μια μοναδική ταυτότητα για ανθρώπους που ενδιαφέρονται. Οι επίμονες προσπάθειες της Εσθονίας καταλήγουν στο e-Estonia: ένα κίνημα για τη δημιουργία μιας προηγμένης και διεθνώς αναγνωρισμένης ψηφιακής κοινωνίας. Αυτό το κίνημα επικεντρώνεται στη λειτουργία των κρατικών και δημοτικών υπηρεσιών σε ψηφιακές πλατφόρμες που συνδέουν τους 1,3 εκατομμύρια πολίτες της χώρας, και άνοιγμα αυτών των υπηρεσιών σε ξένο ψηφιακό εργατικό δυναμικό ανεξάρτητα από τη φυσική του παρουσία στη χώρα.

Το 2014, η χώρα ξεκίνησε το έργο της ηλεκτρονικής διαμονής που συνθέτει τις ψηφιακές της υπηρεσίες και τις ανοίγει σε ανθρώπους από όλο τον κόσμο. Με την απόκτηση ψηφιακής ταυτότητας μέσω ηλεκτρονικής κατοικίας, ένα άτομο μπορεί να εγγραφεί και να διευθύνει επιχειρήσεις της Εσθονίας, να ανοίξει λογαριασμούς εσθονικών τραπεζών, να δηλώσει φόρους και να υπογράψει ψηφιακά έγγραφα στο διαδίκτυο, ανεξάρτητα από την υπηκοότητα ή τη φυσική του παρουσία. Στην Ψηφιακή Ατζέντα για την Εσθονία 2020, το Υπουργικό Συμβούλιο της Εσθονίας περιέγραψε αυτό το έργο ως μια προσπάθεια να αυξηθεί η διεθνής αναγνώριση της χώρας στις ψηφιακές υποθέσεις και να φέρει το διεθνές εργατικό δυναμικό, συμπεριλαμβανομένων επιχειρηματιών τεχνολογίας και ψηφιακού νομάδες, στην ανάπτυξη μιας οικονομίας που βασίζεται στην τεχνολογία (Υπουργείο Οικονομικών Υποθέσεων και Επικοινωνιών, ενημερώθηκε το 2018). Μέχρι το τέλος του 2018, υπήρχαν περισσότεροι από 50.000 ηλεκτρονικοί κάτοικοι από 157 χώρες (<https://e-resident.gov.ee/>) συμπεριλαμβανομένου του πρώην προέδρου των ΗΠΑ Μπαράκ Ομπάμα.

Ενώ το e-residency παρέχει θεμελιώδεις υπηρεσίες για διεθνείς επιχειρηματίες και εργαζόμενους στον τομέα της τεχνολογίας, το πρόγραμμα ψηφιακού νομαδικού βίζας θα λειτουργήσει ως συμπληρωματικό μέρος για να προσελκύσει ψηφιακούς νομάδες από τη διευρυνόμενη δεξαμενή ηλεκτρονικών κατοίκων της Εσθονίας και να τους προσελκύσει να επισκεφθούν τη χώρα αυτοπροσώπως. Ενώ οι σημερινοί ψηφιακοί νομάδες στην Εσθονία έχουν ως επί το πλείστον βραχυπρόθεσμες τουριστικές βίζες, η νέα ψηφιακή νομαδική βίζα θα τους επιτρέψει να μείνουν στη χώρα για έως και 365 ημέρες και να αναγνωρίσουν τα αγάλματά τους ως νόμιμους εργαζόμενους, ακόμη και αν εργάζονται ανεξάρτητα στο διαδίκτυο και δεν έχουν απασχόληση εντός η χώρα. Ένας επισκέπτης με ψηφιακή νομαδική βίζα θα πληρώνει φόρους για την εργασία και τα εισοδήματά του και θα απολαμβάνει τις δημόσιες ευημερίες και παροχές όπως οι άλλοι νόμιμοι εργαζόμενοι κατά τη διάρκεια της παραμονής τους. Επιπλέον, η βίζα θα λειτουργεί και ως βίζα Σένγκεν που θα επιτρέπει επισκέψεις σε χώρες της ΕΕ για έως και 90 ημέρες, κάτι που μπορεί να είναι ελκυστικό για άτομα από χώρες εκτός ΕΕ. Ο σύμβουλος του Υπουργείου Εσωτερικών Killu Vantsi οραματίστηκε αυτή τη βίζα να φέρνει περισσότερους από 1.400 ψηφιακούς εργαζόμενους να επισκέπτονται την Εσθονία κάθε χρόνο και να τους ενθαρρύνει να ενσωματώσουν την επιχείρησή τους στην εσθονική ψηφιακή αγορά (ERR, 2018).

Μία προσέγγιση της Εσθονικής κυβέρνησης για να δώσει χώρο στους επισκέπτες, ήταν η επανάχρηση κελύφων. Παράδειγμα ο Κόμβος Νομάδων «Βαλτικός Σταθμός» (**Baltic Station Nomad Hub**):

Αν και η περιοχή του Baltic Station έχει ανακαινιστεί με διαφημίσεις, χώρους συνεργασίας και πολιτιστικές ανέσεις στο πλαίσιο του «Έργου Δημιουργικής Πόλης» Telliskivi (Creative City Project) από την Estonia Urban Lab, η πρώην αποθήκη του εργοστασίου Kalinin παραμένει εγκαταλελειμμένη. Ως το μεγαλύτερο κτίριο στην περιοχή με αποτύπωμα 12.000 m², το κτίριο έχει τεράστιες δυνατότητες να γίνει μια νέα τυπολογία που θα φιλοξενεί μεγάλης κλίμακας δραστηριότητες ψηφιακών νομάδων και θα τους εισάγει σε τοπικές τεχνολογικές επιχειρήσεις για ευκαιρίες συνεργασίας. Η μετακίνηση με το σιδηρόδρομο και οι υπάρχουσες ανέσεις του Telliskivi θα χρησιμεύσουν ως βάση για αυτόν τον μελλοντικό νομαδικό κόμβο. Ο κοινοτικός χαρακτήρας υποστηρίζει χωρικά τις ευέλικτες συνθήκες εργασίας-ζωής μέσω της κοινής χρήσης καταλυμάτων, ανέσεων και προσωπικής κινητικότητας. Απευθύνεται σε ένα ευρύ φάσμα ανθρώπων χωρίς τόπους με ποικίλες μορφές κατοικίας, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών νομάδων.

Εφεύρεση εκ νέου τοπικών μορφών και τυπολογιών για τους Νομάδες

Προκειμένου να κινητοποιηθούν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ανθρώπων που έρχονται και των κατοίκων της περιοχής στη διαμόρφωση νέων τοπικών ταυτοτήτων, οι τοπικοί άρχοντες του Ταλίν επιδιώκουν να επανεφεύρουν τις τοπικές χωρικές μορφές και τυπολογίες με βάση την ελκυστικότητά τους για τους νομάδες. Οι υπάρχοντες αστικοί ιστοί των ξύλινων κατοικιών και των σοβιετικών οικοδομικών τετραγώνων χαρακτηρίζουν και τα δύο μια ιστορία συλλογικών σεναρίων διαβίωσης που απηχούν τις χωρικές απαιτήσεις των ψηφιακών νομάδων. Οι σχεδιαστικές παρεμβάσεις μπορούν να διαβαστούν ως προσαρμογές και επεκτάσεις τοπικών αστικών ιστών.

Ένας κοινός χώρος αστικής ζωής μεταξύ των νομάδων και των ντόπιων κατοίκων

Από την άλλη πλευρά, ο κοινοτικός χώρος ανταποκρίνεται στα «θέματα της κοιμωμένης πόλης» ανοίγοντας τις κοινές ανέσεις, όπως σαλόνια εργασίας και κοινωνικοί χώροι στους ντόπιους. Η τοποθέτηση των ανέσεων αντιμετωπίζει την προσβασιμότητα από άλλα τετράγωνα και από το μονοπάτι αναψυχής για να ενθαρρύνει τις μετακινήσεις των ανθρώπων στα τετράγωνα. Ο ερχομός της εποχής αιχμής των ανθρώπων χωρίς συγκεκριμένο χώρο θα φέρουν επίσης προσωρινές κατοικίες και ανέσεις που μπορούν να εγκατασταθούν στον διαχωρισμένο χώρο τους.

Υποδομές, Ταϊλάνδη

Η Ταϊλάνδη είναι ένας από τους κορυφαίους προορισμούς μεταξύ των ψηφιακών νομάδων, από την αρχή της εμφάνισης του φαινομένου. Οι ιστότοποι που παρακολουθούν από κοντά τις τάσεις παρουσιάζουν ότι πολλοί νέοι αλλά και έμπειροι ψηφιακοί νομάδες επιλέγουν την Ταϊλάνδη ως προορισμό, ενώ δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις ανθρώπων που επιστρέφουν ξανά. Οι βασικοί λόγοι που παρουσιάζονται είναι:

- το τοπίο και ο καλός καιρός (τουλάχιστον στη μεγαλύτερη διάρκεια του έτους).
- το χαμηλό κόστος διαβίωσης, συμπεριλαμβανομένου του φαγητού, των μεταφορών και της διαμονής.
- Η ωριμότητα του τουρισμού.
- το καλό φαγητό και ποτό.
- η πολιτιστική κληρονομιά.
- οι φιλικόι ντόπιοι.

Στους παραπάνω λόγους περιλαμβάνονται και στοιχεία όπως η εύκολη πρόσβαση με τα μέσα μεταφοράς, οι υψηλές ταχύτητες ίντερνετ, τα ολόημερα καταστήματα αλλά και οι εναλλακτικές μορφές διασκέδασης και διατροφής.

Η επιλογή της Ταϊλάνδης από ψηφιακούς νομάδες, μετανάστες και εργαζομένους στην οικονομία της πλατφόρμας φαίνεται να είναι αποτέλεσμα της συνεπούς παρουσίας της χώρας στον τομέα του τουρισμού κι όχι στην μεγάλη προσπάθεια από την πλευρά της οργανωμένης κυβέρνησης να τους προσεγγίσει. Παρόλα αυτά, πολλές πρωτοβουλίες έχουν παρθεί από ιδιώτες που προσπαθούν να εκμεταλλευτούν αλλά και να συμβάλλουν στο φαινόμενο.

Καθώς η πανδημία Covid-19 έχει συμβάλει στην τόνωση της ζήτησης για ψηφιακούς νομάδες, η Ταϊλάνδη δεν έχει ακόμη επισημοποιήσει έναν νόμιμο τρόπο παραμονής αυτών των εργαζομένων στο Βασίλειο. Παρόλο που η Ταϊλάνδη ανακοίνωσε πρόσφατα ότι στοχεύει σε υψηλόμισθους ψηφιακούς εργαζόμενους για να βοηθήσει στην οικονομική ανάκαμψη της χώρας, αφήνει τους υπόλοιπους διαδικτυακούς εργαζόμενους στο σκοτάδι. Επικαλούμενη το γεγονός ότι τέτοιοι πλουσιότεροι ψηφιακοί νομάδες θα αύξαναν τις δαπάνες στη χώρα, η κυβέρνηση δεν έχει συνειδητοποιήσει ότι μεγάλες μάζες ψηφιακών νομάδων με χαμηλότερους μισθούς θα μπορούσαν επίσης να βοηθήσουν την οικονομία. Δεδομένου ότι η Ταϊλάνδη έχει χαμηλό κόστος διαβίωσης, ακόμη και τέτοιοι χαμηλόμισθοι εργαζόμενοι από ανεπτυγμένες χώρες εξακολουθούν να έχουν πολύ υψηλότερους μισθούς από τον μέσο Ταϊλανδό. Καθώς όλο και περισσότερες χώρες προσπαθούν να προσφέρουν ψηφιακές νομαδικές βίζες, τέτοιοι εργαζόμενοι στην Ταϊλάνδη βρίσκονται σε κατάσταση αδράνειας, αναμένοντας ότι θα τους χορηγηθεί επίσης ειδική βίζα για διαδικτυακή εργασία.

Μία πρόσφατη έρευνα της Οικονομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Chiang Mai Entrepreneurship Association δείχνει ότι οι ψηφιακοί νομάδες έχουν συμβάλει στην τοπική οικονομία της πόλης. Και, από το 2017, η πόλη έχει δει μια ψηφιακή νομαδική κοινότητα να φυτρώνει, καθώς το κόστος διαβίωσης είναι χαμηλό μαζί με οικονομικούς χώρους εργασίας. Η έκθεση σημείωσε επίσης ότι κάθε ψηφιακός νομάδας, που αξιολογήθηκε στο Τσιάνγκ Μάι, ξόδεψε 200.000 μπατ (5.300 €) ετησίως για τουριστικές δραστηριότητες.

Η Μπανγκόκ και άλλες πόλεις σε όλο τον κόσμο έχουν δει πολλαπλά lockdown, λόγω της πανδημίας, αναγκάζοντας πολλούς υπαλλήλους γραφείου να αναλάβουν εργασία στο διαδίκτυο. Και, η διαφορά μεταξύ της εργασίας στο γραφείο και της διαδικτυακής εργασίας δεν είναι σημαντική, σύμφωνα με πολλούς διευθυντές υψηλού επιπέδου. Η στροφή έχει αλλάξει ακόμη και την όψη της ζήτησης ακινήτων, καθώς περισσότεροι άνθρωποι αναζητούν διαμερίσματα που προσφέρουν περισσότερη λειτουργικότητα για τους σκοπούς της εργασίας από το σπίτι.

Η Ταϊλάνδη, συγκριτικά με άλλες χώρες, είναι παραπάνω από έτοιμη από πλευράς υποδομών να προσφέρει βίζα για ψηφιακούς νομάδες, καθώς η κυβέρνηση και ο ιδιωτικός τομέας έχουν επενδύσει σε ίντερνετ υψηλής ταχύτητας που ανταγωνίζεται τις περισσότερες δυτικές χώρες. Άλλες επενδύσεις περιλαμβάνουν χώρους συνεργασίας και συστήματα προώθησης ψηφιακού εμπορίου που προσελκύουν ψηφιακούς νομάδες στις

μεγάλες πόλεις της χώρας. Ωστόσο, παραμένει το ζήτημα της απόκτησης βίζας μακράς διάρκειας προκειμένου να επωφεληθούν από τέτοιες εκσυγχρονισμένες υποδομές.

Και, οι νόμοι για τις βίζες και τις άδειες εργασίας συνεχίζουν να αποτελούν αποτρεπτικό παράγοντα που μπορεί να απομακρύνει τέτοιους διαδικτυακούς εργαζόμενους. Η ίδια έκθεση σημείωσε ότι οι ψηφιακοί νομάδες πρέπει να ξοδέψουν 60.000 μπατ για να πληρώσουν έναν πράκτορα προκειμένου να λάβουν βίζα. Επιπλέον, η έλλειψη κανονισμών για τους ψηφιακούς νομάδες, σημαίνει ότι πέφτουν σε μια γκρίζα ζώνη, η οποία τους αναγκάζει να λάβουν βραχυπρόθεσμες βίζες για διαμονή στη χώρα. Τέτοιες βραχυπρόθεσμες βίζες, όπως οι τουριστικές βίζες, δεν επιτρέπουν στους κατόχους βίζας να εργάζονται ενώ ζουν στην Ταϊλάνδη. Εκτός από την παράνομη εργασία, οι ψηφιακοί νομάδες δεν πληρώνουν φόρους και δεν έχουν πρόσβαση σε κοινωνική προστασία.

Παρά την έλλειψη γενικής, ψηφιακής νομαδικής βίζας και πολλές πολιτιστικές πτυχές που χρειάζεται να συνηθίσουν (για παράδειγμα, η κουλτούρα του “save face”, διατήρησης δηλαδή της ακεραιότητας που είναι πιο έντονη στους πολιτισμούς της Άπω Ανατολής), πολλοί εξακολουθούν να επιθυμούν να εργαστούν από το σπίτι στην Ταϊλάνδη. Και, οι πιο δημοφιλείς περιοχές για εργασία από το σπίτι στην Ταϊλάνδη, περιλαμβάνουν την Μπανγκόκ, το Τσιάνγκ Μάι, το Koh Pha Ngan, το Koh Lanta, το Krabi Town, το Phuket και το Koh Samui. Η Μπανγκόκ πρωτοπορεί για όσους ενδιαφέρει να ζήσουν σε μια κοσμοπολίτικη πόλη, ενώ το Τσιάνγκ Μάι είναι υπέροχο για ανέσεις της πόλης, αλλά χωρίς κίνηση και γρήγορους ρυθμούς ζωής. Το Koh Pha Ngan κερδίζει επειδή διαθέτει την καλύτερη νησιωτική κοινότητα νομάδων, αλλά το Koh Lanta και το Koh Samui είναι υπέροχα για τις εκπληκτικές παραλίες και την πιο ήσυχη ατμόσφαιρα. Το Krabi και το Phuket είναι υπέροχα για όσους θέλουν να συνδυάσουν τη ζωή του νησιού και της πόλης, καθώς προσφέρουν σύγχρονες ανέσεις με φόντο όμορφες παραλίες.

Με προσιτές τιμές, παραλίες και νομαδικές κοινότητες, υπάρχουν πολλά πράγματα που κάνουν τη ζωή και την εργασία στην Ταϊλάνδη να επιλέγεται. Και, καθώς η χώρα συνεχίζει να είναι καινοτόμος σε τρόπους που βοηθούν στην τόνωση της οικονομίας της, η προσφορά ψηφιακής βίζας νομάδων θα μπορούσε να είναι στο μέλλον της. Καθώς η πανδημία έχει σαφώς επηρεάσει τον τουρισμό και την οικονομία, η κυβέρνηση έχει ήδη κάνει αλλαγές για να επιτρέψει σε περισσότερους μακροπρόθεσμους εκπατρισμένους να παραμείνουν νόμιμα, καταργώντας ορισμένους από τους αυστηρούς κανονισμούς που κάποτε ήταν αποτρεπτικοί για τη ζωή στην Ταϊλάνδη. Καθώς ο τουρισμός ήδη ανακάμπτει κάπως, ο χρόνος μπορεί να δείξει μόνο πότε θα επεκταθούν οι επιλογές έκδοσης βίζας για να συμπεριλάβουν την ακμάζουσα, ψηφιακή βιομηχανία νομάδων.

Tao Bao villages, Κίνα

Η οικονομία της πλατφόρμας (gig economy) είναι ένα νέο οικονομικό πρότυπο που βασίζεται στη σύγχρονη τεχνολογία πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένου του Διαδικτύου και του υπολογιστικού νέφους, που στοχεύει στην κάλυψη διαφορετικών απαιτήσεων ενσωματώνοντας βιομηχανικές αλυσίδες εφοδιασμού και αλυσίδες αξίας και βελτιώνοντας την κατανομή των διαθέσιμων πόρων της αγοράς.

Η οικονομία της πλατφόρμας έχει μεγάλη σημασία για την κινεζική κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Η πλατφόρμα λιανικής που διαχειρίζεται μία κινεζική εταιρεία κολοσσός είναι από τις πρώτες εκφάνσεις αυτής της οικονομίας. Εκπρόσωπος της νέας οικονομίας, το

επιχειρηματικό αυτό οικοσύστημα εκτείνεται στην παραγωγή και τη διανομή, ενώ παράλληλα εξασφαλίζει ισχυρή παρουσία στον τομέα των υπηρεσιών μέσω των logistics και των χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων της.

Η ανάπτυξη της πλατφόρμας έχει δημιουργήσει νέες συνεργασίες (clusters) εμπορίου, παραγωγής και υπηρεσιών. Η εμφάνιση των χωριών Taobao είναι μια καλή περίπτωση. Η Ali Research ορίζει ένα χωριό Taobao ως εξής: ένας μεγάλος αριθμός διαδικτυακών εμπόρων συνυπάρχουν σε ένα χωριό που δραστηριοποιούνται κυρίως μέσω του διαδικτύου, εξαρτώνται από το οικοσύστημα ηλεκτρονικού εμπορίου Taobao και επιτυγχάνουν οικονομία κλίμακας και συνέργεια. Σύμφωνα με την Ερευνητική Έκθεση του 2014 της Ali Research για τα χωριά Taobao στην Κίνα, ένα χωριό πρέπει να πληροί τα ακόλουθα τρία κριτήρια για να πληροί τις προϋποθέσεις ως χωριό Taobao: (1) οι έμποροι είναι εγγεγραμμένοι ως κάτοικοι του χωριού και διεξάγουν επιχειρηματικές δραστηριότητες εκεί. (2) η ετήσια ακαθάριστη αξία εμπορευμάτων ηλεκτρονικού εμπορίου δεν πρέπει να είναι μικρότερο από 1,37 εκατομμύρια €. (3) ο αριθμός των ηλεκτρονικών εμπόρων που είναι εγγεγραμμένοι στο χωριό δεν πρέπει να είναι λιγότεροι από 50, ή τουλάχιστον το 10 τοις εκατό των νοικοκυριών του χωριού. Το 2009, μόνο τρία χωριά στην Κίνα πληρούσαν τα παραπάνω κριτήρια. Το 2017, υπήρχαν 2.118 χωριά Taobao σε 24 επαρχίες, δήμους άμεσα υπό την κεντρική κυβέρνηση και αυτόνομες περιοχές.

Η Ερευνητική Έκθεση του 2017 των Χωριών Taobao στην Κίνα απέδωσε την εμφάνιση των χωριών Taobao στην επιχειρηματικότητα της βάσης, στη δημιουργία πλατφορμών και στις ευνοϊκές κυβερνητικές πολιτικές. Οι μικροεπιχειρηματίες θεωρούνται η ισχυρότερη δύναμη πίσω από την εμφάνιση των χωριών Taobao. Μέχρι το 2017, είχαν δημιουργήσει πάνω από 490.000 ενεργά ηλεκτρονικά καταστήματα. Πλατφόρμες υποστήριξης προσφέρουν ολοκληρωμένη βοήθεια στους επιχειρηματίες αυτούς στις συναλλαγές, logistics, χρηματοδότηση και δεδομένα, με πάνω από 100.000 διαδρομές ταχείας παράδοσης, τραπεζικά δάνεια αξίας άνω των 8,4 δισεκατομμύρια δολαρίων ΗΠΑ. Οι ευνοϊκές κυβερνητικές πολιτικές παρέχουν υποστήριξη με υποδομές, δημόσιες υπηρεσίες και να δημιουργήσουν μια ατμόσφαιρα φιλική προς τις επιχειρήσεις. Η επαρχία Zhejiang ξοδεύει εκατομμύρια δολάρια για την υποστήριξη των χωριών Taobao. Τα Shuyang και Suining στην επαρχία Jiangsu, και το Yucheng στην επαρχία Shandong και η Xifeng στην επαρχία Guizhou δημιούργησαν βάσεις εκπαίδευσης για επαγγελματίες του ηλεκτρονικού εμπορίου. Οι ερευνητές συνόψισαν τέσσερις λόγους για τους οποίους εμφανίστηκαν τα χωριά Taobao: (1) Η έκρηξη στις ηλεκτρονικές αγορές παρουσιάζει τεράστιες επιχειρηματικές ευκαιρίες, προσελκύοντας εισροή κεφαλαίων και εργατικού δυναμικού. (2) η συμβιωτική ανάπτυξη των υπηρεσιών ταχείας παράδοσης, της χρηματοδότησης μέσω Διαδικτύου και της τηλεπικοινωνιακής υποδομής διευκολύνει τις συναλλαγές ενώ καθιστά τη διαδικασία πιο βολική. (3) η κυβέρνηση και οι πάροχοι πλατφορμών ηλεκτρονικού εμπορίου καθοδηγούν, γαλουχούν και επενδύουν στην ανάπτυξη των χωριών Taobao. (4) Κοινωνικοί παράγοντες όπως η αίσθηση της γειτονιάς και η παραδοσιακή επιχειρηματική κουλτούρα συμβάλλουν στην άνθηση των χωριών Taobao. Οι παραπάνω τέσσερις παράγοντες αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και από κοινού τροφοδοτούν την ταχεία ανάπτυξη των χωριών Taobao (Xu et al., 2017). Η Ali Research κατηγοριοποιεί τις περιπτώσεις ηλεκτρονικού εμπορίου σε επίπεδο κομητείας σε επτά τύπους με βάση την κυρίαρχη κινητήρια δύναμη (Taobao University & Ali Research,

2016): (1) με υποστήριξη από την κυβέρνηση. (2) με στήριξη από τον πάροχο υπηρεσιών. (3) με στήριξη του ιδιοκτήτη της διαδικτυακής επιχείρησης. (4) με γνώμονα τη βιομηχανία. (5) ολοκληρωμένη ανάπτυξη? (6) επιχειρηματική γραμμή (7) καθοδηγείται από το σύστημα δημόσιων υπηρεσιών.

Οι Zeng et al. (2015) συνόψισε την εξέλιξη των χωριών Taobao ως «δύο φάσεις-πέντε βημάτων». Τα πέντε βήματα είναι: η έναρξη της πρώτης διαδικτυακής επιχείρησης στο χωριό, η αρχική απορρόφηση από τους χωρικούς, η ταχεία απορρόφηση, οι επιχειρήσεις του χωριού που συνεργάζονται και ο σχηματισμός μιας ολόκληρης αλυσίδας τροφοδοσίας. Οι δύο φάσεις είναι: οι χωρικοί βασίζονται στους δικούς τους πόρους για να αναπτύξουν το χωριό Taobao. Μόλις το χωριό Taobao έχει αναπτυχθεί σε σημαντικό μέγεθος, η δεύτερη φάση περιλαμβάνει παρεμβάσεις από την κυβέρνηση, τη σύσταση βιομηχανικών ενώσεων και την είσοδο παρόχων υπηρεσιών στο χωριό. Οι Zeng et al. (2015) πίστευαν ότι η κρατική υποστήριξη είναι απαραίτητη για να επιταχυνθεί η ανάπτυξη των χωριών Taobao. Θα μπορούσε να προσφέρει καθοδήγηση, ρύθμιση και να παρέχει καλύτερες υπηρεσίες. Θα μπορούσε να λειτουργήσει ως εκκολαπτήριο για τα χωριά Taobao βελτιώνοντας τις υποδομές, ενισχύοντας τα πλεονεκτήματα κόστους για την έναρξη επιχειρήσεων σε αγροτικές περιοχές, αξιοποιώντας τις δυνατότητες των παραδοσιακά ισχυρών τοπικών βιομηχανιών και ενθαρρύνοντας τους νεότερους μετανάστες εργάτες και πτυχιούχους κολεγίων να επιστρέψουν στα χωριά.

Τον Οκτώβριο του 2014 αποφασίστηκε και ανακοινώθηκε η επένδυση (~1δισ €) τριετούς ή πενταετούς ορίζοντα που θα είχε ως στόχο την ανάπτυξη 1.000 κέντρων επιχειρήσεων σε επίπεδο περιφερειών και 100.000 σταθμών υπηρεσιών σε επίπεδο χωριού. Οι προτεραιότητες για να πετύχει το εγχείρημα αυτό ήταν: (1) Επένδυση σε υποδομές. Πιο συγκεκριμένα, εγκατάσταση επιχειρήσεων στις περιφέρειες και τα χωριά και ενίσχυση των δυνατοτήτων εφοδιασμού. (2) Ανάπτυξη του οικοσυστήματος. Καλλιέργεια περισσότερων πωλητών, αγοραστών, παρόχων υπηρεσιών εστιάζοντας στην ανάπτυξη ταλέντων. (3) Καινοτομία σε υπεύθυνους αγορών της υπαίθρου, στην αγροτική χρηματοδότηση και στο αγροτικό ηλεκτρονικό εμπόριο Online-to-Offline (O2O). (4) Δημιουργία αξίας, υποβοήθηση αγροτών να κερδίσουν υψηλότερο εισόδημα, δημιουργία θέσεων εργασίας και διαμόρφωση αστικού περιβάλλοντος. Τα δύο πρώτα αποτέλεσαν τη βάση για την ανάπτυξη των δύο τελευταίων.

Στη μελέτη του 2017 (2017 Research Report of Taobao Villages in China) αναφέρεται ότι υπάρχουν 2.118 χωριά Taobao και 242 κωμοπόλεις Taobao στην Κίνα. Μεταξύ των χωριών, 33 ήταν σε περιοχές κάτω από το όριο της φτώχειας σύμφωνα με τα εθνικά δεδομένα, ενώ περί τα 400 βρίσκονταν σε περιοχές που ήταν χτυπημένες από τη φτώχεια σε επίπεδο περιφέρειας. Το 2017 το 95,8 % των χωριών Taobao έκαναν δωρεές σε φιλανθρωπίες ενώ πολλά χωριά έκαναν κοινωφελείς εργασίες (επισκευή δρόμων, βοήθεια σε υπερήλικες και μη προνομιούχους). Πολλές περιοχές της Κίνας ωφελήθηκαν από την επένδυση στα χωριά Taobao αναλύοντας τουλάχιστον τα νούμερα κατά μέσο όρο. Παραδείγματος χάρη, η περιοχή Suining: Το 2016, το μέσο ετήσιο εισόδημα σε 40 χωριά Taobao εκεί έφτασε τα να είναι 17 τοις εκατό υψηλότερο από τον μέσο όρο της κομητείας. Την ίδια χρονιά, το χωριό Dinglou στην κομητεία Caoxian, με πληθυσμό 1100 κατοίκων, διέθετε περισσότερα από 240 αυτοκίνητα, με μέσο όρο 21,8 αυτοκίνητα ανά 100 άτομα, 1,23 φορές από τον μέσο όρο της επαρχίας. Το 2009, δεν υπήρχε χωριό

Ταοβαο στην πόλη Daji της κομητείας Caoxian. Οι περισσότεροι ενήλικες μετανάστευσαν στις πόλεις για δουλειά, αφήνοντας πίσω παιδιά και ηλικιωμένους. Το 2013, οι πρώτοι διαδικτυακοί πωλητές στο χωριό Dinglou και στο χωριό Zhangzhuang άρχισαν να πωλούν ηλεκτρονικά κοστούμια. Το 2014, υπήρχαν ήδη έξι χωριά Ταοβαο στην πόλη Daji. Το 2015, η πόλη είχε 16 χωριά Ταοβαο. Το 2016, υπήρχαν περισσότεροι από 24.000 διαδικτυακοί έμποροι στην πόλη, με συνολικές πωλήσεις που ξεπερνούσαν τα 200 εκατομμύρια Ευρώ. Υπήρχαν επίσης σχεδόν 20 πάροχοι υπηρεσιών εφοδιαστικής αλυσίδας. Χάρη στα χωριά Ταοβαο στην πόλη, περίπου 20.000 κάτοικοι της πόλης ασχολούνταν με διαδικτυακές πωλήσεις και παραγωγή εκτός σύνδεσης, περισσότεροι από 5.000 χωρικοί επέστρεψαν για να ξεκινήσουν επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με τη μελέτη του 2017, το μέσο εισόδημα των κατοίκων των χωριών Ταοβαο είναι μεγαλύτερο από των υπολοίπων χωριών στην Κίνα και έχουν ξεκάθαρα καλύτερο περιβάλλον διαβίωσης. Παρατηρείται ότι, στα χωριά Ταοβαο, δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου εγκαταλελειμμένα παιδιά, ή γονείς με το σύνδρομο της «άδειας φωλιάς», οι σχέσεις μεταξύ πεθεράς και νύφης είναι βελτιωμένες και τα ποσοστά εγκληματικότητας έχουν μειωθεί. Στο Heze, για παράδειγμα, οι περιπτώσεις εγκλημάτων στα χωριά Ταοβαο είναι στο 50% του μέσου όρου της περιφέρειας.

Φορολογικές προσεγγίσεις

Ρωσική προσέγγιση στη φορολογία της οικονομίας της πλατφόρμας (gig economy). Δεν υπάρχει ειδική μεταχείριση των ανεξάρτητων ψηφιακών εργαζομένων στη Ρωσία. Το Υπουργείο Οικονομικών εξέδωσε πολλές επιστολές ότι πρέπει να χρησιμοποιούν γενικά ή ειδικά φορολογικά καθεστώτα όπως κάθε άλλος μισθωτός, ατομικός επιχειρηματίας ή ελεύθερος επαγγελματίας. Σε περίπτωση πληρωμών από τις πλατφόρμες C2C υπάρχουν πολλές επιλογές – και σε όλες ένα Ρώσο άτομο πρέπει να συνάψει συμφωνία αστικού δικαίου με την πλατφόρμα. Εάν μια σύμβαση είναι μεταξύ ενός Ρώσου ιδιώτη και μιας πλατφόρμας με ρωσική παρουσία, ο τελευταίος γίνεται φορολογικός πράκτορας και πρέπει να παρακρατήσει φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων και να συγκεντρώσει και να πληρώσει εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Μια πλατφόρμα χωρίς ρωσική παρουσία μετά τη σύναψη σύμβασης με ένα Ρώσο άτομο δεν έχει καμία υποχρέωση να συγκεντρώσει και να πληρώσει ρωσικό φόρο εισοδήματος και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (ενώ ενδέχεται να υπάρχουν παρόμοιοι κανόνες στη χώρα καταγωγής της). και ένα άτομο πρέπει να πληρώσει μόνο ρωσικό προσωπικό φόρο εισοδήματος. Τέλος, ένας Ρώσος ιδιώτης μπορεί να εγγραφεί ως ατομικός ιδιοκτήτης ή ως αυτοαπασχολούμενος και να πληρώσει μόνος του αντίστοιχους φόρους και εισφορές. Ελέγξαμε πολλές αναρτήσεις και βίντεο στο διαδίκτυο, όπου οι άνθρωποι παρουσίαζαν τα αγαθά ή τις υπηρεσίες τους και φαίνεται ότι οι περισσότεροι από αυτούς εγγράφηκαν ως ατομικοί επιχειρηματίες ή ως αυτοαπασχολούμενοι (εκτός αν κάποιος επέλεξε να φοροδιαφύγουν). Μέχρι το 2020, χρησιμοποιούσαν ως επί το πλείστον το Απλοποιημένο Φορολογικό Σύστημα με βάση τα έσοδα και πλήρωναν τον φόρο στο 6% των ακαθάριστων εσόδων. Το μειονέκτημα αυτού του συστήματος είναι η αναγκαιότητα καταβολής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης ύψους τουλάχιστον 40.874 RUB ετησίως. (σε τιμές 2021, 549 USD). Ωστόσο, είναι δυνατός ο συμψηφισμός μέρους της φορολογικής υποχρέωσης έναντι αυτών των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Ένα

επιπλέον μειονέκτημα είναι η περιορισμένη διαθεσιμότητα φορολογικών εκπτώσεων. Μερικοί άνθρωποι ανέφεραν επίσης ότι προσέλαβαν έναν λογιστή για να κάνει τις φορολογικές τους αναφορές λόγω της πολυπλοκότητας της φορολογικής συμμόρφωσης. Όταν ο φόρος στο επαγγελματικό εισόδημα έγινε ευρέως διαδεδομένος το 2020, πολλοί ανεξάρτητοι εργαζόμενοι τον επέλεξαν. Οι φορολογικοί συντελεστές εδώ είναι 6% των ακαθάριστων εσόδων εάν ο πελάτης είναι νομικό πρόσωπο ή 4% εάν ο πελάτης είναι άλλο φυσικό πρόσωπο. Ο φορολογούμενος απαλλάσσεται από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και τη λογιστική. Υπάρχει περαιτέρω όφελος από τα ειδικά φορολογικά καθεστώτα: είναι διαθέσιμα για μη κατοίκους με τους ίδιους φορολογικούς συντελεστές (ενώ στο γενικό φορολογικό σύστημα οι μη κάτοικοι πρέπει να πληρώνουν φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων με συντελεστή 30%). Αυτό ταιριάζει ειδικά σε εκείνους τους απομακρυσμένους εργαζόμενους που θα ήθελαν να περάσουν πολύ χρόνο στο εξωτερικό. Οι άνθρωποι αναφέρουν περαιτέρω λόγους για την εγγραφή ως ατομική επιχείρηση. Αυτά περιλαμβάνουν τη διαθεσιμότητα αυτοματοποιημένων πωλήσεων, την απόκτηση και τη φορολογική λογιστική, τη δυνατότητα σύναψης συμβάσεων με μεγαλύτερες εταιρείες, την ευκολότερη επιβεβαίωση εσόδων για σκοπούς δανείου ή έκδοσης βίζας και απαιτήσεις ορισμένων πλατφορμών. Ταυτόχρονα, η Ρωσία εφαρμόζει τραπεζικούς ελέγχους, όπου οι τράπεζες ενδέχεται να εντοπίσουν «ασυνήθιστη» δραστηριότητα μέσω ανάλυσης των ταμειακών ροών στους αντίστοιχους τραπεζικούς λογαριασμούς και να απαιτήσουν διευκρινίσεις. Αυτό αποτελεί μέρος των γενικών ρυθμίσεων κατά του ξεπλύματος, αλλά μπορεί να εξυπηρετεί και φορολογικούς σκοπούς.

Τσεχική προσέγγιση στη φορολογία της οικονομίας της πλατφόρμας: Σύμφωνα με την τσεχική νομοθεσία, οι ανεξάρτητοι εργαζόμενοι (είτε ψηφιακοί είτε όχι) είναι ατομικοί επιχειρηματίες και θα πρέπει να εγγραφούν ως τέτοιοι (χρησιμοποιώντας «ατομική επιχείρηση» ή «αυτοαπασχολούμενος») και να δηλώσουν το εισόδημά τους. Χρησιμοποιούν γενικό φορολογικό καθεστώς και μπορούν να αφαιρέσουν τα επιχειρηματικά έξοδα, ορισμένα από αυτά σε σταθερό ποσοστό των ακαθάριστων εσόδων (30% και άνω). Δεν υπάρχει απαλλασσόμενο ποσό εισοδήματος, η τσεχική νομοθεσία προσφέρει πίστωση φόρου.

Γαλλική προσέγγιση στη φορολογία της οικονομίας της πλατφόρμας Η απόκτηση τακτικών εσόδων από την παροχή έργων ή υπηρεσιών (τόσο σε απευθείας σύνδεση όσο και εκτός σύνδεσης), είναι μια επιχειρηματική δραστηριότητα. Ένας ανεξάρτητος εργαζόμενος πρέπει να εγγραφεί ως ατομική επιχείρηση (επιχειρηματίας), αν και αυτό δεν είναι δυνατό υπό ορισμένες συνθήκες. Σύμφωνα με ορισμένα φορολογικά καθεστώτα, τα επιχειρηματικά έξοδα μπορούν να αφαιρεθούν. Υπάρχει ειδικό φορολογικό καθεστώς του αυτοαπασχολούμενου επιχειρηματία. Εάν το επιχειρηματικό εισόδημα ενός ατόμου είναι κάτω από 72.500 ευρώ ετησίως, μπορεί να πληρώσει φόρο με 2,2% του κύκλου εργασιών, εισφορές κοινωνικής ασφάλισης στο 22% και να συμμορφωθεί με τους απλοποιημένους φορολογικούς λογιστικούς κανόνες.

Προσέγγιση της Σιγκαπούρης στη φορολογία της gig economy Η Σιγκαπούρη θεωρεί το εισόδημα των ανεξάρτητων εργαζομένων ως κέρδος από μια επιχείρηση ή κέρδος από ένα εμπόριο, που φορολογείται σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες. Οι ανεξάρτητοι εργαζόμενοι μπορούν να αφαιρέσουν τα επιχειρηματικά έξοδα. Το εισόδημα κάτω των

6.000 SGD εξαιρείται. Η Αρχή Εσωτερικών Εσόδων της Σιγκαπούρης ανέπτυξε μια σειρά από φυλλάδια για ανεξάρτητους εργαζομένους σε διάφορους κλάδους, συμπεριλαμβανομένων των ανεξάρτητων διασκεδαστών, των εργαζομένων σε gigs, των παικτών της οικονομίας κοινής χρήσης και των influencers των κοινωνικών δικτύων, εξηγώντας τους αντίστοιχους φορολογικούς κανόνες και τις υποχρεώσεις αναφοράς (IRAS, 2021).

Η Προσέγγιση των ΗΠΑ στη φορολογία της οικονομίας της πλατφόρμας

Σύμφωνα με τη νομοθεσία των ΗΠΑ, οι ανεξάρτητοι εργαζόμενοι πρέπει να αναφέρουν τους φόρους τους μαζί με άλλους φορολογικούς κατοίκους των ΗΠΑ. Η Υπηρεσία Εσωτερικών Εσόδων (IRS) δημοσιεύει εκτενείς διευκρινίσεις για φορολογικά θέματα. Π.χ. Η δημοσίευση 525 «Φορολογούμενο και μη φορολογητέο εισόδημα» περιγράφει τι είναι ή δεν είναι φορολογητέο εισόδημα, ενώ η «Διαχείριση φόρων για τη gig σας» παρέχει οδηγίες σχετικά με τον τρόπο συμπλήρωσης φορολογικής δήλωσης για τους συγκεκριμένους τύπους εισοδήματος. Οι ΗΠΑ διαθέτουν δύο ισχυρά πλεονεκτήματα όσον αφορά τον έλεγχο των εσόδων των ανεξάρτητων εργολάβων. Πρώτον, πολλές πλατφόρμες και συστήματα πληρωμών είναι κάτοικοι των ΗΠΑ και υπόκεινται στον έλεγχο της IRS (άρα οι φορολογικοί επιθεωρητές ενδέχεται να κάνουν διασταυρώσεις). Δεύτερον, υπάρχει μακρά παράδοση στη γενική φορολογική αναφορά. Χρησιμοποιώντας το πρώτο τους πλεονέκτημα, οι ΗΠΑ απαιτούν από όλες τις εταιρείες κατοίκους να εκδίδουν το Έντυπο 1099 τόσο σε IRS όσο και σε ιδιώτη σε σχέση με οποιαδήποτε πληρωμή σε άτομο διαφορετικό από τον μισθό. Αυτό περιλαμβάνει πλατφόρμες και συστήματα πληρωμών, επομένως, το ίδιο εισόδημα μπορεί να αναφέρεται στο Έντυπο 1099 δύο φορές: όταν πληρώνεται από μια εταιρεία σε ηλεκτρονικό πορτοφόλι και όταν μεταφέρεται από το ηλεκτρονικό πορτοφόλι σε τραπεζικό λογαριασμό. Ωστόσο, ένα άτομο μπορεί να αποδείξει, χρησιμοποιώντας τα ίδια έντυπα, ότι είναι το ίδιο εισόδημα. Επιπλέον, η IRS μπορεί να αξιολογήσει το εισόδημα με βάση τις πληροφορίες που αποκαλύπτει ένα άτομο στο διαδίκτυο (στα κοινωνικά δίκτυα, σε ιστολόγια κ.λπ.). 3.8 Διαδικτυακή φορολογική διοίκηση Σε πολλές χώρες, οι φορολογικές αρχές είχαν ήδη καθιερώσει τη διαδικτυακή φορολογική αναφορά τόσο για οργανισμούς όσο και για ιδιώτες. Ο στόχος ήταν να επιτραπεί η αναφορά χωρίς την ανάγκη επίσκεψης σε φορολογική επιθεώρηση ή ταχυδρομείο, αλλά αυτή η τεχνολογία επέτρεπε επίσης την υποβολή αναφορών από οποιοδήποτε μέρος με πρόσβαση στο Διαδίκτυο – επομένως οι ψηφιακοί νομάδες επωφελούνται από αυτό. Ωστόσο, ορισμένες χώρες προχώρησαν παραπέρα και εισήγαγαν άλλες διαδικτυακές λειτουργίες. Το 2009, ο Πρωθυπουργός του Καζακστάν διέταξε τη δημιουργία μιας κρατικής πλατφόρμας ιστολογίου (προς το παρόν διαθέσιμη στη διεύθυνση dialog.egov.kz), όπου οι άνθρωποι μπορούν να προσεγγίσουν απευθείας τους επικεφαλής των δημοκρατικών αρχών, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της Επιτροπής Κρατικών Εσόδων. Αυτά τα ιστολόγια έχουν χαρακτήρα ερωτήσεων και απαντήσεων, και όχι ιστολογίου καθαυτά, αλλά όλες οι αναρτήσεις είναι διαθέσιμες στο κοινό και οι απαντήσεις θεωρούνται επίσημες θέσεις των αντίστοιχων φορέων. Στην Ολλανδία, η Φορολογική και Τελωνιακή Διοίκηση (Belastingdienst) ξεκίνησε το 2011 παρόμοιο πείραμα «webcare», παρέχοντας σχόλια σχετικά με ερωτήσεις φορολογικής αναφοράς σε διαδικτυακά φόρουμ. Ένα περαιτέρω πείραμα, χρησιμοποιώντας το Twitter για να βοηθήσει τους ανθρώπους να συμπληρώσουν τις φορολογικές τους

δηλώσεις, εκτιμήθηκε από την κοινότητα. (Bekkers et al., 2013) Αν και αυτή η πρωτοβουλία δεν απευθυνόταν ειδικά σε απομακρυσμένους υπαλλήλους, σίγουρα επωφελούνται από τη διαθεσιμότητα διαδικτυακής επαφής με την φορολογική αρχή. Το 2019 η Εθνική Φορολογική Υπηρεσία της Ιαπωνίας σχεδίασε και συζήτησε μια σειρά από μέτρα αφιερωμένα στην αντιμετώπιση των προκλήσεων των «νέων τομέων οικονομικών δραστηριοτήτων». Κάποια από αυτά αφορούν την οικονομία διαμοιρασμού, άλλα με τις συναλλαγές που βασίζονται σε πλατφόρμα. Και όλοι βασίζονται στη συνεργασία των πλατφορμών με το ΝΤΑ, με τρόπο παρόμοιο με αυτόν των ΗΠΑ. (ΝΤΑ, 2019)

Ελλάδα

Προσφάτως με το νόμο 4825/2021 νομοθετήθηκε η λεγόμενη «digital nomad visa» (εθνική θεώρηση εισόδου για ψηφιακούς νομάδες) με σκοπό την προσέλκυση στην Ελλάδα φυσικών προσώπων που είναι πολίτες τρίτων χωρών και είναι:

- αυτοαπασχολούμενοι,
- ελεύθεροι επαγγελματίες ή μισθωτοί,
- εργαζόμενοι εξ αποστάσεως με τη χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) με εργοδότες ή πελάτες εκτός Ελλάδας (ψηφιακοί νομάδες -digital nomads)

και εφόσον πληρούν κάποιες προϋποθέσεις.

Οι κάτοχοι τέτοιας visa έχουν δικαίωμα νόμιμης διαμονής στην Ελλάδα για περίοδο έως 12 μηνών με δυνατότητα έκδοσης αντίστοιχης θεώρησης εισόδου και για μέλη της οικογένειάς τους, χωρίς να έχουν πρόσβαση στην Ελληνική αγορά εργασίας δηλαδή χωρίς να δικαιούνται να αναλάβουν μισθωτή εργασία ή να αναπτύξουν επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα.

Προβλέπεται ακόμη δυνατότητα να χορηγείται στον πολίτη τρίτης χώρας και στα μέλη της οικογένειάς του άδεια διαμονής διετούς διάρκειας (με δυνατότητα εκ

νέου ανανέωσης ανά διετία κάθε φορά), κατόπιν αίτησης που υποβάλλεται πριν τη λήξη της ισχύος της digital nomad visa , χωρίς πάλι να παρέχεται δικαίωμα

εξαρτημένης εργασίας ή ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας οιασδήποτε μορφής στην Ελλάδα, τόσο για τον συντηρούντα, όσο και για τον/την σύζυγό ή σύντροφό του και τα μέλη της οικογένειάς του.

Επιπλέον, στην περίπτωση των Ελλήνων του εξωτερικού έχουν προβλεφθεί κινήσεις που να διευκολύνουν την επιστροφή τους Κατά την τελευταία διετία με την υιοθέτηση ενός νέου νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου έχουν εισαχθεί τομές, οι οποίες έχουν ήδη συγκεντρώσει μεγάλο ενδιαφέρον από υποψήφιους επενδυτές, αλλοδαπούς συνταξιούχους και επαγγελματίες προερχόμενους από το εξωτερικό ως εξής:

Φορολογική μεταχείριση εισοδήματος από μισθωτή εργασία ή ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα για φυσικά πρόσωπα που μεταφέρουν την κατοικία τους στην Ελλάδα

Η δυνατότητα των φυσικών προσώπων που μεταφέρουν τη φορολογική κατοικία τους στην Ελλάδα και αποκτούν εισόδημα από μισθωτή εργασία που προκύπτει στην Ελλάδα, ή εισόδημα από ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα, να υπαχθούν σε ευνοϊκό καθεστώς φορολόγησης για το εισόδημά τους αυτό.

Προϋπόθεση υπαγωγής σε αυτό το καθεστώς είναι ότι το φυσικό πρόσωπο:

- α) δεν ήταν φορολογικός κάτοικος Ελλάδας τα προηγούμενα 5 από τα 6 έτη πριν από τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας του στην Ελλάδα,
- β) μεταφέρει τη φορολογική του κατοικία από κράτος με το οποίο είναι σε ισχύ συμφωνία διοικητικής συνεργασίας στον τομέα της φορολογίας με την Ελλάδα,
- γ) παρέχει υπηρεσίες μισθωτής εργασίας σε ημεδαπό νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα είτε σε μόνιμη εγκατάσταση αλλοδαπής επιχείρησης στην Ελλάδα και
- δ) δηλώνει ότι θα παραμείνει στην Ελλάδα για τουλάχιστον μία διετία.

Στη συνέχεια, το φυσικό πρόσωπο απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος και την ειδική εισφορά αλληλεγγύης για το 50% του εισοδήματός του από μισθωτή εργασία που προκύπτει στην Ελλάδα μέσα στο φορολογικό έτος.

Ως προς τα υπόλοιπα εισοδήματα Ελληνικών πηγών, αλλά και ως προς όλα τα εισοδήματα αλλοδαπών πηγών, αν και δεν προβλέπεται ειδικά στο νόμο, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι το φυσικό πρόσωπο υποχρεούται να τα δηλώνει στην ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων και ότι υπόκειται σε φόρο εισοδήματος (και εισφορά αλληλεγγύης, στο βαθμό που ισχύει) σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις, όπως όλοι οι φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδος.

Φορολογική μεταχείριση εισοδημάτων αλλοδαπών συντάξεων για φυσικά πρόσωπα που επιλέγουν να μεταφέρουν την κατοικία τους στην Ελλάδα

Προβλέπεται με ισχύ από τα φορολογικά έτη που αρχίζουν από 1.1.2020 και εφεξής η δυνατότητα να υπαχθούν με αίτησή τους σε καθεστώς εναλλακτικής φορολόγησης για το εισόδημά τους που προκύπτει στην αλλοδαπή.

Προϋπόθεση είναι ότι το φυσικό πρόσωπο δικαιούχος εισοδήματος από σύνταξη που προκύπτει στην αλλοδαπή:

- α) δεν ήταν φορολογικός κάτοικος Ελλάδας τα προηγούμενα 5 από τα 6 έτη πριν από τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας του στην Ελλάδα, και
- β) μεταφέρει τη φορολογική του κατοικία από κράτος με το οποίο είναι σε ισχύ συμφωνία διοικητικής συνεργασίας στον τομέα της φορολογίας με την Ελλάδα.

Ψηφιακοί Νομάδες & Θέματα Φορολογικής Κατοικίας

Δύο χώρες στον κόσμο – η Ερυθραία και οι ΗΠΑ – συνδέουν το καθεστώς φορολογικού κατοίκου με την ιθαγένεια. Άλλες χώρες χρησιμοποιούν κριτήρια 183 ημερών, συνήθους τύπου διαμονής ή τύπου ζωτικών ενδιαφερόντων. Αυτό σημαίνει ότι οι απομακρυσμένοι εργαζόμενοι και οι ψηφιακοί ανεξάρτητοι εργαζόμενοι, που θέλουν να μετακομίσουν για μια ορισμένη περίοδο σε άλλη χώρα («εργασία»), πρέπει να λάβουν υπόψη τη διάρκεια της παραμονής τους. (Lai, 2020) Οι ανεξάρτητοι εργαζόμενοι διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο, καθώς η ιδιότητά τους ως φέροντες ατομική επιχείρηση (ή ακόμα και νομικής οντότητας) μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αξίας στη χώρα υποδοχής τους και τη φορολόγηση του συνόλου των εσόδων τους κατά τη διάρκεια της διαμονής τους.

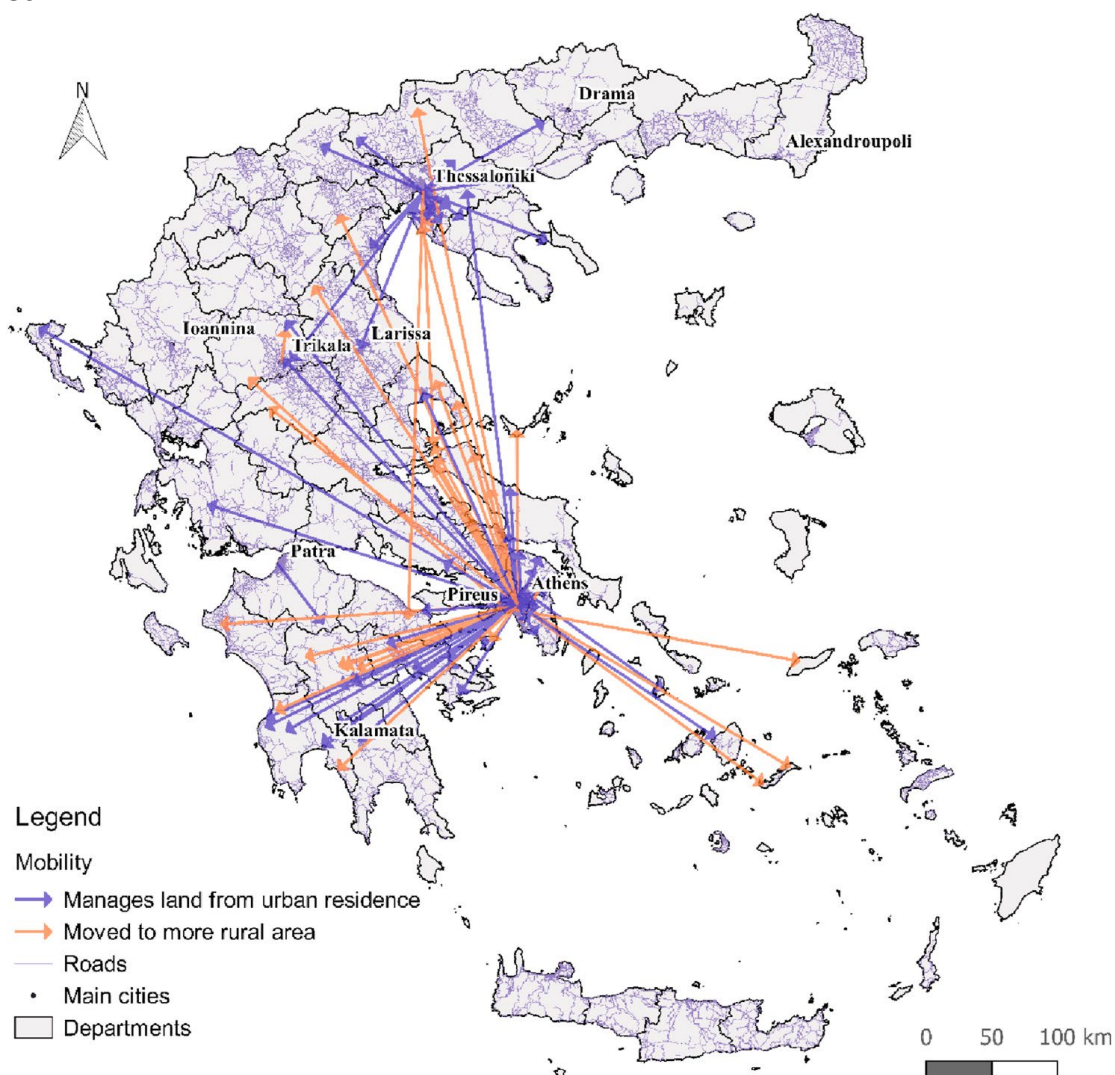
Η ατομική επιχείρηση ορίζεται συνήθως ως «ένας σταθερός τόπος επιχειρηματικής δραστηριότητας στον οποίο διεξάγονται οι εργασίες της επιχείρησης εν όλω ή εν μέρει» και η παράγραφος 4 του σχολίου για το άρθρο 3 του υποδείγματος φορολογικής σύμβασης του ΟΟΣΑ περιλαμβάνει στην «επιχείρηση» τους ατομικούς επιχειρηματίες. Η ατομική επιχείρηση πρέπει να συμμορφώνεται με την τοπική φορολογική (και άλλη) νομοθεσία και μερικές φορές να πληρώνει τόσο φόρο εισοδήματος όσο και φόρο καθαρού κέρδους. Εναλλακτικά, όσοι περνούν λιγότερες από 183 ημέρες σε κάθε χώρα που επισκέπτονται κατά τη διάρκεια ενός έτους μπορεί να χάσουν εντελώς τη φορολογική τους κατοικία. Σε πολλές χώρες αυτό σημαίνει απώλεια ορισμένων φορολογικών εκπτώσεων. Στη Ρωσία ο κοινός συντελεστής φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων για μη κατοίκους είναι 30% (2,3 φορές υψηλότερος από τον συντελεστή για τους κατοίκους), γεγονός που τον καθιστά λιγότερο ευνοϊκό για την επιστροφή των εξερχόμενων Ρώσων ψηφιακών νομάδων και για τους εισερχόμενους αλλοδαπούς. Πολλές χώρες ενημέρωσαν τα κριτήρια φορολογικής κατοικίας και ατομικής επιχείρησης, ώστε να αποφύγουν τα μειονεκτήματα της απρογραμμάτιστης παραμονής στη χώρα. Π.χ. Η Σιγκαπούρη πρότεινε: εάν δεν έχει υπάρξει εργαζόμενος ξένης εταιρείας το 2020 και δεν υπάρχουν αλλαγές στο επιχειρηματικό μοντέλο μιας εταιρείας, δεν θα πρέπει να υπάρχει διπλή φορολόγηση. (Choong et al., 2020) Το Ηνωμένο Βασίλειο εισήγαγε παρόμοιους κανόνες. (PWC, 2020)

Κεφάλαιο 4^ο

Το φαινόμενο στην Ελλάδα

Η αποαστικοποίηση στην Ελλάδα την τελευταία 20ετία

Το ελληνικό αστικό δίκτυο παρουσιάζει ορισμένες ιδιομορφίες σε σχέση με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά. Η αστικοποίηση πραγματοποιήθηκε πολύ πρόσφατα και ταχύτατα, η γεωμορφολογία της χώρας διασπείρει ανομοιόμορφα τον πληθυσμό και η θέση στην περιφέρεια της Ευρωπαϊκής ένωσης δεν επιτρέπει την άμεση και δραστική επιρροή της χώρας σε κοινωνικό – οικονομικό επίπεδο. Η ιεραρχία είναι ιδιαίτερα σταθεροποιημένη. Η πλέον κυρίαρχη πόλη είναι η πρωτεύουσα του κράτους, Αθήνα και η ανάπτυξη της επηρεάζει άμεσα την ανάπτυξη των υπόλοιπων περιοχών. Δεύτερη στην κατάταξη έρχεται η Θεσσαλονίκη, που αποτελεί το βασικό οικονομικό κέντρο τόσο της Βόρειας Ελλάδας, όσο και των Βαλκανίων. Παρακάτω στην δομή υπάρχουν κατά πολύ μικρότερες πόλεις των δύο προαναφερθέντων, γεγονός που χαρακτηρίζει το ελληνικό σύστημα ως ανισοκατανομημένο. Το κύριο τμήμα του πληθυσμού χωροθετείται πλησίον του αναπτυξιακού άξονα σχήματος S Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη – Καβάλα. Εκεί τοποθετούνται πλήθος πόλεων ώστε να λάβουν τα κατάλληλα μέσα για την ταχύτερη ανάπτυξη τους. Ενώ στη υπόλοιπη επικράτεια οι πόλεις αντιμετωπίζουν προβλήματα και δυσκολίες στην οικονομική τους ευμάρεια και ελλείψεις κατάλληλων αναπτυξιακών υποδομών.

Σχ 4.1 Χάρτης των διαφορετικών μετακινήσεων που υιοθετήθηκαν για την διαχείριση αγροτικών περιοχών τη δεκαετία 2010. Τα βέλη αντιστοιχούν σε κατοικίες προς μη αστικές περιοχές. Πορτοκαλί αυτοί που μετακινήθηκαν μόνιμα, μωβ όσοι προτίμησαν να παραμείνουν στις πόλεις και να διαχειρίζονται την αγροτική παραγωγή από απόσταση (Πηγή: GEODATA.gov.gr, επεξεργασία Χετζάκη, 2012)

Προοπτική	Συστατικά	Σχετική Βιβλιογραφία
Συνθήκες Διαβίωσης	Κατοικία	(Napolitano and Bonasia 2010)
	Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη	(De Haas 2011; Mathauer, Mathivet, & Kutzin 2017; Sen 1999; WHO and Unicef, 2018)
	Εθνική Εγγύτητα	(Sen 1999)
	Ασφάλεια	Bonasia and Napolitano 2012; Napolitano and Bonasia 2010; Sen 1999)

	Πρόσβαση σε Εκπαίδευση	(Singh, 2012; De Haas 2011; Sen 1999)
	Πυκνότητα πληθυσμού	(Napolitano and Bonasia 2010; van Oort, Burger, and Raspe 2010)
	Κόστος διαβίωσης	(Cebula 2014)
Οικονομικές ευκαιρίες	Ανεργία	(Etzo 2011; Piras 2012)
	Ευκαιρίες πρόσληψης	(Guerreiro 2018)
	Δυναμική παραγωγικότητας (ΑΕΠ)	(Etzo 2011)
Κοινωνική ενσωμάτωση	Πρόσβαση στην πληροφορία	Okorie, Ojebuyi, and Macharia 2019; SAGE,2019)
	Δημογραφική δυναμική	(Piras 2012; Zheng and Yang 2016)
	Μέγεθος προορισμού	Pellegrini and Fotheringham 1999; Zheng and Yang 2016)
	Προμήθεια Υπηρεσιών	(Castles 2002; Sassen 1998)
	Δίκτυα φίλων και συγγενών	(Simpson 2017; The World Bank 2006)
Εγγύτητα	Γεωγραφική Τοποθεσία	(Duquenne and Kaklamani 2015; Duquenne, Kaklamani, and Dritsas 2017)

Πίνακας 4.1: Κύριοι παράγοντες μετακίνησης πληθυσμού

Την τελευταία δεκαετία, η Ελλάδα γνώρισε μια πολύ κρίσιμη και ασταθή φάση της ιστορίας της, κατά την οποία παρατηρήθηκαν πληθυσμιακές μετακινήσεις σε τοπικό επίπεδο, αναγκασμένες σε ένα βαθμό από τις ιδιαιτερότητες αυτού του οικονομικού και πολιτικού τοπίου. Ο Findley (1977) αναφέρεται σε δύο βασικές προσεγγίσεις όταν πρόκειται για τη μετανάστευση: μια ενεργητική (πρόθυμη μετανάστευση) και μια παθητική (μετανάστευση με βάση την ανάγκη). Στην πρώτη περίπτωση, η μετανάστευση είναι το αποτέλεσμα μιας πρόθυμης και λογικής αναζήτησης για καλύτερες συνθήκες κάτω από τις οποίες μπορεί κανείς να ζήσει και να εργαστεί. Στη δεύτερη περίπτωση, που αντανάκλα την ανάγκη, η μετανάστευση προκύπτει από μια «παθητική» αντίδραση στις συνθήκες που δυσκολεύουν τη ζωή ενός ατόμου, αναγκάζοντάς το να αναζητήσει νέες και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και τελικά να μετεγκατασταθεί. Συχνά αυτές οι προσεγγίσεις αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους και οι αλληλεπιδράσεις τους οδηγούν σε μια ολιστική κατανόηση των αιτιών, των συνθηκών και των κινήτρων για την απόφαση μετανάστευσης, καθώς και στην απόφαση για συγκεκριμένες τοποθεσίες εγκατάστασης. Αυτή η εργασία παρουσίασε τα χαρακτηριστικά που δίνουν μορφή στη δυναμική και τα μειονεκτήματα των αγροτικών περιοχών. Σε φθίνουσα κλίμακα σημασίας, πολύπλοκοι παράγοντες πίσω από την επιλογή των μεταναστών για συγκεκριμένες περιοχές είναι η πληθυσμιακή δυναμική, η εξειδίκευση των τουριστικών δραστηριοτήτων, η παροχή υπηρεσιών, η γεωγραφική απομόνωση, το κόστος ζωής, οι δυνατότητες κατοίκησης και η εξειδίκευση στον πρωτογενή τομέα. Μέσα από μια συστηματική εξέταση πολλαπλών συνιστωσών που ερμηνεύουν τις τάσεις αποαστικοποίησης που βιώνουν οι πιθανοί μετανάστες στις ελληνικές αγροτικές περιοχές, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η δυνατότητα για μια περιοχή να γίνει ελκυστικός προορισμός έγκειται σε τρεις σημαντικές πτυχές: την ένταση των εισόδων σε μια περιοχή, τη δημογραφική δομή των πολιτών της και τη γεωγραφική της ταυτότητα. Οι χωρικές και κοινωνικές ανισότητες είναι αναπόσπαστες τόσο για την επιλογή μιας περιοχής όσο και με ευρύτερη έννοια για την ερμηνεία των ροών της εσωτερικής μετανάστευσης.

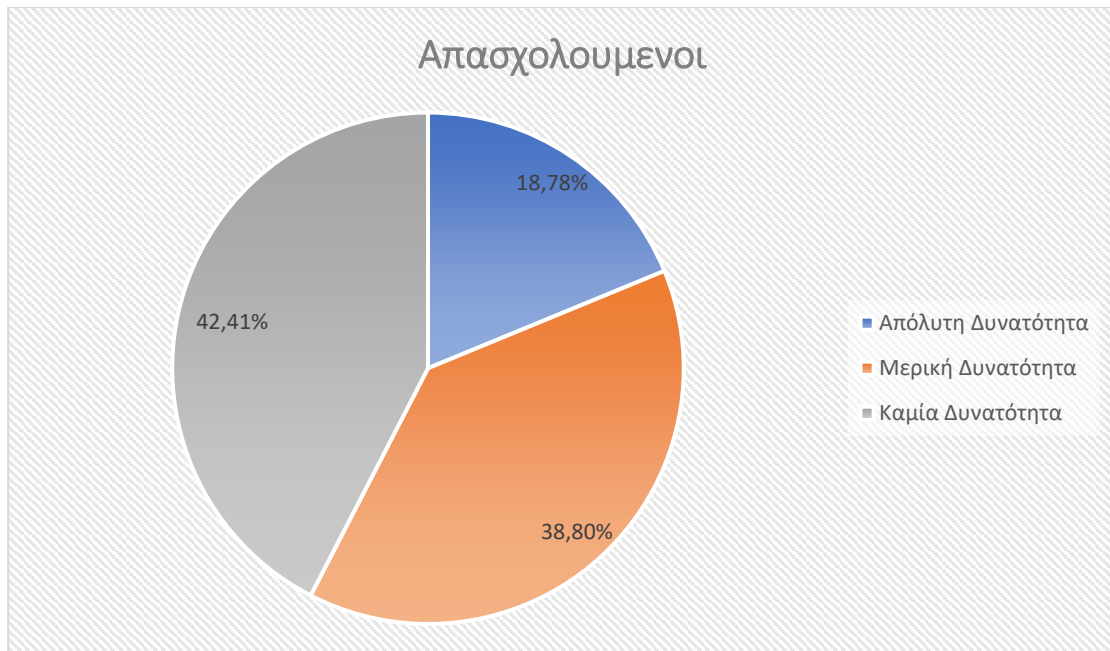
Η υψηλή ένταση των εισόδων σε συγκεκριμένες αγροτικές περιοχές υποδηλώνει την ύπαρξη ενός γεγονότος που χαρακτηρίζεται από πολλαπλότητα, σύμφωνα με το οποίο

οι άνθρωποι τείνουν να μετακινούνται σε περιοχές με υψηλές μεταναστευτικές ροές (Bauer, Epstein, and Gang 2000· Epstein 2002). Είναι πιθανό τότε η εγκατάσταση σε ελληνικές αγροτικές περιοχές να ενισχύεται, ως ένα βαθμό, από συμπεριφορά αγέλης – μια τάση μίμησης και συνεπώς υιοθέτησης των αποφάσεων άλλων μεταναστών. Η γεωγραφική ποικιλομορφία που κάνει τις χωρικές οντότητες της Ελλάδας μοναδικές συνδέεται με τις προβλέψεις και την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της. Τέλος, οι περιφέρειες με διαφοροποιημένο δημογραφικό δίκτυο συνήθως τείνουν να προσελκύουν πιθανούς μετανάστες, καθώς αυτό γίνεται καλό

προϋπόθεση για την κάλυψη βασικών επιπέδων της κοινωνικής ζωής. Τέλος, εξετάζοντας όλα τα παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε ότι «Δεν πηγαίνουν όλοι παντού». Τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης προσδιορίζουν την ανάγκη που νιώθουν οι νέοι να μετακινηθούν σε περιοχές με υψηλά επίπεδα παροχής υπηρεσιών και ταυτόχρονα χαμηλό κόστος διαβίωσης – περιοχές όπου οι ευκαιρίες στον πρωτογενή τομέα είναι άφθονες, με υψηλούς βαθμούς εγγύτητας με αστικά κέντρα και με καλές δυνατότητες για την κάλυψη των αναγκών προσωπικής φροντίδας. Τα νέα αναδυόμενα νοικοκυριά τείνουν να εγκατασταθούν σε περιαστικές, παράκτιες ή νησιωτικές περιοχές με δομές που καλύπτουν τις βασικές ανάγκες μιας οικογένειας με ανήλικα μέλη. Οι συνταξιούχοι τείνουν να μετεγκατασταθούν σε ορεινές και γενικά απομονωμένες περιοχές όπου το κόστος ζωής είναι ιδιαίτερα χαμηλό και όπου υπάρχουν δυνατότητες συμμετοχής σε γεωργικές ή κτηνοτροφικές δραστηριότητες. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη μέθοδος μέτρησης της δυνατότητας επιστροφής στον τόπο καταγωγής κάποιου. Ως εκ τούτου, αυτή η μελέτη τόνισε ότι ορισμένες περιοχές, παρά την έλλειψη δυναμικής πληθυσμιακής ανάπτυξης μεταξύ 2001 και 2011, είναι στην πραγματικότητα ο τόπος καταγωγής του πληθυσμού που πρόσφατα μετεγκαταστάθηκε σε αυτές τις περιοχές.

Τηλεργασία στην Ελλάδα

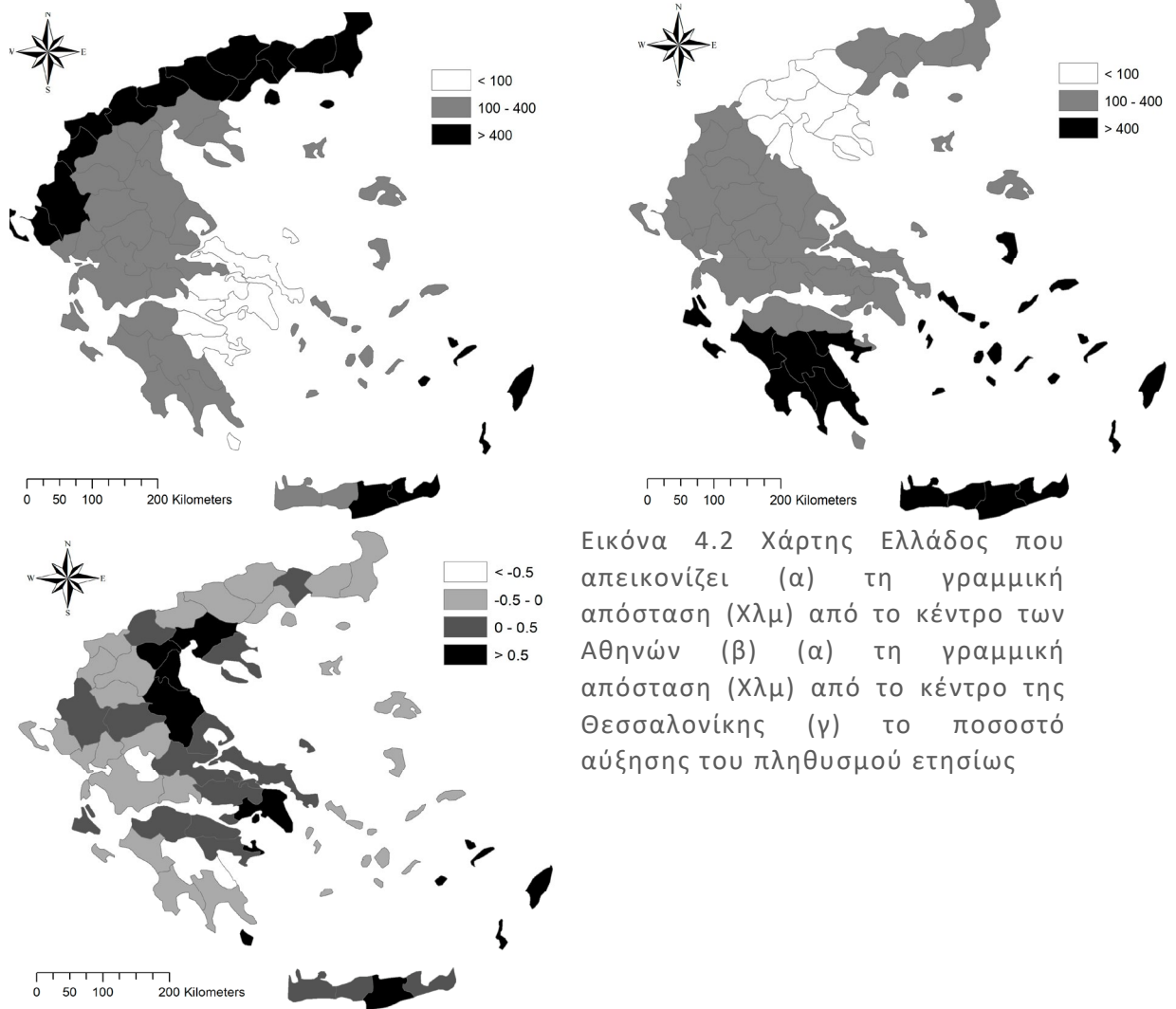
Λόγω της υποχρέωσης της τηλεργασίας από την αρχή της πανδημίας, με χρήση νομοθετικών ρυθμίσεων και ενεργής προτροπής, ξεκίνησε η καταγραφή των τηλεεργαζομένων από διάφορους φορείς. Σύμφωνα με τη Eurostat, το 2020 το ποσοστό τηλεργασίας στην Ελλάδα ήταν 7% με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο στο 12%. Ταυτόχρονα, ξεκίνησε μία προσπάθεια να καταγραφούν οι δυνατότητες για τηλεεργασία ανά επαγγελματικό κλάδο και ανά επάγγελμα, με στόχο να διερευνηθούν οι δυνατότητες που υπάρχουν. Οι πραγματικές δυνατότητες είναι ακόμα μεγαλύτερες και συμβαδίζουν με τον επερχόμενο ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων. Ήδη πολλές επιχειρήσεις αξιολογούν τις δυνατότητες μετάβασης σε ένα υβριδικό μοντέλο με συνδυασμό απομακρυσμένης και φυσικής παρουσίας των εργαζομένων. Σύμφωνα με μελέτη του JRC (Joint Research Centre), από τα 120 επαγγέλματα που έχουν κατηγοριοποιηθεί διεθνώς, μόλις τα 24 έχουν πλήρη δυνατότητα, 40 έχουν δυνατότητα μερικώς και 56 δεν έχουν καμία δυνατότητα τηλεργασίας. Για την Ελλάδα, σύμφωνα με το ΣΕΒ (Σύνδεσμος Επιχειρήσεων & Βιομηχανιών), συνδυάζοντας και τα στοιχεία του ΕΛΣΤΑΤ (2019), ένα ποσοστό 18,8 % απασχολείται σε επαγγέλματα με πλήρη δυνατότητα τηλεργασίας (υπάλληλοι γραφείου, επαγγελματίες του χρηματοοικονομικού τομέα κ.α.) Ένα ποσοστό 38,8% έχει μερική δυνατότητα τηλεργασίας (πωλητές, μηχανικοί κ.α.) ενώ το 42,4 % απασχολείται σε επαγγέλματα όπου είναι αναγκαία η φυσική παρουσία (οδηγοί αυτοκινήτων, χειριστές μηχανημάτων κ.α.) όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα.

Σχ.4.2: Δυνατότητα εξ αποστάσεως εργασίας ανά επάγγελμα

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Η δυνατότητα τηλεργασίας για κάθε επάγγελμα καθορίζεται κυρίως από τα καθήκοντα εργασίας: Πνευματικά καθήκοντα κατά τα οποία οι εργαζόμενοι επεξεργάζονται πληροφορίες ή ιδέες, Κοινωνικά καθήκοντα κατά τα οποία οι εργαζόμενοι αλληλοεπιδρούν με τρίτους (πελάτες, συνεργάτες κ.ο.κ.) και Φυσικά καθήκοντα για τα οποία απαιτείται φυσική παρουσία των εργαζομένων. Επίσης, καθορίζεται από τις μεθόδους εργασίας που σχετίζονται με τις μορφές οργάνωσης εργασίας, και τα εργαλεία εργασίας, δηλαδή τις τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση των καθηκόντων. Το γεγονός ότι 10 από τα 20 επαγγέλματα με την υψηλότερη απασχόληση στην Ελλάδα δεν έχουν καμία δυνατότητα τηλεργασίας συνδέεται με το ιδιαίτερα χαμηλό επίπεδο ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων (και ανάλογης οργάνωσης της εργασίας) στην Ελλάδα.

Εφαρμογες στην Ελλάδα.

E-Health στις απομακρυσμένες περιοχές της

Η ανάπτυξη της ηλεκτρονικής υγείας (e-health) και η ευρεία εφαρμογή της τηλεϊατρικής θα αποτελούσε μια εξαιρετική μέθοδο για την παροχή υγείας σε δύσκολα προσβάσιμες περιοχές της Ελλάδας. Η Ελλάδα λόγω του υψηλού αριθμού νησιωτικών και ορεινών περιοχών, αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα στην προσφορά κατάλληλων υπηρεσιών υγείας σε αυτό το πληθυσμό. Συχνά η πρόσβαση στις παροχές υγείας για τους κατοίκους νησιωτικών περιοχών είναι χρονοβόρες και πολυέξοδες. Για παράδειγμα η ανάγκη για μετακίνηση με πλοίο ή σε επείγουσες περιπτώσεις για αεροδιακομηδές ασθενών, δημιουργούν σημαντικά προβλήματα. Με την βοήθεια της τεχνολογίας και της τηλεϊατρικής οι κάτοικοι των αναφερόμενων περιοχών θα μπορέσουν να νιώσουν περισσότερη ασφάλεια και να απολαύσουν πιο άμεση και ποιοτική περίθαλψη.

Digital nomads & workcation

Η επιλογή της Ελλάδας ως προορισμός για τους ψηφιακούς νομάδες παγκοσμίως δείχνει να αναπτύσσεται ραγδαία. Οι κινήσεις γίνονται από πολλαπλές πλευρές, με την νομοθετική εξουσία να συμμετέχει για να καλύψει τις νομικές διαστάσεις και την ιδιωτική πρωτοβουλία να συνδράμει για να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο της υλοποίησης. Υπάρχουν βήματα που πρέπει να γίνουν μέχρι να θεωρηθεί η Ελλάδα ότι εκμεταλλεύεται τη δυναμική της σε ικανοποιητικό βαθμό, αλλά υπάρχουν και δείγματα επιτυχημένων προσπαθειών.

Στα Χανιά της Κρήτης υπάρχει ένας χώρος που ονομάζεται Greek Escape. Το Greek Escape αποτελείται μέχρι στιγμής από δύο βίλες που συνολικά διαθέτουν δώδεκα διπλά δωμάτια, καθένα από τα οποία νοικιάζεται για τουλάχιστον ένα μήνα σε όποιον ψηφιακό νόμα ενδιαφέρεται να δουλεύει από την Κρήτη και να ζει με ανθρώπους από την κοινότητα των ψηφιακών νομάδων. Μετά την πανδημία του κορωνοϊού ο σχεδιασμός είναι η ελάχιστη διάρκεια ενοικίασης να γίνει μία εβδομάδα.

Η σύλληψη της ιδέας έγινε από έναν 31χρονο γεννηθέντα στο Ντουμπάι ψηφιακό νομά που περνάει μεγάλο μέρος του χρόνου στο Άμστερνταμ, που είχε ήδη δημιουργήσει ένα χώρο αντίστοιχου χαρακτήρα στις Ελβετικές Άλπεις. Τον Νοέμβριο του 2020, ο Haz Memon δημιούργησε το Greek Escape στα Χανιά. Χαρακτηρίζει τους δύο χώρους που έχει δημιουργήσει ως χώρους συνεργασίας και συμβίωσης (coworking και coliving) στους οποίους όχι μόνο δουλεύουν οι ψηφιακοί νομάδες που έρχονται, αλλά και μένουν.

Σύμφωνα με τον ίδιο, η Ελλάδα, με το ήπιο κλίμα και τις χαμηλές, σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, τιμές, είναι ένας προορισμός που τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να συγκεντρώνει όλο και περισσότερους ανθρώπους της συγκεκριμένης κοινότητας. Η πανδημία του κορωνοϊού όμως έχει επιφέρει μία σημαντική αλλαγή στα επαγγελματικά δεδομένα: εγκαθίδρυσε, για αρκετές δουλειές τουλάχιστον, την εργασία από το σπίτι. Τώρα, τόσο η ελληνική κυβέρνηση όσο και πολλοί digital nomads θέλουν αυτό το σπίτι, έστω και προσωρινά, να βρίσκεται στην Ελλάδα.

Τα προαπαιτούμενα που είχε στο σχεδιασμό του όταν έκανε επιλογή του μέρους όπου θα δημιουργούσε το χώρο αυτό συμπληρώνονται σε μεγάλο βαθμό από την Ελλάδα. Οι βασικές απαιτήσεις των ψηφιακών νομάδων, είναι καλός καιρός, προσιτές τιμές, καλό φαγητό, προσβασιμότητα κατά τον Memon, προσθέτοντας ότι ήταν πολύ σημαντικό να είναι εύκολα προσβάσιμο αλλά και πολύ γνωστό, για αυτό επέλεξε την Κρήτη. Η παρουσία δύο αεροδρομίων, όπως και του συνδυασμού από πολλές δραστηριότητες που μπορεί κανείς να κάνει, όπως πεζοπορία ή σέρφινγκ, κάτι που είναι σημαντικό για όσους θέλουν να συνδυάσουν τη δουλειά με τη ζωή τους σε ένα καινούργιο μέρος.

Στην προσέγγιση της επιλογής του μέρους σημαντικό ρόλο παίζει το ότι οι ντόπιοι είναι φιλικοί, βοηθητικοί και πολλοί μιλούν αγγλικά είναι επίσης βασικό, όπως και το ότι ένα μεγάλο νησί όπως η Κρήτη έχει πολύ καλή σύνδεση Internet.

Έχουν παρατηρηθεί από οικογένειες που διένυαν μία συνηθισμένη ζωή δομημένη χωρικά και χρονικά να αλλάζουν προσέγγιση λόγω των συνθηκών. Με την εμφάνιση της πανδημίας πολλές εργασίες έγιναν πλήρως ψηφιακές ενώ σε μεγάλο βαθμό η αντιμετώπιση της πανδημίας από την κάθε χώρα και ο βαθμός ελευθερίας που παρείχε,

οδήγησε τους κατοίκους να σκεφτούν να εκμεταλλευτούν την πρωτόγνωρη ελευθερία που απέκτησαν. Ολοκληρωμένες λύσεις όπως το Greek Escape αποτελούσε την απάντηση σε όλες τις αναζητήσεις τέτοιων οικογενειών. Συγκεκριμένα, ο συνδυασμός του φυσικού κάλους, των φυσιολογικών οικονομικών απαιτήσεων διαβίωσης και της δυνατότητας εργασίας από απόσταση είναι αρκετά για να ικανοποιήσουν σε μεγάλο βαθμό τους νέους ψηφιακούς νομάδες. Ακόμη κι αν υφίστανται πρακτικά θέματα όπως η γνώση αγγλικής γλώσσας στα εστιατόρια ή στα καταστήματα ή και η ανύπαρκτη ψηφιακή τους παρουσία, οι δυσκολίες αυτές είναι εύκολο να προσπεραστούν.

Οι βελτιώσεις

Στον ελληνικό χώρο αυτή τη στιγμή υπάρχουν πολλοί χώροι συν-εργασίας (coworking spaces). Παραδείγματος χάρη το The Cube στην Αθήνα αποτέλεσε πρωτοβουλιών ανθρώπων που είχαν την προνοητικότητα να ακολουθήσουν το κύμα των ψηφιακών νομάδων από την αρχή της άνθησης του φαινομένου στην Ελλάδα. Παρατηρείται ότι, ειδικά μετά τις τελευταίες πρωτοβουλίες της κυβέρνησης και το φορολογικό κίνητρο που δημιουργούν, η χώρα μας είναι πολύ ελκυστικός προορισμός για τους ψηφιακούς νομάδες – ο καιρός και το φαγητό, οι καλοί άνθρωποι, οι ωραίοι χώροι συν-εργασίας και το διαρκώς αναπτυσσόμενο οικοσύστημα για νεοφυείς επιχειρήσεις είναι όλα σημαντικά πλεονεκτήματα.

Οι παρατηρήσεις των ψηφιακών νομάδων για την τρέχουσα κατάσταση είναι σημαντικές για τα επόμενα βήματα, ειδικά εφόσον έχει αποφασιστεί από την κεντρική διοίκηση η ενίσχυση του φαινομένου τους. Ανάμεσα στις παρατηρήσεις αυτές είναι η σύνδεση του ίντερνετ σε μικρά νησιά και χωριά, όπως και η διαφήμιση τέτοιων προορισμών για ψηφιακούς νομάδες που θέλουν να κάνουν ένα πέρασμα από την αστική ατμόσφαιρα της Αθήνας αλλά να μη μείνουν εκεί, και το να υπάρχουν συχνότερες και φθηνότερες πτήσεις ανάμεσα στην Αθήνα και σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις.

Επιπλέον, οι Έλληνες ψηφιακοί νομάδες που έχουν επιστρέψει από την διαμονή τους σε χώρες του εξωτερικού, εκμεταλλεύονται την ευκαιρία που τους δίνει πολλαπλά οφέλη: *«Η κοινότητα είναι πολύ σημαντική για τους ψηφιακούς νομάδες, όπως λέει ο Σπύρος Κασάπης, διδακτορικός φοιτητής στο Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν, ο οποίος, μετά το Κολοράντο και την Πορτογαλία, τώρα εργάζεται από το σπίτι του στη Θεσσαλονίκη, όπως και η Σοφία, η οποία δουλεύει για μία εταιρεία στην Ολλανδία. Για τους ίδιους, τα θετικά τού να βρίσκονται στην Ελλάδα είναι πως αποταμιεύουν χρήματα και είναι κοντά σε φίλους και συγγενείς.»*

Στα πλαίσια αυτής της κοινότητας, για για κάποιον που έρχεται σε ένα καινούργιο μέρος, το να υπάρχει συγκροτημένη κοινότητα ψηφιακών νομάδων είναι καίριας σημασίας, κάτι που φαντάζει ως αρνητικό, καθώς η Ελλάδα τώρα ξεκινάει να είναι προορισμός. Η Ελλάδα είναι μεν ένας γνωστός παγκοσμίως καλοκαιρινός προορισμός, με σήμα κατατεθέν τις παραλίες της, αλλά δεν υπάρχει αρκετή διαφήμιση ως καλός προορισμός για ψηφιακούς νομάδες, κυρίως λόγω της ποιότητας ζωής.

Υποψήφιοι για αποαστικοποίηση

Καθώς η πρόσφατη παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση έχει επηρεάσει τη μετανάστευση σε διεθνές επίπεδο, αντιστοίχως επηρεάστηκε και ο Ελλαδικός χώρος. Μία από τις άμεσες συνέπειες του κλίματος αβεβαιότητας που επικρατεί είναι η πιθανή εντατικοποίηση της μετακίνησης Ελλήνων είτε στο εξωτερικό (Duquennoe and Metaxas, 2017) είτε στο εσωτερικό. Η ανάδειξη των εσωτερικών μετακινήσεων είναι περιορισμένη δεδομένου ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχουν διαθέσιμα διαχρονικά δεδομένα, καθώς η μοναδική πηγή άντλησης είναι οι απογραφές πληθυσμού, πέραν των μεμονωμένων εμπειρικών ερευνών. Η μετανάστευση επομένως δεν προσεγγίζεται μόνο ως προς τη διεθνή της διάσταση καθώς αναδεικνύεται και η εσωτερική της συνιστώσα, ως μια εξίσου σημαντική μορφή μετακίνησης πληθυσμού. Η εσωτερική μετανάστευση στην Ελλάδα μέχρι και το πρόσφατο παρελθόν χαρακτηρίζεται κυρίως από μονόδρομη κατεύθυνση καθώς υπήρχε η τάση ο πληθυσμός του αγροτικού χώρου και της υπαίθρου γενικότερα να συγκεντρώνεται στα αστικά κέντρα (Κοτζαμάνης και Μίχου, 2010). Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό του Οργανισμού ΕΛΓΟ - «ΔΗΜΗΤΡΑ» σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, σχεδόν το 70% των ερωτηθέντων επιθυμεί να επιστρέψει στην επαρχία. Το σπουδαιότερο σημείο σε αυτό το ποσοστό είναι πως το 60% αντιπροσωπεύεται από ηλικίες 25-40 ετών, δηλαδή τις δυναμικά παραγωγικές ηλικίες της κοινωνίας (ΥΑΑΤ, 2012). (Αναστασίου, 2018)

Αναπτύσσοντας αυτό το συλλογισμό, η εργασία αυτή εξετάζει μια ειδική μορφή εσωτερικής μετανάστευσης, την αποαστικοποίηση. Το συγκεκριμένο μοτίβο μετανάστευσης αποτελεί μια μορφή εσωτερικής πληθυσμιακής ανακατάταξης κατά την οποία παρατηρούνται μετακινητικές ροές από τα αστικά κέντρα σε αγροτικές περιοχές και πιθανόν στον τόπο καταγωγής του υπό μελέτη πληθυσμού. Πρόκειται για ένα φαινόμενο το οποίο στην δεδομένη φάση πραγματοποιείται υπό ειδικές συνθήκες, καθώς είναι αβέβαιο εάν σε πλαίσια οικονομικής -και κατ' επέκταση πολιτικής και κοινωνικής σταθερότητας- η μετακίνηση αυτή θα πραγματοποιούνταν.

Πολύ διαφωτιστική για την μετακίνηση των πληθυσμών, τόσο για τη σύνθεση των ανθρώπων που θα μετακινηθούν, όσο και των περιοχών που θα τους προσελκύσουν σε μεγαλύτερο βαθμό, μπορεί να αποτελέσει η κίνηση των τελευταίων ετών για την «επιστροφή στην ύπαιθρο», που συντελέστηκε σε ένα βαθμό την περασμένη δεκαετία. Η μεγάλη διαφορά βεβαίως, είναι ότι η κίνηση αυτή είχε ως πρωταρχικό στόχο την επαγγελματική ολοκλήρωση των μετακινούμενων, κυρίως αναζητώντας ευκαιρίες στον τόπο κατάληξης. Άνθρωποι που, φεύγοντας από το μέρος κατοικίας με παράγοντα απώθησης (push factor) την ανεργία, αναζητούσαν είτε διέξοδο σε αγροτικά επαγγέλματα, είτε και παραδοσιακές χειροτεχνίες τοπικού χαρακτήρα. Αντίθετα, εδώ εστιάζουμε τους ανθρώπους που εκμεταλλευόμενοι την τεχνολογία θα εργάζονται εξ αποστάσεως ενώ θα απολαμβάνουν όλα τα επιπλέον προτερήματα της ζωής στην επαρχία, αυτούς που απωθούνται από τον τρόπο ζωής της πόλης.

Ομάδα 1

Εγκατάσταση σε Περιαστικές περιοχές

Πρόκειται για νέους που εγκαθίστανται σε περιαστικές περιοχές οι οποίες προσφέρουν παρόμοιες υποδομές με τις αστικές. Οι περιοχές που εντάσσονται στην πρώτη ομάδα έχουν άμεση γειτνίαση με τα κύρια αστικά κέντρα, ενώ δεν είναι απομονωμένες

γεωγραφικά, γεγονός που εξηγεί την ευκολία της λήψης απόφασης για μετακίνηση σε μία τέτοια περιοχή από μία οικογένεια σε μικρή ηλικία. Η πλειονότητα των δημοτικών ενοτήτων είναι περιιαστικές και αποτελούν μεγάλους δήμους της ελληνικής περιφέρειας. Όπως φάνηκε και από την κινητικότητα της τελευταίας δεκαετίας, δύο στους τρεις μετακινούμενους ανήκουν στις πολύ δυναμικές πληθυσμιακές ομάδες (20-44) (Αναστασίου, 2018). Στην ομάδα αυτή ανήκουν οικογένειες που μπορεί να ένας γονέας να εργάζεται εξ αποστάσεως ενώ ο άλλος να εργάζεται εντός του κοντινού αστικού ιστού, ή να σκοπεύει να αναζητήσει εργασία στην περιοχή που κατέληξαν.

Σε αυτό το σημείο μπορούμε να υποθέσουμε ότι η εγκατάσταση νέου πληθυσμού σε αυτή την κατηγορία δήμων εν μέρει συσχετίζεται με τη λειτουργία οικογενειακών αγροτικών εκμεταλλεύσεων και ως εκ τούτου είναι ιδιαίτερα πιθανό να αναδεικνύεται μια «επιστροφή» στον τόπο καταγωγής (Ανθοπούλου και Πέτρου, 2015). Παράλληλα, έχει παρατηρηθεί αύξηση στην επιχειρηματική δράση στο χώρο των χειροτεχνιών. Εκμεταλλεόμενοι το χαμηλό κόστος ζωής, πρώτων υλών για παραδοσιακά προϊόντα και τις δυνατότητες της διαδικτυακής προώθησης, πολλοί νέοι επαναπροσδιορίζουν τοπικά παραγόμενα προϊόντα με παραδοσιακές μεθόδους με μικρές προσθήκες τεχνολογίας, όπως για παράδειγμα το LOOM% με παραδοσιακά υφαντά ή το StudioZeen με παραδοσιακά κεραμικά. Θετικά επίσης συμβάλλει, η εύκολη ανεύρεση κατοικίας, εφόσον παρατηρείται οικιστικό απόθεμα, και το διαχειρίσιμο κόστος ζωής. Όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά σε συνδυασμό με την εύκολη πρόσβαση στον αστικό χώρο και τα οφέλη που αυτός παρέχει μετατρέπουν το μοτίβο σε ιδανικό τόπο εγκατάστασης εσωτερικών μεταναστών. Το συγκεκριμένο σενάριο αφήνει σαφείς υπόνοιες ότι υπάρχουν ομάδες πληθυσμού που επιλέγουν την εγκατάσταση στον υπαίθρο χώρο ως αλλαγή στάσης ζωής και αναζήτησης ποιοτικότερων συνθηκών διαβίωσης κοντά στη φύση και μακριά από τα αστικά κέντρα.

Ομάδα 2

Εγκατάσταση Νέων Οικογενειών σε Αγροτικές Περιοχές μη απομονωμένες

Στην ομάδα αυτή εντάσσονται μη απομονωμένες γεωγραφικά δημοτικές ενότητες. Είναι πεδινές περιοχές με άμεση πρόσβαση σε αστικά κέντρα στις οποίες τα τελευταία χρόνια έχουν βελτιώσει την ενασχόληση με τον πρωτογενή τομέα, με αποτέλεσμα να υπάρχει μία εισροή νέων νοικοκυριών. Στο μοτίβο των περιοχών αυτών παρατηρείται ανεπάρκεια στις υποδομές και στις υπηρεσίες, η οποία ωστόσο αντισταθμίζεται από την ευκολία στην πρόσβαση σε αυτές. Το μοτίβο περιγράφει ένα σύμπλεγμα αγροτικών μη απομονωμένων περιοχών, με χαμηλή ποιότητα ζωής, που προσφέρει ευκαιρίες απασχόλησης στον αγροτικό χώρο. Οι εισροές των ατόμων ηλικίας έως 44 ετών στις περιοχές που εμπεριέχονται στο δεύτερο μοτίβο αγγίζει το 75% των συνολικών εισροών (Αναστασίου, 2018). Πρόκειται ξεκάθαρα για μια επιλογή τύπου διαμονής όπου καθοριστικός παράγοντας είναι ο εργασιακός σε συνδυασμό με την εγγύτητα σε έναν αστικό τρόπο ζωής, ενώ οι σύγχρονες υποδομές που αναπτύσσονται σε όλη την επικράτεια θα μπορέσει να τις μετατρέψει σε περιοχές με αυξημένες δυνατότητες για τους νεοφερμένους. Πέραν του οικονομικού πλαισίου οι συνθήκες για εγκατάσταση πληθυσμού στην υπαίθρο είναι δόκιμες, εφόσον δημιουργούνται προϋποθέσεις για απασχόληση ειδικά στον τουριστικό αλλά και στον πρωτογενή τομέα, δηλαδή τους δύο κινητήριους πυλώνες του οικονομικού ιστού της υπαίθρου.

Ομάδα 3

Εγκατάσταση Συνταξιούχων σε Ορεινές απομονωμένες περιοχές.

Για μεγάλο διάστημα στην Ευρώπη ακούγεται ο όρος “Grey Nomads”, οι συνταξιούχοι δηλαδή της Ευρώπης που μη αναγκασμένοι να ενδιαφέρονται για οικονομική δραστηριότητα, αναζητούν υψηλή ποιότητα ζωής σε συνδυασμό πάντα με επαφή με τη φύση.

Συνδυάζοντας την έλλειψη πληθυσμιακής δυναμικής αλλά και την αυξημένη ένταση εισροών στις ηλικίες άνω των 55 ετών, συμπεραίνεται πως η τρίτη ομάδα ενσωματώνει τις απομονωμένες ορεινές περιοχές με κύρια οικονομική δραστηριότητα την κτηνοτροφία και τη γεωργία, στις οποίες εγκαθίστανται κατά κύριο λόγο πολλοί Έλληνες συνταξιούχοι (43% των συνολικών εισροών) (Ανατασιού 2018). Η εξειδίκευση στον πρωτογενή τομέα είναι θετική, γεγονός που δικαιολογείται απόλυτα από την ορεινότητα και κατ’ επέκταση τη γεωγραφική απομόνωση των δημοτικών ενοτήτων. Εφόσον πρόκειται για ορεινές και απομονωμένες χωρικές ενότητες είναι σαφής τόσο η έλλειψη διαθεσιμότητας νέων κατοικιών και παροχής υπηρεσιών προσωπικής φροντίδας, όσο και η διαφοροποίηση του οικονομικού ιστού. Οι περιοχές αυτές αντενδείκνυνται για εγκατάσταση οικογενειών, ιδίως με ανήλικα τέκνα, εφόσον η πρωτοβάθμια εκπαίδευση παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις στις περιοχές αυτές. Η μόρφωση των παιδιών αποτελεί αδιαπραγμάτευτο ζήτημα για τους γονείς και καθίσταται παράγοντας με υψηλή βαρύτητα στην επιλογή προορισμού εγκατάστασης. Η υψηλή ελκυστικότητα των περιοχών του συγκεκριμένου μοτίβου (συνολική ένταση εισροών 20%) δικαιολογείται από το γεγονός ότι παρέχονται υπηρεσίες συλλογικής κατανάλωσης και υποδομές και επιπλέον το κόστος ζωής είναι ικανοποιητικό. Το τρίτο μοτίβο υποκρύπτει μια καθαρή εγκατάσταση εν όψει σύνταξης και πολύ πιθανόν να πρόκειται για επιστροφή στον τόπο καταγωγής των συνταξιούχων.

Η εντατικοποίηση της γήρανσης, άρα η σημαντική αύξηση των συνταξιούχων παίζει καθοριστικό ρόλο, δεδομένου ότι η διερευνητική ανάλυση τους ανέδειξε ως μια ομάδα ιδιαίτερα σημαντική στη μέτρηση της έντασης της εγκατάστασης στην ύπαιθρο. Η εσωτερική πληθυσμιακή δυναμική των δημοτικών ενοτήτων σύμφωνα με το σενάριο θα αναστραφεί, γεγονός που σημαίνει ότι ο πληθυσμός των περιοχών αυτών θα γηράσκει χωρίς να ανανεώνεται. Είναι επομένως γνωστό ότι ένα μεγάλο κομμάτι της εγκατάστασης στην ύπαιθρο παρακινείται από την ομάδα των συνταξιούχων, ενώ οι περιοχές που γηράσκουν πληθυσμιακά, τείνουν να ελκύουν τη γήρανση.

Η διατήρηση της κακής ψηφιακής ενσωμάτωσης δεν αποτελεί φαινόμενο που επηρεάζει την επιλογή μεταναστευτικού προορισμού των ηλικιωμένων σε αντίθεση με τους νέους, ωστόσο η διατήρηση των υπαρχουσών δομών και υπηρεσιών αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα, καθώς τους παρέχει μια σχετική ενίσχυση-σταθερότητα όσον αφορά την υγεία και την ασφάλειά τους.

Ομάδα 4

Εγκατάσταση Νέων Οικογενειών σε Νησιώτικές περιοχές.

Η τέταρτη ομάδα περιλαμβάνει τα μη απομονωμένα νησιά, με την έννοια της διασύνδεσης με τα αστικά κέντρα και την ηπειρωτική Ελλάδα. Περίπου 25% των

δημοτικών ενοτήτων καλύπτουν αυτό το μοτίβο και είναι ίσως η ομάδα που έχει τη λιγότερη αρνητική φόρτιση (Αναστασίου, 2018). Ο πληθυσμός των περιοχών δεν είναι γερασμένος και χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα υψηλή πληθυσμιακή δυναμική. Το κόστος ζωής δεν είναι ιδιαίτερα αυξημένο πλην ίσως συγκεκριμένων περιπτώσεων υπερβολικά τουριστικών νησιών, καθώς υπάρχει ποικιλία οικονομικών δραστηριοτήτων που μπορούν να αναπτυχθούν στις συγκεκριμένες νησιωτικές περιοχές, παρά τον εδαφικό περιορισμό. Ένα εξίσου σημαντικό πλεονέκτημα είναι η σχετική διαθεσιμότητα δομών και υπηρεσιών, με αποτέλεσμα να μην δυσχεραίνεται η καθημερινότητα των κατοίκων. Η απασχόληση των κατοίκων στα νησιά αυτής της ομάδας έγκειται κατά ένα μεγάλο ποσοστό στον τουριστικό κλάδο και στον πρωτογενή τομέα και εύλογα δικαιολογείται το γεγονός ότι η σύσταση του πληθυσμού περιλαμβάνει τις δυναμικές ομάδες. Συγκεκριμένα, η ένταση των εισροών στις ηλικίες 20-44 αγγίζει το 65% των συνολικών εισροών σε αυτά (Αναστασίου, 2018). Οι δυνατότητες για ανεύρεση κατοικίας, η παροχή υπηρεσιών προσωπικής φροντίδας, σε συνδυασμό με τα οφέλη του νησιωτικού χαρακτήρα των περιοχών, επιβεβαιώνουν την επιλογή των νέων ηλικιακά μετακινούμενων για εγκατάσταση στα νησιά. Η πλεονεκτική γεωγραφική θέση των περιοχών του μοτίβου έχει συμβάλει στην ανάπτυξη ενός πολύ ισχυρού οικονομικού ιστού λόγω της εδραίωσης τουριστικών δραστηριοτήτων όπως επιχειρήσεις εστίασης, καταλυμάτων, ψυχαγωγίας και λιανικού εμπορίου. Ο συνδυασμός του ανεπτυγμένου οικονομικού ιστού με το ικανοποιητικό κόστος διαβίωσης αποτελεί πόλο έλξης εσωτερικών μεταναστών και ειδικότερα του δυναμικού πληθυσμού.

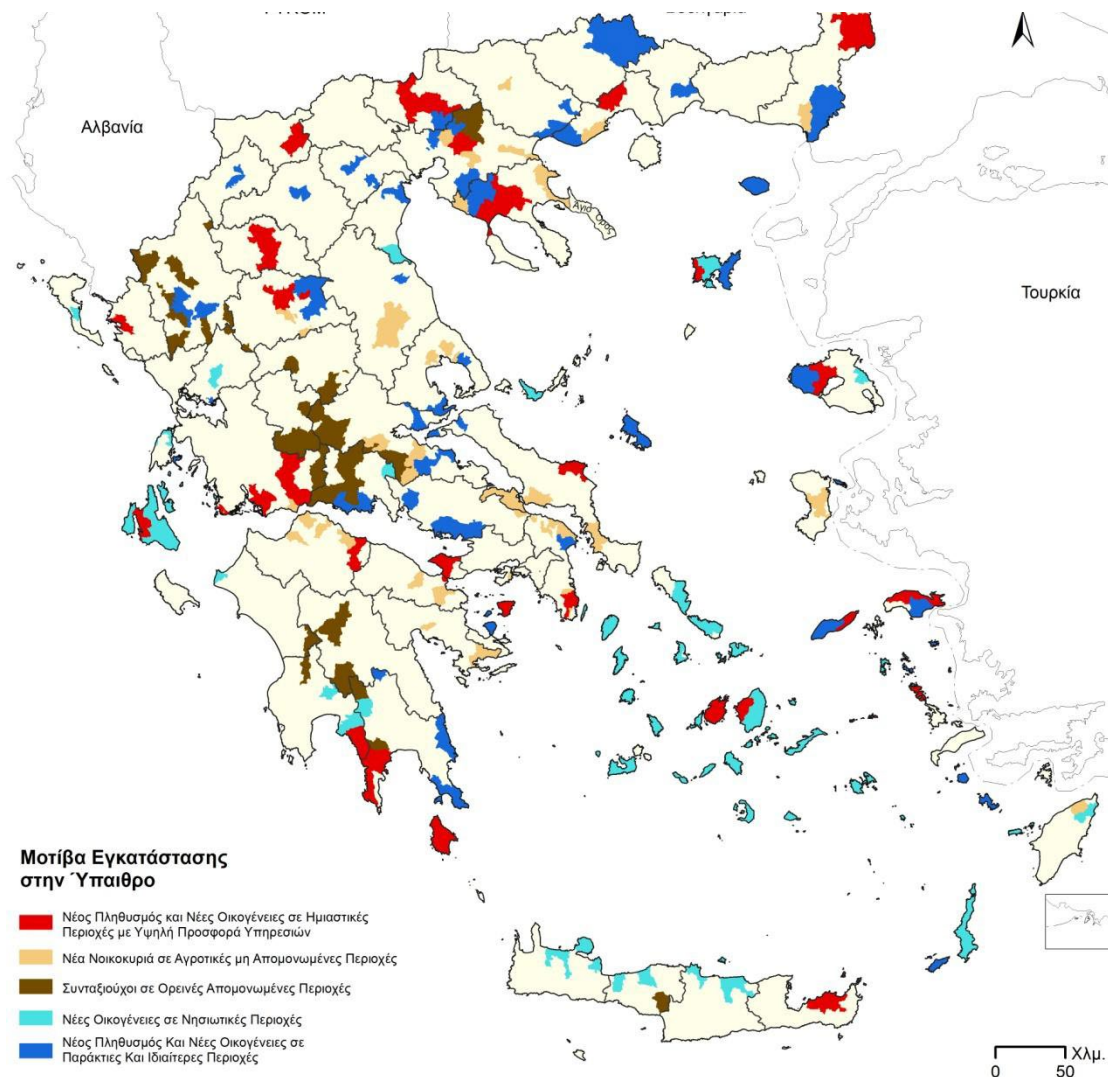
Από μια διαφορετική οπτική, θα μπορούσε να ειπωθεί πως η εντατικοποίηση που προβλέπει αυτή η ομάδα, βασίζεται στο τί μπορεί να προσφέρει η ύπαιθρος, ήτοι στην πολύπλευρη δυναμική του προορισμού εγκατάστασης. Η παράλληλη και συμπληρωματική ανάπτυξη των κλάδων του τουρισμού και της γεωργίας ενισχύει την εντατικοποίηση της εγκατάστασης σε περιοχές που έχουν ουσιαστικά τη δυνατότητα να προσφέρουν δραστηριότητες και να καλύψουν τις ανάγκες όχι μόνο του γερασμένου πληθυσμού αλλά και τις απαιτήσεις των πιο νέων.

Ομάδα 5

Εγκατάσταση Νέου πληθυσμού και νέων οικογενειών σε Παράκτιες και Συγκεκριμένες Περιοχές

Παρά το γεγονός ότι οι περιοχές του πέμπτου μοτίβου είναι ημιαγροτικές και αμιγώς αγροτικές, οι εισερχόμενοι μετανάστες δεν αντιμετωπίζουν τον πρωτογενή τομέα ως τον κλάδο που θα τους παρέχει δυνατότητες απασχόλησης και ευκαιρίες στον εργασιακό χώρο. Αντίθετα, πιθανόν να επιλέγουν να δοκιμαστούν σε άλλης φύσης οικονομικές δραστηριότητες. Όταν αναφερόμαστε σε συγκεκριμένες περιοχές, το ιδιαίτερο αυτό χαρακτηριστικό που τις συνδέει με τις παράκτιες περιοχές είναι η δυνατότητα τουριστικής ανάπτυξης. Περιοχές όπως η Χαλκιδική ή το Μέτσοβο ανήκουν στην κατηγορία αυτή. Ένας συνδυασμός των περιοχών που προσελκύουν Συνταξιούχους και των περιφερειακών περιοχών είναι το μοτίβο για την Πέμπτη ομάδα. Αυτές οι περιοχές προτιμώνται σε μεγάλο βαθμό και από άτομα άνω των 65 ετών και δικαιολογείται απόλυτα από το γεγονός ότι δεν πρόκειται για απομονωμένες δημοτικές ενότητες, έχουν χαμηλό κόστος ζωής και δομές που εξυπηρετούν τις βασικές ανάγκες του πληθυσμού. Εκτός από τη σημαντική εισροή γηραιού πληθυσμού, οι περιοχές αυτές είναι πρόσφορο

έδαφος και για νέα άτομα (ένταση εισροών 60% στις ηλικίες 20-44) στις συγκεκριμένες δημοτικές ενότητες. Το γεγονός αυτό αποδίδεται στη γεωγραφία των περιοχών του μοτίβου, εφόσον περιλαμβάνει παράκτιες και πεδινές περιοχές που εξασφαλίζουν πρόσβαση ακόμα και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Οι συγκεκριμένες εισροές χαρακτηρίζονται από μια ενδεχόμενη επιστροφή νέων οικογενειών στον τόπο καταγωγής τους. Το πέμπτο μοτίβο παρά το γεγονός ότι μειονεκτεί σε πολλούς τομείς, αντισταθμίζεται από το χαμηλό κόστος διαβίωσης και την εύκολη πρόσβαση σε μεγαλύτερα κέντρα, με αποτέλεσμα να ελκύει εσωτερικούς μετανάστες με μέση ένταση 15% (Αναστασίου,2018).

Χάρτης 4.3: Μοτίβα εγκατάστασης στην ύπαιθρο

Πηγή: Ελένη Χετζάκη

Εργαζόμενοι που θα επιστρέψουν από τις πόλεις

Στην Ελλάδα πολλοί φοιτητές σπουδάζουν στην πόλη και μετά την αποφοίτησή τους παραμένουν εκεί όπου σπούδασαν, διότι θεωρούν ότι υπάρχουν μεγαλύτερες ευκαιρίες επαγγελματικής αποκατάστασης. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τον Ravenstein (1885) κάθε μετανάστευση αφήνει ανοιχτή μία επιστροφή. Όπως θα αναλυθεί εκτενέστερα παρακάτω, οι μετεγκαταστάσεις είναι διαδικασίες που επηρεάζουν την ψυχική υγεία και

προκαλούν άγχος, ειδικά εάν πρόκειται για μετακίνηση από μια περιοχή προέλευσης σε έναν πολιτισμικά ετερογενή προορισμό. Μία ευκαιρία που μπορεί να δοθεί τώρα στους πληθυσμούς αυτούς, είναι να επιστρέψουν στην περιοχή καταγωγής, να χρησιμοποιήσουν την οικογενειακή περιουσία για να εγκατασταθούν και να δουλεύουν εξ αποστάσεως. Αναλογιζόμενοι ότι οι υποδομές της υπαίθρου δίνουν πλέον τη δυνατότητα να τηλεεργάζονται στην οικονομία της πλατφόρμας, η επιλογή τους να επιστρέψουν εξαρτάται από διαφορετικούς παράγοντες. Εξ' άλλου, οι μισοί εξ αυτών επιστρέφουν για να είναι πιο κοντά με την οικογένεια, ένα 13% για το χαμηλό κόστος διαβίωσης, ενώ το 24% δηλώνει ότι επιστρέφει για την άνεσή του επειδή η περιοχή του είναι πιο προσφιλής (wsj.com,2021). Συνεπώς, αν η παραμονή στην πόλη δεν είναι μονόδρομος, η επιστροφή στον τόπο καταγωγής τους μπορεί να έχει πολλαπλό κέρδος για τους μετακινούμενους.

Εργαζόμενοι που θα παραμείνουν στην ύπαιθρο

Δεν γίνεται να μην αναφερθούμε στις κινήσεις των αγροτών στην ελληνική ύπαιθρο, ακόμη και αν δεν είναι η βασική πληθυσμιακή ομάδα που μας απασχολεί σε αυτή την εργασία. Ενώ, κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης οι πρωτογενής παραγωγή επηρεάστηκε ελάχιστα, επηρεάστηκαν σημαντικά τα υπόλοιπα τμήματα της αλυσίδας. (Διανέοσις,2020). Η άνθηση της βιολογικής καλλιέργειας και της ευφυούς γεωργίας είχε ως αποτέλεσμα να συντηρήσουμε τα επίπεδα παραγωγής, αλλά οι νέοι αγρότες που παρέμειναν στην ύπαιθρο για να ασχοληθούν με τη γεωργία μειώθηκαν. Ο κυριότερος λόγος είναι ότι το βιοτικό επίπεδο στην επαρχία συγκρινόμενο με την πόλη διαφέρει. Με την κίνηση πολιτών από την πόλη πίσω στην εξοχή, θα υπάρξει και άνθηση σε άλλους χώρους επιχειρηματικούς όπως η εστίαση και η ψυχαγωγία, με συνέπεια να δίνεται επιπλέον κίνητρο στους ντόπιους κατοίκους να μην εγκαταλείπουν τον τόπο τους για να κυνηγήσουν ευκαιρίες στην πόλη. Αντιστοίχως, μία προσέγγιση που παρουσιάζεται τελευταία είναι η άνθηση της χειροτεχνίας με τοπικό χαρακτήρα από νέους που χρησιμοποιούν παραδοσιακές μεθόδους και διαθέτουν τα προϊόντα τους διαδικτυακά. Κάτι τέτοιο θα ευνοηθεί επίσης από την αποαστικοποίηση.

Ευκαιρίες επαναπατριsmού για τους Έλληνες του εξωτερικού (Brain regain)

Μία από τις πολύ σημαντικές επιπτώσεις των αρνητικών συνθηκών που επικρατούσαν στη χώρα τα τελευταία χρόνια (Οικονομική κρίση κ.α.) είναι η γιγάντωση του φαινομένου της αποχώρησης του ενεργού εργατικού δυναμικού σε ηλικίες πολύ παραγωγικές για χώρες του εξωτερικού (brain drain). Μετά από το μεγάλο κύμα εξόδου για την αναζήτηση καλύτερων ευκαιριών και συνθηκών ζωής, η τάση έχει μειωθεί και δεν είναι λίγες οι φωνές που προτείνουν έφτασε η ώρα της επιστροφής τους (brain regain), γεγονός που θα ανεβάσει πολύ το επίπεδο του εργατικού δυναμικού της χώρας, αφού επιστρέφοντας θα φέρει μαζί του και την εμπειρία από την διαβίωση και εργασία σε διαφορετικές χώρες.

Σύμφωνα με έρευνα που διενεργήθηκε (brainRegain – Ελληνισμός εν Δράσει, 2022), το 60% των ερωτηθέντων δηλώνουν αυξημένη επιθυμία να επιστρέψουν μόνιμα στην Ελλάδα, ενώ το 31% προσδιορίζουν την επιστροφή τους εντός των επόμενων 12 μηνών.

Οι περισσότεροι από αυτούς τους εργαζομένους, άφησαν πίσω τους μία χώρα διαφορετική σε σχέση με την τρέχουσα κατάσταση που θα βρουν σε περίπτωση επιστροφής. Η ελκυστικότητα της χώρας ως επενδυτικός προορισμός συνεχίζει να βελτιώνεται. Σύμφωνα με το «AttractivenessSurveyGreece 2021» της ΕΥ, η χώρα συμπεριλήφθηκε για πρώτη φορά ανάμεσα στους 10 πιο ελκυστικούς προορισμούς στην Ευρώπη για ξένες επενδύσεις (8η θέση), αμέσως μετά τις έξι ισχυρότερες οικονομίες της Ευρώπης και το Βέλγιο. Το ελληνικό οικοσύστημα νεοφυών επιχειρήσεων βρίσκεται πλέον σε τροχιά ανάπτυξης, καθώς κατά το 2021 παρατηρήθηκε ρεκόρ χρηματοδοτήσεων και εξαγορών που ενισχύουν την περαιτέρω ωρίμανση του εγχώριου οικοσυστήματος νεοφυών επιχειρήσεων, αλλά και την προώθηση της Ελλάδας ως κόμβου καινοτομίας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Οι τρεις κορυφαίοι τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται οι ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις είναι: life sciences , retail και agritech , με τις startups των maritime tech και deep tech να βρίσκονται και αυτές σε ανοδική πορεία.

Αναφορικά με το 2021, η εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων συνεχίστηκε με ικανοποιητικό ρυθμό σε διάφορους τομείς πολιτικής, με ενδεχομένως πιο αξιοσημείωτη τη σημαντική επιτάχυνση της ψηφιοποίησης του δημόσιου τομέα. Δεδομένης της ανάπτυξης που κατέγραψε η οικονομία κατά το 2021, η κυβέρνηση προχώρησε σε σωρευτική αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 9,7% εντός του πρώτου εξαμήνου του 2022 ενισχύοντας την αγοραστική δύναμη των ευάλωτων νοικοκυριών, ενώ έχει προβεί στην αναστολή της εισφοράς αλληλεγγύης και σχεδιάζει την πλήρη κατάργησή της εντός του 2023, παρέχοντας επιπλέον ενίσχυση στις αποδοχές του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, καθώς και των συνταξιούχων.

Εκτός του γενικότερου πλαισίου που έχει δημιουργηθεί στη χώρα και θα αποτελέσει κίνητρο για επιστροφή των Ελλήνων του εξωτερικού, πολύ σημαντικά είναι τα εργαλεία χρηματοδότησης που έχουν δύναμη να ενισχύσουν νέες δημιουργίες.

Πρόσφατες εκτιμήσεις του ΣΕΒ αναφέρουν πώς η αξία των νεοφυών επιχειρήσεων στην Ελλάδα αγγίζει τα € 6 δις και αναμένεται να φτάσει τα €20 δις στην επόμενη πενταετία, δημιουργώντας 20.000 νέες θέσεις εργασίας.

Ήδη η αρχή έχει γίνει για να προσελκύσει σε επιστροφή τους Έλληνες του εξωτερικού. Από το 2021 τα φυσικά πρόσωπα που θα μεταφέρουν τη φορολογική κατοικία τους στην Ελλάδα θα υπαχθούν σε ευνοϊκό καθεστώς φορολόγησης για το εισόδημά τους. Σε συνδυασμό με τα ανωτέρω, μαζί με τη Digital Nomad Visa που παραχωρείται πλέον, η χώρα είναι σε θέση να προσελκύσει Έλληνες, είτε για μόνιμη μετεγκατάσταση, είτε για μία περίοδο έως και 12 μήνες. Παράλληλα, τα χαμηλά κόστη σε μη αμιγώς αστικές περιοχές μπορεί να δώσει μεγάλη ώθηση σε κύματα επιστροφής στην επαρχία, ενισχύοντας την τάση αποαστικοποίησης που μελετάμε στην εργασία αυτή.

Φυσικά πρόσωπα μεγάλης οικονομικής επιφάνειας

Από την αρχή της πανδημίας έχουν παρατηρηθεί φαινόμενα ανθρώπων που προτιμούν τις συνθήκες ζωής στην Ελλάδα, δεδομένου ότι ούτως ή άλλως οι εργασίες τους μπορούν να γίνουν από απόσταση. (e.g. Lars Rasmussen (google maps)) Στα πλαίσια αυτά, η χώρα

έχει ξεκινήσει μία κίνηση για να τους προσελκύσει να μεταφέρουν και την έδρα τους στη χώρα:

Φορολογική μεταχείριση εισοδημάτων αλλοδαπής για φυσικά πρόσωπα μεγάλης οικονομικής επιφάνειας («High NetWorthIndividuals») που επιλέγουν να μεταφέρουν την κατοικία τους στην Ελλάδα. Με το νέο νόμο (ΦΕΚ Α' 201/12.12.2019) προβλέπεται για πρώτη φορά η δυνατότητα των φυσικών προσώπων που μεταφέρουν τη φορολογική κατοικία τους στην Ελλάδα να υπαχθούν σε καθεστώς εναλλακτικής φορολόγησης για το εισόδημά τους που προκύπτει στην αλλοδαπή

Επιστροφή στην επαρχία;

Κατά τη διάρκεια της ελληνικής οικονομικής κρίσης που ξέσπασε μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, υπήρξε μία μεγάλη μερίδα του Ελληνικού πληθυσμού που αποφάσισε να εγκαταλείψει τις πόλεις και να επιστρέψει στο ύπαιθρο.

Οι κρίσεις οδηγούν σε απροσδόκητους και απρόβλεπτους κοινωνικοοικολογικούς μετασχηματισμούς. Η ευρωπαϊκή κρίση χρέους του 2008 επηρέασε ιδιαίτερα την Ελλάδα και παρέχει πολύτιμες γνώσεις για να κατανοήσουμε πώς οι άνθρωποι προσαρμόζονται σε δυσκολίες. Οι κρίσεις συχνά αυξάνουν την ευπάθεια των ανθρώπων και των τόπων, ενώ ταυτόχρονα παρέχουν παράθυρα ευκαιριών για νέα μονοπάτια βιωσιμότητας (Frantzeskaki et al., 2016· Olsson et al., 2006). Η ελληνική χρηματοπιστωτική κρίση είναι αξιοσημείωτη λόγω του μακροχρόνιου χρόνου της που οδήγησε στη μαζική αναδιάρθρωση της κυβέρνησης, της οικονομίας και της κοινωνίας μετά την επιβολή αυστηρών μέτρων λιτότητας. Η ελληνική οικονομική κρίση χαρακτηρίστηκε από σημαντική πτώση του ΑΕΠ και υψηλή ανεργία, ιδίως στους νέους, η οποία κορυφώθηκε το 2013-2014 (Παπαδόπουλος κ.ά., 2019). Ως αποτέλεσμα, η Ελλάδα γνώρισε μία ενισχυμένη τάση επιστροφής στη γη, που ορίζεται εδώ ως άτομα που κατοικούσαν προηγουμένως σε αστικές περιοχές και επανασυνδέονταν με χερσαίες δραστηριότητες. Αυτό είναι μία σημαντική απάντηση, πρώτον, λόγω της δυνατότητάς του να ενισχύσει την ανθεκτικότητα των ανθρώπων στην κρίση. Δεύτερον, γιατί αντιβαίνει σε μια ευρύτερη ελληνική και ευρωπαϊκή τροχιά εγκατάλειψης γεωργικής γης, γήρανσης αγροτικών πληθυσμών και αγροτικής φυγής που συμβάλλει σε άνισες εξελίξεις σε βάρος των αγροτικών περιοχών. Δεδομένου ότι οι νέοι αγρότες τείνουν να υιοθετούν εναλλακτικές γεωργικές πρακτικές (Mailfert 2007, EIP-AGRI 2016), οι τάσεις της επιστροφής στη γη ενισχύουν επίσης τις συζητήσεις σχετικά με τις νέες οδούς αγροτικής ανάπτυξης και τη βιωσιμότητα της γεωργίας. Το ενδιαφέρον για την αλληλεπίδραση μεταξύ της αποαστικοποίησης και των κρίσεων επανεμφανίστηκε επίσης υπό το φως της πανδημίας που οδήγησε σε μια αστική φυγή στην ύπαιθρο σε πολλά μέρη του κόσμου (Pitkanen et al., 2020) και σε έναν επαναπροσδιορισμό της κυριαρχίας της τοπικής διατροφής. (van der Ploeg 2020).

Είναι αναγκαίο να θυμίσουμε ότι η στόχευση της συγκεκριμένης εργασίας δεν περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο ανθρώπους που θα αναζητήσουν καινούργιες μορφές εργασίας, κυρίως επειδή μία τέτοια προσέγγιση θα χρειαστεί ξεχωριστές πολιτικές, πρακτικές και υποδομές ενώ είναι πολύ στοχαστική η διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθηθεί για να οργανωθεί κάτι τέτοιο. Παρά ταύτα, η τάση αυτή στη χώρα μας είναι

ήδη υπαρκτή και υφίσταται στη βιβλιογραφία οπότε θα ήταν παράλειψη να μην συμπεριληφθούν τα άτομα που ήδη συμμετέχουν στην αποαστικοποίηση από προσωπική επιλογή. Επιπλέον, είναι σχεδόν βέβαιο, ότι αν γίνουν οι κινήσεις που προτείνονται σ' αυτή την εργασία προς την κατεύθυνση της προσέλκυσης εργαζομένων εξ αποστάσεως σε μη αστικές περιοχές, θα συμπαρασύρουν και έναν ικανό αριθμό νέων αγροτών που απογοητεύτηκαν στις πρώτες τους προσπάθειες για μετεγκατάσταση.

Η τάση της «επιστροφής στην εξοχή» (back-to-the-land) στην Ελλάδα (2008 και μετά) ενώ είναι εξαιρετικά διαφημισμένη παραμένει ελάχιστα κατανοητή. Ενώ αρχικά είχε παρουσιαστεί ως μια μόνιμη μετακόμιση από τις πόλεις, η οποία θεωρείται πανάκεια για την αγροτική οικονομική ανάπτυξη ή ως οι απελτισμένες ενέργειες των ατυχών αστικών κατοίκων (Cockburn 2011, Babington and Papadimas 2012a, b, Donadio 2012, Stolarz 2012, Williams and Dineen, 2012, O'Brien, 2015, Αποστόλου 2017, 2018) οι τελευταίες μελέτες (2021, Benessaiah) δείχνουν ότι η μετακίνηση αυτή στην Ελλάδα είναι ποικίλη, ρευστή και περιλαμβάνει διαφορετικές κινητικότητες και ικανότητες, οι οποίες με τη σειρά τους οδηγούν σε διαφορετικά αποτελέσματα βιοπορισμού και διαχείρισης της γης, τα περισσότερα από τα οποία είναι «αόρατα» στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Η αποτυχία να αναγνωρίσουμε αυτήν την ποικιλομορφία εμποδίζει την ικανότητά μας να κατανοήσουμε αυτές τις διαδικασίες και να αναπτύξουμε κατάλληλες πολιτικές υποστήριξης. Αυτή η εργασία υποστηρίζει επομένως ότι οι τάσεις επιστροφής στη γη πρέπει να συμπεριληφθούν ευρύτερα ως μετασχηματισμοί βιοπορισμού, παρά μόνο ως διαδικασίες μετανάστευσης. Οι έρευνες δείχνουν ότι δύο μοντέλα ακολουθήθηκαν: Το πρώτο μοντέλο συζητά γιατί ορισμένα νοικοκυριά αποφασίζουν να μετακινηθούν μόνιμα εκτός αστικών περιοχών, ενώ άλλα παραμένουν πιο ρευστά, επιλέγοντας να ζουν σε αστικές περιοχές, ενώ διαχειρίζονται γη από μακριά. Το δεύτερο μοντέλο διαφοροποιεί τους διαφορετικούς τύπους επιστροφής στη γη με βάση τον βαθμό επαγγελματοποίησής τους. Στη συνέχεια παρουσιάζουμε εν συντομία τα αποτελέσματα της διαβίωσης και της διαχείρισης της γης πριν συζητήσουμε τη δυναμική φύση αυτών των μετασχηματισμών βιοπορισμού. Ολοκληρώνουμε επισημαίνοντας τις ανάγκες και τις ικανότητες διαφορετικών τύπων στρατηγικών back-to-the-land που απαιτούν διαφοροποιημένη υποστήριξη για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας και της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητάς τους.

Πρώτον, η αφήγηση του «αγροτικού ειδυλλίου» (Rural idyll) επικεντρώνεται κυρίως στην αναζήτηση καλύτερης ποιότητας ζωής και στην επανασύνδεση με τη φύση (Champion 2001; Roy et al., 2006), υπογραμμίζοντας τη σημασία άλλων αλληλένδετων παραγόντων, όπως η αναζήτηση εργασίας ή η έκκληση της αγροτικής επιχειρηματικότητας (Paniagua 2002; Camarero and Oliva 2008; Akgün et al., 2011; Halfacree and Rivera 2012). Πράγματι, οι άνθρωποι συχνά διατηρούν και ενεργούν βάσει πολλαπλών κινήτρων. Η επανασύνδεση με τη φύση και η καλή ποιότητα ζωής δεν αποκλείουν, αλλά περιλαμβάνουν βαθιά τη σημασία της ύπαρξης ουσιαστικής διαβίωσης. Άλλοι συναφείς παράγοντες παίζουν επίσης σημαντικό ρόλο. Για παράδειγμα, οι κάτοικοι της πόλης έλκονται από περισσότερες αγροτικές περιοχές, ειδικά σε περιόδους κρίσης, από το χαμηλότερο κόστος ζωής (Κασίμης και Παπαδόπουλος 2013; Simon 2014; Remoundou et al., 2016; Anthoroulou et al., 2017; Gkartzios et al., 2017).

Δεύτερον, η αφήγηση του «αγροτικού ειδυλλίου» θεωρεί τι κάνουν οι άνθρωποι στη γη ως ασήμαντο, παρέχοντας ανεπαρκώς λεπτομερείς ή λεπτές αντιλήψεις των διαφορετικών διαδικασιών επιστροφής στη γη και λείπει, όπως σημειώθηκε από τους Cooke και Lane (2015), την ευκαιρία να εξετάσει νέες και διαφοροποιημένες σχέσεις ανθρώπου-περιβάλλοντος. Οι πρακτικές των μη εμπορικών επισκεπτών λαμβάνουν ελάχιστη πολιτική προσοχή παρά τον σημαντικό ρόλο τους στα αγροτικά τοπία (Munton et al., 1989; Morris 2010).

Τρίτον, οι κοινωνικές σχέσεις μεταξύ νεοφερμένων και ντόπιων δεν είναι αξιωματικά ανταγωνιστικές. Η είσοδος νεοφερμένων στις αγροτικές περιοχές μπορεί να οδηγήσει σε νέες συμμαχίες και συνεργασίες (Fortmann και Kusel 1990; Jones et al., 2003). Οι προϋπάρχοντες οικογενειακοί δεσμοί που συνδέουν αστικά και αγροτικά νοικοκυριά διευκολύνουν την κοινωνική ένταξη και την ανταλλαγή γνώσεων και πόρων μεταξύ νεοφερμένων και ντόπιων (Mamdy και Roussel 2001; NíLaoire 2007; Goussios 2010; Kasimis and Papadopoulos 2013). Η ύπαρξη συγγενών από την υπαίθρου, όπως συμβαίνει συχνά στην Ελλάδα, δεν αποκλείει, ωστόσο, τις δυσκολίες (επαν)ενσωμάτωσης στους αγροτικούς χώρους κοινωνικά και οικονομικά, ειδικά σε ένα πλαίσιο κρίσης (Petrou and Koutsou 2014; Ανθοπούλου κ.ά., 2017).

Τέταρτον, η αποαστικοποίηση και οι μελέτες επιστροφής στη γη τείνουν να έχουν μια καθιστική προκατάληψη που απεικονίζει τη μετανάστευση ως εξαιρετικό και μοναδικό γεγονός (Halfacree and Rivera 2012). Με αυτόν τον τρόπο, υποβαθμίζεται ο ρόλος των διαφορετικών κινητικότητων και πώς αυτές συμβάλλουν σε διαφορετικούς τύπους μετασχηματισμών αστικού-αγροτικού τοπίου. Αυτή η καθιστική προκατάληψη – με την ύπαρξη μιας έντονης διχοτόμησης μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών – απορρίπτει επίσης άλλους τρόπους σχέσης και εμπειρίας της υπαίθρου (Gkartzios 2018; Gkartzios et al., 2020) ή την εκ νέου ενασχόληση με τις αστικές περιοχές (Smith 2007). Το χάσμα πόλης-υπαίθρου στην Ελλάδα είναι συχνά θολό λόγω της διατήρησης ισχυρών οικογενειακών δεσμών μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών (Ζακοπούλου 2008; Γούσιος 2010). Η κρίση συνέβαλε περαιτέρω σε αυτή τη θόλωση, επιτρέποντας νέους τύπους κινητικότητας, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών και προσωρινών μετεγκαταστάσεων, σε περιφερειακές πόλεις (Gkartzios et al., 2017). Πολλές αστικές οικογένειες διατήρησαν προσκολλησεις σε αγροτικούς τόπους καταγωγής, επισκεπτόμενοι τους κατά τη διάρκεια των διακοπών και διατηρώντας οικονομικούς δεσμούς. Ωστόσο, η διατήρηση διακοπτόμενων κοινωνικών και οικονομικών δεσμών με τους αγροτικούς πληθυσμούς και τους τόπους δεν σημαίνει ότι οι άνθρωποι είχαν απαραίτητα εμπειρία με δραστηριότητες που βασίζονται στην ξηρά.

Ομάδα	Ένταση - Ποσοστά	Συχνότερη ηλικιακή ομάδα	Χαρακτηρισμός περιοχής	Ανάγκη	Περιγραφή πληθυσμού που κινήθηκε την τελευταία δεκαετία	Ομάδα Πληθυσμού που μπορεί να στοχεύσει
1 ⁿ	13,6	20-34 & 35-44	Περιαστική	Υπαρκτή υποδομή	Εγκατάσταση νεαρού πληθυσμού και νέων οικογενειών	Οικογένειες, Επαγγελματίες, Ψηφιακοί Νομάδες
2 ⁿ	17,1	35-44	Αγροτική-Μη απομονωμένη	Υποδομή διαδικτύου – Μεταφορών πρόσβαση σε α' βαθμια εκπαίδευση	Εγκατάσταση Νεαρών νοικοκυριών	Απόφοιτοι που επιστρέφουν, Οικογένειες

3 ^η	20,3	55-64 & 65+	Ορεινή απομονωμένη	Απολύτως απαραίτητα – Υγεία	Εγκατάσταση συνταξιούχων	Συνταξιούχοι που επιστρέφουν
4 ^η	16,7	35-44	Νησιωτική	Υποδομή διαδικτύου – Τουριστικές υποδομές πρόσβαση σε α'βαθμια εκπαίδευση	Εγκατάσταση νέων οικογενειών	Οικογένειες, Απόφοιτοι, ψηφιακοί νομάδες
5 ^η	15,1	20-34 & 35-44	Παραλιακή	Υποδομή διαδικτύου – Τουριστικές υποδομές πρόσβαση σε α'βαθμια εκπαίδευση	Εγκατάσταση νεαρού πληθυσμού και νέων οικογενειών	Απόφοιτοι, οικογένειες, Ψηφιακοί νομάδες

Πίνακας 4.2: Σύνοψη δεδομένων για Χωρικά μοτίβα & πληθυσμιακές ομάδες

Ψυχολογική διεργασία γύρω από την αποαστικοποίηση;

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι η διερεύνηση της ψυχολογικής διαδικασίας που λαμβάνει χώρα σε ανθρώπους που έχουν μετακινηθεί από αστική περιοχή στην ύπαιθρο. Στη συγκεκριμένη ενότητα χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από ποιοτική μελέτη περίπτωσης. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις εις βάθος συνεντεύξεις με εσωτερικούς μετανάστες που ζούσαν στην Μπανγκόκ και μετακόμισαν πρόθυμα σε αγροτική περιοχή στην Ταϊλάνδη. Η διαφορά του τρόπου ζωής μεταξύ μίας χώρας όπως η Ταϊλάνδη και η Ελλάδα είναι σημαντική, αφού στοιχεία όπως διαφορετικές θρησκείες και παραδόσεις υπάρχουν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τη χώρα μας, αλλά μπορεί με εξομάλυνση των μεγάλων διαφορών ανάμεσα στις χώρες να μας βοηθήσει η έρευνα να κατανοήσουμε τι ωθεί ψυχολογικά τους ανθρώπους που θα συμμετέχουν στην αποαστικοποίηση, την εσωτερική διεργασία κατά τη διάρκεια αλλά και την ψυχολογική κατάσταση όταν ολοκληρωθεί η μετεγκατάσταση.

Το αποτέλεσμα προτάσσει ότι η Ψυχολογική Διαδικασία της Μετανάστευσης θα μπορούσε να χωριστεί σε τρεις κύριες πτυχές. Για να διευκρινίσουμε, η πρώτη πτυχή ήταν το κίνητρο για μετανάστευση που περιλάμβανε: 1) Αλλαγές στον τρόπο ζωής 2) Επιδίωξη του ονείρου 3) Αγροτική ανάπτυξη 4) Απλότητα 5) Αστικοποίηση της Μπανγκόκ 6) Αγροτικό ειδύλλιο 7) Οικογένεια 8) Εργασία 9) Ενεργός στόχος ζωής και 10) Η αύξηση της ικανοποίησης από τη ζωή στις τρέχουσες συνθήκες. Στη συνέχεια, η δεύτερη πτυχή, η προσαρμογή της μετανάστευσης, συνδυάστηκε από 7 στοιχεία, μεταξύ των οποίων: 1) Διαφορετικός τρόπος ζωής 2) Σταθερά μετάβασης 3) Άγνωστη δουλειά 4) Ζώντας με λιγότερο εισόδημα 5) Ευελιξία 6) Ζώντας με διαφορετική κουλτούρα και πεποιθήσεις και 7) Άγνωστη κοινωνία. Τέλος, η τελευταία πτυχή, η ψυχική υγεία του μετανάστη, ταξινομήθηκε σε 7 στοιχεία, μεταξύ των οποίων: 1) Θάρρος 2) Προμεταναστευτική Κατάσταση 3) Κοινωνική Υποστήριξη 4) Μηχανισμοί Άμυνας που χρησιμοποιούνται για το Άγχος 5) Ανθεκτικότητα 6) Ευτυχία 7) Προσωπική ανάπτυξη.

Η αποαστικοποίηση είναι ένα φαινόμενο που μπορεί να προκληθεί από τους κατοίκους της πόλης αποφεύγοντας προβλήματα, λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης της πόλης. Ως αποτέλεσμα, η πόλη έχει να αντιμετωπίσει προβλήματα πληθυσμιακής συμφόρησης, κυκλοφορίας, έλλειψης στέγης, και περιβαλλοντική υποβάθμιση (BBC, 1996). Πρόκειται για ένα φαινόμενο που είναι πιο συχνό στις ανεπτυγμένες χώρες και βρίσκεται στην εποχή μετά την παραγωγή όπως η Ευρώπη, η Αμερική και η Αυστραλία (Wilson & Rig, 2003), αν και η Ταϊλάνδη δεν βρίσκεται στην εποχή μετά την παραγωγή και έχει ένα μοτίβο μετανάστευσης από την ύπαιθρο στην πόλη, ως σημαντικό πρότυπο της χώρας (Arsingsamapan, 2011), επειδή στις μεγάλες αστικές περιοχές θα υπάρχουν ευκαιρίες εργασίας για την οικοδόμηση πλούτου, καλύτερη ζωή από τις αγροτικές περιοχές, λόγω

της υψηλής ζήτησης εργασίας, καθώς και της υψηλότερης αμοιβής, ανάλογα με τη ζήτηση της αγοράς (Sutinyamanee, 2015). Ιδιαίτερα μεγάλες πόλεις, όπως η Μπανγκόκ, γιατί η Μπανγκόκ είναι το κέντρο της οικονομίας, της αγοράς εργασίας και της άνετης μεταφοράς. Στην εκπαίδευση με ένα ευρύ φάσμα αναγνωρισμένων ιδρυμάτων, με έδρα την Μπανγκόκ, συμπεριλαμβανομένου του δημόσιου συστήματος υγείας, η Μπανγκόκ λοιπόν θεωρείται ως το κέντρο της χώρας από όλες τις απόψεις. Έχει προσελκύσει τόσο επενδύσεις όσο και ανθρώπους από άλλες περιοχές για να ζήσουν στην Μπανγκόκ αναπόφευκτα (Tangchonlatip, 2007). Αλλά τελευταία, στην Ταϊλάνδη, υπάρχει μια τάση για περισσότερους αστούς ανθρώπους να μετακινούνται σε αγροτικές περιοχές. Αυτό συμβαίνει συνήθως σε περιοχές με όμορφα τοπία και καλό καιρό (Tubtim, 2011).

Τον όρο μετανάστευση «αστική προς αγροτική περιοχή» (urban to rural migration) οι Benson & O'Reilly (2009), περιέγραψαν ως μια μετακίνηση που προκαλείται από τις ανάγκες των κατοίκων των πόλεων, που θέλουν μια καλύτερη ποιότητα ζωής, που μπορεί να αντικατοπτρίζει την περιγραφή τέτοιων φαινομένων, όπως η εμφάνιση της μετανάστευσης των κατοίκων της Μπανγκόκ σε αγροτικές περιοχές. Η έρευνα έχει δείξει ότι η ποιότητα ζωής των κατοίκων της Μπανγκόκ είναι η χαμηλότερη από κάθε άποψη σε σύγκριση με ένα δείγμα των τεσσάρων άλλων τομέων στην Ταϊλάνδη. Το Εθνικό Ινστιτούτο Διοίκησης Ανάπτυξης [NIDA] (2012), ανέφερε επίσης ότι η ζωή στην πόλη επηρεάζει αρνητικά την ψυχική υγεία. Τόσο από την πυκνότητα του πληθυσμού που προκαλεί κοινωνικό στρες, όσο η κοινωνική αλληλεπίδραση, οι σωματικές κινήσεις και η ηχορύπανση (Lederbogen et al., 2013). Επιπλέον, η έννοια της αποαστικοποίησης εξηγεί ότι η ανάγκη για μετακίνηση οφείλεται στη δυσαρέσκεια στην τρέχουσα διεύθυνση, είναι η διαδικασία της ανθρώπινης προσαρμογής με μια ανισορροπία διαβίωσης (Haberkorn, 1981; Hawley, 1950) και όταν μετακινούνται, οι άνθρωποι πρέπει να τροποποιήσουν το αλληλεπιδραστικό τους σύστημα για να προσαρμοστούν σε μια νέα κοινωνία, καθώς και να έχουν μια νέα κοινωνική οργάνωση, είτε πρόκειται για τον πολιτισμό, τον τρόπο ζωής και την κοινωνική αλλαγή (Mangalam & Schwarzweller, 1975).

Από τα προαναφερθέντα, φαίνεται ότι η αποαστικοποίηση, εκτός από τη διαδικασία αλλαγής του κατοικίας και του τρόπου ζωής των μετακινούμενων, θεωρείται επίσης μια διαδικασία που συνδέεται με ψυχολογικές διαδικασίες που βασιζόμενοι σε μελέτες, ανασκοπήσεις και σχετική έρευνα μπορούμε να αναζητήσουμε τα κίνητρα.

Οι Van Dam, Heins & Elbersen (2002) τοποθετούν τα **κίνητρα στις αγροτικές περιοχές που αποτελούν παράγοντες για την προσέλκυση κατοίκων των πόλεων** σ' αυτές, τα κίνητρα αυτά βασίζονται σε: τιμές κατοικιών, αστική πληθυσμιακή συμφόρηση, συνταξιοδότηση και πρόσβαση σε χώρους πρασίνου, αλλά τα κίνητρα που επηρεάζουν περισσότερο τη μετακίνηση στην ύπαιθρο είναι η γαλήνια ατμόσφαιρα της υπαίθρου (Αγροτικό ειδύλλιο), που αποτελείται από έναν αργό τρόπο ζωής. Η περιοχή δεν είναι πολυσύχναστη, αλλά ήσυχη και κοντά στη φύση, που συνάδει με το πλαίσιο της ζωής στην Ταϊλάνδη.

Από μια μελέτη του Tubtim (2011), σχετικά με το φαινόμενο των αστών της μεσαίας τάξης που μετακινούνται σε πιο αγροτικές περιοχές, προέρχεται από το κίνητρο της ομορφιάς των αγροτικών περιοχών, συμπεριλαμβανομένου και του διαφορετικού τρόπου ζωής από εκείνον στην πόλη. Κατά τη διαδικασία προσαρμογής των μεταναστών, ένα άτομο πρέπει να αντιμετωπίσει ένα εντελώς νέο περιβάλλον και κοινωνία. Η

προσαρμογή λοιπόν προκύπτει από την ανάγκη για μια νέα κοινωνική τάξη μεταναστών, είτε είναι η σχέση μεταξύ των ανθρώπων, ο πολιτισμός, ο τρόπος ζωής για να μπορέσει να ζήσει σε μια κανονική κοινωνία (Phetkaew, 2006). Η προσαρμογή είναι επομένως πολύ σημαντική στη διαδικασία της μετακίνησης. Όσοι δεν μπορούν να προσαρμοστούν θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχική τους υγεία, συμπεριλαμβανομένου του στρες και ανησυχίας, που οδηγούν σε άλλα προβλήματα υγείας (Trairungkoson, 1990).

Ο Bhugra (2004) περιγράφει την ψυχική υγεία των μετακινούντων ως: διαδικασίες που επηρεάζουν την ψυχική υγεία και προκαλούν άγχος, ειδικά εάν πρόκειται για μετακίνηση από μια περιοχή προέλευσης σε έναν πολιτισμικά ετερογενή προορισμό. Αυτή θα είναι μια πολύ αγχωτική διαδικασία. και μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ψυχική υγεία, ωστόσο, έρευνα των Virupaksha, Kumar, & Nirmala (2014), έδειξε ότι η μετακίνηση μπορεί να βελτιώσει την ψυχική και κοινωνική υγεία των μεταναστών και δεν χρειάζεται να είναι συνεχώς αγχωτική, διότι έχει διακρίνεται ανάλογα με τον λόγο της μετανάστευσης, την προετοιμασία και την κοινωνική υποστήριξη των ατόμων.

Η συγκεκριμένη μελέτη που χρησιμοποιήσαμε για τα επιμέρους συμπεράσματα πραγματοποιήθηκε σε μια ομάδα συμμετεχόντων που προέρχονται από ελεύθερη μετανάστευση, η οποία είναι μετανάστευση που καθοδηγείται από ψυχολογικές δυνάμεις, δηλαδή, που προκύπτει από τα συναισθήματα των ίδιων των μεταναστών. Στόχος ήταν να εκμαιεύσουμε τα πραγματικά κίνητρα ανθρώπων που θα βάλουν τον εαυτό τους και την οικογένειά τους σε μία τέτοια διαδικασία και πώς εκφράζονται οι ανάγκες τους. Το σημαντικό ήταν ότι η μετακίνηση δεν οφείλεται σε εξαναγκασμό ή άλλη αναγκαιότητα που προκαλεί τη μετανάστευση και για τη μελέτη της προσαρμογής και της ψυχικής υγείας που εμφανίζονται σε όλη τη διαδικασία. Σύμφωνα με τη μελέτη του ερευνητή, δεν υπάρχει ευρεία έρευνα για το φαινόμενο της μετανάστευσης από αστικό σε αγροτικό μέρος. Στόχος αυτής της έρευνας ήταν να μελετήσει τις ψυχολογικές διαδικασίες της μετανάστευσης από την αρχή μέχρι και μετά την εγκατάστασή τους, ανθρώπων που έφυγαν από την Μπανγκόκ για να ζήσουν σε αγροτική περιοχή.

Διαπιστώθηκε ότι για την Ψυχολογική διαδικασία μετακίνησης αστών σε αγροτικές περιοχές, υπάρχουν τρεις σημαντικές ψυχολογικές διεργασίες (Jirathomsakul & Teerapong, 2021):

1. Κίνητρο Αποαστικοποίησης, όπου τα κίνητρα ενός ατόμου προέρχονται από μια ποικιλία αιτιών και παραγόντων. Δεν υπάρχει μόνο μία αιτία κινήτρου, αλλά προκαλείται από πολλούς παράγοντες που σχηματίζονται μαζί για να οδηγήσουν τους ανθρώπους να αποφασίσουν να μετακινηθούν έξω από την πόλη, για να κατευθυνθούν σε αγροτικές περιοχές του προορισμού. Τα κίνητρα αναλύθηκαν ως εξής:

- a. Το κίνητρο πριν από τη μετακίνηση: ήταν το πρωταρχικό κίνητρο που πυροδότησε τον μετακινούμενο. Είναι η κινητήρια δύναμη που οδηγεί τους ανθρώπους να αποφασίσουν να μετακινηθούν έξω από την πόλη και να κατευθυνθούν σε αγροτικές περιοχές στον προορισμό τους. Χωρίζονται σε εσωτερικά κίνητρα: 1) την ανάγκη να αλλάξουν τρόπο ζωής, 2) να ακολουθήσουν το όνειρο, 3) την ανάγκη για ανάπτυξη της κοινότητας, 4) αναζητώντας την ειρήνη και την απλότητα και τα εξωτερικά κίνητρα, τα οποία συνίστανται σε: 1)

απόδραση από την αστικοποίηση της Μπανγκόκ, 2) επιδίωξη αγροτικού τρόπου ζωής.

- b. Το κίνητρο μετά τη μετακίνηση. Τα κίνητρα από αγροτικές περιοχές που προκύπτουν μετά τη μετακίνηση ανθρώπων στην περιοχή κατηγοριοποιήθηκαν ως εγγενή κίνητρα: 1) επιμονή στους στόχους τους, 2) ικανοποίηση στις αγροτικές περιοχές μεγαλύτερη από το δείγμα απόκρισης που σχετίζεται με τη δύναμη. Απαντήσεις από τους συμμετέχοντες ID1: «Ζω σε μια κλασική ατμόσφαιρα... είναι αγροτική, είναι κοινότητα. Νιώθω έτσι, είναι ζεστά...», ID2: «Βαρέθηκα να συναντώ πολλούς ανθρώπους. Είναι σαν να πρέπει να φοράς κάτι συνέχεια. Ζεις χωρίς να είναι όλα περίπλοκα και δε χρειάζεται να σκέφτεστε πολύ όπως στην Μπανγκόκ», ID3: «Η ποιότητα ζωής είναι πιο σημαντική. Στη συνέχεια, θα ασχοληθούμε σταδιακά με την καριέρα εισοδήματος, θα δούμε σταδιακά...ζώντας στις επαρχίες αυτή την εποχή, έχουμε καλή ποιότητα ζωής. Είπα στους φίλους μου ότι έχω μια ποιότητα ζωής στον 1ο κόσμο», ID4: «Έχω βαρεθεί τη ζωή σε μια πολυσύχναστη πόλη και ο ανταγωνισμός είναι λογικός. Θέλω να βρω κάτι που να είναι ήρεμο», ID5: «Περιμένεις απλή γαλήνη και ησυχία, επειδή η Μπανγκόκ είναι απασχολημένη.... Είμαστε πολίτες σαν να μην έχουμε καμία ιδιότητα. Είναι πολύ άβολο». (Jirapathomsakul & Teerapong, 2021).

2. Προσαρμογή στη μετακίνηση. Όταν οι συμμετέχοντες στην έρευνα μεταναστεύουν σε αγροτικούς προορισμούς, είναι απαραίτητο να προσαρμοστούν πλήρως στο νέο περιβάλλον, που μπορεί να χωριστεί σε 3 τομείς ως εξής:

- a. Προσωπική προσαρμογή σε διάφορα νέα περιβάλλοντα μετά τη μετακίνηση,
- i. Προσαρμογή στην ζωή στο ύπαιθρο μετά τη μετακίνηση, οι άνθρωποι της πόλης πρέπει να προσαρμοστούν στους νέους τρόπους που έχουν προκύψει, επειδή ήταν η αρχική τους επιλογή να μεταναστεύσουν μόνοι τους, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης να θέλουν να αλλάξουν από τον παλιό τρόπο ζωής στον νέο τρόπο ζωής,
 - ii. Κούραση. Όταν οι συμμετέχοντες στην έρευνα πρέπει να βιώσουν διαφορές για μεγάλο χρονικό διάστημα, υπάρχει άγχος στην προσαρμογή. Επομένως, είναι σημαντικό να κρατάν πράγματα που κάνουν τον άνθρωπο να σταθεί όρθιος σε δύσκολες καταστάσεις, όπως προμήθειες από ανθρώπους γύρω τους που ενδιαφέρονται. Τα θρησκευτικά πιστεύω και η αυτοπεποίθηση.
- b. Προσαρμογή από την εργασία. Όταν οι συμμετέχοντες στην έρευνα μπαίνουν σε αγροτικές περιοχές είναι απαραίτητο να υπάρξει μια νέα ενασχόληση για να μπορέσουν να ζήσουν. Επομένως διαχωρίζεται σε:
- i. Προσαρμογή σε μια νέα επαγγελματική πορεία. Η μετάβαση σε μια νέα καριέρα που δεν είχε ξαναζήσει, προκαλώντας έλλειψη προετοιμασίας. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα πρέπει να προσαρμοστούν ανάλογα με την πραγματική κατάσταση κατά τη διάρκεια της εργασίας τους, η οποία συνίσταται στο να κάνουν ένα διάλειμμα από την κατάσταση που βρίσκονται μπροστά τους και να επιστρέψουν στο αρχικό τους περιβάλλον για να ξεκουραστούν και να αποκατασταθούν και να προγραμματίσουν μια νέα εργασία από την αρχή,

- ii. Προσαρμογή του τρόπου ζωής από χαμηλότερο εισόδημα. Κάποιοι συμμετέχοντες στην έρευνα μετά την αλλαγή καριέρας που προκάλεσε μείωση του εισοδήματος στο επάγγελμα από το αρχικό, πρέπει να προσαρμοστούν για να μπορέσουν να ζήσουν σε ένα πλαίσιο χαμηλότερου εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης της λαχτάρας, βρίσκοντας την ευτυχία από κάτι άλλο,
 - iii. Τροποποίηση της εργασίας ανάλογα με την κατάσταση. Η ευελιξία στις βάρδιες είναι σημαντική. Ως εκ τούτου, η εργασία και η επιχείρηση πρέπει να προσαρμοστούν ώστε να ταιριάζουν στην κατάσταση για να επιβιώσουν. Πιο αυστηρά πειράματα σχεδιασμού και αλλαγή της προοπτικής της σκέψης (Jirathomsakul & Teerarong, 2021).
- c. Κοινωνική προσαρμογή. Όταν συμβαίνει μετακίνηση, οι συμμετέχοντες στην έρευνα αποσυνδέονται από την πρώην κοινωνία τους και πρέπει να βιώσουν πεποιθήσεις, πολιτισμό και κοινωνικό περιβάλλον από μια νέα κοινωνική περιοχή που είναι διαφορετική από την παλιά, που αποτελείται από:
- i. Ζωή με διαφορετικούς πολιτισμούς και πεποιθήσεις. Κάθε συμμετέχων αντιμετωπίζει πολιτισμικές διαφορές, διαφορετικές πεποιθήσεις ανάλογα με την κοινότητα στην οποία μετακόμισε. Η σημασία της παραδοσιακής εργασίας έναντι της απασχόλησης και τον τρόπο σκέψης και πεποίθησης των ανθρώπων της κοινότητας είναι σημαντική. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα πρέπει να προσαρμοστούν με διάφορους τρόπους για να επιβιώσουν και να συνυπάρχουν σε διαφορετικές κοινωνίες, συμπεριλαμβανομένης της αλλαγής προοπτικών. Κατανόηση του τρόπου ζωής της κοινότητας και δημιουργία δικού του χώρου που είναι ασφαλής και άνετος. Αλλά είναι κάτι που έχουν προετοιμάσει και είναι σε ετοιμότητα, νιώθοντας παράλληλα πως είναι μια πρόκληση η όλη διαδικασία. Κάποιες από τις απαντήσεις τους ήταν: ID2: «Πραγματικά όταν αποφασίσουμε ότι θέλουμε να κάνουμε αυτή τη δουλειά και είμαστε εδώ πρέπει να ταξιδέψουμε, αν αυτό δεν λειτουργεί, προσαρμοζόμαστε», ID3: «Ας αλλάξουμε λίγο τον τρόπο που σκεφτόμαστε. Με λιγότερα λεφτά αλλάζουμε τον τρόπο ζωής μας για να τον κρατήσουμε εντός του ποσού που μπορούμε να βρούμε», ID4: «Ο τρόπος ζωής έχει αλλάξει αρκετά, αλλά είναι αποδεκτό. Είναι αυτό που μας αρέσει και θέλουμε να κάνουμε».

3. Ψυχική υγεία στη διαδικασία της μετανάστευσης. Η Ψυχική υγεία που εμφανίζεται στη διαδικασία της μετακίνησης, μπορεί να χωριστεί ανάλογα με το εύρος μετανάστευσης ως εξής:

- a. Η ψυχική υγεία πριν από τη μετανάστευση αποτελείται από:
 - i. Θάρρος μετακίνησης από τις αστικές σε αγροτικές περιοχές. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα πρέπει να εγκαταλείψουν τον παλιό τρόπο ζωής στην πόλη, να αντιμετωπίσουν τις διαφορές, τις αλλαγές στο περιβάλλον και την κοινωνία συμπεριλαμβανομένου του νέου τρόπου ζωής. Το θάρρος είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες στη διαδικασία της μετανάστευσης, που δίνει στους συμμετέχοντες στην

- έρευνα τη δύναμη να κάνουν επιλογές, να επιλέγουν να ακολουθήσουν τα δικά τους όνειρα και να αντιμετωπίσουν νέες προκλήσεις,
- ii. Λήψη κοινωνικής υποστήριξης: Η υποστήριξη από συνομηλικούς που κατανοούν την προ-μεταναστευτική περίοδο συνέβαλε στην προώθηση της απόφασης, όπως σκόπευε ο συμμετέχων στην έρευνα, συμπεριλαμβανομένης της κατανόησης και της ελάφρυνσης του βάρους από την οικογένεια.
- b. Η ψυχική υγεία μετά τη μετακίνηση αποτελείται από:
- i. Μηχανισμούς φροντίδας κατά του άγχους. Μετά τη μετανάστευση, οι συμμετέχοντες στην έρευνα έχουν υποστεί πολλές αλλαγές στη ζωή τους, συμπεριλαμβανομένων των εμποδίων και των προκλητικών καταστάσεων κατά την περίοδο της μετανάστευσης. Είναι λοιπόν σημαντικό να αντιμετωπίσουν συναισθήματα και προβλήματα που προκύπτουν. Ο μηχανισμός φροντίδας κατά του άγχους είναι η πρώτη γραμμή αμυντικών μηχανισμών που προβάλλουν οι συμμετέχοντες στην έρευνα όταν η ζωή είναι δύσκολη όπως προσευχή για να πιστέψουν ότι όλα θα περάσουν, μιλώντας με φίλους στην παλιά κοινωνία για να μην νιώθουν μοναξιά και αλλαγή προοπτικής και αποφυγή συγκρούσεων,
 - ii. Ανθεκτικότητα. Αφού οι συμμετέχοντες στην έρευνα μετακόμισαν για να ζήσουν σε αγροτικές περιοχές για κάποιο χρονικό διάστημα πρέπει να αντιμετωπίσουν εμπόδια που έρχονται σε προκλήσεις ή καταστάσεις που δυσκολεύουν τη ζωή τους. Όμως οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν προβλήματα, να είναι ευέλικτοι και να προσαρμοστούν ώστε να επιβιώσουν και να ζήσουν στην ύπαιθρο όπως θέλουν. Προσπάθειες για την αντιμετώπιση του προβλήματος μπορούν να αποτελέσουν ο ξεκάθαρος στόχος, η αλλαγή προοπτικής και η αυτοπεποίθηση,
 - iii. Κοινωνική υποστήριξη. Η λήψη κοινωνικής υποστήριξης από διάφορες πηγές κάνει ένα άτομο να αισθάνεται άνετα, να έχει ηθικό και να μειώνει το άγχος που προκύπτει. Είναι σημαντικός παράγοντας για τους συμμετέχοντες στην έρευνα που μπορεί να μην ήταν προετοιμασμένοι και βιώνουν το άγχος της προσαρμογής. Αλλά κάθε πληροφοριοδότης έχει βρει την ευτυχία με τον δικό του τρόπο από τη μετακόμισή του. Οι αγροτικές περιοχές συνίστανται επίσης στο να ζουν τη ζωή που θέλουν, συνθέτοντας την ευτυχία από το περιβάλλον (Jirapathomsakul & Teerapong, 2021),
 - iv. Προσωπική ανάπτυξη. Η ανάπτυξη μέσα στον εαυτό του στη διαδικασία της μετανάστευσης ως αποτέλεσμα της θετικής προσαρμογής του πληροφοριοδότη. Η εγγενής ανάπτυξη των πληροφοριοδοτών διέφερε ανάλογα με την εμπειρία που αποκτήθηκε από τη μετανάστευση, συμπεριλαμβανομένων των εξής: αυτο-μεταμόρφωση προς το καλύτερο, αυτογνωσία (ανακαλύπτω νέες δεξιότητες για τον εαυτό μου), αντιμετωπίζοντας τις δικές τους προσδοκίες και η ανακάλυψη του νοήματος της ζωής. Δείγμα απαντήσεων σχετικά με την ψυχική υγεία από συμμετέχοντες στην έρευνα: ID2: «Νομίζω μόνο ότι μπορεί να

γίνει...δεν έχω αποθαρρυνθεί ποτέ. Δεν λέμε ότι δεν μπορεί να γίνει αφού δουλεύει...ας το δοκιμάσουμε πρώτα και ας προσπαθήσουμε όσο μπορούμε και πρέπει να υπάρξει λύση», ID3: «Όταν ξεκινάμε από την αρχή είναι μια νέα καταμέτρηση, μαθαίνεις. Αν είσαι επιτυχημένος μπορεί να είσαι τυχερός, αν όχι, είναι φυσιολογικό και όλα εξαρτώνται από την εμπειρία της συλλογής δεξιοτήτων», ID4: «Μας αρέσει αυτό, πιστεύουμε ότι μπορούμε να ζήσουμε. Είναι σαν το μονοπάτι που έχουμε ήδη επιλέξει. Ο δρόμος που σκοπεύουμε να ακολουθήσουμε», ID5: «Ίσως χρειαστεί να μειώσουμε για να επικεντρωθούμε σε θέματα, οπότε δεν απελπιζόμαστε».

Προσαρμογές αποαστικοποίησης μετά την απομάκρυνση των συμμετεχόντων στην έρευνα από τη Μπανγκόκ σε αγροτικές περιοχές.

Όλοι πρέπει να αντιμετωπίσουν διαφορές στο περιβάλλον, την κοινωνία και τον πολιτισμό, με αποτέλεσμα οι συμμετέχοντες στην έρευνα να προσαρμοστούν στο κοινωνικό περιβάλλον της περιοχής προορισμού. Αυτή η διαδικασία προσαρμογής αποτελεί συνέχεια της διαδικασίας μετανάστευσης, που προκαλείται από την ανάγκη για μια νέα κοινωνική οργάνωση των μεταναστών είτε είναι η σχέση μεταξύ των ανθρώπων, ο πολιτισμός, ο τρόπος ζωής. Για να μπορέσουμε να ζήσουμε σε μια κανονική κοινωνία (Phetkaew, 2006), η προσαρμογή του κάθε πληροφοριοδότη είναι διαφορετική. Εξαρτάται από την περιοχή προορισμού και την κατάσταση που βιώνει ο πληροφοριοδότης. Ορισμένοι συνεισφέροντες είναι σε θέση να προσαρμοστούν στη νέα τροχιά της περιοχής προορισμού, ενώ ορισμένα μέρη ενδέχεται να μην είναι προσαρμοσμένα για συμβατότητα με τη νέα τροχιά. Είναι μια προσαρμογή ώστε να μπορούν να ζουν άνετα με τις διαφορές τους, κάτι που ο Bhugra (2004) δήλωσε: ότι οι μετανάστες μπορεί να βιώσουν άγχος στη διαδικασία της μετανάστευσης, λόγω της συνεχούς και μακροπρόθεσμης προσαρμογής στο περιβάλλον, την κοινωνία και τον τρόπο ζωής που διαφέρουν από πριν. Ωστόσο, οι έρευνες των Stillman, McKenzie, & Gibsonc (2009) και των Virupaksha, Kumar, & Nirmala (2014), έδειξαν ότι η μετανάστευση μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της ψυχικής και κοινωνικής υγείας των μεταναστών. Η μετακίνηση δεν χρειάζεται να είναι συνεχώς αγχωτική. Οι ερωτηθέντες σε αυτήν την έρευνα προέρχονταν από εθελοντική μετανάστευση (Free migration), δηλαδή η μετανάστευση προκλήθηκε από τα συναισθήματα των ίδιων των μεταναστών. Ήταν μια εθελοντική μετανάστευση, όχι αναγκαστική. Αυτό επιτρέπει στους συμμετέχοντες στην έρευνα να αξιολογήσουν την κατάσταση που θα χρειαστεί να αντιμετωπίσουν όταν πραγματοποιηθεί η μετανάστευση. Από την άλλη, για κάτι, ο πληροφοριοδότης μπορεί να έχει μια ψευδή εκτίμηση της κατάστασης ή η αντιμετώπιση καταστάσεων που δεν έχουν αξιολογηθεί και προετοιμαστεί, εκ των προτέρων, να προκαλέσουν άγχος (McKelvey et al., 1993). Η πρότερη κατάσταση είναι κρίσιμη για τη μετακίνηση, όπου τα κίνητρα, η προθυμία και η καλή προετοιμασία πριν από τη μετακόμιση, τείνουν να οδηγούν σε άτομα που μεταναστεύουν σε νέες περιοχές προορισμού. Είχαν λιγότερο άγχος από εκείνους που δεν ήταν πρόθυμοι και απροετοίμαστοι να μεταναστεύσουν. Η κοινωνική στήριξη είναι συνεισφορά, επιτρέποντας στα υποκείμενα των δεδομένων να προσαρμοστούν καλύτερα.

Διαπιστώθηκε λοιπόν ότι:

Όταν οι συμμετέχοντες στην έρευνα λαμβάνουν κοινωνική υποστήριξη από διάφορες πηγές, τα άτομα αισθάνονται πιο άνετα, με κίνητρα και λιγότερο άγχος, Την ίδια στιγμή, οι συμμετέχοντες στην έρευνα ανακάλυψαν τις χαρές της εσωτερικής μετακίνησης και την ανάπτυξη μέσα στον εαυτό τους. Σύμφωνα με ερευνητικές μελέτες που σχετίζονται με την ευτυχία βρήκαν ότι η ευτυχία, η κοινωνική υποστήριξη και η ικανοποίηση από τη ζωή είναι σημαντικοί παράγοντες για την ψυχική υγεία των μετακινούντων και μπορούν να βοηθήσουν στη μείωση της αγωνίας, του άγχους και της θλίψης τους (Brailonkaia, Schonfeld, Kochetkov, & Margraf, 2019). Κάποιο μέρος από την ευτυχία των ερωτηθέντων προέρχεται από εμπειρίες κατά τη διάρκεια της ζωής στην ύπαιθρο, ενώ κάποιοι έχουν βρει την ευτυχία σε αυτό που αναζητούσαν από τη μετακίνηση. Η ευτυχία βοηθά επίσης στην ανακούφιση από το άγχος και στην υπομονή των εμποδίων που προκύπτουν. Επιπλέον, η ευτυχία ορισμένων από τους συμμετέχοντες στην έρευνα έγινε και το κίνητρο που προκύπτει μετά τη μετανάστευση, δίνοντας στους συμμετέχοντες στην έρευνα την επιθυμία να συνεχίσουν να ζουν στην ύπαιθρο ακόμα κι αν αντιμετωπίζουν προβλήματα ή εμπόδια που οδηγούν σε προκλήσεις. Αυτό συμφωνεί με τους Lyubomirsky, Tkach, & DiMatteo (2006), που υποστήριξαν ότι η ευτυχία και η ικανοποίηση από τη ζωή είναι παράγοντες που συμβάλλουν στη μείωση της αγωνίας, του άγχους και της λύπης. Τα άτομα θα μπορούν να αναπτύξουν αποτελεσματικούς τρόπους διαχείρισης και αντιμετώπισης του άγχους. Το ίδιο ισχύει και για τη λήψη κοινωνικής υποστήριξης. Από την έρευνα των Pornwipha, Haotawanich & Aranya Tuikrathip (2013), τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η κοινωνική υποστήριξη προωθεί την προσαρμογή. Όταν ένα άτομο συναντά τυχόν εμπόδια που προκύπτουν και έχει την αντίληψη ότι έχουν την υποστήριξη των γύρω τους, αυτό κάνει τους ανθρώπους να αισθάνονται πιο σίγουροι για τη διαμονή τους στην περιοχή προορισμού. Επίσης, βοηθά στην πρόληψη και μείωση των συναισθημάτων μοναξιάς, άγχους και αισθημάτων απελπισίας που μπορεί να εμφανιστούν (Stewart et al., 2010). Επιπλέον, η κοινωνική υποστήριξη μπορεί να βοηθήσει τα άτομα να λάβουν εύκολες και ρεαλιστικές αποφάσεις για τη μετακίνηση κατά την περίοδο πριν από τη μετακόμιση γιατί υπάρχουν άνθρωποι γύρω που καταλαβαίνουν και είναι έτοιμοι να υποστηρίξουν την εσωτερική ανάπτυξή τους (Προσωπική ανάπτυξη), που εμφανίζεται στη διαδικασία της μετανάστευσης. Οι Pan, Wong, & Ye (2013) περιγράφουν την ανάπτυξη μετά τη μετακίνηση, ως μια θετική αλλαγή στη διαδικασία της μετανάστευσης. Είναι το αποτέλεσμα της θετικής προσαρμογής ενός ατόμου. Η ανάπτυξη του εαυτού δεν είναι αποτέλεσμα μόνο του πόνου, μπορεί όμως να προκληθεί και από το παραμικρό άγχος. Μια μικρή πίεση μπορεί να προκαλέσει θετική αλλαγή (Aldwin & Levenson, 2004). Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ανακάλυψαν την εσωτερική τους ανάπτυξη εξετάζοντας τις δικές τους προηγούμενες μεταναστευτικές εμπειρίες και παρατήρησαν την αλλαγή και την ομορφιά μέσα τους, που αναδύεται ως αποτέλεσμα της προσαρμογής, ανακαλύπτοντας νέες δεξιότητες για τον εαυτό τους. Ένα άτομο πρέπει να είναι ανοιχτό σε εμπειρίες και συναισθήματα, τόσο θετικά όσο και αρνητικά. Η αποδοχή θα κάνει ένα άτομο να μεγαλώσει και να μεταμορφωθεί σε ένα άτομο που ζει μια πλήρη ζωή.

Κεφάλαιο 5^ο

Εφαρμογές

Είναι σημαντικό στο σημείο αυτό να τονιστεί ότι η προσέγγιση που έχει επιλεγεί για αυτή την εργασία περιλαμβάνει κυρίως εργαζομένους που δύνανται να εργαστούν στο τρέχον τους επάγγελμα εξ αποστάσεως, είτε σε μόνιμη βάση, είτε με ένα υβριδικό μοντέλο εργασίας, συμπεριλαμβανομένων και των ψηφιακών νομάδων. Θα μπορούσε να προστεθεί σ' αυτούς και η μερίδα του πληθυσμού που θα μπορούσε να εκκινήσει νέες εργασίες στο ύπαιθρο ή περιιαστικά των μεγαλουπόλεων, όπως εκμετάλλευση αγροτικών περιοχών κτλ., αλλά αυτό δεν αποτελεί μέρος αυτής της εργασίας. Με αυτό το γνώμονα θα εμφανίσουμε στο κεφάλαιο αυτό τις διαφορετικές εφαρμογές που μπορούν να προωθήσουν οι αρχές, απαντώντας σε πρακτικά ερωτήματα που προκύπτουν από τις αναλύσεις, σχετικά με τις ανάγκες που καλύπτονται από την αποαστικοποίηση.

ΑΠΟΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ Ή ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ;

Η πανδημία COVID-19, οι συνακόλουθες αντιδράσεις στη δημόσια υγεία, οι αυξήσεις στην τηλεεργασία και οι αναδυόμενες τάσεις στην αποαστικοποίηση έρχονται σε μια εποχή μεγάλου ενδιαφέροντος για την κοινωνικοοικονομική απόκλιση μεταξύ μητροπολιτικών και μη μητροπολιτικών περιοχών, ιδιαίτερα σε έντονα μονοκεντρικά συστήματα πόλεων. Σε ορισμένα μέρη, αυτά τα μοτίβα συμπίπτουν με άλλα: για παράδειγμα, οι Rodríguez- Pose (2018) και Kemeny and Storper (2020) έχουν ήδη συνδέσει μεταξύ της ανόδου λαϊκιστικών πολιτικών κινήματων και των διαφορετικών μητροπολιτικών και μη οικονομικών. Ο Μπόρις Τζόνσον αναφέρθηκε στην «ισοπέδωση» της οικονομίας του Ηνωμένου Βασιλείου, αλλά έχει επικριθεί για την έλλειψη συγκεκριμένων σχεδίων για την αντιμετώπιση του χάσματος μεταξύ του Λονδίνου και των περιφερειών (The Economist, 2020). Στην Αυστραλία, η ανάλυση της παραγωγικότητας έδειξε πριν από λίγο καιρό ένα χάσμα μεταξύ μητροπολιτικών και μη μητροπολιτικών, και ιδιαίτερα πιο απομακρυσμένες περιοχές της χώρας (Kelly et al., 2014; SGS Economics and Planning, 2018). Η προοπτική ότι η αποαστικοποίηση θα επιταχυνθεί ως αποτέλεσμα της πανδημίας ευθυγραμμίζεται με την πληθυσμιακή στρατηγική της Αυστραλιανής Κυβέρνησης (2019), Σχεδιασμός για τον Μελλοντικό Πληθυσμό της Αυστραλίας, «αποβάλλοντας την πίεση από τις πόλεις» και ενορχηστρώνοντας τη μη μητροπολιτική αύξηση του πληθυσμού. Ωστόσο, η αύξηση των μετακινήσεων και της τηλεεργασίας εγείρει ερωτήματα σχετικά με τα αποτελέσματα της οικονομικής ανάπτυξης από την αύξηση του πληθυσμού λόγω των εργαζομένων που δεν κατοικούν. Οι μελέτες έχουν ήδη εντοπίσει συνδέσμους μεταξύ της αύξησης των επιβατών με το μετρό και της απασχόλησης στους τόπους διαμονής τους, και η ροή των μητροπολιτικών εισοδημάτων σε αυτές τις οικονομίες έχει συμβάλει στην ευημερία τους (Lavesson, 2015; Parr, 2014; Partridge et al., 2010). Για παράδειγμα, η απασχόληση με βάση την αύξηση του πληθυσμού μπορεί να αναμένεται περιλαμβάνουν την επέκταση σε κρατικές υπηρεσίες και εγκαταστάσεις που συνήθως κατανέμονται βάσει προβλέψεων βάσει ζήτησης σε τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση και η δικαιοσύνη. Οι σχετιζόμενες αυξήσεις στη ζήτηση κατοικιών μπορεί να οδηγήσουν σε πρόσθετη απασχόληση στον τομέα των κατασκευών.

Οι σύνδεσμοι μεταξύ των αποφάσεων μετανάστευσης και της απασχόλησης - είτε οι άνθρωποι ακολουθούν θέσεις εργασίας είτε οι θέσεις εργασίας ακολουθούν ανθρώπους - έχουν μελετηθεί ευρέως, με στοιχεία αμφίδρομης αιτιότητας (Greenwood et al., 1991; Greenwood & Hunt, 1989; Muth, 1971; Trendle, 2009). Glaeser (2011)

έχει προτείνει ότι οι άνθρωποι έλκονται από τις πόλεις λόγω της πιο σίγουρης προσφοράς καλύτερων και «σύγχρονων» θέσεων εργασίας, ακόμη κι αν το κόστος ζωής είναι υψηλότερο από ό,τι στις μη μητροπολιτικές περιοχές. Σίγουρα, υπήρξαν επικρίσεις για τη συνταγή του Glaeser (2011) για άρση των περιορισμών στην κινητικότητα του πληθυσμού και τερματισμό πρακτικών που υποστηρίζουν τις πόλεις σε παρακμή (Peck, 2016). Ωστόσο, η πρόταση ότι οι άνθρωποι ακολουθούν θέσεις εργασίας σε μητροπολιτικές περιοχές υποδηλώνει ότι η εστίαση στον πληθυσμό στην Αυστραλία αποτυγχάνει να αντιμετωπίσει την προοπτική ότι η διαπεριφερειακή απόκλιση οφείλεται και προκύπτει από τη συγκέντρωση ατόμων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εργαζόμενοι σε μεγάλες πόλεις—όπως συμβαίνει στις Ηνωμένες Πολιτείες (Kemeny & Storper, 2020). Σε τέτοιες βάσεις, η πρόκληση της πολιτικής μετά την πανδημία είναι να κοιτάξουμε πέρα από την κίνηση των πληθυσμών και να σκεφτούμε πώς μπορούν να αξιοποιηθούν οι εμπειρίες και οι αντιδράσεις στο lockdown για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της αύξησης της απασχόλησης σε μη μητροπολιτικές περιοχές. Αν, όπως προβλέπεται εδώ, η απόκριση πτήσεων ισοδυναμεί με αύξηση του πληθυσμού περιφερειακών πόλεων—σε περιοχές που ήδη αυξάνεται—τότε είναι πιθανό ότι το αποτέλεσμα θα είναι η επέκταση των μητροπόλεων και η περιιαστικοποίηση. Οι πόλεις δεύτερης βαθμίδας στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες έχουν ευημερήσει τα τελευταία χρόνια—σε κάποιο βαθμό λόγω των εξειδικεύσεων σε τομείς που συμπληρώνουν τους πόρους και τις θέσεις των πόλεων στις εθνικές και διεθνείς αγορές (Correia et al., 2018). Ωστόσο, αυτή η ευημερία βασίζεται σε μακροπρόθεσμες και στρατηγικές διαδικασίες ανάπτυξης που συντονίζονται μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Οι συντονισμένες προσεγγίσεις για μια τέτοια ανάπτυξη υπενθυμίζουν αλληλένδετες και διτομεακές επενδύσεις σε υποδομές, στέγαση και βιομηχανία που, τον 20ο αιώνα, στήριξε την ταχεία ανάπτυξη στην Αυστραλία περιοχών όπως το Geelong στη Βικτώρια, το Wollongong και το Newcastle στη Νέα Νότια Ουαλία και η Elizabeth στη Νότια Αυστραλία (Berry, 1999; Rich, 1987). Ωστόσο, αυτές οι προσεγγίσεις πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις σύγχρονες οικονομίες και συστήματα παραγωγής και να ανταποκρίνεται στην αιχμή της αλλαγής αντί να αντιδρά σε αυτήν. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι επενδύσεις σε μη μητροπολιτικά πανεπιστήμια και κέντρα κατάρτισης, εξαιρετικά δίκτυα επικοινωνίας και εξειδικευμένους βιομηχανικούς κόμβους. Λείπει από αυτές τις μελέτες η εξέταση της ποιότητας της απασχόλησης που δημιουργείται από τις αυξήσεις στους μετακινούμενους με το μετρό. Σε μία τέτοια μελέτη αλλού, ο Lavesson (2015) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η μετακίνηση με το μετρό συσχετίζεται με τη λιανική και την απασχόληση στις υπηρεσίες πληθυσμού, αλλά, κυρίως, έχει βρει λίγες επιπτώσεις σε άλλους τομείς σε μη μητροπολιτικές οικονομίες.

ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΦΙΛΟΞΕΝΗΣΟΥΝ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δια στόματος της Ούρσουλα Φον Ντερ Λάιεν προωθεί τη δημιουργία ενός σύγχρονου Νέου Ευρωπαϊκού Bauhaus. Παρακάτω θα παρουσιαστούν οι εναλλακτικές προτάσεις για τους χώρους στους οποίους θα μετακινηθούν οι νέοι κάτοικοι. Ταυτόχρονα, θα δοθούν ιδέες και παραδείγματα προς μίμηση για τον τρόπο με τον οποίο θα συνεισφέρει η κατά τόπους δημοτική αρχή αλλά και η κεντρική εξουσία στην ανάπτυξη των χώρων αυτών. Οι προτάσεις συμφωνούν με τη φιλοσοφία του Νέου Ευρωπαϊκού Bauhaus, δηλαδή οι χώροι παλιοί και νέοι θα πρέπει να έχουν χαμηλό αποτύπωμα διοξειδίου του άνθρακα, να στηρίζονται σε αναγεννητική αρχιτεκτονική όπου το χτισμένο και το φυσικό περιβάλλον να αντιμετωπίζονται παράλληλα και όχι ξεχωριστά.

Είναι μεγάλη ευκαιρία για τους δήμους της χώρας να χρησιμοποιήσουν χρηματοδοτήσεις που είναι διαθέσιμες αυτήν την περίοδο για να προσελκύσουν κόσμο στις περιοχές τους. Εκτός από τη χρηματοδότηση μέσω ΕΣΠΑ που μπορεί να προσφέρει μεγάλη υπεραξία στους δήμους αν χρειαστεί για να βελτιώσουν τις υποδομές τους, η εποχή μετά την πανδημία δημιούργησε την ανάγκη για το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανασυγκρότησης (RRF). Στα πλαίσια αυτού, χρηματοδοτούνται δράσεις «έξυπνων πόλεων» στους Δήμους, με ύψος χρηματοδότησης αναλογικό με τον πληθυσμό τους, μεταξύ των 3 εκατομμυρίων € και 500 χιλιάδων € (εκτός από τους 17 μεγάλους δήμους που εντάσσονται σε ειδικό καθεστώς γρήγορης απορρόφησης). Με τις δράσεις αυτές μπορούν οι Δήμοι να αναμορφώσουν ή να δημιουργήσουν την τεχνική τους υποδομή για να καταστήσουν τις περιοχές πιο θελκτικές στους ενδεχόμενους μετοικούντες ψηφιακούς εργαζομένους. Οι κινήσεις αυτές μπορούν από μόνες τους να μετατρέψουν περιοχές σε πόλους έλξης, αλλά οι προτάσεις που παρατίθενται παρακάτω διαμορφώνουν πραγματικά συνθήκες για να προσκαλέσουν τέτοιους εργαζομένους.

Καινούργιες κατοικίες

Σαν πρώτη άποψη για τους χώρους που θα μπορέσουν να υποστηρίξουν νέους κατοίκους είναι οι καινούργιες κατοικίες. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν νεόδμητα κτήρια που θα προσφερθούν στους επαγγελματίες και τις οικογένειές τους έναντι κάποιου αντίτιμου, ανάλογου με την προσφορά της κάθε περιοχής.

Ασφαλώς, οποιοσδήποτε επαγγελματίας θα μπορούσε να ακολουθήσει αυτή την οδό για να προχωρήσει σε μετοίκηση εκτός του αστικού ιστού. Εδώ όμως, ο στόχος είναι να δούμε τις κινήσεις που θα πρέπει να κάνει η Πολιτεία και οι τοπικοί φορείς για να βοηθήσουν τους επαγγελματίες να πάρουν αυτή την απόφαση. Όπως έχουμε δει νωρίτερα, οι επαγγελματίες που τηλεεργάζονται έχουν συγκεκριμένες απαιτήσεις από τους χώρους στους οποίους θα εδράζουν. Η ιδιαιτερότητα των κατοικιών αυτών λοιπόν, είναι ότι καλύπτουν όλες αυτές τις ανάγκες καθώς και οι περιοχές τους είναι προετοιμασμένες να δεχθούν νέους κατοίκους.

Ένα μεγάλο κομμάτι αυτών που παρουσιάζουμε παραπάνω, είναι η διευκόλυνση της μετοίκησης των νέων οικογενειών ή μονάδων. Ανεξάρτητα αν πρόκειται για περιφερειακή ανάπτυξη ή για πλήρη αποαστικοποίηση, δηλαδή για απομακρυσμένες περιοχές από τα αστικά κέντρα, είναι πολύ σημαντικό να υπάρχουν οι υποδομές από πριν. Πολύ λίγες περιπτώσεις ανθρώπων που έχουν ανάγκη την ανθεκτικότητα των συστημάτων τους θα

μεταφερθούν σε μία περιοχή όπου τα δίκτυα δεν είναι έτοιμα να τον υποδεχθούν. Συνεπώς, μία παράμετρος που πρέπει να καλυφθεί εκ προοιμίου είναι όλα η σύνδεση όλων των απαραίτητων υπηρεσιών στο βαθμό που θα αισθάνεται ο εργαζόμενος ασφάλεια να μετακομίσει στην εν λόγω περιοχή. Οι υπηρεσίες αυτές είναι εκτός από τις βασικές ύδρευση, αποχέτευση, ηλεκτρισμός, απαραίτητως υψηλής ταχύτητας σύνδεση στο διαδίκτυο, όπως είδαμε ανωτέρω, είτε με οπτικές ίνες, είτε με 5G αν πρόκειται για απομακρυσμένες περιοχές που είναι πιο δύσκολη η διασύνδεση.

Επιπλέον, ένα στοιχείο που πρέπει να καλυφθεί για να προσελκύσει μία περιοχή νέους κατοίκους, είναι η διευκόλυνση των διαδικασιών. Για να μπορέσει να προτιμήσει μία περιοχή ο εργαζόμενος, θα πρέπει να έχει φροντίσει η τοπική αρχή να λύνει κάποια γραφειοκρατικά προβλήματα που θα έβρισκε αλλού. Αν παραδείγματος χάρη, οι αδειοδοτήσεις, οι συνδέσεις με όλους τους φορείς που προσφέρουν τις παραπάνω υπηρεσίες (πολεοδομικές άδειες, άδειες σύνδεσης ατομικού φωτοβολταϊκού κ.α.), χρησιμοποιώντας τις δυνατότητες που προσφέρει η ψηφιακή μετάβαση των Δήμων της χώρας μπορεί να γίνει απλή και ξεκάθαρη, θα προσφέρει ένα κίνητρο για την επιλογή του μετακινούμενου. Επιπλέον, η διαμόρφωση των διαδικασιών που πρέπει να ακολουθήσει ένας νέος εργαζόμενος για να εγκατασταθεί στην περιοχή πρέπει να είναι εκ προοιμίου ξεκαθαρισμένη. Οι δομές υγείας, εκπαίδευσης, δημόσιας διοίκησης θα πρέπει να έχουν παρουσία διαδικτυακή όπου να μπορεί ο νέος εργαζόμενος, να πληροφορηθεί τι θα πρέπει να κάνει για αυτόν και για την οικογένειά του ώστε να γίνει ομαλά η μετάβασή του στη νέα περιοχή.

Ένα στοιχείο τέλος που μπορεί να δώσει πλεονέκτημα σε κάποιες περιοχές για να επιλεγούν τακτικά από νέους κατοίκους είναι οι ευνοϊκοί όροι δόμησης. Λαμβάνοντας στα υπόψη ότι η προσφορά των μετακινούμενων σε καινούργιες περιοχές είναι σημαντική, ειδικά για περιοχές που πάσχουν από μείωση πληθυσμού, οι δημοτικές αρχές μπορούν να δημιουργήσουν ιδιαίτερες συνθήκες για να προσελκύσουν τέτοιους κατοίκους. Προφανώς η πράξη αυτή θα πρέπει να είναι συνδυασμένη με κάποιες συνθήκες που θα πρέπει να πληρούν οι κάτοικοι που θα μετακινηθούν, ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα εκμετάλλευσης της εύνοιας που θα υπάρξει. Συνεπώς, ένας συνδυασμός κριτηρίων και μία λελογισμένη επέκταση των όρων δόμησης μπορεί να προσφέρει πολύ σε δημοτικές ενότητες χωρίς να καταστρέψει το χαρακτήρα των περιοχών ή να παρακάμψει εντελώς τη λογική του νομοθέτη όταν εμπνεύστηκε τους συγκεκριμένους όρους.

Επαναχρησιμοποιούμενα κελύφη

Μια δεύτερη προσέγγιση που μπορεί να δώσει μεγάλη ώθηση στην αποαστικοποίηση είναι αυτή της χρήσης υπαρχόντων κελυφών σε περιοχές εκτός των αστικών κέντρων τα οποία να προσφέρονται ως κίνητρο μετακίνησης στις περιοχές αυτές. Εδώ δύναται να ισχύσουν διαφορετικές προσεγγίσεις ανάλογα με το μέγεθος του κελύφους αλλά και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των περιοχών.

Ασφαλώς, όπως είδαμε και στην πρώτη πρόταση, είναι πολύ σημαντικό να υπάρχουν οι βασικές υποδομές σε υψηλό επίπεδο για να μπορούν να υποστηρίξουν τους εργαζόμενους σε ψηφιακό περιβάλλον. Σε πολλές περιοχές περιμετρικά των πόλεων

υπάρχουν βιομηχανικές κατασκευές που έχουν εγκαταλειφθεί και θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν. Το πλεονέκτημα αυτών των κατασκευών είναι ότι συνοδεύονται από σημαντικές υποδομές αφού φιλοξενούσαν βιομηχανικού χαρακτήρα επιχειρήσεις, οπότε είναι ευκολότερη η αναβάθμισή τους στο απαιτούμενο επίπεδο. Ταυτόχρονα, υπάρχουν και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί που μπορούν να παραχωρηθούν για αυτό το σκοπό, ώστε να αναβιώσουν με καινούργιο χαρακτήρα, στηριγμένοι στο ψηφιακό εργατικό δυναμικό. Οι οικισμοί αυτοί έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από μεταποιητικές εργασίες όπως θα αναλυθούν και παρακάτω, αλλά το αποτέλεσμα μπορεί να αγγίξει διάφορους τομείς, όπως η πολιτιστική κληρονομιά, ο τουρισμός κ.α..

Εδώ υπάρχουν διάφορες εναλλακτικές για την υλοποίηση των τροποποιήσεων που χρειάζονται. Μια προσέγγιση που ακολουθεί το παράδειγμα των Ιταλικών πόλεων μπορεί να γίνει ως έναρξη για να δώσει μια αρχική ώθηση. Δηλαδή, να παραχωρούνται έναντι μικρού ή μηδενικού αντίτιμου παλιά κτίρια που δεν χρησιμοποιούνται σε ανθρώπους που έχουν μία ενεργή απομακρυσμένη εργασία με την προϋπόθεση να εκτελέσουν ένα ελάχιστο επίπεδο εργασιών στο χώρο. Στα κελύφη που είναι μεγαλύτερης επιφάνειας μία παρόμοια διαδικασία θα μπορούσε να ακολουθηθεί, αλλά σε επίπεδο εταιρειών που θα εκτελέσουν αυτές τις απαραίτητες εργασίες, θα τα μορφοποιήσουν κατάλληλα και θα τα εκμεταλλευτούν με σκοπό να φιλοξενήσουν τηλεεργαζομένους και ψηφιακούς νομάδες. Το παράδειγμα της αποθήκης του Μάλμε της Σουηδίας δείχνει μία τέτοια τροποποίηση.

Malmö Saluhall, Wingårdh Arkitektkontor AB, Μάλμε, □νπεδία:

- Αρχική χρήση – νέα χρήση:

Το αρχικό κτίριο χτίστηκε το 1898 και αποτελούσε αποθήκη που χρησίμευε στη φορτοεκφόρτωση εμπορευμάτων από και προς τα τρένα του σταθμού που εξυπηρετούσε τις ανάγκες της πόλης. Οι αρχιτέκτονες μετέτρεψαν και επέκτειναν το εναπομείναν κελύφος (1.500 τμ.) σε χώρο για εμπορικές χρήσεις και εστίαση με ενδιάμεσους υπαίθριους χώρους, όπως μία δημόσια πλατεία που βρίσκεται δυτικά του κτιρίου και προσφέρεται για πάγκους εμπορευμάτων και εκδηλώσεις, ενώ στα νότια η αυλή για την προσθήκη τραπεζοκαθισμάτων και την καλλιέργεια προϊόντων στον κήπο που ετοιμάζεται. Οι χώροι αποθήκευσης και προσωπικού τοποθετούνται στο άκρο της επέκτασης το οποίο διαθέτει ένα ενδιάμεσο όροφο που οδηγεί σε διάδρομο κατά μήκος της κύριας αγοράς, στο εσωτερικό του τούβλινου κτιρίου (dezeen.com).

- Αρχιτεκτονική προσέγγιση

Η αρχιτεκτονική ιδέα έγκειται στη διατήρηση και αποκατάσταση του υφιστάμενου κενού και χωρίς οροφή κελύφους διατηρώντας τον ιστορικό χαρακτήρα του και την προσθήκη ενός πιο σύγχρονου όγκου μιμούμενου μορφολογικά και χρωματικά τον αρχικό (η χρήση μετάλλου στις όψεις μιμείται τις σκουριασμένες επιφάνειες του τούβλινου υφιστάμενου κτιρίου, προσδίδοντας βιομηχανικό χαρακτήρα σε αυτές). Μία μεγάλη λωρίδα από γυαλί διαχωρίζει τον παλιό από το νέο όγκο (inhabitat.com).

- Βιοκλιματικές παράμετροι:

Η πρόταση των αρχιτεκτόνων είναι προσαρμοσμένη στα κλιματικά δεδομένα της Σουηδίας, με τους εξής τρόπους: το κενό που δημιουργείται στην οροφή μεταξύ του παλιού κτιρίου και της νέας προσθήκης, προσφέρει φυσικό ηλιασμό στους ενδιάμεσους τούβλινους τοίχους, ενώ η προσθήκη πρασίνου και οι προϋποθέσεις που δημιουργούνται για την περαιτέρω βλάστηση και ανάπτυξη του προσφέρουν ένα ευχάριστο περιβάλλον στο χρήστη και παράλληλα βελτιώνουν το μικροκλίμα (archdaily.com). Επίσης, η τοποθέτηση θερμομόνωσης και πολύ μεγάλων παραθύρων στους χώρους εστίασης, η νότια προσανατολισμένη ενδιάμεση αυλή αποτελούν επιπλέον ενέργειες της βιοκλιματικής οπτικής του έργου.

- Παραλληλισμός:

Η προσέγγιση αυτού του παραδείγματος μετατροπής και επανάχρησης του βιομηχανικού συγκροτήματος μπορεί να δώσει ιδέες για χώρους που δεν

χρησιμοποιούνται πλέον. Με προσθήκη κατοικιών στις παραπάνω παρεμβάσεις, μπορεί να δημιουργηθεί ένας οικισμός στη θέση ενός εγκατελημμένου κελύφους (πχ νεοκλασική «βίλα Ευτέρπη» στο Λαύριο) Με τις παραμέτρους που παρουσιάζονται παραπάνω, ένας τέτοιος οικισμός μπορεί να γίνει χώρος φιλοξενίας εργαζομένων που τηλε-εργάζονται, είτε ψηφιακών νομάδων, είτε πιο μόνιμων κατοίκων που εργάζονται απομακρυσμένα.

Εντατικοποίηση υπαρχόντων κατοικιών

Μία προέκταση της μετατροπής των υπαρχόντων και της κατασκευής καινούργιων κατοικιών είναι η «επέκταση»/εντατικοποίηση των υπαρχόντων. Κινούμενοι στη λογική των παραπάνω κινήτρων, μπορούν οι ιδύνοντες να προτείνουν τροποποιήσεις στους όρους δόμησης και διευκολύνσεις στις περιοχές που αναζητούν να προσελκύσουν νέους κατοίκους.

Μία τέτοια προσπάθεια, μπορεί να βρει ενδιαφερομένους σε ανθρώπους που μετακινήθηκαν από την επαρχία στις μεγαλουπόλεις για να βρουν καλύτερες συνθήκες ζωής και κυρίως καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση. Η δυνατότητα που τους δίνεται να εργαστούν απομακρυσμένα τους προσφέρει μία ελευθερία να επιλέξουν τόπο διαμονής. Συνεπώς, αν τους δοθεί η ευκαιρία να επιστρέψουν στον τόπο καταγωγής τους και να εκμεταλλευτούν τις κατοικίες των γονιών τους, με πανωσήκωμα παραδείγματος χάριν, θα μπορούσε να αποτελέσει ικανό κίνητρο για να επιστρέψουν στην επαρχία. Επιπλέον, σε παλαιότερες περιόδους, σε μεγάλα οικόπεδα δεσμευόταν ένα μόνο κομμάτι της γης για τη δόμηση. Αυτό μπορεί να δώσει τη δυνατότητα σε νέους με την οικογένειά τους να εκμεταλλευτούν το κομμάτι του οικοπέδου που έχει μείνει αναξιοποίητο για να προσθέσουν μία κατοικία για αυτούς. Προφανώς, λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν χρησιμοποιείται για αγροτικούς σκοπούς, μπορεί να παραχωρηθεί από την οικογένειά τους που κατοικούσε ήδη εκεί.

Μία εναλλακτική ιδέα για ανθρώπους που δεν έχουν γονείς ή οικογένεια με χώρο που μπορούν να προσφέρουν, είναι μία πλατφόρμα που να δίνει τη δυνατότητα να δηλώσουν διαθεσιμότητα άνθρωποι που έχουν χώρο. Με τον τρόπο αυτό μπορεί οργανωμένα να έρθουν σε επαφή οι δύο πλευρές και να καλυφθεί η ανάγκη των μεν για στέγαση, των δε για κοινωνικοποίηση αλλά και κάποια ανταμοιβή. Μία τέτοια διαδικασία βεβαίως θα πρέπει να διέπεται από ξεκάθαρους κανόνες για να μην εκπέσει σε εκμετάλλευση για λόγους κερδοσκοπίας, χωρίς να προσφέρει στα θετικά αποτελέσματα της αποαστικοποίησης.

Ασφαλώς, τέτοιες διευκολύνσεις θα πρέπει να γίνονται με μελετημένο τρόπο που να διασφαλίζει την βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος και να μην προσθέτει σε νοσηρά φαινόμενα αλόγιστης δόμησης του παρελθόντος. Επιπλέον, οι παραχωρήσεις πρέπει να ορίζουν τις συνθήκες των αναβαθμίσεων για να έχουν πραγματική αξία για τους μελλοντικούς κάτοικους. Συνεπώς, οι προδιαγραφές κυρίως των εσωτερικών διαμορφώσεων θα πρέπει να είναι κοντινότερες με τις προδιαγραφές της πόλεως παρά με αυτές των κατοικιών της υπαίθρου, θα πρέπει πχ. να υπάρχουν δωμάτια παιχνιδιού (playroom). Είναι σημαντικό να σκεφτόμαστε, ότι οι αλλαγές όλων των συνθηκών ζωής των ανθρώπων και των οικογενειών τους είναι μία στρεσογόνο διαδικασία, οπότε αν ο

χώρος τους μπορεί να καλύπτει τις ανάγκες που είχαν από πριν, τους διευκολύνει να αντιμετωπίσουν τις υπόλοιπες αλλαγές. Οι τοπικές αρχές πρέπει παρόλα αυτά να φροντίζουν να συμμορφώνονται οι νέες κατοικίες με το χαρακτήρα της περιοχής, αλλά και να ακολουθούν τις τρέχουσες και μελλοντικές κατασκευαστικές τεχνικές. Είναι για παράδειγμα θεμιτό σε περιοχές που παρατηρούνται χαμηλές θερμοκρασίες, να συνυπολογίζεται η χρήση αντλιών θερμότητας αντί για καυστήρες πετρελαίου ή φυσικού αερίου. Συνεπώς, η Πολιτεία πρέπει να συνυπολογίσει ότι τέτοιες ενέργειες μπορούν να χρηματοδοτούνται, είτε από την ίδια, είτε να δημιουργηθεί μία δομή που να εγγυάται δανειακές τραπεζικές ροές για να υποστηριχθούν.

Οργανωμένες δομές

Μια επιπλέον πρόταση που θα μπορέσει να βοηθήσει στην αποαστικοποίηση είναι η δημιουργία καινούργιων οργανωμένων δομών που να για να φιλοξενήσουν τους νέους κατοίκους. Η λογική πίσω από την προσέγγιση αυτή είναι η προώθηση από πλευράς των τοπικών κοινωνιών, εκτάσεων για να δημιουργηθούν μία κοινότητα με κατοικίες και επιπλέον υποδομές για ανθρώπους που θα μεταφερθούν εκεί.

Οι τοπικές αρχές μπορούν να συντηρούν όλο ή τμήμα των κατασκευών στην ιδιοκτησία τους ή να τις εκχωρήσουν με αντίτιμο σε ιδιώτες που θα αναλάβουν να κατασκευάσουν τις κατοικίες και μετά να τις ενοικιάσουν ή να τις πουλήσουν σε ενδιαφερομένους. Οι βασικές υποδομές οφείλουν να είναι ίδιες με τις προηγούμενες προτάσεις, υψηλού επιπέδου διασυνδέσεις και κατασκευή. Εκτός από τις κατοικίες που θα κατασκευαστούν, μπορούν να σχεδιαστούν κοινόχρηστοι χώροι, είτε με στόχο την αναψυχή (παιδικές χαρές, γυμναστήρια κτλ.), είτε εμπορικής εκμετάλλευσης, είτε χώρους που μπορούν να διευκολύνουν την εργασία των κατοίκων, όπως χώροι κοινής χρήσης, χώροι συνδιασκέψεων με σύνδεση στο διαδίκτυο κ.α..

Αναλογικά με τη δυνατότητα της κάθε περιοχής μπορεί να επιλεγεί το μέγεθος της κατασκευής. Όταν υπάρχει διαθέσιμος χώρος η τοπική αρχή μπορεί να επιλέξει μία μεγάλη περιοχή ώστε να μετατραπεί σε ένα ανεξάρτητο κομμάτι της ευρύτερης περιοχής, εντός κωμόπολης, περιαστικά σε μεγαλύτερη πόλη ή και σε σημείο που να μη σχετίζεται με το κτισμένο περιβάλλον. Η επιλογή του μεγέθους του χώρου, θα πρέπει να γίνει με γνώμονα και την προσδοκώμενη μετεγκατάσταση, τόσο από τη σκοπιά της επιθυμίας που παρουσιάζουν νέοι εργαζόμενοι, όσο και από τη σκοπιά της προτεραιοποίησης από την πλευρά του Δήμου στην προώθηση της περιοχής. Συνήθως, οι Δήμοι και οι Περιφέρειες, μη αστικές περιοχές, έχουν στην ιδιοκτησία τους αδόμητα οικόπεδα τα οποία μπορούν να διαθέσουν. Σε αντίθετη περίπτωση, μπορούν να χρησιμοποιήσουν απαλλοτριώσεις οικοπέδων ή να κάνουν συμμέτοχους τους ιδιοκτήτες στην συγκεκριμένη επένδυση. Η πολιτεία μπορεί να βοηθήσει με θέσπιση των όρων αυτών που μπορούν να βοηθήσουν τις τοπικές κοινωνίες να επισπεύσουν αυτές τις διαδικασίες (π.χ. υποχρέωση παραχώρησης αχρησιμοποίητων οικοπέδων, επιτάχυνση εκδίκασης επίλυσης διαφορών κ.α.). Ανάλογα με την οικονομική ευρωστία του κάθε Δήμου, αλλά κυρίως με την τεχνική κατάρτιση τους μπορεί να επιλεγεί να γίνει με ίδιους πόρους ή να γίνει μέσω μίας σύμπραξης με ιδιωτικό οικονομικό φορέα, ο οποίος θα προσφέρει την τεχνογνωσία, τη δυνατότητα μόχλευσης κεφαλαίων και την λειτουργία μίας τέτοιας δομής για ένα διάστημα που θα συμφωνηθεί με τη δημοτική αρχή.

Με τον τρόπο αυτό θα μπορεί να απαιτήσει ο Δήμος να κατασκευαστεί ένα σύνολο κατοικιών που να ακολουθούν όλες τις περιβαλλοντικές προδιαγραφές ώστε να είναι οικολογική η κατασκευή. Επιπλέον, λόγω του μεγέθους της κατασκευής, είναι οικονομικά βιώσιμο η κατασκευή να έχει αυτοπαραγωγή ενέργειας και να είναι ανεξάρτητη από το δίκτυο, είτε με κάποιο φωτοβολταϊκό (πάρκο ή στέγης) είτε με μικρή ανεμογεννήτρια και αποθήκευση, ώστε να προσφέρει ενεργειακή σταθερότητα για τις καθημερινές ανάγκες των οικογενειών που θα μετεγκατασταθούν εκεί. Λόγω του ότι η πλειοψηφία των κατοίκων θα τηλεεργάζεται, η ενεργειακή ανθεκτικότητα της δομής είναι από τις πιο σημαντικές υποδομές που θα πρέπει να υπάρχει. Εκτός από ψύξη-θέρμανση και την αντοχή της διαδικτυακής σύνδεσης, η ενεργειακή αυτονομία θα βοηθήσει τις οικογένειες να φορτίζουν τα ηλεκτρικά τους οχήματα χωρίς ανησυχία για τις διακυμάνσεις των τιμών της ενέργειας ή των καυσίμων.

Οι δομές μπορούν να περιλαμβάνουν όπου το μέγεθος τους το επιτρέπει και μία σειρά από εγκαταστάσεις που, αν και δεν είναι απαραίτητες, είναι χρήσιμες για τους τηλεεργαζομένους. Κοινοί χώροι εργασίας (coworking stations) με γραφεία, αίθουσες τηλεδιασκέψεων, χώροι απομόνωσης (silent room), αίθουσες εκτυπώσεων είναι κάποια από τα οφέλη που μπορούν να έχουν οι εργαζόμενοι, όπως και υπηρεσίες γραμματειακής υποστήριξης και υποδοχής.

Για την ευκολότερη μετάβαση των οικογενειών, ειδικά σε περιοχές όπου δεν υπάρχουν δομές φύλαξης και ψυχαγωγίας παιδιών, πληθώρα εστιατορίων με διανομείς, αλλά και δομές υγείας υψηλού επιπέδου, μπορούν να προβλεφθούν επιπλέον παροχές εντός και εκτός της κατασκευής:

- Χώροι για ψυχαγωγία παιδιών κάθε ηλικίας, ανάλογα με την ποσότητά τους, και με φύλαξη από επαγγελματίες. Μπορεί να περιλαμβάνει και χώρο με εικονική πραγματικότητα για διασκέδαση, παιχνίδι και ψυχαγωγία (πολιτιστικές περιηγήσεις)
- Εστιατόριο εντός της δομής, με τη δυνατότητα να συμμετέχουν στην παρασκευή και οι κάτοικοι εφόσον το επιθυμούν, αλλά και με σταθερό κατάλογο
- Χώρος ψυχαγωγίας με γιγαντοοθόνη για προβολή ταινιών, θεατρικών παραστάσεων, μουσικών δρώμενων καθώς και για εκμάθηση μουσικής ζωγραφικής κ.α. είτε σε συνεργασία με διαδικτυακές πλατφόρμες είτε με τοπικούς καθηγητές
- Συνεργασία με ασφαλιστικές για υγειονομική περίθαλψη και δυνατότητα τηλεδιάγνωσης, ή άλλες παροχές της τηλε-ιατρικής σε συνεργασία με κέντρο υγείας της περιοχής αλλά και διακομιδής σε κοντινό νοσοκομείο αν υπάρχει ανάγκη.

Οι οργανωμένες δομές έχουν ξεκάθαρα ένα διττό ρόλο. Μπορούν να προσελκύσουν νέες οικογένειες που τηλε-εργάζονται και τα δύο μέλη ή μόνο το ένα, ανεξάρτητα από την περιοχή προέλευσής τους σε ένα χώρο που δίνει πολλές διευκολύνσεις για την καθημερινότητά τους και που μπορεί να αγοράσουν μία κατοικία ή να νοικιάσουν για ένα διάστημα. Ταυτόχρονα, είναι ένας ιδανικός προορισμός για ψηφιακούς νομάδες οι οποίοι χρειάζονται ένα χώρο για διαστήματα μικρότερα του ενός έτους και τους προσφέρει όλες τις ανέσεις που μπορεί να χρειάζονται και φυσικά τις υποδομές που είναι υποχρεωτικές για να συνεχίσουν την εργασία τους.

Καινούργιες κατοικίες

Ξεκινώντας από τις καινούργιες κατοικίες είναι εύκολο να κατανοήσουμε ότι ένα μεγάλο τους πλεονέκτημα είναι η ευελιξία που μπορούν να προσφέρουν ως λύση. Η δυνατότητα δημιουργίας από μηδενική βάση κατοικίες μπορούν να παρέχουν όλες τις εναλλακτικές που μας προσφέρει η τέχνη και η επιστήμη. Ο σχεδιασμός που θα γίνει χωρίς περιορισμούς από υπάρχουσες συνθήκες διαμορφώνεται μόνο από τη νομοθεσία και την οικονομική δυνατότητα που υπάρχει.

Αντίθετα, το μεγάλο μειονέκτημα που έχει αυτή η λύση είναι ότι χρειάζεται μεγάλο αρχικό κεφάλαιο από την πλευρά της τοπική ή κεντρικής εξουσίας για την δημιουργία των χώρων που περιεγράφηκαν παραπάνω. Επιπλέον, η κάλυψη επιπλέον γης για το χτίσιμο μπορεί να αποτελεί τροχοπέδη σε περιοχές που ο ελεύθερος χώρος είναι περιορισμένος, είτε γιατί χρησιμοποιείται για αγροτικούς σκοπούς, είτε γιατί η γεωμορφολογία του εδάφους δεν το επιτρέπει. Επιπλέον, είναι σημαντικό να συνταιριάζει μία καινούργια κατασκευή με το χαρακτήρα της περιοχής που θα κατασκευαστεί και να μπορεί να αποτελεί τμήμα του τόπου.

Επαναχρησιμοποιούμενα κελύφη

Το διττό πλεονέκτημα της επανάχρησης κελύφων είναι ότι διορθώνεται ένα πρόβλημα υπαρκτό, καθώς επίσης στεγάζονται οι νέοι κάτοικοι. Η ύπαρξη εγκαταλειμμένων ή μερικώς χρησιμοποιούμενων κατασκευών σε περιοχές δεν βοηθάει ανάπτυξη τους, ενώ είναι πολύ επικίνδυνο να μην συντηρούνται τα κελύφη. Το φαινόμενο της εγκατάλειψης κτιρίων έχει παρατηρηθεί διεθνώς ότι προκαλεί την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και ειδικότερα, ότι έχει σοβαρές επιπτώσεις στην εικόνα της πόλης και ιδίως των κέντρων των πόλεων, οδηγεί σε απομάκρυνση δυνητικών χρηστών, σοβαρή κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας, περιθωριοποίηση και εγκληματικότητα. Ως εκ τούτου, ρυθμίσεις παρόμοιες με τις εισαγόμενες εφαρμόζονται ήδη από πολλών ετών σε άλλες χώρες, των οποίων οι πόλεις έχουν υποστεί οικονομική κρίση, περιβαλλοντική και κοινωνική υποβάθμιση και εγκατάλειψη. Επιπλέον, η εκμετάλλευση των υπάρχοντων μειώνει το κόστος κατασκευής και ζωντανεύει ένα κομμάτι της περιοχής που έχει χάσει τη χρήση του.

Ταυτόχρονα, η ανακαίνιση κτιρίων που δομήθηκαν σε διαφορετικές συνθήκες, με διαφορετικά υλικά και διαφορετική τεχνολογία μπορεί να παρουσιάσει προβλήματα. Η υποδομή πολλών κελύφων δεν είναι φτιαγμένη για να υποδεχθεί τις απαραίτητες καλωδιώσεις και σωληνώσεις για το επιθυμητό αποτέλεσμα. Επιπλέον, οι παλιές κατασκευές ήταν πολύ ενεργοβόρες, ένα σημαντικό κομμάτι της μετατροπής που θα πρέπει να γίνει πρέπει να στοχεύσει στο να διορθώσει την ενεργειακή απόδοσή τους.

Πολύ μεγάλη σημασία βέβαια, στην πρόταση της επανάχρησης υπάρχοντων κτισμάτων πρέπει να δοθεί στο κομμάτι της ιδιοκτησίας και του εμπράγματος δικαίου. Σε περίπτωση που τα κτίσματα είναι ιδιωτικά, οφείλεται να βρεθεί μία συνεργασία με τον ιδιοκτήτη ώστε να παραχωρηθεί το κέλυφος για τις παρεμβάσεις που έχουμε περιγράψει παραπάνω. Αν το κτίσμα είναι αγνώστου ιδιοκτήτη, τότε επιβάλλεται να περιέλθει σε

ειδικό καθεστώς ανάληψης της διαχείρισης και εκμετάλλευσης από την τοπική αρχή ή ιδιώτη, με μοναδικό σκοπό την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του κτιρίου σύμφωνα με τη λογική που έχει αναφερθεί.

Εντατικοποίηση υπαρχόντων κατοικιών

Η εντατικοποίηση κατοικιών μπορεί να δώσει κίνητρο σε ανθρώπους που έχουν οι ίδιοι ή οι οικογένειές τους ιδιοκτησία και να την επεκτείνουν χωρικά ώστε να μετακινηθούν κι αυτοί εκεί. Το μεγάλο πλεονέκτημα είναι ότι δε χρειάζεται από την πλευρά της Αρχής να εξασφαλίσει πόρους για να εξασκήσει την πολιτική της προσέλκυσης. Επιπλέον, η εντατικοποίηση βελτιώνει τις υπάρχουσες υποδομές για να προσεγγίσουν τις ανάγκες της εποχής και να μπορούν να έχουν μεγάλες ταχύτητες ίντερνετ, καλύτερη ενεργειακή συμπεριφορά κ.α.

Από την άλλη πλευρά, η πρόταση αυτή δεν εφαρμόζεται σε ανθρώπους που δεν έχουν κάποια κατοικία στην ιδιοκτησία τους, ενώ θέλει προσοχή να μην εκμεταλλευτούν οι κάτοικοι της περιοχής το μέτρο για να επεκτείνουν το χώρο τους χωρίς να μετακινηθεί κανείς στο καινούργιο κομμάτι. Επίσης, η εντατικοποίηση αφορά κυρίως εργαζομένους που έχουν οικονομική άνεση, είτε με κεφάλαιο δικό τους, είτε με δυνατότητα δανεισμού για να κάνουν τις απαραίτητες παρεμβάσεις. Ένα ενδεχόμενο που υπάρχει ταυτόχρονα, είναι να διαμαρτύρεται ο υπάρχων πληθυσμός για μία φαινόμενη ανισορροπία και αδικία απέναντί τους σε σύγκριση με τις δικές τους κατοικίες που κατασκευάστηκαν με όρους δυσμενέστερους.

Οργανωμένες δομές

Οι οργανωμένες δομές μπορούν να συνδυάσουν μόνιμες μετακινήσεις με παροδικές παρουσίες, όπως ψηφιακούς νομάδες, αφού οι κάτοικοι δεν θα έχουν συμμετοχή στην κατασκευή. Επιπλέον, η δημιουργία μίας μικρής κοινότητας ανθρώπων με παρόμοια στάση ζωής μπορεί να αποτελέσει ένα κίνητρο επιπλέον για να προσελκύσει κόσμο που θέλει να συντηρήσει την κοινωνικότητα του με το χαρακτήρα που είχε στην πόλη. Ένα μεγάλο πλεονέκτημα της οργανωμένης δομής είναι ότι λόγω ομαδοποίησης κατασκευαστικά περισσότερων του ενός κτίσματος, μειώνεται το κόστος ανά νέο κάτοικο, γεγονός που διευκολύνει την Αρχή ή τον Ιδιώτη που θα κάνει την επένδυση.

Πρόταση	Τοποθεσία	Κατοικία	Πληθυσμός	Χαρακτηριστικά	Ανάγκη υποστήριξης από πολιτεία
1 ^η	Περιαστική	Νέα	Οικογένειες	Ευελιξία - ανάγκη κεφαλαίου	Μεσαία
2 ^η	Περιαστική - Ορεινή απομονωμένη	Υπάρχον Κτίσμα	Όλοι	Μεγάλη επίδραση στην περιοχή	Μεγάλη
3 ^η	Αγροτική-Μη απομονωμένη	Υπάρχουσα ιδιοκτησία	Νεαρά νοικοκυριά & Συνταξιούχοι	Βελτίωση υποδομών - εγγύτητα οικογένειας	Μεσαία
4 ^η	Περιαστική - Νησιωτική	Νέα	Νέες οικογένειες	Οικονομία κλίμακας	Μικρή (μεγάλο κομμάτι γης)

			Ψηφιακοί Νομάδες		
--	--	--	---------------------	--	--

Αντίθετα, η οργανωμένη δομή χρειάζεται ένα σημαντικό κομμάτι γης να αφιερωθεί για αυτό το σκοπό, όπως αναφέραμε παραπάνω, πολλές περιοχές δεν έχουν τέτοια ευχέρεια. Επιπλέον, η μόχλευση κεφαλαίων είναι μεγάλο μέρος αυτής της επένδυσης και δεν είναι ξεκάθαρος, ελλείψει προηγούμενου, ο χρόνος αποεπένδυσης.

Πίνακας 5.3 χαρακτηριστικά προτάσεων

Όπως φαίνεται από τα χαρακτηριστικά των προτάσεων, δεν υπάρχουν ουσιαστικές αποτρεπτικές συνέπειες για καμία από αυτές. Η παράθεσή τους παραπάνω, επεξηγεί ότι η κάθε πρόταση μπορεί να είναι αποτελεσματική ανάλογα με την περιοχή που θα εκτελεστεί. Όπως έχουμε δει και σε προηγούμενα κεφάλαια, η ελληνική επικράτεια έχει τεράστια γεωμορφολογική ανισορροπία που επιτρέπει να πιστεύουμε ότι ανάλογα με το μέρος που μελετάμε, συνδυασμός τουλάχιστον δύο από τις προτάσεις είναι ταιριαστές. Επιπλέον, η άνιση ανάπτυξη περιοχών, αποτέλεσμα τουριστικών ευκαιριών, αλλά και πολιτικών επιλογών, κάνει εμφανές ότι περιοχές με παρόμοια χαρακτηριστικά μπορεί να προτιμήσουν διαφορετικές προτάσεις για λόγους ελκυστικότητας αλλά και οικονομικής ρευστότητας.

Παραδείγματα για την Ελλάδα

Στα πλαίσια της αναζήτησης περιοχών στην Ελλάδα οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν πεδίο εφαρμογής για τις προτάσεις της συγκεκριμένης εργασίας, ένα παράδειγμα που έχει ήδη αναλυθεί παραπάνω, είναι το Greek escape στα Χανιά, όπως και το flyway που δίνει τη δυνατότητα πολυιδιοκτησίας μέσω πλατφόρμας σε πολυτελείς οικισμούς στην Ελλάδα. Αποτελούν και τα δύο επιτυχημένα εγχειρήματα οργανωμένης δομής, όπως περιγράψαμε στις προτάσεις. Ένα παράδειγμα επανάχρησης κελύφους που έχει μελετηθεί αρκετά είναι ο Αναβατός Χίου. Εκτός από τα στοιχεία των μελετών, παρουσιάζουμε και προτάσεις από διαγωνισμούς αρχιτεκτονικούς για την μεταποίηση της περιοχής οι οποίες ταιριάζουν στην προσέγγιση της εργασίας μας.

Αναβατός Χίου

Ο Ανάβατος είναι ένα επιβλητικό μεσαιωνικό χωριό, που βρίσκεται στο κέντρο του νησιού της Χίου. Απέχει 20 χιλιόμετρα από την πόλη της Χίου και είναι χτισμένο σε υψόμετρο 400 μέτρων περίπου, πάνω σε έναν λόφο με απόκρημνες πλαγιές, προσβάσιμος από ένα μόνο σημείο (βόρεια).

Ο Ανάβατος είναι ένας ιστορικός οικισμός μοναδικής ομορφιάς κυρίως λόγω της πολεοδομικής συγκρότησης και της αρχιτεκτονικής του, οι οποίες προσαρμόζονται τέλεια στο υποβλητικό περιβάλλον τους. Κτισμένος επάνω σε κωνικό βράχο στο κέντρο της Χίου, ο οικισμός διαμορφώθηκε προοδευτικά. Ιδρύθηκε πιθανόν κατά τη μεσοβυζαντινή περίοδο (11ο αιώνα) και η πολεοδομική ανάπτυξή του κορυφώθηκε τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας. Με βάση τα νομίσματα που βρέθηκαν κατά

τις πρόσφατες ανασκαφές, η αρχική εγκατάσταση στον Ανάβατο προσδιορίζεται στην πρωτοβυζαντινή περίοδο.

Ο Αναβατός συγκροτείται από τρία τμήματα με διαφορετικά πολεοδομικά και αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά: την Ακρόπολη (Κάστρο) στη νότια κορυφή του βράχου, το εκτός των τειχών Μεσοχώρι ή παλιό χωριό που απλώνεται στην ανατολική πλαγιά του και το Νέο Χωριό στο χαμηλότερο και βορειότερο τμήμα του.

Η ερειπωμένη Ακρόπολη είναι το αρχαιότερο και σημαντικότερο τμήμα του οικισμού. Αυτό το εντός των τειχών τμήμα καλύπτει έκταση περίπου στρεμμάτων. Τα κτίρια που ξεχωρίζουν σήμερα, λόγω της αναστήλωσής τους, είναι η δίκλιτη βασιλική του Ταξιάρχη και το λεγόμενο Τριώροφο, το οποίο είχε λιοτρίβι στο ισόγειο, δεξαμενή και σχολείο στον όροφο και στην κορυφή το ναό της Παναγιάς των Εισοδίων.

Το δεύτερο τμήμα του οικισμού είναι το εκτός των τειχών Μεσοχώρι ή παλιό χωριό. Το Μεσοχώρι καλύπτει έκταση περίπου 6,50 στρεμμάτων και διασχίζεται από δύο σχεδόν παράλληλους άξονες στην κατεύθυνση βορρά – νότου. Τα περισσότερα κτίρια του ανήκουν σε ιδιώτες, ήταν σπίτια και, παρά τις δυσκολίες, αρκετά διατηρούνται ακόμη σε καλή σχετικώς κατάσταση. Εδώ ο πολεοδομικός ιστός διαγράφεται πιο καθαρά, μολονότι λιθοσωροί ερειπωμένων κτιρίων είναι εγκατεσπαρμένοι στον ελεύθερο χώρο. Το Μεσοχώρι συγκροτείται από συμπαγείς ομάδες παρόμοιων σπιτιών σε ποικίλους συνδυασμούς. Τα σπίτια είναι ορθογώνιες πρισματικές μονάδες με δώμα διαμορφωμένο επάνω σε κυλινδρικό θόλο. Στο εσωτερικό τους είχαν ξύλινο πατάρι και πέτρινο κλιμακοστάσιο. Ο όροφος στέγαζε την οικογένεια και το ισόγειο λειτουργούσε ως αποθηκευτικός χώρος ή ως στάβλος. Τα σπίτια έχουν στενές πόρτες, λίγα μικρά παράθυρα στον όροφο και ελάχιστους υπαίθριους χώρους. Το υλικό κατασκευής είναι ο τοπικός ασβεστόλιθος και για κονίαμα χρησιμοποιείται αργιλόχωμα με μικρή περιεκτικότητα σε ασβέστη και άμμο.

Στο τρίτο και λιγότερο σημαντικό τμήμα του Αναβάτου, το Νέο Χωριό, είχαν εγκατασταθεί οι εναπομείναντες κάτοικοι του Μεσοχωρίου μετά τον σεισμό του 1881. Ο αρχιτεκτονικός χαρακτήρας αυτού του τμήματος είναι πολύ διαφορετικός. Τα σπίτια είναι μεγαλύτερα, διώροφα με κεραμοσκεπή και τοίχους ασβεστομένους εξωτερικά. Διατηρούν μεταξύ τους αποστάσεις και έχουν αυλές. Το 1991 το νέο χωριό είχε 39 κατοίκους και σήμερα μόνον έναν.

Αρκετά σπίτια στο Μεσοχώρι διατηρούνται σε καλή σχετικώς κατάσταση. Η κατάρρευση των κτισμάτων του παλιού χωριού, τα οποία θα μπορούσαν εύκολα να αποκατασταθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν, δεν είναι το μόνο πρόβλημα.

Εξίσου σοβαρός κίνδυνος σ' έναν ακατοίκητο οικισμό είναι οι αυξανόμενοι λιθοσωροί των ερειπωμένων κτιρίων του να απομακρύνονται από αυτά ως μάζα ή ως υλικό για οικοδομικές εργασίες σε άλλα κτίρια. Η εκτίμηση της Εφορείας Αρχαιοτήτων είναι ότι για να ολοκληρωθούν οι εργασίες θα απαιτηθούν περί τις 700.000 ευρώ.

Με την πάροδο των ετών και χρησιμοποιώντας κονδύλια που είχαν προοριστεί για την ανασύλωση του οικισμού, έχουν εκπονηθεί πολλαπλές μελέτες που προσεγγίζουν τεχνικά τις λύσεις που θα πρέπει να δοθούν για να διασωθεί ο

οικισμός, οι λεπτομέρειες των οποίων δεν αποτελούν μέρος της παρούσας εργασίας. Μία άποψη όμως που προτείνεται και από αυτή την εργασία, ακολουθεί το πνεύμα των νικητών του Πανελληνίου Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού που έλαβε χώρα τα τελευταία χρόνια. Να εξασφαλιστεί δηλαδή ζωή στον οικισμό του Αναβατού και να μη μεταβληθεί μετά από παρεμβάσεις σε «νεκρό», όπως χαρακτήριζε ο αρχιτέκτονας αναστηλωτής Απόστολος Εξαδάκτυλος, μουσείο.

Με απώτερο στόχο την αποφυγή της μετατροπής του Αναβάτου σε οικισμό φάντασμα, αλλά και την αποτροπή της υποβάθμισής του από οικοδομικές αυθαιρεσίες, οι βραβευθέντες πρότειναν μεταξύ άλλων τα εξής:

- Διαχωρισμό του Αναβάτου σε τέσσερις ζώνες προκειμένου να καθοριστούν ο τρόπος παρέμβασης σε αυτές και οι χρήσεις τους·
- Συνέργεια του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης με τον ιδιωτικό τομέα για την ανάπτυξη εκπαιδευτικού τουρισμού που θα μπορούσε να ενταχθεί σε Κοινοτικό Πρόγραμμα Στήριξης·
- Επανάχρηση επιλεγμένων ιδιοκτησιών στο Μεσοχώρι και στο νέο χωριό για εκπαιδευτικές, σεμιναριακές και συνεδριακές δραστηριότητες, για τη δημιουργία τριων μουσείων, ενός Κέντρου αναστηλωτών-συντηρητών, Εργαστηρίων κατεργασίας και συντήρησης πέτρας και για ξενώνες·
- Αποκατάσταση του δικτύου πεζοδρόμων με διαμόρφωση χώρων στάσεων με ωραία θέα· και
- Κατασκευή των απαραίτητων δικτύων υποδομής.

Αυτή η προσέγγιση μπορεί με τα νέα δεδομένα και με τις παρατηρήσεις που γίνονται σ' αυτή την εργασία, να έχει παράλληλα ως στόχο τον μετασχηματισμό του οικισμού σε πόλο έλξης ψηφιακών νομάδων και εργαζόμενων από απόσταση. Είναι αναγκαίο για να γίνει επιτυχημένα αυτός ο μετασχηματισμός να γίνει με συνολικό σχεδιασμό και πλάνο πενταετούς τουλάχιστον ορίζοντα.

Αποτελέσματα - Συζήτηση

1. Να μελετηθούν πτυχές της συμβουλευτικής ψυχολογίας όσον αφορά την κατανόηση της ψυχολογικής διαδικασίας της μετανάστευσης και το πλαίσιο που μπορεί να προκύψει στη διαδικασία. Να δημιουργήσει κατανόηση μεταξύ των παραληπτών υπηρεσιών ώστε να γνωρίζουν τις αλλαγές που μπορεί να προκύψουν από τη μετανάστευση όσον αφορά τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές αλλαγές στον τρόπο ζωής και πολιτιστικές αλλαγές όταν συμβαίνει μετανάστευση.

2. Πολιτική για τους εσωτερικούς μετανάστες. Μελέτες έχουν δείξει ότι η μετανάστευση από την περιοχή προέλευσης στην περιοχή προορισμού είναι διαφορετική ως προς το περιβάλλον, τον τρόπο ζωής και τον πολιτισμό, με αποτέλεσμα τη δημιουργία άγχους, που μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα υγείας. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να μελετηθούν οι πολιτικές που βοηθούν στην υποστήριξη των μεταναστών, όπως οι πολιτικές για τη βοήθεια προσαρμογής των μεταναστών, ώσμωσης παλαιών κατοίκων με τους νέους, για να διατηρηθούν τα έθιμα χωρίς να δυσκολεύουν τους μετακινούμενους να ενσωματωθούν, καθώς και η δημιουργία κοινωνικών δικτύων για τους μετανάστες.

3. Να μελετηθεί από κοινωνιολογική σκοπιά η τάση των μετακινούντων να αφήσουν την πόλη, για να βρουν καλύτερη ποιότητα ζωής. Να ερευνηθεί σε ποια ηλικία των παιδιών τους αποφασίζουν οι γονείς να μην μετακομίσουν μακριά από την περιοχή που μεγάλωσαν.

4. Να μελετηθεί αν οι τάσεις αποαστικοποίησης που δημιουργήθηκαν κατά την πανδημία του κορονοϊού, μετά την λήξη της καραντίνας επανήλθαν στα επίπεδα που βρισκόταν πριν.

5. Η «μεγάλη παραίτηση», που παρατηρείται στις μεγάλες εταιρείες από νέους κυρίως που δεν θέλουν να επιστρέψουν στον παραδοσιακό τρόπο εργασίας, πόση ώθηση μπορεί να δώσει στην αποαστικοποίηση; Να ερευνηθεί αν υπάρχουν ποσοτικά μεγέθη στην Ελλάδα.

6. Να γίνει μελέτη περίπτωσης σε μία κωμόπολη της Ελλάδος, κοντά σε ένα από τα μεγάλα αστικά κέντρα για να τοποθετηθούν οι προτάσεις της παρούσας εργασίας και να φανεί πρακτικά η αποτελεσματικότητα της κάθε πρότασης και πώς μπορεί να επηρεάσει την περιοχή.

Συμπέρασμα

Κατά την εκπόνηση αυτής της εργασίας, σε πολλούς διαφορετικούς επιστημονικούς χώρους όπως Τηλεπικοινωνίες, Πολεοδομία, Πληροφορική, αλλά και σε τομείς της κοινωνίας, όπως Δημόσια Διοίκηση, Απασχόληση, Εκπαίδευση, για να προσπαθήσουμε να αποτελεί η όλη προσπάθεια μία πρακτική άσκηση και όχι μία θεωρητική μελέτη. Η λογική πίσω από την οποία στήθηκε η προσπάθεια, είναι να μελετηθούν οι τρέχουσες συνθήκες ώστε να κριθεί αν πραγματικά η ανθρωπότητα είναι έτοιμη και αν βρίσκεται σε μία καμπή όπως τόσες πολλές στην ιστορία της ώστε να αλλάξει ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουμε την αναζήτηση στέγης και τις μετακινήσεις πληθυσμού. Έγινε εμφανές, παραδείγματος χάρη, ότι ενώ ο πληθυσμός των μεγάλων αστικών κέντρων αυξάνεται, η πυκνότητα του πληθυσμού σ' αυτές μειώνεται. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει, ότι η κοινωνία αντιλαμβάνεται την ανάγκη να μεγαλώσει τον προσωπικό ζωτικό χώρο του κάθε ατόμου και να κερδίσει πλεονεκτήματα της υπαίθρου εντός του αστικού ιστού. Παρατηρήθηκε ταυτόχρονα, μεγάλες επιχειρήσεις να μετακινούνται από τα επιχειρηματικά κέντρα των πόλεων σε προάστια, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στους εργαζομένους τους να μειώνουν το χρόνο μετάβασης στην καθημερινή εργασία. Παράλληλα, με την έξαρση της πανδημίας του κορονοϊού, είδαμε την απομακρυσμένη εργασία να γίνεται μέρος της ζωής όλων, επιταχύνοντας τις εξελίξεις στον τομέα της αποδοχής της ψηφιακής εποχής από την πλειοψηφία των ανθρώπων. Όλα αυτά τα σημάδια σε συνδυασμό με τα παραδείγματα που παρουσιάσαμε παραπάνω, οδήγησαν στην σκέψη ότι η νέα πραγματικότητα που θα περιλαμβάνει λιγότερη φυσική παρουσία στους εργασιακούς χώρους, μπορεί να συνδυαστεί με ένα κύμα αποαστικοποίησης. Όπως έχει φανεί και ιστορικά, αυτές οι σκέψεις έχουν επανέλθει πολλές φορές, χωρίς να ακολουθεί το αντίστοιχο αποτέλεσμα. Οι έρευνες δείχνουν ότι οι πόλεις θα μεγαλώνουν και η ύπαιθρος θα μειώνει τον πληθυσμό της αν δε γίνει καμία ενέργεια στην κατεύθυνση αυτή. Σ' αυτό ακριβώς το ζήτημα προσπάθησε να απαντήσει η συγκεκριμένη εργασία. Αναλύθηκε πώς οι συνθήκες είναι ώριμες αρκετά για να υποδεχθούν αλλαγές και πολιτικές που θα οδηγήσουν σε μία ανάσχεση της αύξησης του πληθυσμού στις μεγαλουπόλεις. Επεκταθήκαμε σε παραδείγματα από την Ευρώπη αλλά και από τον υπόλοιπο κόσμο, από χώρες με παρόμοιες κλιματικές συνθήκες με την Ελλάδα αλλά και παρόμοιες οικονομικές δυνατότητες. Μελετήσαμε εκτενώς επίσης, τους ψυχολογικούς παράγοντες που οδηγούν τους ανθρώπους να μετακινηθούν από το αστικό περιβάλλον σε περιαστικές και αγροτικές περιοχές καθώς και το αποτέλεσμα που έχει αυτή η μετακίνηση στην ψυχολογία τους, παρατηρώντας ότι οι έρευνες δείχνουν ότι η ευτυχία μπορεί να επιτευχθεί στους εσωτερικούς μετανάστες αν υπάρχει κοινωνική υποστήριξη. Αναγνωρίζοντας, παράλληλα, το γεγονός ότι πολιτικές που μπορούν να οδηγήσουν σε μελλοντικές αλλαγές είναι δύσκολο να εφαρμοστούν σε μία χώρα ελλειψείς πόρους και μεγάλες υποχρεώσεις, συνδυάσαμε την αποαστικοποίηση με τους Ψηφιακούς Νομάδες. Η σύνδεση αυτή έχει πολλαπλό χαρακτήρα, οι πολιτικές προσέλκυσης Ψηφιακών Νομάδων μπορεί να διασφαλίσει άμεσες θετικές συνέπειες για την περιοχή που θα τις εφαρμόσει. Τα παραδείγματα δείχνουν ότι η χώρα μας ταιριάζει απόλυτα στις

απαιτήσεις τέτοιων εργαζομένων, ενώ οι μελέτες δείχνουν ότι με τα χρόνια ο αριθμός των εργαζομένων από απόσταση θα αυξηθεί δραματικά.

Συνεπώς, θεωρούμε ότι είναι μία μεγάλη ευκαιρία για τη χώρα μας, με τον τουριστικό της χαρακτήρα και με την γεωγραφική ιδιομορφία που μπορεί να ταιριάζει σε κάθε επισκέπτη, να επιδοθεί ενεργά της στην κατεύθυνση της προσέλκυσης των Ψηφιακών Νομάδων. Είναι μία προσπάθεια που μπορεί να γίνει σε πολλαπλά επίπεδα τα οποία λειτουργούν αθροιστικά και μπορούν να εφαρμοστούν παράλληλα. Η βελτίωση των υποδομών (πχ. Δίκτυα 5G), η δημιουργία νομικού και φορολογικού πλαισίου (πχ. για αποφυγή διπλής φορολόγησης) , η κατασκευή χώρων μικρής ή μακράς διάρκειας, για να παραχωρηθούν ή να φιλοξενηθούν οι νέοι κάτοικοι, η ανάπτυξη κινήτρων και διαφήμισή τους είναι μόνο κάποιες από τις δράσεις που πρέπει να γίνουν για να υποστηριχτεί ένα τέτοιο εγχείρημα. Το αποτέλεσμα σύμφωνα με την παρούσα εργασία μπορεί να είναι βραχυπρόθεσμο αλλά και μακροπρόθεσμο για τις περιοχές που θα αγκαλιάσουν αυτές τις πολιτικές και κατά συνέπεια για τη χώρα. Αντιλαμβανόμαστε ότι ο στόχος του εγχειρήματος δεν είναι η ανάσχεση της αστικοποίησης, που όλα τα σημάδια δείχνουν ότι είναι το πλέον πιθανό σενάριο για το μέλλον, αλλά η ανάσχεση της πλήρους αποξένωσης από την ελληνική ύπαιθρο και της πλήρους ερήμωσης των ελληνικών χωριών και κωμοπόλεων.

Βιβλιογραφία

1. Adamiak, Czesław, Kati Pitkänen, and Olli Lehtonen. (2017), Seasonal Residence and Counterurbanization: The Role of Second Homes in Population Redistribution in Finland.
2. Aldwin, C. M., & Levenson, M. R. (2004). Commentaries on Posttraumatic Growth: A Developmental Perspective. *Psychological Inquiry*.
3. Alexiou, Andreev, Fodor, Nakatsuma (2020), THZ COMMUNICATIONS: A CATALYST FOR THE WIRELESS FUTURE.
4. Allen J. Scott, Michael Storper (2015). *The Nature of Cities: The Scope and Limits of Urban Theory*.
5. Anastasiou, Evgenia. (2020), Changes in Human Geography: Scenarios of Counterurbanization in the Context of Economic Crisis. *Regional Science Inquiry XII*.
6. Arsingamanan, P. (2011). Influences of socio-economic factors upon rural-to-urban migration of workers. (Dissertation, Labour and Welfare Development, Thammasat University)BBC. (n.d.). Urbanisation in MEDCs.
7. Autor, D., & Reynolds, E. (2020), The nature of work after the COVID crisis: Too few low-wage jobs. Massachusetts: Brookings Institute.
8. Bartleby. (2020), Working life has entered a new era. *The Economist*.
9. Bhugra, D. (2004). Migration and mental health. *Acta Psychiatrica Scandinavica*.
10. Bloom, N. (2020), How working from home works out. Stanford.
11. Brailovkaia, J., Schonfeld, P., Kochetkov, Y., & Margraf, J. (2019). What Does Migration Mean to Us? USA and Russia: Relationship Between Migration, Resilience, Social Support, Happiness, Life Satisfaction, Depression, Anxiety and Stress. *Current Psychology*
12. Calhoun, L. G., & Tedeschi, R. G. (2006). *Handbook of posttraumatic growth: Research and Practice*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
13. Chalirkuea, N. (2011). *kan prap tua nai kanthamngan khong raengngan yai thin: sukka chaphokorani khon ngan rongphayaban tamruat*. Bangkok: Thammasat University
14. Chinophat, N. (1999). *The way of life of Southerners residing in Bangkok*. (Dissertation, Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University)
15. Cisco (2018), Cisco Annual Internet Report (2018-2023)
16. Corpuz, G. (2011), An empirical assessment of teleworking using the Sydney Household Travel Survey data. Paper presented at the Australasian Transport Research Forum , Adelaide.
17. Denham T. (2021), The limits of telecommuting: Policy challenges of Counterurbanisation as a pandemic response.
18. Duan, W. and Ji, Y., (2020), 5G Technologies Based Remote E-Health: Architecture, Applications, and Solutions. School of Information Science and Technology
19. Duangkaew, S. (2014). *Lifestyle Migration of Japanese:A Case Study of Retired Japanese in Chiang Mai Province, Thailand*.
20. Evgenia Anastasiou, Marie Noelle Duquenne, (2020), Determinants and Spatial Patterns of Counterurbanization in Times of crisis: Evidence from Greece.

21. F., Haddad, L., & Meyer-Lindenberg, A. (2013). Urban social stress –Risk factor for mental disorders : The case of schizophrenia. Environmental Pollution Central Institute of Mental Health. University of Heidelberg.
22. Fan Lulu (2019), Taobao Villages
23. Ganjanapan, S. (2015). MAN AND THE MODERN WORLD. Retrieved from www.human.cmu.ac.th/courseonline/huge/050104/page104.php
24. Goodridge, D. and Marciniuk, D. (2016), Rural and remote care. Chronic Respiratory Disease
25. Haberkorn, Gerald (1981). The migration decision-making process: some social-psychological considerations. NY: Pergamon Press.
26. Haoyu Wong (2020), A City of Placelessness, Digital Nomads and Tallinn's Urban Future
27. Hawley, A.M. (1950). Human Ecology: A theory of community structure. NY: Ronald Press. Lederbogen,
28. International Telecommunication Union (2015), IMT Vision – Framework and overall objectives of the future development of IMT for 2020 and beyond
29. J. Y., Wong, D. F. K., & Ye S. (2013). Post-migration Growth Scale for Chinese international students: Development and validation. Journal of Happiness Studies.
30. Jirapathomsakul w., & Teerapong s. (2021). Psychological Process of Counter-urbanization People. Journal of Human Sciences, 22(2)
31. Karina Benessaiah (2021), Reconnecting to nature amidst crisis: harnessing capacities and mobilities for livelihood and land transformations in the Greek back-to-the-land trend
32. Klaassen, L.H. and Scimemi, G. (1981), Theoretical issues in urban dynamics
33. Lia Karsten (2020), Counterurbanisation: why settled families move out of the city again. O
34. Lyubomirsky, S., Tkach, C., & DiMatteo, M. R. (2006). What Are the Differences between Happiness and Self-Esteem. Social Indicators Research.
35. M., & O'Reilly, K. (2009). Migration and the search for a better way of life: a critical exploration of lifestyle migration. The Sociological Review.
36. Makimoto T (2013), The age of digital nomad—impacts of CMOS innovation. IEEE Solid State Circuits
37. Makimoto T, Manners D (1997), Digital nomad. Wiley, Chichester
38. Marian Halas, Pavel Klapka (2021), Revealing the structures of internal migration: A distance and a time-space behaviour perspectives
39. MBO Partners (2021), "The Digital Nomad Search Continues".
40. Messenger, J. C. (2019), Telework in the 21st century—An evolutionary perspective.
41. Müller A (2016), The digital nomad: buzzword or research category? Transnatl
42. N. Finney and L. Simpson (2009), 'Sleepwalking to segregation'? challenging myths about race and migration.
43. Nada Endrissat, Aurelie Leclercq-Vandelannoite (2021), From sites to vibes: Technology and the spatial production of coworking spaces
44. Nash C, Hossein-Jarrahi M, Sutherland W, Phillips G (2018), Digital Nomads beyond the buzzword: defining digital nomadic work and use of digital technologies. Springer.
45. Olga Hannonen (2020), In search of a digital nomad: defining the phenomenon
46. Pan (2012). Research Report Quality Life of Thai Population, National Institute of Development Administration [NIDA].
47. Paris C (2011), Affluence, mobility and second home ownership. Routledge, Abingdon.

48. Pasquale De Toro , Francesca Nocca and Francesca Buglione (2020), Real Estate Market Responses to the COVID-19 Crisis:Which Prospects for the Metropolitan Area of Naples (Italy)?
49. Pasquale De Toro, Francesca Nocca and Francesca Buglione (2021), Real Estate Market Responses to the COVID-19 Crisis.
50. Phetkaew, P. (2006). Ethnic Mons migrant worker', s life adaptation: the case study of workers in rubber tree farming in Surathani Province. (Dissertation, Master of Art, Thammasat University)
51. Putra GB and Agirachman FA (2016), Urban coworking space: creative tourism in digital nomads perspective. Conference Paper
52. Reichenberger I (2018), Digital nomads—a quest for holistic freedom in work and leisure. Ann Leis.
53. Remy Sietchiping, Jackson Kago, [...], Xing Quan Zhang, Clarissa Augustinus, and Raf Tuts, (2015), Role of Urban–Rural Linkages in Promoting Sustainable Urbanization
54. Stillman, S., McKenzie, D., Gibson, J. (2009). Migration and mental health: Evidence from a natural experiment. Journal of Health Economics.
55. Sutinyamanee, V. (2015). chak chonnabot su muang: patchai thi mi itthiphon to lae phonkrathop chak kan yai thin. KASEM BUNDIT JOURNAL.
56. Thompson BY (2019), The digital nomad lifestyle: (remote) work/leisure balance, privilege, and constructed community. Int J Sociol Leis
57. Todd Denham, (2021), The limits of telecommuting: Policy challenges of counterurbanisation as a pandemic response
58. Tseng, W. (2001). Handbook of cultural psychiatry. San Diego: Academic Press.
59. Tubtim, T. (2011). lukthung rur lukkrung?: khwampen muang nai chonnabot Thai. Journal of Sociology and Anthropology.
60. Urry J (2007), Mobilities. SAGE, London.
61. Van Dam, F., Heins, S., Elbersen, B.S. (2002). 'Lay discourses of the rural and stated and revealed preferences for rural living. Some evidence of the existence of a rural idyll in the Netherlands'. Journal of Rural Studies.
62. Virupaksha, H.G., Kumar, A., & Nirmala, B.P. (2014). Migration and mental health: An interface. Journal of Natural Science, Biology and Medicine
63. Vladimir Tyutyuryukov, Natalia Guseva (2021), From remote work to digital nomads: tax issues and tax opportunities of digital lifestyle
64. Wang B et al (2018), Digital work and high-tech wanderers: three theoretical framings and a research agenda for digital nomadism. Australian conference on information systems
65. Wilson, G.A., Rigg J. (2003). 'Post-productivist' Agricultural regimes and the south: discordant concept?. Progress in Human Geography.
66. Zhou Tao et al, (2021), Dying villages to prosperous villages: A perspective from revitalization of idle rural residential land.
67. Ανθοπούλου Θ. et al (2007), Ανθρωπογεωγραφία.
68. Γκαντζιάς, Γιώργος Κ. (2015), Πολιτιστική Πολιτική, Διαχείριση, Διοίκηση και Γενικό (Δημόσιο) Συμφέρον.
69. Ελένη Χετζάκη (2021), Η Μουσική ως Πολιτισμός και Τέχνη μέσα από την εξ' αποστάσεως διδασκαλία και σε συνθήκες πανδημίας
70. Μπαντιμαρούδης, Φ. (2011), Πολιτιστική Επικοινωνία. Οργανισμοί, Θεωρίες, μέσα. Εκδόσεις: Κριτική.

71. Μπουραζά Χρυσάνθη (2019), ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΑΠΟΘΗΚΩΝ ΕΘΙΑΓΕ ΣΤΗ ΛΑΡΙΣΑ, ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΧΩΡΙΟ
72. Ντυκεν Μ., Κακλαμάνη Στ. (2009), Η καθημερινή κινητικότητα των απασχολουμένων στην Ελλάδα.
73. Παναγιώτης Γετίμης (1999), Αστικές Πολιτικές και κοινωνικά κινήματα στις πόλεις
74. ΣΕΒ (2022), Το Μέλλον της Εργασίας
75. Σεραφείμ Πολύζος, (2015), Αστική Ανάπτυξη, Εκδόσεις Κριτική
76. Στεφάνου, Ι.(2018), Πολιτισμός και Ψηφιακή Τεχνολογία.
77. Ταμπραντζής, Β. (2020), Τεχνολογία και πολιτισμός: Μια ουσιαστική σχέση.

Ιστοσελίδες

<http://archdaily.com>

<http://Innovatemedtec.com>

<http://Ruralhealthinfo.org>

<https://artsandculture.google.com/partner?hl=en&tab=pop>

<https://brainregain.gr/el>

<https://digital-agenda-data.eu/>

<https://elculture.gr/>

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en

https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_en

<https://flyway.app>

<https://getgoldenvisa.com/digital-nomad-portugal>

<https://www.greekescape.co/>

<https://info.err.ee › err-2018>

<https://innovatemedtec.com/digital-health/ehealth>

<https://weareworldschoolers.org/>

<https://www.aristamd.com/>

<https://www.aristamd.com/telehealth/>

<https://www.euronews.com/travel/2022/04/01/italy-digital-nomad-visas-the-dream-could-soon-be-reality>

<https://www.fortunegreece.com/article/erevna-focus-bari-to-95-ton-ellinon-chrisimopii-to-diadiktio/>

[https://www.smartcitiesworld.net/opinions/hybrid-learning-is-about-to-become-the-new-normal-in-](https://www.smartcitiesworld.net/opinions/hybrid-learning-is-about-to-become-the-new-normal-in-education?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=Daily%20Newsletter)

[education?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=Daily%20Newsletter](https://www.smartcitiesworld.net/opinions/hybrid-learning-is-about-to-become-the-new-normal-in-education?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=Daily%20Newsletter)

<https://www.traveloffpath.com/the-best-places-in-portugal-for-digital-nomads/>

<https://www.wsj.com/articles/small-town-natives-are-moving-back-home-11615611660>

[Thailand Digital Nomad Visa - What Is There and What is Coming](#)

[THE LINE](#)

[The new residency schemes inviting workers abroad - BBC Worklife](#)

[ΑΝΑΒΑΤΟΣ | Χωριό ζωντανό ή χωριό που θα «τρώει» συνεχώς ευρωπαϊκά κονδύλια; | politischios.gr\]](#)

[Αποκατάσταση κατοικίας στο κάστρο Εμπορείου Νισύρου - ktirio.gr](#)